Epigrammatum DELECTUS

Ex omnibus

Tum veteribus, tum recentioribus

POETIS

Accurate decerptus, &c.

Cum Dissertatione, de vera pulchritudine & adumbrata, in qua ex certis principiis, rejectionis ac selectionis Epigrammatum causæ reddunturi.

Adjectæ sunt elegantes Sententiæ ex antiquis Poetis parce sed severiori judicio selectæ.

LONDINI,
Impensis *Mosis Pitt*, ad insigne Angeli in Cœmeterio Divi Pauli. 1683.

PRÆFATIO.

I. Operis consilium & utilitas.

Cum in adolescentibus instituendis duo spectari debeant, studia & mores, utrisque nos hoc colligendorum Epigrammatum labore inservire voluimus. Morum tamen præcipua apud nos cura, quia gravior, eorumque potissimùm causâ ad hoc operis suscipiendum impulsi sumus, ut quantum in nobis situm erat, unum quasi ostium obstrueremus, quo in multorum animos certissima pestis illabitur.

Scilicet non levi nos dolore semper affecit infelix tot adolescentium casus, qui ad impurorum librorum lectionem curiositate primùm allecti, hinc primos dæmonis afflatus hauriunt, & sic amissâ mentis castimoniâ, totâ deinde serie consequentis ætatis præceptam in tenera ætate pravitatem novis accessionibus cumulant.

Tanti, tamque præsentis exitii una provisio est, si penitus ab illis pestilentibus libris arceantur. Sed quoniam in iisdem multa sunt non mediocris elegantiæ, nec exiguæ utilitatis; quorum specie plerique ad eorum lectionem cum tanta sua pernicie illiciuntur, his penitus fraudari adolescentes durius, & ad illos ab iis abstrahendos alienius videbatur.

Optimum ergo semper eorum institutum esse judicavi, qui ex antiquorum libris obscœna resecare studuerunt,

eorumque nobis exemplum exequi, & ſimili beneficio juventutem promereri in votis fuit. Cumque non alios perniciosiores noſſem, quam Epigrammatum ſcriptores, qui fœditatem ſuam, quo magis in animos penetret, jocis & ſalibus acuunt, eam mihi præcipuè partem ſelegi perpurgandam.

Hoc conſilio Catullum & Martialem in hoc genere ſummos in manus ſumpſi, cæteros deinceps luſtraturus. Ibi verò cohorrui, fateor, ad tot ſpurcitiarum aſpectum, vehementerque indignatus ſum tam abominandos Scriptores in Chriſtianorum, ne dicam in puerorum manibus relinqui, quos jam diu æternâ oblivione ſepultos & vindicibus flammis expiatos decebat.

Sed enim ut in viperis non omnia noxia, quædam etiam ad ſalutem accommodata, ſic non ubique illi virulenti ſunt, aliquando etiam innoxiè feſtivi; interque tot venena videre eſt pulcherrimos flores, & clariſſimarum ſententiarum fructus. Eos mihi decerpere curæ fuit, ne quis illorum ſpecie captus, imprudenter inter tot peſtes ſe demitteret; nec jam ullus bonis adoleſcentibus color eſſet, cur hos libros habere aut tractare averent.

II. Cur in Catullo & Martiali excerpendis minor quam in aliis adhibita ſeveritas.

Hîc verò anceps me diu deliberatio tenuit, quo pacto hunc delectum ita concinnarem, ut ſimul judicio prodeſſet & moribus. Duæ enim occurrebant viæ inter ſe oppoſitæ, ac ſuis quæque difficultatibus impeditæ: Prima, ut omnia promiſcuè nihil obſcœni habentia colligerem: Altera, ut contempto mediocrium Epigrammatum numero, elegantiſſima demum quæque ſecernerem?

Prior multò expeditior & minus laborioſa; at eadem

eadem parùm excolendis ingeniis opportuna. Latent enim in vulgarium lapillorum turbâ pretioſæ gemmæ, nec verum & urbanum ſalem ab illiberali dicacitate rudia puerorum ingenia facilè ſecernunt, ſi hæc confuſa ſimul & indiſcreta objiciantur. Blandiebatur mihi prima fronte poſterior, quippe qui ex Quintiliano didiciſſem optimis pueros ſtatim aſſuefaciendos: poſt tamen re maturius conſideratâ, difficiliorem illam, nec ſatis propoſito noſtro conſentaneam, reperi.

Primùm enim excellentium illorum Epigrammatum tanta paucitas extitiſſet, ut meritò veritus ſim ne nimis gravem hic libellus nimii faſtidii ſubiret invidiam, dum omiſſum quiſque quereretur, quod ſuâ opinione pulchrum eſſet. Deinde ne optima quidem ſatis elucent, niſi ex comparatione deteriorum; nec minus ſæpe utilia ſunt vitiorum quàm virtutum exempla, cùm magna ſit judicii pars noſſe quid vitandum ſit. Poſtremò, quod præcipuum reor, non ſatis compeſceretur curioſitas adoleſcentum, ſi præter ea quæ decerpſimus, multa alia culta & faceta in his libris remanſiſſe cognoſcerent. Ergo cùm neutra meritò mihi placeret via, neceſſariò arripienda fuit quædam inter utraſque interjecta, illius licentiam fugiens, hujus ſeveritatem declinans, vel potiùs indulgentiâ utens, ubi neceſſarium fuit, ſeveritate, ubi liberum: quod à nobis quadam ratione perfectum, cujus his certiorem fieri lectorem non erit alienum.

Inter Epigrammatum Scriptores facilè principem locum obtinent Catullus & Martialis: ille orationis munditie, hic acumine & ingenio præſtans: iidem porrò tam infandis ſordibus referti, ut nihil deteſtabilius fieri poſſit. Ab his ergo cum maximè prohiberi adoleſcentes opus eſſet, ut id ipſi mollius ferrent, tantâ indulgentiâ Catullum ac Martialem excerpſimus, nihil

ut apud illos relinqueremus, niſi viliſſimas quiſquilias vel peſtiferæ obſcœnitatis ſordes, quibus qui ſe doleat eſſe privatum, non pravo tantùm ſe, ſed & inſulſo ingenio eſſe teſtetur.

Quare ſicubi fortè Lector in his quæ decerpſimus vel frigidius acumen, vel aliuſmodi vitium offenderit, nihil eſt quod judicium noſtrum eâ re culpet. Non enim iſta nos non vidimus vitia, ſed iis propter illas quas diximus cauſas parcendum eſſe putavimus. Verùm ne hæc noſtra facilitas cuiquam noceat, præfixo in limine Martialis indiculo, elegantiſſima quæque notabimus, & in præfixa Epigrammatibus Diſſertatione eas conſtituemus regulas, ex quibus quid de quovis Epigrammate ſentiendum ſit, facilè poſſit intelligi.

Poſt Martialem verò, quia ſcriptores nec ita ſpurci, nec ita ab adoleſcentibus expetiti; liberam nobis, imo neceſſariam eſſe duximus accuratioris jŭdicii veniam. In immenſum enim excreviſſet hic liber ſi omnia tolerabilia colligere vellemus. Quare multò jam reſtrictiores difficilioreſque fuimus, ut illa promiſcuæ farraginis incommoda vitarentur: ac niſi Epigramma aut elegans eſſet, aut aliquid contineret ſcitu dignius, nihil eſſe cauſæ viſum eſt, cur eo fruſtra hunc libellum oneraremus.

III. Cur nonnullis mediocribus Epigrammatis aditus nonnunquam in hunc delectum patuerit.

Fatendum tamen id quod res eſt, Lectoribuſque jam inde à limine prædicendum, ne in iſta quidem paucitate ſummam, & ab omni emendatam vitio pulchritudinem expectandam. Primùm, quòd vix aut nuſquam illa quam quærebamus abſolutio & perfectio comparuit, ut ſi iis demum in hunc delectum aditus patuiſſet, in quibus

bus nihil esset reprehendendum, non jam aliquorum selectione, sed omnium pene rejectione opus fuisset. Deinde quod in nonnullis vel memorabilem eventum, vel clari alicujus viri elogium complectentibus utilitatem magis aliquanto, quam elegantiam secuti sumus, de quo multis in locis Lectorem, ac præsertim in Cæsaribus Ausonii commonefecimus. Postremò nè quid dissimulem, nonnullas hîc etiam partes fortuna invitis nobis habuit; Sed habuit tamen. Nam ut sæpe Judicibus usu venit, ut postquam ex legum severitate continenter in plures animadverterunt, ex ipsa suppliciorum frequentia mitigentur, & cum nihilo minus nocentibus, remissius tamen & clementius agant: sic nos quoque, cùm ex aliquo scriptore magnum Epigrammatum numerum acri Censurâ rejecissemus, nescio qua subibat misericordia, ipsiusque severitatis fastidium; ac sic affectis si quod occurreret aliquid argutiæ præ se ferens, licèt fortè quibusdam rejectis non melius, tamen repulsam eandem non ferebat. Factum id aliquando non negamus, sed rarissimè nec ferè usquam, nisi admonito Lectore.

IV. Quantum diligentiæ in excerpendis Epigrammatis adhibitum sit.

Porrò ut vilius aliquod Epigramma ob eas quas diximus causas in hunc delectum potuit irrepere; sic fortè è diverso contigit, ut nos aliqua, vel elegantissima, fugerint; sive à nobis omnino lecta non sint, sive ut sit, inter legendum minus animadversa; de quo si quis nos admonere non gravetur, dabimus operam ut nè ipsum nos admonuisse pœniteat. Nec tamen si cujusquam Poëtæ, aut nulla, aut pauca admodum Epigrammata in hunc delectum ascita sunt, ideo statim colligendum vel illum

à nobis ignoratum, vel certè indiligentius lectum. Hoc enim nos è contrario verè nobis videmur posse profiteri; acceptius longe hoc opus eruditis Lectoribus fore, si nossent quâ diligentiâ & patientiâ in conquirendis & excerpendis Epigrammatum Scriptoribus versati simus. Patientiam dico, quia & tam multi, & maximam partem sic insulsi sunt, ut ineptissimus sit qui tot ineptias sine tædio & fastidio legat. Nos tamen ad hanc molestiam alacrius ferendam aliorum utilitas hortata est, quòs nostro labore tantâ molestiâ liberari posse speravimus. Hac ergo spe & animo innumeros pene scriptores variarum ætatum & regionum; & in iis ad viginti Epigrammatum millia contrivimus, è quorum plurimis tamen nihil omnino decerptum est, & ideo ab eorum nominibus referendis abstinebimus, ne qui eos ornare non possumus, ad ignominiam nominasse videamur. Hoc tantum obiter admonebimus Lectorem, vix quicquam nobis in hoc genere ineptius visum, quam illas quas Germanorum Poëtarum delicias vocant, ingentibus voluminibus ingentem absurdissimorum Epigrammatum numerum complexas, & cujusdam Lancini Curtii obscœnissimum simul & contemptissimum librum plusquam licet duobus Epigrammatum millibus constans. Erant in aliis quædam tolerabiliora, quæ tamen in hunc librum congeri, operæ pretium non est visum. Hæc enim vulgaria melius omnino nesciuntur, quàm cum meliorum studiorum dispendio discuntur; ut omittam multitudine mediocrium versuum onerari mentem, ac paulatim pulchri judicium amittere; atque ita hunc mediocritati assuescere, ut vix unquam majus aliquid & grandius conari queat. Unde ad solidam eruditionem tendentibus nil utilius præcipitur, quam ut multa exiliora æquo animo ignorent, nusquamque magis locum habet sapiens illud

Grotii

Grotii dictum; Nescire quædam magna pars sapientiæ.

V. De Sententiarum delectu ad calcem Epigrammatum adjecto; ejus utilitas, usus, abusus.

Restat ut de nostra Sententiarum ex antiquis Poëtis selectione pauca dicenda sint, quam ideo cum Epigrammatis conjunximus, quod magnam hæc inter se cognationem habeant. Est enim sententia velut epigrammæ brevius, cùm præcipua Epigrammatis pars, nempe clausula ferè ejusmodi sententiis constet. Cæterùm tenuem hunc laborem & contemptum benè multis visum iri sat scio qui has γνωμολογίας ferè ad scholarum umbras relegant, & puerilem eruditionem redolere existimant. Quem in sensum, credo, nonnullorum eos insulsitas adduxit qui poëticas sententias sine delectu, sine judicio crepant, & temerè quovis inferciunt: Verum nobis secreto istorum abusu, rem ipsam per se spectantibus aliud longè judicii est. Nec modo hæc illustrium sententiarum selectio non contemnenda, sed è contrario perutilis, & digna in primis videtur quæ non ab adolescentibus tantum, sed à viris etiam firmati judicii studiosè tractetur.

Quid enim in librorum lectione sequimur, nisi ut judicium nostrum alamus & conformemus? Quid autem ad id aptius quàm ejusmodi sententiæ, quæ totidem quasi principia & pronunciata sint, ex quibus de plerisque humanæ vitæ officiis ac negotiis rectum ac verum judicium ferri possit? Quanti autem numerandum quod illæ gemmæ ex ingenti nugarum acervo, in quibus permixtæ jacebant, extractæ sunt? Nam quod sic avulsæ minus aliquanto delectant, quàm cùm in librorum continuatione leguntur, non tamen idcirco hic delectus aspernandus est. Delicatiùs enim in studiis versamur,

si

si levi voluptatis decessione magnum utilitatis accessionem redimere nolimus. Magnam autem prorsus affert illa selectio, in qua exiguo labore discere est quidquid ornatius, brevius, verius à Poëtis scriptum est, quæ quidem apud plerosque Poëtas legere nec mediocris operæ & grandis periculi res sit, propter innumeras ipsorum falsas obscœnasque sententias.

Cavenda sunt tamen ea vitia quæ multos à sententiis ejusmodi abalienant; imprimisque nè tritæ nimis ac pervulgatæ producantur. Sunt enim quædam eximiæ licèt, quæ frequentiore usu putidæ quodammodo & odiosæ factæ sunt; sed has ob id ipsum nosse convenit, ut vitandas noveris. Deinde vitiosum perinde est uti vulgaribus, ac vulgaria nescire.

Alterum cautionis præceptum, nè crudæ quodammodo quovis ingerantur. Quod vitium nunc infrequentius, olim indoctioribus temporibus ita frequens fuit, ut etiam in quorundam, gravissimorum cæteroquin virorum scripta irrepserit, ut Joannis Sarisberiensis, qui ejusmodi poëticas lacinias sæpe ad nauseam congerit. Ac ille quidem in hoc apertè vitiosus, nec tamen ideo similiter accusandus quisquis aliquem ex Poëtis locum protulerit. Est enim ubi id decenter fiat, uti rectè nonnunquam ab Augustino, nonnunquam etiam à Bernardo factum est. Quanquam si est verè dicendum, in gravi & seria oratione fugiendum id potius quàm affectandum. Itaque præcipuus sententiarum fructus, non tam in iis laudandis situs, quàm in excolendo ingenio, quod ejusmodi pronunciatis mirabiliter tum instruitur ad judicandum, tum ad inveniendum acuitur. Hic est verus sententiarum usus, hæc abusus declinandi ratio, quo declinato, nihil utilius aut præstantius. Nec verò illæ ferè semper ex Ethnicis petantur,

quod

quod ideo minoris æstimandæ sunt. Non enim quæ apud Ethnicos veritas reperitur, ideo Ethnica est, aut ideo veritas non est: Semper illa ex æterno & incorrupto, defluit sole, qui licèt Christianos abundantiori lumine perfuderit; tamen Ethnicis non ita se subtraxit, ut illos penitus à luce sua secluderet. Quod etiam gravibus & eruditis Theologis quandocunque ipsorum libros attingunt pias & utiles commentationes suppeditat, dum secum considerant quid Ethnici cognoverint, quò progressi sint, ubi substiterint & quàm longè obscuris illis veritatis scintillis quæ apud Ethnicos fulserunt revelatum fidei lumen excellat.

Hanc verò maximam sanè utilitatem ex hoc illi delectu commodissimè capient, in quo breviter collecta cernuntur, quæ ab Ethnicis verissimè de moribus scripta sunt. Itaque quò plenior esset, visum est adjungere etiam brevem illarum sententiarum fasciculum, quæ quia in ore sunt omnium, ideo proverbia dictæ sunt, quod genus licèt apud nostros sorduerit, propter verborum, quibus vernacula proverbia constant, rusticitatem, tamen apud alias gentes, & præsertim apud Hispanos magno in pretio est. Et certè dum fugiatur modò illorum absurditas, qui proverbia passim ingerunt, non video cur ob id contemnendæ sint præclaræ per se sententiæ, quòd eas vita communis crebrius terat, cùm non ob aliud sic terantur, quàm quia longè verissimæ etiam vulgo visæ sint. Hinc Augustinus vulgare proverbium in Concione sacra afferens. Sæpe, *inquit,* lingua popularis est doctrina salutaris. *Cæterùm nè id quidem incommodi habent quas nos hic exhibemus. Nam quas ex Erasmo sumpsimus, eruditorum potius quàm vulgi sententiæ sunt, imò pleræque ab illustri quodam autore semel scriptæ, non communi sermone contritæ. Quas verò ex*

Hispanis

Hiſpanis & Italis decerpſimus, ſunt quidem apud illos vulgares, at noſtris contrà vulgo ignotæ, ut ſimul & veritatis utilitatem habeant, & gratiam novitatis. Nec diffiteor aliquas identidem levioris notæ admixtas eſſe; vix ulla tamen credo reperietur quæ ſuâ prorſus utilitate careat.

VI. De notis ac titulis Epigrammatum.

Atque hoc de ipſo tum Epigrammatum, tum Sententiarum delectu, nunc de cæteris quæ nos ad hunc libellum contulimus breviter dicam. Inprimis ad multa utile putavimus, ne ſine quibuſdam notis prodiret in vulgus, cùm ſæpe in epigrammatis aliquid obſcuritatis inſit, quæ totam illorum corrumperet gratiam, niſi lumen quo illuſtraretur præſto eſſet; ſed illæ noſtro labori non ſemper acceptæ ferendæ ſunt. Nam Martiali appoſita Farnabio debentur ſcriptori diligenti & erudito. Nonnullas tamen ex illis reſecare, alias etiam nonnunquam adjicere auſi ſumus, ſi quando ille vel aliquod omiſiſſe, vel parum, vel nimis explanaſſe videretur, omnem tamen illarum laudem, ſi qua in tam levibus eſſe laus poteſt, ad ipſum libenter ac meritò tranſcribimus.

Reliquis epigrammatis, quoniam aliunde non ſuppetebant, notas addidimus, ſed parcè, & iis tantùm locis quæ lectorem morari poſſent. Vehementer enim ingentibus illis commentariis infenſi ſumus, in quos homines otio abundantes quicquid didicerint, ſine judicio inculcant. Siquis tamen locus inter ſcribendum ex aliquo ſcriptore ſub ſtyli acumen ſubiret, qui cum epigrammatis ſententia congrueret, non ſemper repudiavimus, ſed hujus rei hunc modum adhibuimus, ut

hujuſ-

hujuſmodi loca conquireremus nunquam, oblata non uſquequaque refutaremus; quæ tamen ipſa, ſi quis gravabitur, omiſſis illis faſtidio ſuo ſi libet obſequatur.

Pleriſque autem locis Epigrammatum titulos mutavimus, præcipuè ubi ficta aliqua aut ignobilis perſona eſſet inſcripta. Nam cum hæc ſit illorum utilitas, ut nos in totius epigrammatis memoriam redigant, & ut hoc veluti indicio, ſi quid fortè requiras in indice poſſis facilè reperire: utrumque qui præſtare poteſt, ridiculus Gargiliani, *aut* Ceciliani *titulus, qui cum ſententia nihil habeat affine, nec ipſam ullo veſtigio demonſtret. Ergo his amotis alios ſubſtituimus qui vim epigrammatis quam maximè fieri potuit declarent, quod quam difficile ſit nonnunquam, præſertim ubi denſi ſenſus, non alius perſpicere poterit, niſi qui reipſa ſit expertus.*

Verùm ut ex hujus libelli brevitate eum quem longè maximum exiſtimamus excolendi judicii fructum capiat lector, operæ me pertium facturum reor, ſi ante omnia hîc illas exponam regulas quibus in epigrammatum ſelectione uſi ſumus; eas verò nos non ex ingenio vel ex ſolis hauſimus antiquorum libris, ſed quod longè potius ex virorum omni eruditione præſtantium, & multo vitæ elegantioris uſu veræ urbanitatis intelligentium ſermonibus, quos in his epigrammatis expendendis in conſilium adhibuimus. Itaque illorum hîc, non noſtra judicia videbit Lector, eaque, modo ipſe non iniquus ſit, æqua, ni fallor, & accurata eſſe perſpiciet.

DIS-

DISSERTATIO

De vera pulchritudine & adumbrata, in qua ex certis principiis, rejectionis ac ſelectionis Epigrammatum cauſæ redduntur.

I. Cur in dijudicanda pulchritudine tam varient hominum ſententiæ.

Pulchri deſcriptio & fons.

TANTÆ opinionum varietatis qua in dijudicanda ſcriptorum elegantia diſtrahi videmus etiam eruditos, ea mihi videtur eſſe cauſa, quòd nulli ferè rationem conſulunt, & ex veris certiſque principiis res expendunt, ſed omnes temerè conceptam opinionem, ac impreſſum ſibi ſine animadverſione ac judicio ſenſum in judicando ſequuntur. Sic factum ut de formanda & accuratè cognoſcenda veræ pulchritudinis idea, ex qua deinde cætera metirentur, pauci admodum laborarint, ſed ut quidque animum neſcio qua voluptate mulcebat, ſtatim id pulchrum eſſe pronunciarint. Et tamen eâ regulâ nihil fallacius aut incertius, falſa enim & ementita

ementita pulchritudo imbutas pravis opinionibus mentes voluptate quadam afficit, eaſdemque verâ & ſolidâ ſæpe non afficit. Itaque nil tam deforme eſt, quod non alicui placeat, nihil contrà tam undique pulchrum, quod non alicui diſpliceat. Sic ad ridicula cantica videmus exultare ruſticos, & ad ineptos hiſtrionum jocos tota nonnunquam theatra conclamant. Sic contrà non deſunt quos Virgilius ac Terentius, quibus nil habent literæ elegantius, aut nil tamen, aut parum delectet; Tanta in conſuetudine & anticipatis opinionibus vis eſt, ad delectationem vel afferendam vel amovendam. Ergo ut ab illa inconſtanti opinionum turba recedatur, ad rationis lumen, quod unum certum ac ſimplex eſt, accedendum eſt, ac illius ope vera illa ac ſincera pulchritudinis ſpecies inveſtiganda, qua quicquid impreſſum eſt verè pulchrum & elegans eſt, à qua contrà quicquid abhorret, deforme & inelegans meritò dicendum.

Ea porrò rectà nos ad naturam deducet, & id generatim pulchrum eſſe decernet, quod tum ipſius rei naturæ, tum noſtræ etiam conveniat. Quòd enim, verbi gratiâ, corpus aliquod aliqua parte vel redundans vel diminutum deforme habeatur, inde eſt quòd abhorreat à natura, quæ integritatem partium ſuarum depoſcit, ſuperfluitatem aſpernatur. Omnium ferè quæ deformia cenſentur eadem ratio: ſemperque in illis animadvertere eſt vitium aliquod à natura rectè conſtituta diſſidens. Nec tamen rem, ut pulchra dicitur ſuæ quamque naturæ congruere ſatis eſt, niſi etiam noſtræ conveniat. Hæc enim animo conſtans & corpore ſenſibus prædito, utraque parte certas propenſiones & offen-

offensiones habet, quebus vel alliciatur, vel abalianitur: Itaque visus certis coloribus jucundus movetur, auditus certo sonorum genere ducitur; animam etiam quædam delectant, quædam offendunt, prout quæque affectibus ejus vel consenserint vel repugnarint. Nec tamen quælibet hîc natura intelligenda est, cumquædam distortæ, depravatæ, vitiosæ sint; sed emendata & benè composita, ex cujus tantùm propensionibus de pulchritudine & venustate judicandum.

Hujus autem veræ pulchritudinis et vis est, ut non fluxa, mutabilis, temporaria sit, sed constans, certa, perpetua, omnibusque seculis peræquè placeat. Quamvis enim reperiantur tam pravo ingenio nonnulli ut eam despiciant; tamen & ii pauci sunt, & ratione possunt ad veritatem revocari, cùm falsa illa pulchritudo licèt tantisper habeat amatores suos, tamen illos non diu retineat, ipsa natura, quæ deleri non potest, quoddam ejus sensim fastidium ingenerante. Opinionum enim, ut præclarè Cicero, commenta delet dies, naturæ judicia confirmat.

Hæc si ad orationem transferri placeat, eam verè puchram esse dicemus, quæ tum ipsarum rerum naturæ, tum sensuum animique nostri propensionibus convenit; atque ut in oratione sonus, verba & sententia spectantur, illorum omnium cum duplici illa natura consensus ad pulchritudinem requiritur, quæ nobis ideo figillatim explicanda sunt; ac primum de Sono.

DE

DE SONO.

Rara ejus venustas in imitatione rerum, frequens in suavitate. Naturalis ejus mensio in auribus.

Primam illius naturalis pulchritudinis partem in Sono locavimus, quem à verbis in eo distinguimus, quod in verbis spectetur proprietas & significationis ἐνέργεια; in Sono jucunditas vel asperitas aures vel mulcens, vel offendens, aut quædam quasi rerum imitatio, quæ tristia flebiliter, incitata celeriter, aspera asperè dicuntur; atque hæc quidem dum oratio pronunciatur frequenter apparet; in scriptis autem, de quibus propriè dicimus, infrequentiùs: quanquam Virgilius admodum feliciter nonnunquam rerum ipsarum sonum, celeritatem, tarditatem carminis sono adumbravit. Nam illud, verbi gratia cùm audis, *procumbit humi bos*; nonne tibi videris corruentis bovis obrusum illum sonum audire? Aut hunc legis versum *Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.* nonne currentium equorum sonitus aures quodammodo verberat; Sed hoc, ut dixi, rarum, nec ferè ab ullo Poeta quàm à Virgilio observatum. Itaque maxima soni ac maximè vulgaris virtus & in deliniendis auribus sita. Tenuis quidem pulchritudo, sed tamen naturalis illa, eademque maximè popularis. Vix est enim ullus de plebe tam rudis, qui naturâ docente manca & mutila non aversetur, contrà plena, structa, finita non sentiat. Hinc Cicero rectè in Oratore. *Aures*, inquit, *vel*

animus aurium nuncio, naturalem quandam in se continet vocum omnium mensionem, itaque & longiora & breviora judicat, & perfecta ac moderata semper expectat; mutilæ sentit quædam & quasi decurtata, quibus tanquam debito fraudaretur, offenditur; productiora alia, & quasi immoderatius excurrentia quæ magis etiam aspernantur aures, quod cum in plerisque, tum in hoc genere nimium quod est offendit vehementiùs, quàm id quod videtur parum. Nec verò multitudo pedes novit, nec ullos numeros tenet, nec illud quod offendit, aut cur, aut in quo offendat intelligit: & tamen omnium longitudinum & brevitatum in sonis, sic acutarum graviumque vocum judicium ipsa natura in auribus nostris collocavit.

Meritò exigi à Poëtis soni jucunditatem. Asperitas multorum Poëtarum, præcipuè Germanorum. Quidam nimis canori.

Hanc igitur etiam soni jucunditatem consectetur necesse est, quisquis naturæ studet congruere; idque eò justius exigitur à Poëtis, quod ipsa poësis nihil aliud est quàm oratio modulata, & ad delinindas aures certis numeris ac pedibus alligata. Quare meritissimò reprehenduntur, serus pedibus verba concludere contenti, auribus omnino servire neglexerunt. Quo in vitio vehementer hærent multi epigrammatum scriptores, ac præcipuè qui Anthologiam græcam latinè reddiderunt, & Germani Poëtæ. Nam illa, verbi gratiâ, quis ferat ipsorum?

Ex nihilo cui quæ nihilum prius omnia fecit
E nihilum qui, quæ nunc aliquid, faciet.

Is te qui nihilum ante, quod es nunc, fecit ab illo
Quod nihilum & nihilum, nunc quod es hoc faciet.
Scilicet ut si aliquid, scelere è scelus hercle ni, eras nil.
Et scelere hoc aliquid cælo habile efficeret.

Quid illo item Epigrammate durius?

Ex tuo enim animo haut potes haut novisse meum illum
Qui suam in hac tua agit dudum anima ipse animum.
Ex animo ergo animus, seu noscitur ex mea ita istac
Musa animi in musas nota sit aura tui.

Aut illo disticho?

Perge nec à veteri te flectat tramite quidquam
Tu quod es, hoc, quoad heic vivam ego semper ero.

Sed ut magnopere vitiosum est in verbis aurium voluptatem prorsus negligere, cùm versus, uti diximus, ad aures demulcendas sit inventus, sic è diverso non leviter peccant qui auribus immodicè serviunt, & dummodo iis satisfaciant, nihil admodum de sententia laborant; hoc studium canoras nobis peperit nugas, & inopes rerum versus; in quod sæpe numero incidunt qui assidua Poëtarum tractatione, poëticæ elocutionis ac numeri facultatem comparaverunt. Nam illi cum affluant verbis elegantibus, vulgares sententias non indecoro fuco oblinire ferè contenti sunt. Hoc in multis Buchanani, Borbonii, Barlei carminibus & epigrammatis animadvertere est, quæ lectores quidem minus attentos sæpe fallunt; ac repetita & excussa, ob rerum tenuitatem, quodeam sui fastidium relinquunt. Quare in hoc quoque vitium sedulò inquisivimus, multosque ex ejusmodi sonoris versibus, qui nihil intus haberent, amandavimus.

Verba quomodo rebus accommodanda.

Nunc de verbis ac rebus naturæ accommodandis dicendum est, in quo, ut suprà dictum est, duplex natura considerandæ, vel earum scilicet, de quibus loquimur rerum, vel eorum à quibus audimur vel legimur.

Verborum autem cum rebus consensio in eo posita, ut grandibus grandia, humilia humilibus aptentur. Poscit quidem omne genus orationis simplicitatem: sed ista simplicitas sublimitatem non refugit, nec incitationem, imò non minus vitiosum est alta & gravia tenuiter & demissè, quam demissa & tenuia altè & graviter dicere. Utroque enim modo ab ea disceditur, in qua positam pulchritudinem diximus, cum natura consensione. Ergo nec figuras, nec ornamenta quævis oratio recipit, nec rursum quævis repudiat; est ubi illa aptè collocentur, est ubi ineptè; totum autem in eo est, ut ubique perfecta sit rerum verborumque concordia.

Porro, quod diligenter animadverti velim, & à paucis omnino observatum est, ut verba rebus attemperes, non ipsæ res spectandæ, vel quales in se sunt, vel quales in mente dicentis, sed quales in mente audientium vel legentium oratione informatæ sunt. Sic quia sub initio rudis adhuc supponitur auditor, simplicibus verbis earum de quibus rerum loqueris, notitiis imbuendus est, quibus postea quidvis possis superstruere. Hinc fit ut de cuamlibet atroci facinore dicendum sit, non prius liceat in illud atrocibus verbis invehi, quam in

mente

mente Lectorum ea ipsius species impressa sit, quæ vim illam verborum atrocitatemque non respuat. Quo vitio illi premuntur, qui nondum incensis Auditorum animis, & quid velint adhuc nescientibus, ardentem orationem inferunt.

Ita optimè Virgilius orditur simplicibus verbis:

Arma virumque cano, Trojæ qui primus ab oris
Italiam fato profugus, Lavinaque venit
Littora.

Optimè Homerus ob hoc ipsum ab Horatio laudatus.

Dic mihi Musa virum captæ post tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

At vitiosè Statius, & nimis subito lectores in altum rapit his versibus:

Fraternas acies, alternâque regna profanis
Decertata odiis, fonteſque evolvere Thebas
Pierius menti calor incidit.

Vitiosiùs etiam Claudianus nondum præparatis animis tumidos illos ingerit versus:

Inferni raptoris equos, afflataque curru
Sidera tænario, caligantesque profundæ
Junonis thalamos.

Hoc verò præceptum præcipuè teneri debet in epithetis, quæ cum rebus semper malè junguntur, si ab illa idæa dissideant; quam impressam gerit Auditor. Eam ob rem vidi qui reprehenderent illud initium Lucani;

Bella per Æmathios plusquam civilia campos
Jusque datum sceleri canimus.

Rectè, inquiunt post expositam stragem Pharsalicam hoc epithero, *plusquam civilia*, uteretur, at ut illo Lectorem nihil tum tale cogitantem occupa-

rer, præposterum fuit, & peccat in Horatianum illud: *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem Cogitat.*

Quo pacto verba humano ingenio convenire oporteat. Prima ejus abalienatio à verbis inusitatis unde profecta; huic quatenus obsequendum.

Verùm convenire rebus verba parum est, nisi etiam hominum naturæ conveniant, in qua cerni licet generalem quandam offensionem in verba obsoleta, sordida, impropria, quam quidem malim naturalem quam opinabilem dicere, licèt super quadam opinione fundetur. Quamvis enim quod aliud vocabulum alio sit usitatius & elegantius meri sit hominum arbitrii, tamen inusitatis & impropriis offendi naturale est, ut usitatis propriisque delectari. Quidquid enim contra rationem fit, hoc ipso quia carere ratione perspicitur, offendit. Jam vero tritis vocabulis rejectis, inusitata consectari prorsus à ratione alienum est. Quanquam huic naturali offensioni accedit alia ex opinione profecta. Nam quia illa verba inusitata vulgo reprobantur, hinc cum quodam fastidio & contemptu in ipsa mente conjunguntur; ita ut vix pronunciari possint, quin se continuò simul efferat hic contemptus & fastidii sensus.

Ergo nè in offensionem illam sive naturalem, sive opinabilem incurrat prudens scriptor, usui sese libenter accommodabit; & quamvis illum instabilem nec diuturnum esse sentiat, malet tamen aliquando placere quam nunquam; illud modò cavebit, nè increscentes identidem, in sula præsertim Gallica

&

& mulierculârum circulis locutiones, nec vulgo adhuc receptas, in ſcriptis uſurpet. Harum enim, ut ita loquar, brevior vita, quam ut in opus diuturnum illigari poſſint, ut omittam in hoc odioſam quandam affectationem eſſe, quæ orationi pondus authoritatemque detrahat.

Eſt ergo in vocum proprietate & elegantia pulchritudo quædam ac venuſtas non aſpernanda, ſed ea tamen temporaria, & quæ opinione qua uſus conſtat innixa, mutatâ opinione dilabatur. Quare aliam quærant oportet, qui non uni ſeculo, ſed omnibus ſcribunt; eam nimirum quæ nihil habeat opinionis admixtum; qualis illa verborum cum natura conſenſio, quam deinceps explicaturi ſumus.

INTERIOR QUÆDAM & magis arcana verborum cum natura conſenſio.

NAturam humanæ mentis ſi penitus introſpicere velis, & interiores in ea delectationum fontes rimari, robur quoddam in ipſa deprehendes, quadam infirmitate conjunctum, unde magna varietas & inæqualitas oriatur. Robore enim fit ut perpetuam remiſſionem gravetur; infirmitate contrà, ut perpetuam contentionem pati nequeat. Hinc eſt quod ipſi nihil diu placet, nihil ſui undique ſimile. Hinc in Muſica perfectum omnino concentum averſetur, quod compertum Muſicos induxit, ut diſcordes ſonos, quas diſſonantias appellant, conſultò admiſ-

cerent. Hinc fit denique ut quævis corporis exercitatio, etiam si voluptatis causâ primum suscepta, fiat ex perpetuitate supplicium.

Id verò etiam in oratione locum habet, imo ibi maximam natura teneritudinem prodit, altam illam & incitatam diu non patitur; rursus illâ humi repente & nunquam se attollente, si longior sit, fatigatur stare, requiescere, erigi, dejici avet omnis auditor & lector. Inde nascitur tanta varietatis necessitas, quâ parvis grandia, concitata placidis, alta humilibus miscentur. Sed hæc fortasse parum in epigrammatis loci habent, quæ propter brevitatem varietatis minus indigent. Verùm ista licèt generaliora commemorare non piguit, quod cætera magis argumenti nostri propria inde pendeant, inprimisque metaphorarum, quarum magna vel ad ornandam, vel ad vitiandam poësim vis est, usus & judicium. Nam si cur homines metaphoris delectentur attentiùs consideremus, non aliam inveniemus causam nisi eam quam indicavi naturæ imbecillitatem, quæ rigidâ illâ veritate & simplicitate lassata metaphorarum à vero nonnihil abscedentium admixtione recreanda est. Hîc verum & legitimum metaphorarum usum discas, easque itidem adhibendas, ut discordes sonos adhibent Musici, ad tollendum perfecti concentus fastidium: sed quàm crebrò illæ, quóve loco usurpandæ sint, non exiguæ cautionis ac prudentiæ res est. Illud hîc monuisse sufficiet, quia metaphoræ, hyperbolæ, & quæcunque à simplici & naturali loquendi more deflectunt, non propter se expetuntur, sed tanquam nauseantis naturæ remedia, necessitate quadam asciscuntur, propterea magnam in

eis

eis moderationem esse servandam. Unde verè & rectè à Quintiliano dictum: Modico & opportuno earum usu illustrari orationem, frequente obscurari, & tædio compleri. Quod vitium in multis, præsertim recentiorum epigrammatis sæpe deprehendas, ut infra quibusdam exemplis ostendemus. Sed tamen nè hoc in nimiam abeat severitatem, notandum est ea tantum pro metaphoris habenda, quæ à vulgari usu remota sunt, & duplicem idæam animo offerunt: unde si quæ metaphoræ ita tritæ sint, ut jam quasi propriæ usurpentur, nec aliud quam rem ipsam ad quam explicandam adhibentur exhibeant, propriorum potiùs vocabulorum numero, quàm metaphorarum ducendæ sunt, nec sub iis quarum copiam reprehendimus tropis comprehenduntur.

De stilo nimis Metaphorico. Quædam epigrammata ob id rejecta.

Est quidem Poëtis major quædam troporum venia, sed tamen suus est illis etiam modus, sua, ut loquitur Cicero, verecundia, præcipuúmque semper ornamentum ex simplicitate petendum. Quare longissimè à pulchro aberrant illi apud quos tota quasi natura histrionicam agit; adeo nihil communi more eloquuntur; nihil tale effingunt, quale extra poëmata cernitur; sed omnia extollunt, deprimunt, mutant, & quandam veluti larvam omnibus induunt. Hac nos de causa quædam epigrammata tanquam nimis metaphorica ex selectorum numero exclusimus, ut duo sequentia

Heinsii,

Heinſii, viri cæteroquin humaniorum literarum ſcientiâ clariſſimi.

Auriga lucis, ignei poli curſor,
Metator æthræ, temperator horarum,
Ævi miniſter, circulator æterne,
Luſtrator orbis, diſſipator umbrarum,
Currus perennis, igneæque quadrigæ
Frenator ingens, qui diem vehis purum,
Rurſumque vultum ſurripis tuum mundo,
Et candicantis oculis comæ flammam
Croci è lacertis Thetios tuæ rurſus
Redibis: at nox occupat meum ſolem. Douzam ſcilicet.

Itemque.

Dulces alumni noctis, ignei fratres,
Parvæ cohortes, ignei poli cives,
Qui per ſerenos ætheris vagi campos
Molles choreas ducitis levi planta,
Cum membra noſtra molliter reclinata
Victoſque ſenſus occupat ſopor levis;
Cur nunc ut ante per domum cœli pict.m
Et è latebris, fornicique inaurati
Puris feneſtris tollitis ſacrum vultum,
Abire tandem, non videbitis Douzam.

In his epigrammatis præter congeſtas ad nauſeam metaphoras, eaſque duras & abſurdas, aliud quoque vir ſagaciſſimus vitium notabat, quod ſcilicet à mœrentis, & amici mortem lugentis animo, quem hic effingere voluit Heinſius, nil longius abſit, quam hæc epithetorum laſcivia; Sed de verbis ſatis.

Prima

Prima ſententiarum virtus, veritas. Quantum in falſitate vitium ſit. Ubi de falſis epigrammatis.

Nunc de ſententiis diſſerendum, quas item rebus ac perſonis accommodandas eſſe prædiximus. Rebus convenient, ſi veræ, ſi propriæ ſint, & quaſi interiores. Perſonis congruent ſi naturalibus vel offenſionibus, vel affectibus aptentur.

Prima igitur ſententiarum virtus, veritas. A rebus enim ipſis diſſidet, quicquid falſum eſt, nec ulla in falſitate pulchritudo, niſi quantum veritatem mentitur. Unde diſcas pulchritudinis fontem in veritate eſſe, deformitatis contrà in falſitate. Illa verò non à rebus modò abhorret, ſed etiam à perſonis. Ineſt enim nobis quidam inſitus veritatis amor, quædam in falſitatem offenſio, qua fit ut quæ nos ſpecie veri delectarunt, ubi falſa patuere, ingrata & injucunda fiant. Hæc ratio fuit viris eruditis, quorum jam ſæpe mentionem facio, ut ex hoc delectu multa epigrammata reſecarint, quorum præcipua ſententia ex falſo petebatur, ut, exempli gratiâ, illud Grotii, licèt carmine ſatis magnificum.

In Joannam Archeam vulgo
la pucelle d'Orleans.

Gallica non unquam peritura laudis Amazon
Virgo intacta viris, ſed metuenda viris.
Cujus non oculis ſedit Venus atque Cupido,
Sed Mars atque horror, ſanguineæque vices.

Hæc

Hæc eſt cui Salicæ leges, cui patria ſeſe
Debet, & in veras reddita ſceptra manus.
Nec fas eſt de morte queri, namque ignea tota,
Aut nunquam, aut ſolo debuit igne mori.

Hæc commemorare non piguit, ut magis lectores perſpiciant quale ſit illud falſorum genus, quantúmque abhorreat à natura, quippe quod ita ferè ſit comparatum, ut ejus quod in eo affirmatur contrarium non minus plauſibiliter dici poſſit, nihilo enim magis ineptè potuiſſet ſcribere Grotius:

Sed fas eſt de morte queri, non ignibus illa
Debuit, aſt undis ignea tota mori.

Certè ſi ejus originem indagari placeat, reperiemus ad illud non naturâ homines duci, ſed inertiâ compelli. Non enim alia cauſa ad falſitatis præſidium confugiunt, niſi quia veram ex rebus ipſis eruere pulchritudinem non valent. Certa quippe & definita veritas, mendacium infinitum & incertum: hinc illa ad inveniendum difficilis, hoc proclive & obvium, eóque etiam nomine ſpernendum.

Porro non in affirmationibus modò falſitas intervenit, ſed etiam in affectibus effingendis, cum ſcilicet alicui perſonæ alii quam quos natura argumentúmque poſtulat affinguntur affectus, uti cerni licet in hoc Vultei epigrammate, ob id rejecto:

Nuper marmoreum videns ſepulchrum
Arverni benè cogniti mala in re
Cœpi ſic tacitus loqui: Ad quid, oro,
Tot ſumptus? Potuiſſet hoc ſepulchrum
Reges claudere, ſanguinémque Regum,
Hoc ignobile quod tegit cadaver.

Pro-

Prorumpo in lachrymas, fluunt abunde
Emissæ ex oculis genas per ambas,
Quidam me arguit, increpatque flentem,
Istis sic puto, talibusve dictis;
Næ tu, quisquis es, impius videris
Pestem qui patriæ doles sepultam.
Illi contrà ego: Falleris sepulchri
Jacturam fleo, non fleo sepulti.

Alienum sanè fuit hominem inducere abunde lachrymantem, quod sceleratus quidam & ignobilis nobili sepulchro esset conditus. Non enim misericordiam & lachrymas fovent honores sceleratis habiti, sed potiùs iram & indignationem. Falsum ergo sibi induit affectum Poeta qui ibi lachrymatur, ubi irascendum & stomachandum fuit.

De fabulosis Epigrammatis.

Magnum igitur falsitatis vitium, idemque latissimè fusum, & multa quasi membra complexum. Ad hoc enim revocari possunt primum fabulosæ sententiæ, solita Poëtarum ourricula, ubi nihil dicere habent. Cujus generis tanquam vitiosi, multa nos epigrammata rejecimus, ut illud Grotii ad Rodulphum Imperatorem, fabulis nimis refertum.

Non tibi Mars tantum favet, invictissime ductor,
Quem toties hostem barbara signa tremunt.
Plebs quoque te Superum donis veneratur, & illud
A Zephyri munus conjuge Cæsar habes.
Ver dea perpetuum Batavo præscripsit Apelli
Pratáque victrici vivere jussa manu.
Animus Alcinoi decor est, & Adonidos hortis,
Nec Pharias animat longior dura rosas.

Prisca

Friſca Semiramios jactat Pomona labores,
Alta tamen tecti culmina ſcandit hyems.
Quo tibi fluxus bonos Auguſtum ſera triumphum
In quæ temporibus nil licet iſta decent.

Scio eſſe alia quoque in hoc epigrammate culpanda; ſed nunc id unum vitium notamus, propter quod in exemplum affertur.

De Æquivocis.

Referri etiam ad idem genus poteſt magna pars æquivocorum, quorum acumen ferè ex quadam oritur falſitate. Nam, verbi gratiâ, in illo Sannazarii Epigrammate.

Jucundus geminos fecit tibi Sequana pontes,
Jure tuum potes hunc dicere Pontificem.

Si pontificem accipias pro pontium fabricatore, vera ſententia, ſed inepta: ergo ut acuti aliquid includat, debet vox Pontificis accipi pro Epiſcopo, quo ſenſu falſum erit jucundum eſſe Pontificem. Similiter in illo epigrammate ſatis celebri:

Surdaſtrum curare ferunt te Gallice Coſmam,
Et quod ei certam polliciteris opem.
Sed nihil efficies licèt omnem extenderis artem,
Nam malè perpetuos audiet ille dies.

Accipe verbum *audiendi* pro ipſo ſenſu, falſa erit ſententia; quia illud corporis vitium ſanari poteſt, accipe pro bono nomine, falſa item erit & inepta, quia falſum & ineptum eſt ideo fruſtra laborare Medicum de ſanando aurium vitio, quia famæ mederi non poteſt.

In his vitiis hærent omnia æquivoca, quorum proinde venuſtas valde exilis, imò nulla eſt. Olim quidem

quidem iſti generi aliqua laus fuit apud ſeclum prius: unde à Cicerone & Quintiliano elegantes dicuntur petiti ex amphibologia ſales: at nunc contrà meritò valde contemptum eſt, adeo ut æquivoca non modo non captent urbaniores, ſed etiam vitent. Illa tamen utcunque tolerabilia vel certè minus vitioſa ſunt, cum ſponte naſcuntur; at ſi quis ea afferat meditata, aut in iis ſe ſibi placere ſignificet, jure inſuetus exiſtimatur. Inde eſt quod epigrammata, quorum elegantia ex æquivoco petitur, nullo ferè in pretio ſunt. Nam cum verſus nonniſi labore & induſtria componantur, rectè puſilli & anguſti animi exiſtimatur in tam levi arguria verſibus illiganda tempus conſumere. Nec omittendum eſſe hoc quoque in æquivocis incommodum, quod uni ita linguæ affixa ſint, ut in aliam transferri non poſſint. Propter has cauſas pauca nos ejuſmodi in hunc delectum admiſimus, & tantum ad exemplum vitioſæ formæ.

De hyperbolicis.

Falſis item ſententiis accenſentur hyperbolicæ, non in uno aliquo verbo, nam de his jam ſuperius egimus, ſed in toto ſenſu, cujuſmodi eſt illud Auſonii intolerandæ abſurditatis.

Fauſtulus inſidens formicæ ut magno elephanto
Deeidit, & terræ terga ſupina dedit.
Mox idem id mortem eſt multatus calcibus ejus
Perditus ut poſſe vix retinere animam.
Vix tamen eſt fatus: Quid rides, improbe Livor,
Quod cecidi? Cecidit non aliter Phaëton.

Sic

Sic ille Græcos in eo imitatus, quorum mira fuit in hanc cacozeliam proclivitas, ut videre est in eorum Anthologia, ejusmodi hyperbolis scatente. In eandem quoque ruunt frequentes, vel qui infirmo ingenio sunt, vel qui imperitis scribunt: unde talibus delectari magnum imperitiæ signum; quo vel moveri debent, qui Rablæsii fabulas tam ineptas, tam stolidis hyperbolis refertas legere, nè dicam laudare non verentur.

De litigiosis & controversis.

Porrò ad idem falsorum genus accedunt litigiosæ ancipitesque sententiæ, de quibus ambigit lector, veræne illæ an falsæ sint. Quæ dubitatio quoniam omnem adimit jucunditatem, tollit etiam pulchritudinem.

Hoc nomine nunquam mihi probata est clausula illius Epigrammatis Martialis.

Par scelus admisit Phariis Antonius armis,
Abscidit vultus ensis uterque sacros.
Illud laurigeros ageres cum læta triumphos.
Hoc tibi Roma caput cum loquereris erat.
Antoni tamen est pejor quam causa Photini.
Hic facinus Domino præstitit, ille sibi.

Subit enim lectoris animo tacita quædam molestia, quod Poëta tam fidenter dubiam sententiam pro certâ sumat. Libentérque adversus illum reponeret sibi contrà videri gravius illum delinquere qui Domino præstat facinus, quam qui sibi, nec decerunt rationes. Nam sibi peccantes ira, cupiditas, metus, ad facinus impellit, quibus voluntas,

luntas, adeoque criminis magnitudo minuitur. At qui alteri in ſcelere patrando obſequitur, frigidus ad facinus accedit, quod longè majorem arguit pravitatem. Hæc & ſimilia cauſari quis adverſus Martialem poſſet, ejúſque diſtichon ſic immutare nihilo abſurdius.

Antonî tamen eſt melior quàm cauſa Photini,
Hic facinus Domino, præſtitit ille ſibi.

Quare totum hoc genus controverſarum ſententiarum elegantiâ vacat, & ſtudioſè vitandum eſt iis qui pulchritudinem ſequuntur, quam in una demum veritate invenient, & ejuſmodi veritate, quam ſtatim propoſitam lector agnoſcat & amplectatur.

Alia ſententiarum virtus, ut propriæ & interiores ſint. Vbi de alienis, & accidentariis.

Alteram ſententiarum dum cum rebus comparantur virtutem eſſe diximus, ut propriæ & interiores ſint, id eſt, ex rerum quaſi viſceribus erutæ, non longè accerſitæ, vel ex externis accidentibus, rem tantùm quaſi comitantibus ductæ. Eâ lege innumeris frigidioribus epigrammatis liberati ſumus quorum hîc pauca exempla ſubjici placet.

Alienum & accerſitum eſt illud Audoëni, de Lyra:

In tam diverſis cum ſit concordia chordis,
Tam diſcors hominum non pudet eſſe genus.

Quasi ad pudefaciendos de suis discordiis homines, nihil propius esset quàm chordarum lyræ concordia.

Ex accidentibus rem concomitantibus, non ex ipsius rei visceribus depromptum illud Germanici, ut aiunt, Cæsaris, versibus alioqui satis cultum.

Thrax puer adstricto glacie dum ludit in Hebro,
Frigore concretas pondere rupit aquas.
Dumque imæ partes rapido traherentur ab amni,
Abscidit tenerum lubrica testa caput.
Orbæ quod inventum mater dum conderet urnâ
Hoc peperi flammis, cætera dixit aquis.

Alta certè fuit illi matri interior dolendi causa, quàm quòd filius partim aquâ, partim flammâ esset absumptus, nec minus illa doluisset si vel totus in aquis periisset, vel totus in flammis. Non debuit ergo ex tam levi ἀδιαφόρῳ tota dolendi causa repeti, quæ comes non materia doloris fuit.

Eodem vitio laborant descriptiones negativæ, in quibus enumerantur, non quæ cuique rei dotes insunt, sed quæ non insunt, quod jure quidam reprehendebant in hoc Epigrammate Barlei, alioquin versibus eleganti.

Regia Borbonii soboles, quâ sospite dudum
Belga sibi facilem credidit esse Deum.
Sceptriferis illustris avis, illustrior armis,
Et rarum Astrææ judice nomen habens.
Quem celebrat Bellona Ducem, pax laudat inermem,
Et cui tot terræ, tot famulantur aquæ.
Non tibi barbaricum potantia vellera succum,
Aut mea Sidonias pagina donat opes.

Non

Non Indus quod mittit ebur, quod Dalmata marmor,
Quæque gravem placant masculа thura Jovem.
Non bellatrices aquilas, captivâque bello
Oppida, non victo carbasa rapta mari.
Nos Christum, Lodoice, damus regémque ducémque,
Nomina nominibus non aliena tuis.
Maxima quin cupio dum mittere, maxime Regum,
Quo nequeo majus mittere, mitto Deum.

Nimis certè longus circuitus est enumerare quæ Regi non des, ut tam leve munusculum intelligatur. Sed in clausula illud etiam durum quod libellum de Christo differentem, Deum & Christum appellat, quasi idem sit Christus, & libellus de Christo. Sed hæc vulgaris dedicatorii, ut ita loquar, generis ineptia, in quo scriptores non aliter ferè de libris suis loquuntur, quam si inter ipsum librum, & libri argumentum nihil interesset: ita si de Cæsare vel Catone scribunt, Cæsar, inquiunt, & Cato genibus tuis advolvitur; si de Cicerone, En, inquit, te Cicero compellat, & patronum adoptat; quæ omnia falsarum sententiarum generi rectè accensueris.

Sententiæ cum personis qua ratione conciliandæ. De offensionibus vitandis: ac primùm de obscœnitate.

Atque hæc quidem sententiarum cum rebus concordia facilius intelligitur: at verò earundem cum personis attemperatio, longè ad percipiendum difficilior, ad tractandum operosior. Tota enim hîc humana natura penitus scrutanda est, ejúsque ratio-

tæ propensiones, tum alienationes rimandæ, ut istas fugiamus, illis obsequamur. Nec enim fieri potest ut placeat quod naturam offendit, nec ut displiceat, quod ejus propensioni obsequitur. Nos quædam tantùm hic delibabimus, sed quæ ad institutum nostrum sufficient.

Imprimis in natura hominum, quidam adversus turpia & obscœna pudor insitus est, idémque in optima quaque, & benè instituta vehementior. Hunc pudorem offendunt omnes obscœnæ sententiæ, adeóque illæ alienæ à natura, deformes & inelegantes habendæ sunt. Nec refert quòd illæ quibusdam corruptis animis arrideant. Non enim elegantiæ est, uti diximus, corruptæ naturæ congruere, sed honestæ ac benè moratæ. Itaque totum hoc genus planè abest ab honestorum hominum sermonibus, nec nisi ab iis frequentatur, qui ut pietatis, sic genuinæ comitatis & elegantiæ sensu carent.

Ergo quòd fœda omnia & lasciva epigrammata resecuimus, non modò moribus & pietati inservitum est, sed etiam urbanitati & elegantiæ, cujus nullum prorsus sensum habuisse se testantur veteres illi Catullus ac Martialis, qui tot illiberalibus sordibus libros suos opplevere, eóque nomine non modò flagitiosi, sed etiam rustici, inhumani, & ut Catullianis verbis utar; *Caprimulgi ac fossores* habendi sunt.

De vilibus argumentis Epigrammatum.

Nec verò solum turpem & obscœnam speciem, sed omninò quomodocunque vilem, deformem

& ingratam Lectoribus objicere vitioſum & inelegans eſt. Hinc pro pulchris & elegantibus haberi non poſſunt illa epigrammata, quorum argumentum eſt vel vetula edentula, vel detrita lacerna poëtaſter, vel olens hircus, vel putidus naſus, vel helluo in menſam vomens, quæ magna hiſtrionibus jocandi ſeges. Nunquam enim acumine ſatis compenſatur iſta deformitas.

Ea de cauſa in iis quæ Martiali ſubjunximus epigrammatis, nullum ex illis aſcivimus, multáque quæ occurrebant procul ablegavimus, quale illud Buchanani in quo ſtrigoſi ſenis ingratam & invenuſtam pingit imaginem.

Nævole, dum clamus ut ſtentora vincere poſſis,
Omnis homo eſt animal nocte dieque boas.
Jam tibi dilapſa eſt prope nonageſima meſſis,
Jam tremit effœto curva ſenecta gradu.
Vertice jam levi vix tres hæſere capilli,
Et cernis quantum noctua mane videt.
Semper & è gelido diſtillat ſtiria naſo,
Et fluit in madidos longa ſaliva ſinus.
Nec tibi gingivâ dens unus & alter inermi,
Nec plus rugarum ſimia ſcalpit anus.
Nævole, ſi pudor eſt, nugarum deſine tandem
Omnis homo clamans, Nævole, nullus homo es.

Vilius itidem argumentum, ſpeciéſque parum jucunda & elegans pendentis hominis, huic Sannazarii epigrammati fraudi fuit, quanquam aliquid feſtivitatis habenti:

Quicquid erat Tripodum cunis Delphiſque petiſti,
Diſcere fortunam dum cupis Eune tuam.
At Deus extabis ſupra Regéſque Deoſque,
Veridico tandem rettulit ore tibi.

Tu tamen hinc vanos sumpsisti Græcule fastus,
Jam magni dominus, jam pater orbis eras.
Ecce crucem ascendis, non te Deus Eune fefellit,
Omnia sunt pedibus inferiora tuis.

Sed Hæc honesta & tantùm vilia: at cynica Martialis & Catulli libertas, quæ multa non quidem in moribus fœda, sed quæ tamen ab oculis & auribus removeri jubet humana comitas, suis nominibus eloquuntur, prorsus impudens & rustica habenda est; quare nunquam laudabant elegantes vel illas Catulli voces: *Annales Volusi cacata charta*; vel illud Martialis de Catella: *Et desiderio coacta ventris, gutta pallia non fefellit una.* Et multa alia longè sordidiora, quæ nè in exemplum quidem vitii libet afferre. Certè nimia fuit antiquis in hoc genere patientia, nec rarò miratus sum quomodo in Senatu Romano Cicero ferri potuerit, cum hæc adversus Pisonem declamaret. *Meministine cœnum cùm ad te quintâ ferè horâ cum Caio Pisone venissem, nescio quo è gurgustio te prodire involuto capite, soleatum; & cum isto ore fœtido teterrimam nobis popinam inhalasses, excusatione te uti valetudinis, quod diceres te vinolentis quibusdam medicaminibus solere curari. Quam nos causam cùm accepissemus; quid enim facere poteramus? Raulisper stetimus in illo ganearum tuarum nidore atque fumo, unde tu nos tam improbissimè respondendo, tum turpissimè eructando ejecisti.*

De Malignis Epigrammatis.

Est etiam in hominibus mansuetioris ingenii innatum adversus malignitatem odium, præsertim quâ vitia corporis irridentur, vel fortunæ calamitates,

tates, aut quidvis demum quod accidit extra culpam. Nam quia nemo se horum casuum exortem videt, ideo ista dejici & irrideri molestè fert. Humanè Virgiliana Dido, cum ait,

Non ignara mali miseris succurrere disco,

tacitúsque in illam inde exoritur Lectorum favor, pulchrè item Seneca:

Non est jocus esse malignum.

At contrà inhumanè qui miseris insultant, & quæ non culpâ contracta sunt exprobrant, adeoque quendam illi in legentium animis odii & alienationis excitant sensum.

Propterea nos pauca admodum hujus generis cum nostro ingenio parere liberum fuit, ascivimus, multa contrà rejecimus, ut illud Audoeni frigidum & malignum.

Ecce tibi nulli superant in vertice crines,
Nullus in infida stat tibi fronte pilus,
Omnibus amissis à tergo & fronte capillis,
Quid tibi jam restat perdere, calve? Caput.

Nec nobis magis placebant tot ejusmodi in Martiali, quæ tamen non omisimus, propter superius posita causas.

De loquacibus Epigrammatis.

Omnes naturæ offensiones colligere longum esset, nonnullas tamen libet addere, quòd magnam ab hac selectione epigrammatum turbam amoverint. Ergo præter ista longos etiam verborum circuitus, idémque sibi variis verbis ingestum natura fastidit. Ardet enim curiositate, & semper festinat ad exitum, multóque se detineri sermone, nisi

cum magno operæ pretio fert impatienter. Propterea non leve fastidium afferunt loquacia epigrammata, & quæ longitudinem suam non satis sententiæ magnitudine pensant: quo vitio nonnunquam premitur Martialis, in aggerendis vulgaribus laudibus quandoque nimius, aut in enumerationibus minutior, verbi gratiâ, in illo Epigrammate, quo pertinuit tot similitudines de medio petitas cumulare?

Puella senibus dulcior mihi Cycnis,
Cui nec lapillos præferas Erythræos,
Nec modo politum pecudis Indicæ dentem,
Nivésque primas, liliúmque non tactum,
Fragrávit ore quod rosarium Pæsti,
Cui comparatus indecens erat pavo,
Inamabilis sciurus, & frequens Phœnix.
Adhuc recenti tepet Erotion busto.

Quid item in illo alio eandem sententiam toties iterare?

O mihi curarum pretium non vile mearum,
Flacce, Antenorei spes & alumne laris;
Pierios differ cantúsque chorósque sororum,
Æs dabit ex istis nulla puella tibi.
Quid petis à Phœbo? nummos habet arca Minervæ,
Hæc sapit, hæc omnes fœnerat una Deos.
Quid possent hederæ Bacchi dare? Palladis arbor
Inclinat varias pondere nigra comas.
Præter aquas Helicon, & serta, lyrásque Dearum
Nil habet, & magnum semper inane sophos.
Quid tibi cum Cirrha? Quid cum Permessidos unda?
Romanum propius, divitiúsque forum est.
Illic æra sonant: ac circum pulpita nostra,
Et steriles cathedras, basia sola crepant.

De

De Vulgaribus.

Qua ratione autem loquacitatem averſatur natura, eadem ſententiis nimis vulgaribus offenditur. Eſt enim quædam loquacitatis ſpecies, effutire vulgaria & obvia, cùm is ſit ſermonis uſus, ut quæ neſciuntur patefiant, non ut nota ac trita repetantur. Ob hoc vitium innumera Epigrammata ab hoc delectu ſegregata ſunt: Sed quia nil illo communius, afferendis ejus exemplis ſuperſedeo.

De minutioribus argutiis, & verborum luſu.

Diſplicet etiam non leviter minutior diligentia, quæ mentem à rebus avocat, ex quibus vera voluptas effloreſcit. Hic luſus in verbis, quales ſunt paronomaſiæ, aliáque id genus alluſiones, niſi citra artem ſub ſtylum ſuccedant, non tam figuræ quàm vitia ſunt, iiſque epigrammatis, quorum in eo poſitum eſt acumen, nil exilius, præſertim cùm uni linguæ ita propria ſint, ut in aliam transferri non poſſint, quod ſecuti nos, frivolas illas argutias prætermiſimus, cujuſmodi eſt illa Audoëni.

Latronum finis funis, mors ultima merces,
Furca capit fures, hinc puto nomen habet.
At multi evaſere; Dabit Deus his quoque finem:
Rarus funeſto fur ſine fune perit.

Paulo feſtivius illud alterius Poëtæ de Helvetio occiſo noctu, licèt vitioſum.

In

In nive, nocte vagans nuceo cado ſtipite victus,
Sic mihi nix, nox, nux, nec fuit ante diem.

Propenſionibus naturæ quomodo obſequendum.

Omnes illæ naturæ offenſiones diligenter vitandæ, nec minus ejuſdem propenſionibus obſequendum, ſi modo illud quod ſequimur pulchrum aſſequi volumus. Tantus enim in hominibus amor ſui viget, nihil ut audire jucundè poſſint, niſi quod ſuis affectibus blandiatur. Quamobrem hæc epigrammata meritò pulcherrima cenſentur, quæ in illos affectus magis penetrant, eámque menti ſententiam objiciunt, quam non modò interiore luce veriſſimam agnoſcat, ſed etiam interiori affectu, ut ſibi blandiſſimam amplectatur; ut illa Martialis:

Nolo virum facili redimit qui ſanguine vitam:
Hunc volo laudari qui ſine morte poteſt.

Nam cùm omnes mortem oderint, laudes & gloriam expetant; nemo eſt qui non gaudeat ſine morte laudari poſſe. Et illud veteris Poëtæ.

Mitte ſuperba pati faſtidia, ſpémque caducam
Deſpice, vive tibi, cùm moriare tibi.

Habet enim, ut inquit Quintilianus, natura ſublime quoddam & impatiens ſuperioris, quod ſuaviter palpat, qui ipſam ad contemnendum divitum faſtum adhortatur.

Atque hæc de generalibus pulchritudinis & deformitatis fontibus, ad ferendum de quolibet carminis genere judicium ferè ſufficiunt. Sed illa tamen

tamen ad propriam Epigrammatum naturam & leges & jura commodanda ſunt, de quibus ideo quædam hîc ſubnectere non erit alienum.

Epigrammatis nomen unde ductum, ejus finitio, forma & leges.

Epigramma, ut notat Scaliger, idem quod inſcriptio; ſed cùm multarum rerum extent inſcriptiones, vox iſta tamen brevibus poëmatiis propriè attributa, hinc adeo quod trophæis & ſtatuis ejuſmodi epigrammata inſcribi ſolerent: atque inde nomen ad brevia poëmata universè translatum. Definitur igitur epigramma, ut ſit, poëma breve, cum ſimplici cujuſdam rei vel perſonæ, vel facti indicatione.

Hujus formam quidam in gravi aliqua vel arguta ſententia quâ clauſula conſtet ita collocant, ut epigramma negent eſſe quod ejuſmodi clauſulâ careat; ſed perperam. Sunt enim quædam vel elegantiſſima, quorum æquabilis ubique majeſtas, & nihil habet clauſula præcipuum, ut illud cujuſdam autoris recentioris.

Quod bellator hydros pacem ſpirare rebelles,
Deplumes trepidare aquilas, miteſcere pardos,
Et depreſſa jugo ſubmittere colla leones.
Proſpectat Lodoïcus equo ſublimis aheno,
Non digiti, non artifices finxere camini,
Sed virtus & plena Deo fortuna peregit.
Armandus fidei vindex, paciſque ſequeſter,
Auguſtum curavit opus, populiſque verendam

Regali

Regali voluit ſtatuam conſurgere circo,
Ut poſt civilis depulſa pericula belli,
Et circumdomitos armis felicibus hoſtes
Æternùm domina Lodoicus in urbe triumphet.

In nonnullis etiam ſimplex quædam mundities, ac mollis ſubtiliſque feſtivitas placet, cujuſmodi in nonnullis Catulli epigrammatis quæ in hoc delectu appoſuimus, videre eſt.

Quidam tamen contrà nimii, qui iſtiuſmodi clauſulas non modò non requirunt, ſed etiam aſpernantur. Hi ferè ſunt præpoſteri quidam Catulli amatores, qui dum languidulas quaſdam nænias endecaſyllabis concluſerint, mirè ſibi videntur feſtivi & elegantes; quamvis nihil iis ſit aut inanius, aut facilius illis qui aliquem ſibi latinæ linguæ uſum paraverunt.

Quantulo, exempli gratiâ, putamus conſtitiſſe Borbonio clauſulam hujus Epigrammatis ad Catulli exemplar effictam?

Quare Patriciæ venite Muſæ,
Plenæ mellis & elegantiarum,
Doctæ carmina candidi Pinonis
Vos exoſculor, ô piæ Camœnæ,
Et totis relego lubens diebus
Iſto tempore macerationis,
Pœnitudinis atque lachrymarum,
Duro Juppiter! & laborioſo.

Ex quo perduxerit hominem Chriſtianum, & cæteroquin pium, perverſa Catulli imitatio, qui in Chriſtiani jejunii ſolemnitate explicanda, prophanum

num Jovis nomen usurpare non veritus est. Sed hoc missо, quid ineptius hoc versu, quamlibet Catulliano *duro Juppiter! & laborioso:* In quem tamen ille eleganter existimat suum epigramma desinere, quia similem versum invenit in Catullo doctis Jupiter & laboriosis. Sed missis illis jejunis imitatoribus, de illis sententiis quibus clauduntur epigrammata vere licet affirmare magnam in ils elegantiam esse, dum eximiæ sint, & cum antecedente serie pulchrè cohæreant. Nam cùm nihil æquè ac clausula in Lectorum mentibus remaneat, quid rectius quàm in illam conferri quæ præcipuè in ipsorum animis imprimi velis? adeóque meritò vitiosa censentur ea epigrammata, in quibus decrescit sententia, vel quorum clausula quasi additicia & affixa est, nec bellè ex superioribus versibus fluit, quod vitium cernere est in hoc illustri cæteroquin epigrammate:

Qui Romam in media quæris novus advena Roma,
Et Romæ in Roma nil reperis media.
Aspice murorum moles, præruptáque saxa,
Obrutáque horrenti vasta theatra situ.
Hæc sunt Roma: viden velut ipsa cadavera tantæ
Urbis adhuc spirent imperiosa minas?
Vicit ut hæc mundum, victa est se vincere, vicit
A se non victum nequid in orbe foret.
Nunc victa in Roma victrix Roma illa sepulta est,
Atque eadem victrix, victáque Roma fuit.
Albula Romani restat nunc nominis index,
Qui quoque nunc rapidis fertur in æquor aquis.
Discę hinc quid possit fortuna, immota labascunt,
Et quæ perpetuo sunt agitata manent.

Quatuor enim illi extremi versus planè superflui sunt,

ſunt, frigidum acumen continent, quo ſuperiorum verſuum nitor nonnihil decoloratur.

Epigrammatum materia; inde diviſio in varia genera. Primum genus & ſecundum.

Epigrammatum autem materia res omnis, omniſque ſententia, adeóque quot ſententiarum diviſiones, tot ſunt etiam epigrammatum. Nos hæc potiſſimum genera notabimus, ex quibus intelligi etiam virtutes poſſunt.

Eſt igitur quoddam genus ſublime, grande, magnificum, nobile argumentum nobilibus verſibus perſequens, nobilique ſententiâ concludens; quale eſt illud Martialis de Scævola:

Cum peteret Regem decepta ſatellite dextra,
Injecit ſacris ſe peritura focis.
Sed tam ſæva pius miracula non tulit hoſtis,
Et raptum flammis juſſit abire virum.
Urere quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
Major decepta fama eſt & gloria dextræ,
Si non erraſſet fecerat illa minus.

Talia ſunt etiam Epigrammata Grotii de Oſtenda, de curribus veliferis, Barclaii de Margareta Valeſia.

Eſt aliud ſtylo paulo demiſſius genus, ſed utilius graviúſque ſententiâ; cujuſmodi eſt illud verè eximium Martialis:

Quod magni Thraſeæ, conſummatique Catonis
Dogmata ſic ſequeris, ſalvus ut eſſe velis.
Pectore nec nudo ſtrictos incurris in enſes,
Quod feciſſe velim te Deciane facis.

Nolo

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam,
Hunc volo laudari qui ſine morte poteſt.

Itémque.

Amiſſum non flet cum ſola eſt Gellia fratrem
Si quis adeſt juſſæ proſiliunt lachrymæ,
Non dolet hic quiſquis laudari Gellia quærit.
Ille dolet verè qui. ſine teſte dolet.

Et illud verè aureolum Epigramma:

Quod te nomine jam tuo ſaluto
Quem regem & dominum prius vocabam:
Nè me dixeris eſſe contumacem
Totis pilea ſarcinis redemi,
Reges & dominos habere debet
Qui ſe non habet atque concupiſcit
Quod reges dominique concupiſcunt,
Servum ſi potes Ole non habere
Et regem potes Ole non habere.

Ex omnibus autem maximè Epigrammatum proprium genus illud vulgo exiſtimatur, quod ingenioſo laudatur acumine, altè animos penetrante, in quo item excellit Martialis, ut in iſto.

Tu ſetina quidem ſemper vel Maſſica ponis,
Papile, ſed rumor tam bona vina negat.
Diceris hac factus cælebs, quater eſſe lagenæ
Nec puto, nec credo, Papile, nec ſitio.

Et illud ejuſdem.

Munera quod ſenibus viduiſque ingentia mittis,
Vis te munificum, Gargiliane, vocem.
Sordidius nihil eſt, nihil eſt te ſpurcius uno
Qui potes inſidias dona vocare tuas.
Sic avidis fallax indulget piſcibus hamus,
Callida ſic ſtultas decipit eſca feras.

Quid

Quid ſit largiri, quid ſit donare docebo
Si neſcis Dona Gargiliane mihi.

Quædam humiliora ſunt, ſed arguta & feſtiva, ſimplicitate niteſcunt, quod animadverti licet in illo ejuſdem Martialis Epigrammate.

Exametris epigramma facis, ſcio dicere Tuccam
Tucca ſolet fieri, denique Tucca licet.
Sed tamen hoc longum eſt, ſolet hoc quoque Tucca, licétque
Si breviora probas, diſticha ſola legas.
Conveniat nobis ut fas epigrammata longa
Sit tranſire tibi, ſcribere Tucca mihi.

Porro omnium & Epigrammatis virtutum nulla aut difficilior aut rarior quam ſcita tractatio ſive commoda argumenti explicatio, nihil ut neque redundet, neque deſit, nihil ſit præpoſterum, nihil obſcurum, nihil verbis impeditum, vel contrà nimis ſubitum, nec ſatis aptè præparatum; qua dote mirabilis ſanè Martialis ita aptè, perſpicuè, diſtinctè, argumenta proſequitur, ut mediocribus cæteroquin ſententiis tractationis venuſtate multum elegantiæ conciliet. Nam illo, verbi gratiâ, quid ingenioſius explicatum?

Ne vivam ſi non totis Deciane diebus
Et tecum totis noctibus eſſe velim.
Sed duo ſunt quæ nos diſtinguunt millia paſsûm
Quatuor hæc fiunt, cum rediturus eam.
Sæpe domi non es, cum ſis quoque ſæpe negaris,
Vel tantùm cauſis, vel tibi ſæpe vacas.
Te tamen ut videam duo millia non piget ire,
Ut te non videam quatuor ire piget.

Et illud quid eſſet, niſi tractatione fuiſſet excultum & præparatum?

Occurrit

Occurrit tibi nemo quod libenter,
Quod quacunque venis fuga est & ingens
Circa te, Ligurine, solitudo,
Quod sit scire cupis, nimis poëta es,
Hoc valde vitium periculosum,
Nam tantos rogo quis ferat labores?
Et stanti legis & legis sedenti,
Currenti legis & legis canenti;
In thermas fugio, sonat ad iaurem:
Piscinam peto, non licet natare:
Ad cœnam propero, tenes eundem:
Ad cœnas venio, fugas sedentem:
Lassus dormio, suscitas jacentem.
Vis quantum facias mali videre?
Vir justus, probus, innocens, timeris.

Arguta quidem & festiva clausula, sed hujus tamen perspicuus decor ex superiori enumeratione pendet.

Habet Lector quid nos in his epigrammatis excerpendis spectaverimus; reliqua quæ ad hoc opus contulimus ex præfatione poterit accipere.

ELEGANTIORUM

Hujus Delectûs Epigrammatum Indiculus.

Totus hic Delectus elegantia ab inelegantibus epigrammata secernit. Ab elegantibus elegantiora hic sejunget indiculus. Ex elegantioribus elegantissima asteriscus indicabit.

LIBER. I.

MARTIALIS.

V.	* *Quod magni Thraseæ;*	pag. 3.
VI.	*Itur ad Herculei.*	4
VII.	*Casta suo gladium.*	5
VIII.	*O mihi post nullos.*	ibid.
IX.	*Sunt bona.*	6
XIII.	* *Cum peteret.*	7
XVIII.	*Amissum non flet.*	10
XXIX.	*Si quid Fusce.*	15
XLV.	*Non plenum modo.*	25
XLVII.	*Qui pinxit.*	26
LVI.	*Tercentena.*	32
LVIII.	* *Ne valeam.*	33
LXIII.	*Et judex.*	35
LXVI.	*Capto tuam.*	36
LXVII.	*Carmina.*	37

LXX.	*Non dicam.*	38
LXXIII.	*Mutua.*	39
LXXVIII.	*Vis te ſexte.*	42

LIBER. II.

II.	* *Quod te nomine.*	p. 44
III.	*Candidius nihil eſt.*	45
VIII.	*Quod non carmine.*	47
X.	*Quintiliane.*	48
XI.	*Rerum certa ſalus.*	49
XIII.	*Conſtituit.*	50
XX.	*Artis Phidiacæ.*	54
XXVI.	* *Occurrit tibi.*	56
XXVIII.	* *Exigis a nobis.*	57
XXXV.	*Eſſe nihil dicis.*	64
XXXVIII.	*Pax ſcelus.*	65
XLVI.	*Sili Caſtalidum.*	71
LI.	*Et latet.*	74
LII.	*Neſcis crede mihi.*	74
LIV.	* *Munera quod ſenibus.*	75
LVIII.	* *Tu ſetina quidem.*	79
LXI.	*O felix animo.*	81
LXXIV.	* *Eſſe quid hoc dicam.*	88
LXXVI.	* *Sum fateor.*	89
LXXX.	*Quod tibi Decembri.*	91

LIBER III.

V.	*Quinctium pro.*	p. 94
XIII.	*Callidus effracta.*	100
XVI.	*Quæ mihi præſtiteris.*	102
XXVI.	*Non donem tibi.*	107

XXVIII.	*Profecit peto.*	108
XXX.	*Semper eris pauper.*	109
XXXVIII.	*Non de vi.*	113
XLII.	*Cum dubitaret.*	115
XLIII.	*Septem clepsydras.*	116
XLVII.	*Quod convivaris.*	118
LIII.	*Hexametris.*	122
LIV.	*Sexagesima.*	ibid.
LXV.	*Aera domi non sunt.*	228
LXXI.	*Facit inæqualem.*	230
LXXIV.	*Discursus varios.*	232
LXXVI.	*Primum est.*	233

LIBER IV.

III.	*Quod te diripiunt.*	p. 237
IX.	*Omnia Castor emis.*	239
XV.	*Egi sexte tuam.*	243
XVI.	*Sic tua Cirini.*	ibid.
XXVIII.	*Non horti.*	248
XXXII.	* *Miraris veteres.*	251
LXIV.	* *Ille ego sum scorpus.*	267
LXXIV.	*Vitam quæ.*	273

LIBER V.

III.	*Cum rogo te.*	p. 279
IX.	*Corrigit Ausonia.*	281
XI.	*Habet Africanus.*	282
XIII.	*Omnia promittis.*	283
XIV.	* *Genus Aucte.*	ibid.
XVIII.	*Ne laudet dignos.*	284
XX.	*Quod minimum laudas.*	285

LIBER VI.

E veteribus Poëtis.

XVIII.		*Omnia tempus edax.*	p.326
XIX.	*	*Ingentes Dominos.*	ibid.
XX.		*Barbara præruptis.*	327
XXII.		*Quiſquis es.*	328
XXV.		*Græcia bellorum.*	330
XXVI.		*Quiſquis Cecropias.*	ibid.
XXXVIII.	*	*Juppiter in parvo.*	335
LXXXVI.		*Carmina qui quondam.*	357
LXXXVII.	*	*Quiſquis compoſito.*	359
LXXXVIII.		*O qui perpetua.*	360

LIBER VII.

E recentioribus Poëtis.

VIII.		*Qui Romam in media.*	p.366
XLV.		*Odiſti ſelium.*	377
XLIX.		*Borboniæ ſpes.*	379
LI.		*Dives opum.*	381
LII.	*	*Nympha Caledonia.*	382
LXI.		*Mutua cum centum.*	387
LXIX.		*Nato hæc.*	390
LXXVIII.		*Buſta vides.*	396
LXXIX.		*O Patria ô arces.*	ibid.
LXXXII.		*Qui curioſus.*	399
LXXXIII.		*Area parva ducum.*	ibid.
XCI.		*Hactenus immenſum.*	405
XCII.		*Jam ſol à medio.*	ibid.
XCIV.		*Deſinite in medio.*	408
XCVII.		*Quod bellator.*	409

SCRIP-

SCRIPTORUM UNDE ALIqua Epigrammata in hunc delectum incluſa ſunt, recenſio.

MOnuimus in Præfatione, & hîc etiam lectorem admonendum putamus, nè iſtos tantùm quorum hîc nomina recenſemus Scriptores, lectos à nobis & excuſſos arbitretur. Innumeros enim alios perluſtravimus; è quibus ſi nihil excerpſimus, ea cauſa eſt, quod nihil in iis viſum ſit nobis excerpendum. Quanquam ſæpius in nimiæ facilitatis partem peccaverimus, quam in nimiæ ſeveritatis. Sunt enim quædam quæ nos admiſiſſe pænitet, vix ullum quod excluſiſſe pæniteat.

POETÆ ANTIQUIORES.

MARTIALIS. pag. 1.
CATULLUS. 313
CICERO. 324
LAUREAS TULLIUS. ibid.
VIRGILIUS. 325
SENECA. 326
ANTHOLOGIA Græcorum Poëtarum. 333
CLAUDIANUS. 335
AUSONIUS. 356
SIXTUS III. Summus Pontifex. 356
D. PAULINUS. ibid.
MAGNUS FELIX ENNODIUS 357
BOETIUS. ibid.

POETÆ

POETÆ RECENTIORES.

SANNAZARIUS. p. 362
ANDREAS NAUGERIUS. 364
ANTONIUS TEBALDEUS. 365
THOMAS PORCATIUS. ibid.
JANUS VITALIS. 366
ANGELUS COLOTIUS 367
POMPONIUS GAURICUS. ibid.
HERCULES STROZA. 368
THOMAS MUSCONIUS
JOANNES AUDOENUS. 370
THEODORUS BEZA. 374
BUCHANANUS. 377
BIDERMANUS. 384
JANUS DOUZA. 385
BARLÆUS. 386
PASCHASIUS. 387
SCÆVOLA SAMMARTHANUS. 392
BARCLAIUS. 396
NICOLAUS BORBONIUS. 397
HUGO GROTIUS. 399
FAMIANUS STRADA. 405
VINCENTIUS GUINISIUS. 408

EPI-

POETÆ RECENTIORES.

EPIGRAMMATUM

Delectus Liber Primus.

MARTIALIS.

Ad Lectorem. I.

HIC eſt quem legis, ille quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis.
Argutis Epigrammaton libellis:
Cui, Lector ſtudioſe, 3 *quod dediſti*
Viventi decus, atque ſentienti,
Rari poſt cineres habent poëtæ.

1 Se calamo digitoque commonſtrat Poëta. 2 Epigrammatis (quod eſt poëma breve, cum ſimplici cujuſpiam rei, perſonæ vel facti indicatione, aut ex propoſitis aliquid deducens) virtutes duæ ſunt, Brevitas & Argutia, quibus venuſtatem addas. 3 *Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit.*

Librum edere periculoſum. II.

Argiletanas mavis habitare tabernas,
Cum tibi, parve liber, ſcrinia noſtra vacent.
Neſcis, heu, neſcis 2 dominæ 3 faſtidia Romæ:
Crede mihi, nimium 4 Martia turba ſapit.
5 Majores nuſquam ronchi: juveneſque, ſeneſque,
Et pueri 6 naſum 7 Rhinocerotis habent.
Audieris cum grande 8 ſophos, 9 dum baſia captas,
10 Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago.
Sed tu, ne toties 11 domini patiare lituras,
Neve notet luſus 12 triſtis 13 arundo tuos;
14 Ætheria, laſcive, cupis volitare per auras:
15 I, fuge; ſed poteras tutior eſſe domi.

1 Bibliopolarum tabernas in Argileto imo, in II Regione urbis. 2 *Romanorum rerum dominorum.* 3 Cenſuræ judiciique notas ex oculis, vultu, nutu, ſupercilio, cæteriſque motibus perſpectas ipſum, faſtidium. 4 Romani Marte oriundi. 5 Sonantiores ſannæ & irriſiones nuſquam ſunt quam Romæ. 6 Ut dextra fidei, genua miſericordiæ, ſupercilium gravitati & faſtui, &c. ita naſus irriſioni dicatus, cenſuræ & acri judicio. 7 Cui ingens, cornu munitus, validus naſus. 8 Ab auditoribus acclamatum recitanti σοφῶς, θείως, μεγάλως, *Pulchrè, benè, rectè! Euge bellè! Faceté, lautè, lepidè, nihil ſupra!* 9 Dum captas approbationes, quas veteres amplexu & baſiis atteſtabantur. 10 Excipient te quidem gremio, ſed ut te ſago in ſublime jactent per ludibrium & procacitatem, ut ſolent canes excipere; quod ab Othone factitatum refert Sueton. cap. 2. exprobratque illi famæ cupiditatem, qui ad aſtra tolli velit: vel ad Rhinocerotis naſum reſpicit, quo urſum ſeu urum in aſtra tulit. 11 Emendantis & ad limam revocantis. 12 Severa, cenſoria. 13 Calamus ſcriptorius. 14 prodire in vulgus geſtis, verſarique in hominum manu, imo jactaberis in aſtra. 15 *Epitrope Sarcaſtica.*

Ad

Ad Marcum. III.

DO tibi naumachiam, tu das Epigrammata nobis:
Vis puto cum libro, Marce, natare tuo.

Ex perſona Domitiani offenſi intempeſtiva poetæ (Epigrammata ſua Cæſari dum naumachiam pararet offerentis) interpellatione: & exitium poetæ carminibuſque in aquas abjectis minati. Naumachia, *combat naval.*

Leo Cæſaris lepori parcens. IV.

1 *ÆTherias aquila 2 puerum portante per auras*
Illæſum 3 timidis unguibus hæſit onus:
Nunc ſua 4 Cæſareos 5 exorat præda leones,
Tutus & ingenti ludit in ore lepus.
6 *Quæ majora putas miracula? ſummus 7 utrique*
Auctor adeſt: hæc ſunt Cæſaris, illa Jovis.

1 Domitiani leones lepori parcentes anteponit Jovis aquilæ Ganymedem rapienti. 2 Ganymedem Trois fil. 3 Solicitis ne puer excideret vel læderetur. 4 A Cæſare exhibitos. 5 Ne lædatur lepus impetrat. 6 Certè hæc ſunt majora, quod leoni magis propria præda ſit lepus, quam aquilæ puer, & conſequenter Domitiani bos miraculum majus quam illud Jovis. *Adulatoriè.*

Ignavus qui ſeipſum occidit. V.

QUod 1 magni Thraſeæ, 2 conſummatique 3 Catonis
4 Dogmata ſic jequeris, 5 ſalvus ut eſſe velis,
Pectore nec nudo ſtrictos incurris in enſes;
Quod feciſſe velim te, Deciane, facis.
6 *Nolo virum, facili redimit qui ſanguine famam:*
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

1 Thraſ. Pœti conſtantis viri, imo virtutis ipſius, inquit Tacit. 16. Annal. Sueton. Ner. Arrian. Epict. lib. 1. cap. 1. &c. qui à Nerone juſſus mori, alacriter venas incidi juſſit, ſanguinem libans Jovi liberatori. 2 Omnibus numeris abſoluti viri, Stoici perfectiſſimi. 3 Qui ne Cæſarem victorem videret, ſe Uticæ interfecit; cui hinc cognomen Uticenſis. 4 Placita & decreta Stoica, *Mortem eſſe ad manum portum & libertatem à miſeriis. &c.* 5 Ut talem nolis tibi mortem conſciſcere, quod fecerunt illi. 6 Nolo virum qui molliter & deſperanter ad mortem quaſi remedium confugiat: hunc volo qui mala fortiter toleret perferatque.

De Regulo pene oppreſſo. VI.

ITur ad 1 Herculei gelidas quà 2 Tiburis arces,
3 Canaque ſulphureis Albula fumat aquis;
4 Rura, nemuſque ſacrum, 5 dilectaque jugera Muſis
Signat vicinâ 6 quartus ab urbe 6 Lapis:
Hic 7 rudis æſtivas præſtabat porticus umbras,
Heu quam pæne novum porticus auſa nefas!
Nam ſubito collapſa ruit, cum mole ſub illa
8 Geſtatus bijugis 9 Regulus 10 eſſet equis.
Nimirum timuit noſtras Fortuna querelas,
11 Quæ par tam magnæ non erat invidiæ.
12 Nunc & damna juvant: ſunt ipſa pericula tanti:
Stantia non poterant tecta probare deos.

1 Herculem deum tutelarem colentis. 2 Opp. ad 17. lapidem ab urbe Roma. 3 Ad planiciem Tiburi ſubjectam ſcaturiunt aquæ gelidæ, quæ à colore lacteo quem à venis habent ſulphureis, Albulæ dicuntur. 4 Villam Reguli. 5 Reguli ſcilicet oratoris, docti itaque Muſarum clientis. 6 Σημεῖα miliarium totidem. 7 Inculta, immorata. *Pathos.* eademque ruinoſa. 8 In gelidis hiſce porticibus geſtari veteres ſoliti eſſedo junctis mulis, vel animi vel valetudinis cauſa.

9 Hic

9 Hic fuit Reg. ille quem Plin. epist. 5. lib. 2. Regem improborum & bipedum nequissimum appellavit, quem tamen pœta palpat. 10 Jamque excessisset. 11 Ut quæ communem desiderantium querentiumque, si Regulum oppressisset, invidiam diram ferendo non esset. 12 Hæc quidem damna fructui nobis & voluptati sunt, hæc pericula vel magno pretio subeunda, quæ argumento sint nos diis curæ esse, ut in Regulo servato deorum providentiam agnoscamus. *Scilicet superis labor est, ea cura quietos Sollicitat.* 13 Sed ruentia mox ut Regulus gestari desiit, deorum providentiam & bonitatem arguunt.

De Arria & Pæto. VII.

1 *Casta suo gladium cum traderet Arria Pæto,*
Quem de visceribus traxerat ipsa suis:
Si qua fides, vulnus quod feci, non dolet inquit;
2 *Sed quod tu facies, hoc mihi, Pæte, dolet.*

1 Cæcinæ Pæto, qui in partibus Scribonianis contra Claudium fuisset, ad mortem adacto, uxor Arria extractum è suo vulnere pugionem marito porrexit, cum voce: *Non dolet*, Tacit. An. 16. Dio. lib. 60. Plin. lib. 3. epist. 16. egregiè. 2 Tu. n. vita mea mihi charior.

Vive hodie. VIII.

1 *O mihi post nullos Juli memorande sodales;*
Si quid 2 longa fides, castaque jura valent:
3 *Bis jam pæne tibi consul trigesimus instat,*
Et numerat 4 paucos vix tua vita 4 dies.
5 *Non bene distuleris, videas quæ posse negari;*
Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum,
Exspectant curæque 6 catenatique labores,
Gaudia non remanent, sed fugitiva volant.

Hæc utraque manu 7 complexuque assere toto :
Sæpe fluunt 8 sic quoque lapsa sinu.
Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam.
Sera nimis vita est crastina ; vive hodie.

1 Transcriptus hic versus ab Ovid. 4. eleg 1. Trist. 2 Veteris & probatæ amicitiæ, per annos 34. fides. 3 Pene jam sexagenarius es. Romanos à consularibus numeraſſe fastis notum est. 4 Reliquæ vitæ tibi jam sexagenario : vel, præteritæ, cum tibi ærumnis curisque distracto perpauci illuxerint dies felices & hilares. 5 Non prudenter feceris differendo voluptates in futurum tempus quod incertum est. 6 Invicem connexi, ubi *Finis alterius mali gradus est futuri.* 7 Vindica, supinis manibus accipe, obviis ulnis amplectere. 8. Etiam dum capessis & amplexaris.

In bono libro non omnia bona. IX.

SUnt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura,
Quæ legis hic : aliter non fit, Avite, liber.

Modestè & per jocum librum suum excusat quasi ex bonis & malis erpigammatis compactum. *tamen æquus Judex compenset vitiis bona : pluribus hisce (si modo plura illis bona sunt) inclinet.*

De vino optimo vili permisto. X.

QUid te, Tucca, juvat 1 vetulo miscere Falerno
2 In Vaticanis condita musta cadis ?
Qui tantum fecere boni tibi pessima vina ?
Aut quid fecerunt optima vina mali ?
3 De nobis facile est : scelus est 4 jugulare Falernum,
Et dare 5 Campano 6 toxica sæva mero.

Con-

Convivæ meruêre tui fortaſſe perire :
Amphora non meruit tam pretioſa mori.

1 Quod annos ferat vivatque, laudato. 2 Vile & peſſimæ notæ vinum è colle Vaticano qui Janiculo conterminus. 3 Nos jugulare tibi forte pro levi eſt. 4 Infuſo Vaticano Falernum occidere. *Metaph.* ſublato vini calore animali (quem ab anima vitis habet) in acetum vertere, quod & bibentes jugulare videtur. 5 Falerno è Campania. 6 Vaticana, quæ venenum appellat, toxicum autem à taxo venenata arbore, vel παρὰ τὰ τόξα arcus, tela, quæ Barbari veneno tingunt.

De vetula edentula. XI.

Si memini, fuerant tibi quatuor, Ælia, dentes :
Expuit una duos tuſſis, & una duos.
Jam ſecura potes totis tuſſire diebus ;
Nil iſtic, quod agat, tertia tuſſis habet.

In Boletorum voracem, XII.

Dic mihi quis furor eſt ? turba ſpectante vocata,
Solus boletos, Cæciliane, voras.
Quid dignum tanto tibi ventre, gulaque precabor ?
Boletum, qualem Claudius edit, edas.

Boleti, *excellens champignons*, notiſſimum gulæ irritamentum, & ut jocatus eſt Nero, *cibus Deorum.* Namque venenato boleto Agrippina Claudium Cæſarem extinxit, qui deinde Imperatorum Romanorum more conſecratus eſt, & in Divorum numerum relatus. *Vilibus ancipites fungi ponentur amicis, Boletus domino : ſed qualem Claudius edit, &c.*

De Mucio Scævola. XIII.

Cum peteret 1 *regem decepta* 2 *ſatellite dextra,*
4 *Injecit ſacris ſe peritura focis.*
Sed tam ſæva pius miracula non tulit hoſtis,
Et raptum flammis juſſit abire virum.
Urere quam potuit contempto Mucius igne,
Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
5 *Major decepta fama eſt & gloria dextra.*
Si non erraſſet, fecerat illa minus.

1 Porſenam hiſtoria nota ex Livio 2. 2 Scriba, quem pari cum rege ornatu ſedentem, regem credidit. 3 Mucii Scævolæ. 4 Accenſo ad ſacrificium foculo. Porſena tanta viri conſtantia attonitus ex ſævo hoſte pietatem induit, Mucio ad ſuos remiſſo. 5 Acclamatio epigrammatis encomiaſticis ſolennis. Majorem ſcilicet laudem meretur conſtantia ultrix manus errantis, quam tanti facinoris fiducialis inceptio.

Ad Fauſtinum ut libellos in lucem edat. XIV.

Ede tuos tandem populo, Fauſtine, libellos,
Et cultum docto pectore profer opus:
1 *Quod nec Cecrophiæ damnent Pandionis arces,*
*Nec ſileant * noſtri,* 2 *prætereantque* 3 *ſenes.*
Ante fores ſtantem dubitas admittere famam?
4 *Teque piget curæ præmia ferre tuæ?*
5 *Poſt te victuræ per te quoque vivere chartæ*
Incipiant, 6 *cineri gloria ſera venit.*

1 Quod probent Græci ac * Latini. Cecrops a. Athenarum conditor: Pandion inſtaurator, arces in tutela Palladis Athe-

Athenarum præſidis. 2 Non prætereant, id eſt omne laudis punctum illi tribuant. Metaphora à ſuffragiis quæ in tabulas cereas referebantur per puncta: è quibus plurimorum cenſu magiſtratus *creari*; paucorum, à populo *agitari*: nullorum *præteriri* candidatus dicebatur. Horat. ad Piſones; *Centuriæ ſeniorum agitant, &c.* 3 Qui maturioris judicij, vel alludit ad Centurias ſeniorum, *ut modo.* 4 Noli te dulciſſimo ſtudiorum fructu defraudare, nominis ſcilicet immortalitate, & famæ in vivis dulcedine. 5 Ingenij tui fœtus, te potius in vivis, & ipſe vivus ingrediatur, quam poſthumus edatur. 6 Vivus itaque fruere famæ dulcedine.

De Acerra Bibace. XV.

1 HEſterno fœtere mero qui credit Acerram
Fallitur, 2 in lucem ſemper Acerra bibit.

1, Negando magis affirmat, excuſando Acerram acriuſ incuſat. 2 Compotationes in lucem protrahit, adeoque noctis non diei heſternæ merum olet.

In Plagiarium. XVI.

FAma refert noſtros te, Fidentine, libellos
Non aliter populo, quam recitare 1 *tuos.*
Si mea vis dici; gratis tibi carmina mittam.
2 Si dici tua vis; hæc eme, ne mea ſint.

1 Pro tuis. 2 *Nam quod emis, poſſis dicere jure tuum.*

Non amo te. XVII.

NOn amo te, Sabidi, nec poſſum dicere quare.
Hoc tantum poſſum dicere; non amo te.

Odi-

Odi te, Sab. gratis: neque enim odii mei rationem reddere valeo, an ab animi pravitate, morum dissimilitudine, & syderum contrapositione, antipathia, genio infesto, seu malo omine. Ita Senecæ Thyestes: *rapior & nescio quo, sed rapior*; & *Nihil timendum video, sed timeo tamen*; vel argutius, merito te odi, neque tamen per modestiam licet effari odii mei causam; vel propter oris tui impuri graveolentiam non sustineo apud te longiore uti sermone, hoc tantum dico, *Non amo te.*

Fletus sine teste. XVIII.

A Missum non flet, cum sola est Gellia, patrem,
Si quis adest, jussæ prosiliunt lacrymæ.
Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, quærit,
Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Quisquis è lacrymis laudem captat, quæ turpius nunquam fluunt quam ubi finguntur.

De pietate fratrum. XIX.

1 SI, Lucane, tibi, vel si tibi*, Tulle, darentur,*
Qualia Ledæi fata Lacones habent:
Nobilis hæc esset pietatis rixa duobus,
Quod pro fratre mori vellet uterque prior:
Diceret infernas & qui prior isset ad umbras;
2 Vive tuo, frater, tempore, vive meo.

* Nobile par fratrum, quorum pium amorem celebrat Plinius Sec. epist. 18. lib. 8. 1 Si possetis per mortem alternam vobis invicem indulgere vitam, quod de Castore & Polluce Lacedæmoniis Ledæ filiis ferunt poëtæ. 2 Ego in æterna mortis conditione manebo, ut tu in æternum vivas.

Aliena

Aliena malè recitans. XX.

Quem 1 *recitas, meus eſt, ô Fidentine, libellus:*
Sed malè cum recitas, incipit eſſe tuus.

1 Pro more poëtarum, qui carmina ſua recitabant publicè in æde Apollinis Palatini, theatris, templis, hortis, &c vel privatè & coram paucis.

Laus viri boni. XXI.

Si quis erit, raros inter numerandus amicos,
Quales priſca fides, famaque novit 1 *avos:*
Si quis 2 *Cecropiæ madidus Latiæque Minervæ*
Artibus, & vera ſimplicitate bonus:
Si quis erit 3 *recti cuſtos imitator honeſti,*
4 *Et nihil arcano qui roget ore deos:*
Si quis erit 5 *magnæ ſubnixus robore mentis,*
6 *Diſpeream, ſi non hic Decianus erit.*

1 Priſcos illos propter amicitiam ſincerè cultam decantatos. Herculem & Theſeum, Damona & Pythiam, Pyladen & Oreſtem, &c. Alii legunt, *anus*, id eſt fama vetuſta, diuturna, multis retro ſeculis celebrata. Ita Catullus, *& facit hæc charta loquatur anus. Fama loquax, chartaque dicet anus.* 2 Græca Romanaque ſcientia & artibus imbutus. 3 Stoicæ diſciplinæ ſatelles & ſectator. 4 *Et qui eo pervenit, ut nihil roget Deum, niſi quod rogare poſſit palam.* Seneca epiſt. 10. *qui aperto vivit voto*, nec *labra movet metuens audiri.* 5 Fortis & conſtans. 6 Execrationis formula.

Supplicium invidi. XXII.

1 *Qui ducis vultus, & non legis iſta libenter,*
2 *Omnibus invideas, Livide, nemo tibi.*

1 Qui

1 Qui vultum adducis ad triſtitiam, quî contracta fronte hæc improbas. 2 Infimus omnium ſis precor, qui habeas cur omnibus invideas: cur tibi, nemo. Hinc illud antiqui: *Nemo invidit miſero.*

De Porcia. XXIII.

Conjugis audiſſet fatum cum Porcia Bruti,
Et ſubtracta ſibi quæreret arma dolor:
Nondum ſcitis, ait, mortem non poſſe negari?
Credideram 2 ſatis hoc vos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes avido bibit ore favillas:
I nunc, & ferrum, turba moleſta, nega.

1 Hiſtoria nota ex Plutarchi Bruto. 2 Catonem, cujus morituri illa vox: *An neſcis pauliſper ſpiritu repreſſo, aut capite ad parietem illiſo emori licere?*

De apro ad cœnam appoſito. XXIV.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati,
Et poſitum eſt nobis nil here præter 1 aprum.
2 Non quæ de tardis ſervantur vitibus uvæ,
Dulcibus aut certant quæ 3 melimela favis,
4 Non pyra quæ lenta pendent religata geniſta,
Aut 5 imitata breves punica mala roſas.
6 Ruſtica lactantes nec miſit fiſcina metas,
Nec de Picenis venit oliva cadis.
7 Nudus aper; ſed & hic minimus, 8 qualiſque necari
A non armato pumilione poteſt.
9 Et nihil inde datum eſt; tantum ſpectavimus omnes.
Ponere aprum nobis ſic & arena ſolet.
Ponatur tibi nullus aper poſt talia facta:
10 Sed tu ponaris, cui Charidemus, apro.

1 *Aprum*

1 *Aprum ad convivia natum.* Quem integrum menſis inferebant Romani. 2 Non nobis apponebantur uvæ duracinæ, non, *&c.* 3 Dulciſſima poma. Gall. *de Paradis.* 4 Non pyra ſerotina, quæ ad maturitatem pendent ab arbore, vel in cella vinculo religata è geniſta lenta. 5 Quæ βαλαυσία. id eſt floris colore imitantur roſas flores brevis ævi. *alii*, quod ipſa arbor brevis ævi ſit. 6 Nec calatho ruſtico allata apponebatur nobis meta lactis. Id eſt lac coagulatum, in formam metæ Circenſis. Id eſt inverſi turbinis ceu pyramidis coactum, *fromage en pain de ſucre.* 7 Non inconditus (ut volunt quidam) ſed abſque aliis cibis & obſoniis illatus. 8 Nec *dignus ferro Meleagri*, ſed qualis ab inermi nano confici poſſit. 9 Neque eum carptor ſcindens præminiſtrabat, ſed tanquan in Amphitheatro nobis pro ſpectaculo exhibitus eſt. 10 Sed tu obijciaris apro diſcerpendus, ut Charidemus à Domitiano.

Leo & lepus amici. XXV.

RIdibus his tauros non eripuere 1 magiſtri,
Per quos præda fugax itque reditque lepus.
Quodque magis mirum, velocior exit ab hoſte,
2 Nec nihil à tanta nobilitate refert.
Tutior in ſola non eſt cum currit arena,
Nec caveæ tanta conditur ille fide.
Si vitare canum morſus, lepus 3 improbe, quæris,
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

1 Cuſtodes leonum, manſuetarij. 2 Robur ſcilicet animoſque ſumit à leonis magnanimitate. 3 Audax, callide.

Cum dignitate otium. XXVI.

VIr Celtiberis non tacende gentibus,
Noſtræque laus Hiſpaniæ;

1 *Mer-*

1 *Mercetur alius grande, & inſanum ſophos:*
Miſerere tu 2 felicium;
3 *Veroque fruere 4 non ſuperbus gaudio,*
Dum 5 Sura laudatur tuus.
6 *Non impudenter vita, quod reliquum eſt, petit;*
Cum fama, quod ſatis eſt, habet.

1 Alius irrequieto labore aucupetur inſani populi auram ſibi tanquam deſerto patrono acclamantis σοφὸς. *Inſanum ſophos*, contradictio implicita, vel Hypallage, *plebis inſanæ*. 2 Horum qui plebis laudibus tumidi & forenſibus negotiis occupati ſe felices credunt, digni ſanè miſerecordia. 3 Gaudio tranquillæ vitæ, curis & moleſtiis liberæ, non ſolicitæ. 4 Non ambitioſus, non levis populi aura inflatus. 5 Palphurius Sura, cæterique laudis avidi cauſidici foro vacent. 6 Tu, O Liciniane, laudum ſatis amplum titulum cumulumque conſecutus, in poſterum citra gloriæ jacturam aut infamiæ notam, otio & quieti indulge.

Ad Leporem. XXVII.

NOn 1 *facit ad ſævos cervix, niſi* 2 *prima, leones.*
Quid fugis hos dentes, 3 *ambitioſe lepus?*
Scilicet à magnis ad te deſcendere tauris,
Et quæ non 4 *cernunt, frangere colla velint?*
Deſperanda tibi eſt 5 *ingentis gloria fati:*
9 *Non potes hoc tenuis præda ſub hoſte mori.*

1 Leo cervices ignobiles non curat. 2 Maxima, taurorum ſcilicet & cervorum. 3 Fati gloriam à leone captans. 4 Præ exilitate. 5 Glorioſæ mortis tibi à Leone datæ. 6 Nolo inquinari ignavo ſanguine. Phed.

Plagiarius furti convictus. XXVIII.

UNa eſt in 1 *noſtris tua, Fidentine, libellis*
Pagina, ſed certa domini ſignata figura;

Quæ

Quæ tua 2 *traducit manifeſto carmina furto.*
Sic 3 *Aretinæ* 4 *violant cryſtallina teſtæ:*
Sic niger, in ripis errat cum forte 5 *Cayſtri,*
Inter 6 *Ledæos videtur corvus olores:*
Sic ubi multiſona fervet ſacer 7 *Attide lucus,*
Improba Cecropias offendit pica querelas.
8 *Indice non opus eſt noſtris, nec vindice libris:*
Stat contra, dicitque tibi tua pagina, fures.

1 Quos tibi vindicas furto. 2 Quæ te manifeſto arguit cætera ſurripuiſſe. 3 Tua pagina meis libellis incerta non minus ſordere apparet, quam teſte fictiles ex luto Aretino inter vaſa cryſtallina: aut corvus inter olores: aut pica inter luſcinias. Aretium Italiæ urbs, ubi terra teſtis apta. 4 Contaminant cryſtal. comparata cum cryſtallinis ipſa ſordent. 5 Aſiæ fl. cygnis frequens. 6 Jupiter ſub imagine cygni Ledam compreſſit. 7 Philomela, Pandionis regis Athenienſis filia. 8 Non opus eſt alio delatore aut aſſertore quam tua pagina, quæ te furti accuſet damnetque.

Amicus novus. XXIX.

Si quid, Fuſce, vacas adhuc amari;
(Nam ſunt hinc tibi, ſunt & hinc amici:)
Unum, ſi ſupereſt, locum rogamus;
Nec me, quod tibi ſum novus, recuſes.
Omnes 2 *hoc veteres tui fuerunt.*
Tu tantum inſpice, qui novus paratur,
An poſſit fieri vetus ſodalis.

1 Si quid loci apud te reliquum ſit novo amico. 2 Novi ſcilicet.

Vita

Vita quieta. XXX.

Vota 1 tui breviter ſi vis cognoſcere 1 Marci,
2 Clarum militiæ, Fronto, togæque decus.
Hæc petit; eſſe ſui nec magni ruris arator,
3 Sordidaque in parvis otia rebus amat.
4 Quiſquam 5 picta colit Spartani frigora ſaxi,
Et 6 matutinum portat ineptus 6 ave;
Cui licet exigui nemoris ruriſque 7 beati
8 Ante focum plenas explicuiſſe plagas?
Et piſcem tremula ſalientem ducere ſeta,
Flavaque de rubro promere mella cado?
Pinguis 9 inæquales onerat cui villica menſas;
Et ſua 10 non emptus præparat ova cinis?
Non amet hanc vitam, quiſquis me non amat, opto;
Vivat & urbanis 11 albus in officiis.

1 Amici tui Marci Valerii Martialis, id eſt mei. 2 Fuit. n. tribunus vigiliarum, & conſul. vir clarus juxta ac doctus. 3 Sine cultu & ſplendore, in re modica & tenui. 4 Nemo adeo cui obtigit modicus contiguo cum lare fundus, modo mens ſana ſit, velit ſuperbos aditus regum duraſque fores colere, ut ſummo mane ſaluter patronum. 5 Atria divitum ad frigiditatem incruſtata marmore Laconico, natura quidem variegato, ſed & arte inſuper picto, teſte Plin. lib. 35. cap. 1. 6 Salutationis matutinæ vocem ſolennem. 7 Fertilis. *vel metonymice*, quod dominum beatum reddat. 8 Evacuare ante focum caſſes & retia prædis onuſta. 2 *Menſæ ſed erat pes tertius impar, Tiſta parem fecit.* Ov. Metam. 8. 10 Meus, *Vicinus.* namque *in ipſum ſylva deſcendit focum.* 11 Nonnulli exponunt *pallidus*, anxius ſcilicet & ſollicitus: alii, *pulcher*, non fuſcatus ſcilicet ſole ruſtico. Lipſius 1. Elect. c. 13. Alba toga indutus inter anteambulonum & niveorum Quiritum officia; ſeu cretatus & candidatus in comitiis.

Verona

Patria Scriptorum. XXXI.

*Verona docti † ſyllabas * amat* 1 *vatis;*
*Marone * felix* 2 *Mantua eſt:*
3 *cenſetur* 4 *Apona Livio ſuo,* 4 *tellus*
Stellaque; nec 6 *Flacco minus:*
7 *Apollodoro * plaudit* 8 *imbrifer Nilus;*
*Naſone Peligni * ſonant,*
9 *Duoſque Senecas, unicumque Lucanum*
** Facunda loquitur Corduba,*
** Gaudent jocoſæ canio ſuo Gades;*
10 *Emerita Deciano meo.*
*Te, Liciniane, * gloriabitur noſtra,*
** Nec me tacebit Bilbilis.*

† Verſus è quibus plerique Hendecaſyllabi Phaleucii. * Adverte ſignata & ad argumentum cujuſque autoris vel loci appoſita verba, *Amat; felix; cenſetur; plaudit; ſonant; facunda loquitur; gaudent jocoſæ; gloriabitur;* & modeſtum illud, *non tacebit.* 1 Catulli. 2 Virgilius natus eſt in pago qui Andes dicebatur, non procul à Mantua. 3 Magni ſit, in cenſu & æſtimatione eſt. 4 Patavinus ager, Patavium, ab Apono *Fonte Antenoreæ vitam qui porrigit urbi.* 6 Valerio Flacco. 7 Poëta Alexandrino, Menandri æmulo. 8 Qui inundatione ſua, vice imbrium (qui in Ægypto rari) fungitur in terra irriganda. 9 Patrem Rhetorem & declamatorem; filium Philoſophum & tragicum: vel L. Senecam Philoſophum fratriſque ejus filium Marcum tragœdum. 10 Emerita Auguſta civitas Hiſpaniæ ad Luſitaniam ſpectans.

Ad furem, de libro ſuo. XXXII.

Erras meorum fur avare librorum,
1 *Fieri Poëtam poſſe qui putas tanti,*

2 *Scriptura quanti conſtet, & tomus vilis.*
3 *Non ſex paratur aut decem ſophos nummis.*
4 *Secreta quære carmina, & 5 rudes curas,*
Quas novit 6 unus, ſerioque 7 ſignatas
Cuſtodit ipſe 8 virginis 9 pater chartæ;
10 *Quæ trita duro non inhorruit mento.*
11 *Mutare dominum non poteſt liber notus.*
12 *Sed pumicata fronte ſi quis eſt nondum,*
Nec umbilicis cultus atque membrana:
13 *Mercare tales ab eo, nec ſciet quiſquam.*
Aliena quiſquis recitat, & petit famam;
Non emere librum, ſed ſilentium debet.

1 Qui ambitiosè nomen Poëtæ aucuparis. 2 Librarij tranſcribentis opella, & non ita magni pretij chartæ ſcapus. 3 Ipſa ſapientia aut ſapientiæ laus non paratur, quo liber, pretio. 4 Nondum vulgata. 5 Verſus nondum in publicum emiſſos. 6 Autor ſolus. 7 Clauſas, necdum editas. 8 Quæ nondum lectorem experta eſt; quam nullius viri manus contrectavit, nullius lectoris oculus foris vagantem vidit. 9 Autor. 10 Quæ nondum lectoris manu verſata, lanugine inhorreſcit, piloſaque facta eſt. *alijs* quæ nondum recitata atque edita horreſcit, ab auditorum baſiantium mento. 11 Fruſtra & fero plagiarius ſibi adſcribit opus cujus innotuerit autor. 12 Si quis vero liber novus ſit, cujus frontes (eæ ſunt, extremitates membranæ in orbem complicatæ, in medio quatum apparebant cornua) pumice jam primum poliuntur; & cujus umbilicus (is eſt, bacillus cedrinus, buxeus, cupreſſinus, &c. extremæ paginæ, abſoluto jam opere, affixus) vel umbilici extremitates (quæ, complicatis in volumen membranis, utrinque apparent, cornuaque appellantur) ebore, argento vel auro ornantur; & quem noviſſime obducit pellis; hunc eme, ſimulque autoris ſilentium. 13 P. Scriv. *Mercare, tales habeo, nec ſcilicet.*

Fur carminum non eſt Poëta. XXXIII.

Noſtris verſibus eſſe te Poëtam,
Fidentine, putas, cupiſque credi?
1 Sic dentata ſibi videtur Ægle,
Emptis 2 oſſibus, 3 Indicoque cornu:
Sic, quæ nigrior eſt 4 cadente moro,
5 Ceruſſata ſibi placet Lycoris.
6 Hac & tu ratione, qua poëta es,
Calvus cum fueris, eris comatus.

1 Emendo & adſciſcendo aliena pro ſuis. 2 Dentibus ex oſſe vel ebore factitiis. 3 Elephantis belluæ indicæ cornu, ut volunt Varro, Pauſanias, Oppianus, &c. vel dente juxta Ariſtot. Plinium, Philoſtratum. 4 Præmaturo, qui niger. 5 Candida & lita ceruſſa. 6 Comam additiriam ſumendo.

De mutuum rogantibus. XXXIV.

Dimidium donare Lino, 1 quam credere totum,
Qui mavult; 2 mavult perdere dimidium.

1 Mutuum dare. 2 Æquè enim utrumque non ſolvit mutuum ac donatum; totum ac dimidium.

Muſæ egentes. XXXV.

O mihi 1 curarum pretium non vile mearum,
Flacce, 2 Antenorei ſpes & alumne Laris:
3 Pierios differ cantuſque, choroque 4 ſororum:
Æs dabit ex iſtis nulla puella tibi.
Quid petis à 5 Phœbo? numos habet 6 arca Minervæ:
7 Hæc ſapit; 8 hæc omneis fœnerat una deos.

9 *Quid poſſent hederæ Bacchi dare?* 10 *Palladis arbor*
Inclinat 11 *varias pondere nigra comas.*
12 *Præter aquas Helicon & ſerta, lyraſque Dearum*
Nil habet, & magnum ſemper inane ſophos.
Quid tibi cum Cirrha? quid cum 13 *Permeſſidos unda?*
Romanum propius, divitiuſque forum eſt.
14 *Illic æra ſonant: at circum* 15 *pulpita noſtra*
Et 16 *ſteriles* 17 *cathedras baſia ſola crepant.*

1 Curarum mearum levamen unicum & ſolatium. *Vel* ſtudij poetici quod mihi tecum eſt commune, grande decus. 2 Vrbis Patavij quam condidit Antenor. fuit. n. Val. Flaccus Argonauticon autor civis Patavinus. 3 Deſine & deſere poëticam, cum Muſæ nullo ſint in pretio. vel differ in aliud tempus, cum præſens poſtulet ut rem facias. 4 Novem Muſ. 5 Cui laurus & laus nuda curæ. 6 Arcæ patronorum, quibus leges & cauſæ, quas dedit, quas docuit Minerva, nummorum affatim dederunt. 7 Lucri enim bonum odorem ſapere, vera eſt hodie ſapientia. alludit. a. ad Avieni apologum in quo Palladem collaudat Jupiter, quod cæteris diis ſteriles ad gloriæ ſpeciem eligentibus arbores, illa olivam propter fructum elegiſſet. 8 Adeo dives eſt, ut cæteris diis mutuum det. 9 Quis enim uſus corymborum & hederæ? 10 Oliva, cujus rami ubertate incurvantur. 11 Frondes varij coloris baccis onuſtas. 12 Studia hæc & opera poëtarum, quæ Helicone, Cirrha, Permeſſide lympha, ſacris Phœbo, Bromio & Muſis atque hujuſmodi bullatis ſonant nugis, adferunt tantum voluptatem; inanem laudem, plauſum & baſia ab auditoribus; quin te potius conferas ad forenſes cauſas agendas, unde rem augeas ac diteſcas? 13 *Permeſſide nuda*? omnino reponendum monet Scriverius. 14 In foro numeratur patronis. 15 Editiora locaante ſcenam, è quibus recitabantur poëmata. 16 Nullum fructum afferentes. 17 Auditorij ſubſellia.

Mors

Mors Romana. XXXVI.

1 *INdignas premeret pestis cum tabida fauces,*
Inque suos vultus serperet atra lues:
2 *Siccis ipse genis flentes hortatus amicos,*
3 *Decrevit Stygios Festus adire lacus.*
4 *Nec tamen obscuro pia polluit ora veneno,*
5 *Aut torsit lenta tristia fata fame.*
6 *Sanctam Romana vitam sed morte peregit,*
Dimisitque animam 7 *nobiliore via.*
8 *Hanc mortem fatis magni præferre Catonis*
Fama potest: hujus Cæsar amicus erat.

1 Festus immedicabili mentagra correptus. 2 Oculis non lacrymantibus & firmo pectore. 3 Relinquendæ vitæ certus. 4 Non polluit veneno, quo sublati efferuntur nigri. 5 Non torsit inedia voluntaria. 6 Sed vulnere facto emisit animam pulchro mortis genere & Romanis solenni, Lucretiæ, Scipioni, Catoni, Bruto, &c. 7 Honesta & ampla porta, non qua fœda, illa fœtidaque pestis fauces obstruxerat. 8 Hoc itaque non fugit è vita Cæsaris odio, quod fecit Cato ille Uticensis, ne subire vultum tyranni cogeretur, ut ipse dicebat.

Lusus in verbo Agere. XXXVII.

SEmper agis causas, & res agis, Attale, semper;
Est, non est quod agas, Attale, semper agis.
Si res, & causæ desunt, 1 *agis, Attale, mulas,*
Attale, ne quod agas desit, 2 *agas animam.*

1 Agitas. 2 Moriaris.

De Regulo pene oppresso. XXXVIII.

1 *Hæc, quæ pulvere dissipata multo*
Longas porticus explicat ruinas,
En quanto jacet 2 absoluta casu!
Tectis nam modo Regulus sub illis
Gestatus fuerat, recesseratque;
Victa est pondere cum suo repente:
Et postquam domino nihil timebat,
Securo ruit incruenta damno.
Tantæ, Regule, post metum querelæ,
Quis curam neget esse te deorum,
Propter quem fuit innocens ruina?

1 Ejusdem argumenti & artificij vide supra. 2 Crimine absoluta, quæ innoxio lapsu caduca superfederat *domini capiti immerentis.*

Vicinus alienus. XXXIX.

Vicinus meus est, manuque tangi
De nostris Novius potest fenestris.
Quæ non invideat mihi, puteque
Horis omnibus esse me beatum,
Iuncto cui liceat frui sodale?
Tam longe est mihi, quàm 1 Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non convivere, nec videre saltem,
Non audire licet, nec urbe tota
Quisquam est tam prope, tam proculque nobis.
Migrandum est mihi 2 longius, vel illi.
3 *Vicinus Novio, vel inquilinus*
Sit, si quis Novium videre non vult.

1 Pra-

1 Præfectus Ægypti, in qua, Æthiopiam versùs urbs Syene *umbras nusquam flectens* solstitio æstivo. 2 Neque enim tam prope videre fas est. 3 *Qu'il soit son voisin, ou qu'il demeure chez luy.* Inquilinus *qui loge dans la maison d'vn autre.*

Epitaphium pueri. XL.

Alcime, quem 1 *raptum domino* 2 *crescentibus annis*
3 Labicana 4 *levi cespite velat humus:*
Accipe 5 *non Pharios nutantia pondera saxo,*
6 Quæ cineri vanus dat rudera labor:
Sed fragiles 7 *buxos, & opacas palmitis umbras,*
Quæque virent lacrymis humida prata meis.
Accipe, care puer, nostri monumenta 8 *laboris:*
Hic tibi perpetuo tempore vivet honor.
Cum mihi supremos 9 *Lachesis perneverit annos:*
Non aliter cineres mando jacere meos.

1 Puer hic videtur fuisse Martialis 2 Iam adolescentem. 3 In via Labicana, quæ à porta Esquilina ducit ad Labicum Italiæ pagum. 4 Non magnifico tumulo: vel respicit precationis & inscriptionis formulam; *Sit tibi terra levis.* 5 Non obeliscos & pyramidas, non statuas quæ columnis è saxo Ægyptio innixæ pendere & nutare videantur. 6 *Consumet ferrum lapidemque vetustas, &c.* Ovid. 4. de Ponto. & Iuven. Sat. 10. *data sunt ipsis quoque fata sepulcbris.* 7 Buxetum, hypampelon, viridarium, flores pratenses: tumulis namque mores erat virentes inserere arbores; *Spirantesque crocos & florum perpetuum Ver.* 8 In cippo excolendo, & hoc carmine. 9 E Parcis una, id est ubi fata absolverint pensum vitæ meæ.

Ad Poëtam obtrectatorem. XLI.

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Læli,
Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

1 Ut sint quæ ego vicissim carpam.

In Rabulam. XLII.

Quod clamas semper, quod agentibus obstrepis, Heli,
Non facis hoc gratis: accipis, ut taceas.

Pessimum rabulam obstrepero clamore se aliorum actionibus ingerentem, ut quem propter imperitiam nemo adsciviſſet, propter importunitatem aliquis placaret, objecta trifauci huic Cerbero pretij offa ut taceret: poteſt & intelligi de prævaricatore ad tacendum corrupto, ex noto illo joco in Demoſthenis argentanginam.

In Cauſſidicum clamoſum. XLIII.

Cum clamant omnes, loqueris tu, Nævole, ſemper,
Et te patronum cauſſidicumque putas.
Hac ratione poteſt nemo non eſſe diſertus.
Ecce tacent omnes: Nævole, 1 dic aliquod.

1 Qui te oſtentare ſoles, cæteris interſtrependo, ac ſi haberes quod diceres: ecce, jam ſilentio facto, oſtende quam diſertus ſis patronus. At nunc piſcis & rana Seriphia es, nec gru quidem habes quod dicas.

De Podagra chiragra. XLIV.

1 *Litigat, & podagra Diodorus, Flacce, laborat,*
Sed nil patrono porrigit; hæc 2 chiragra eſt.

1 Podagra detenti ut plurimum litigioſi, queruli, loquaces ſunt, & quia pedibus uti non licet, lingua ſtrenui ſunt, multa animo verſantes. 2 Iocatur autem avaritiam Diodori à chiragra, quæ manus contrahit, profectam, licet *illi nec juſta chiragra, Contudit articulos.* Horat. 2. Serm.

Quo

Quò ditior, hòc ſordidior. XLV.

1 Non plenum modo vicies habebas:
Sed tàm prodigus, atque liberalis,
Et tam lautus eras, Calene, ut omnes
Optarent tibi 2 centies amici.
Audit vota Deus, preceſque noſtras;
Atque 3 intra, puto, ſeptimas Calendas,
4 Mortes hoc tibi 4 quatuor dederunt.
At tu ſic 5 quaſi non foret relictum,
Sed raptum tibi ſenties, abiſti
6 In tantam miſer eſuritionem;
Ut convivia ſumptuoſiora,
Toto quæ 7 ſemel apparas in anno,
8 Nigræ ſordibus explices monetæ;
Et ſeptem veteres tui ſodales
Conſtemus tibi 9 plumbeâ ſelibrâ.
Quid dignum meritis precemur iſtis?
Optamus tibi 10 millies, Calene,
Hoc ſi contigerit, fame peribis.

1 Non omnino vicies centena millia ſeſtertium, noſtræ monetæ 15625. lib. 2 Noſtræ Monetæ 78125. lib. 3 Intra ſeptem menſes. 4 Hereditates ex 4 amicis mortuis. 5 Quaſi tibi ablatæ potius & amiſſæ fuiſſent 78125. lib. quam relictæ & legatæ. 6 In avaritiam tam ſordidam & famelicam. 7 Solis natalibus. 8 Ærea moneta ſeu plumbea, cujus contrectatione ſordent manus: ſimul & ſordes Caleni taxat, qui ad 7 veteres amicos excipiendos, non excedebat ſumptum ejus ſummulæ quæ nigra vænit moneta, quod & viliſſimarum rerum pretium eſt, ut apparet ex adjecta *ſelibra plumbea*. 9 Peſſimæ notæ, id eſt æneæ monetæ duobus teruncíis, vel etiam plumbeæ; namque & quadrantes plumbei Romanis quondam in uſu.

uſu. 10 Millies centena millia H. S. id eſt 781250. lib.

De Virgine vetula. XLVI.

MAmmas, atque tatas habet Afra: ſed ipſa tatarum
Dici & mammarum maxima mamma poteſt.

Puella ſibi viſa, quod viverent pater & mater cum nutriciis, quos etiam patres (pro more) appellabat: vel quo junior videri poſſit, ſeniores ſe interdum coævas, imo & juniores ſalutavit appellavitque mammarum & tatarum, patrum ſcilicet matrumque prænomine, cum ipſa jam vetula eſſet, ipſorumque abavia videri poſſet.

Ludus in malum pictorem. XLVII.

QUi pinxit Venerem tuam, Licori,
Blanditus, puto; pictor eſt Minervæ.

Pictor qui pinxit Venerem tuam, Licori, blanditus eſt Minervæ, Veneris quondam de pulchritudine æmulæ, adeo deformem pinxit: *vel*, puto, id eſt ut videtur, pictor eſt Minervæ, cui ſimilior imago tua, Lycori, quam Veneri. Pictores inſuper in Minervæ clientela ſunt, hinc acumen epigr. 41. lib. 5.

In avarum. XLVIII.

SI dederint ſuperi decies mihi millia centum;
Dicebat nondum, Scævola, 1 factus eques:
Qualiter & vivam, quam largè, quamque beatè!
Riſerunt, 2 faciles & tribuêre dei.
Sordidior multo poſt hoc toga; penula pejor:
Calceus eſt ſarta terque quaterque cute:

3 Deque

3 *Deque decem plures ſemper ſervantur olivæ;*
3 Explicat & cænas unica menſa duas:
Et 4 Veientani bibitur fæx traſſa rubelli;
Et tepidum cœnæ quæritur 5 aſſe cicer.
6 In jus ô 7 fallax atque 8 inficiator, eamus:
Aut 9 vive, aut decies, Scævola, 10 redde Deis.

1 Alii *juſtus*, id eſt nondum plenum & juſtum aſſequutus cenſum equitis, qui quadringenta ſeſtert. id eſt noſtræ monetæ, 3125. lib. 2 *O faciles dare prava deo!* 2 E 10 olivis major pars reſervatur in proximam cœnam. 4 Fæculentum & turbidum vinum à Veientibus in Italia. 5 Illi plebeia contento. 6 E formula vocandi in jus. 7 Qui vovisti te laute victurum ſi, &c. 8 Qui ſordide viveudo non agnoſcit ſe ex voto accepiſſe quod accepit. 9 Laute, genialiter. 10 Quando iis non uteris. *vel*, ut liberius vivas, quod prius feciſti.

De ſpectaculo. XLIX.

1 *Plcto quod juga 2 delicata collo*
Pardus ſuſtinet, 3 improbæque tigres
5 Indulgent patientiam flagello:
Mordent aurea quod lupata cervi,
Quod frænis 6 Libyci domantur 6 urſi,
Et quantum Calydon tuliſſe fertur,
Paret 8 Purpureis aper capiſtris:
Turpes 9 eſſeda quod trahunt biſontes,
Et 10 molles dare juſſa quod choreas
Nigro bellua nil negat magiſtro;
Quis ſpectacula non putet deorum?
Hæc tranſit tamen, ut minora, quiſquis
Venatus humiles videt leonum,
Quos velox leporum timor fatigat.

Dimittunt

Dimittunt, repetunt, amantque captos,
Et ſecurior eſt in ore præda,
Laxos cui dare, perviosque rictus
Gaudent, & timidos tenere dentes;
Mollem frangere dum pudet rapinam:
Stratis cum modo venerint juvencis.
Hæc clementia non paratur arte,
Sed norunt cui ſerviunt leones.

1 Pardi enim & pantheræ variegati & maculoſi. 2 Mollia, purpurea, ſerica, ut mox. n. 8. 3 Feroces, rabidæ, *vel*, quod nemini probabile erat paſſuras tigres. 5 Patiuntur flagra. 6 Vide Lipſium Elect. 2. cap. 4. contendentem leones à Romanis tum rudibus obvia notaque voce dictos fuiſſe *Libycos Urſos*: ut & elephantem, *bovem Lucam*: Struthionem, *paſſerem marinum*. contra quem ex Plinii autoritate, lib. 8. cap. 36. &. 58. doctè diſſerentem, cum alii plurimi autores, tum hic facit locus, ubi inductione cæterarum ferarum, inter quos & urſorum, aſcenditur diſtinctè ad leones. 8 Supra num. 2. 9 Currus Britannicos. 10 Quod Elephantus ſaltans paret rectori ſuo ex Æthiopia. * Hæc tamen omnia ſuperat leporum luſus per rictus leonum.

Operari demum juvat ſi eſt operæ pretium. L.

Sæpe mihi dicis, Luci clariſſime Juli,
Scribe aliquid 1 *magnum: deſidioſus homo es.*
2 *Otia da nobis: ſed* 2 *qualia fecerat olim*
3 *Mæcenas Flacco, Virgilioque ſuo:*
Condere victuras teutem per ſecula 4 *curas,*
Et nomen Flammis eripuiſſe meum.
6 *In ſteriles campos nolunt juga ferre juvenci:*
7 *Pingue ſolum laſſat, ſed juvat ipſe labor.*

1 Epicum

1 Epicum & perpetuum carmen. 2 Agros & pecunias, quo Musis vacem, *non de lodice paranda Solicitus.* 3 Locupletavit Clinius Mæcenas Virgilium, Horatium, &c. 4 Carmina. 5 Ut ultra rogos & cineres superstit. 6 Musæ non libenter arant litus, non amant studia, *Præmia si tollas.* 7 Optimum quidem solum versare fatigat agricolam, sed amplissimæ segetis spes alit: non minus magni operis Poëtam fructus & præmii spes.

Laus catellæ. LI.

Issa est 3 *passere* 2 *nequior* 3 *Catulli.*
Issa est purior osculo columbæ.
Issa est blandior omnibus puellis.
Issa est carior Indicis lapillis.
Issa est deliciæ catella Publi.
Hanc tu, si queritur, loqui putabis.
4 *Sentit tristitiamque gaudiumque.*
5 *Collo nixa cubat, capitque somnos,*
ut 6 *suspiria nulla sentiantur.*
Et desiderio contracta 7 *ventris,*
1 *Gutta pallia non fefellit ulla:*
Sed blando pede suscitat, toroque
Deponi rogat, & monet 9 *levari.*
Castæ tantus inest pudor catellæ:
11 *Hanc ne lux rapiat suprema totam,*
Picto Publius exprimit tabella,
In qua tam similem videbis Issam,
ut sit tam similis sibi nec 12 *ipsa.*
Issam denique pone cum tabella:
Aut utramque putabis esse veram,
Aut utramque putabis esse pictam.

1 Nomen catellæ Publii. 2 Lascivior. 3 Lesbiæ pass. cujus

cujus nequitiam & mortem canit Catullus. 4 Sentit hos affectus in Domino, atque illi tristi condolet, hilari lasciva congratulatur. 5 Collo Domini seu gremio iunixa dormit. 6 Respirationes. 7 Ejiciendi. 8 Præstitit munditiem lecto, neque ejus contaminavit stragula. 9 Alvi seu vesicæ onere levando. 11 Ut mortuæ superstit memoria, curavit Publius illam pingi.

De prolixis Epigrammatis. LII.

Scribere me quereris, Velox, epigrammata longa.
Ipse nihil scribis: tu breviora facis.

E virtutibus epigrammatum altera est Brevitas, hanc in Martiale cum essent qui carperent, respondet nescio cui Veloci Poëtæ, brevia sua epigrammata esse potiora illius nullis.

Honesta Libertas. LIII.

Cum te non nossem, dominum regemque vocabam:
Cum bene te novi, jam mihi Priscus eris.

Te prius mihi non notum pro munifico patrono & claro viro honorificè salutabam: postquam vero mihi innotueris, familiarius te appello & mero nomine saluto.

Ad Lectorem. LIV.

1 *Quæcunque lusi juvenis & puer quondam,*
2 *Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi;*
3 *Male collocare si bonas voles horas,*
4 *Et invidebis otio tuo lector:*
A Valeriano Pollio petes Quincto,
Per quem 5 *Perire non licet meis nugis.*

1 Epi-

1 Epigrammata quæ mihi olim puero exciderunt, venalia ſunt apud Q. Poll. Valer. 2 Nugamenta carminum. Apinas autem ut & Tricas Apuliæ oppidula fuiſſe vilia ſcribit Plinius lib. 3. cap. 11. 3 Diomede tantam per ignominiam everſa, ut in proverbii ludibrium abierint. 3 Modeſta extenuatio. 4 Nec fines otium abire ſine malo. 5 Exſcribi enim facit, venditque.

Jocus in avarum. LV.

Occurris quoties, Luperce, nobis:
Vis mittam puerum ſubinde dicis,
Cui 1 *tradas epigrammatûm libellum,*
Lectum quem tibi protinus remittam?
Non eſt quod puerum, Luperce, vexes,
Longum eſt, ſi velit ad 2 *Pyrum venire.*
Et 3 *ſcalis habito tribus, ſed altis.*
Quod quæris, propius petas licebit:
4 *Argi nempe ſales ſubire letum.*
5 *Contra Cæſaris eſt forum taberna,*
6 *Scriptis poſtibus hinc & inde totis,*
Omnes ut cito perlegas poëtas.
Illinc me petes; ne roges Atrectum:
Hoc nomen dominus gerit tabernæ.
8 *De primo dabit, alterove nido*
Raſum pumice, purpuraque cultum
9 *Denariis tibi quinque Martialem.*
Tanti non es, ais? 10 ſapis, Luperce.

1 Mutuo. 2 Alii regionem urbis eſſe volunt, alii inſigne ædium, alii leg. *ad pilam*. 3 In cœnaculo, vel tertio tabulato. 4 *Tmeſis* Argiletum, ab argilla, vel Argi letho, qui ibi ab Evandro cæſus fertur. 5 E regione fori Julii eſt taberna bibliopolæ. 6 Poſtes, columnæ, pilæ bibliopolarum inſcripta gerebant

bant nomina librorum venalium. 7 Ne ſit opus quærere quis meos libros habeat venales, Atrectus vocatur bibliopola. alii legi volunt *me poſcas Atreëum.* id eſt ab Atrecto. 8 De ſummo forulo, capſa, ſeu armario. in primis a. vel ſummis nidis optimi recondebantur libri, in imis ſeu ultimis libri parvæ æſtimationis. 9 Quibus ferè æquivalent 40 è noſtris. Sed denarius erat duplex. vetus, qui 8 den. ob. c. novus, qui 7 den. ob. 10 Ironicè collaudat hominis ſordes, cui pro vili habetur ingenium & labor Poëtæ.

Eſt & prolixa brevitas. LVI.

TErcentena quidem poteras epigrammata 1 *ferre :*
Sed quis te 2 *ferret, perlegeretque, liber ?*
At nunc 3 *ſuccincti quæ ſunt bona * diſce libelli.*
Hoc primum eſt, 4 *brevior quod mihi charta perit.*
5 *Deinde, quod hæc una peraget librarius hora,*
Nec tantum nugis ſerviet ille meis.
Tertia res hæc eſt, quod ſi cui forte legêris,
Sis licet uſque malus, non odioſus eris.
6 *Te conviva leget miſto quincunce : ſed ante*
Incipiat poſitus quam tepuiſſe calix.
Eſſe tibi tanta 8 *cautus brevitate videris.*
Hei mihi, quam multis ſic quoque longus eris !

1 Capere. 2 Pati, tolerare. 3 Brevis libri commoda. 4 Minus inſumo & perdo chartæ. *modeſtè.* 5 Librarius citius tranſcribet hæc, ut melioribus vacet exſcribendis. 6 Inter pocula legeris, & perlegeris minori ſpacio, quam vinum aqua calida in quincunce quinque cyathorum capaci dilutum frigeſcat. 8 Putas tibi ſatis caviſſe.

Qui

Qui ſolvendo non eſt. LVII.

Sexte, nihil debes; nil debes, Sexte, fatemur.
Debet enim, ſi quis ſolvere, Sexte, poteſt.

Verè jactat ſe nihil debere qui non eſt ſolvendo. Debitoris. n. inopia excludit actionem.

De viſendis amicis. LVIII.

Ne valeam, ſi non totis, Deciane, diebus,
Et tecum totis noctibus eſſe velim.
Sed 2 duo ſunt, quæ nos diſtinguunt, millia paſſûm;
Quatuor hæc fiunt, cum rediturus eam.
Sæpe domi non es: cum ſis quoque ſæpe, negaris.
Vel tantum 3 cauſſis, vel 4 tibi ſæpe vacas.
Te tamen ut videam, duo millia non piget ire:
Ut te non videam, quatuor ire piget.

1 Jurandi formula, ut, *ni vivam, diſpeream.* 2 Intercapedo & ſpacium. 2 mille paſſuum, qui 4 mihi fiunt redeunti, nec te convenienti. 3 Clientum cauſis. 4 Tuis ſtudiis, vel balneis, cœnis, ſeu valetudini curandæ.

Ardelio; multa agendo nil agens. LIX.

Declamas 1 belle; cauſſas agis, Attale, belle;
Hiſtorias bellas; carmina bella facis.
Componis belle mimos; epigrammata belle;
Bellus grammaticus, bellus es aſtrologus.
Et belle cantas; & ſaltas, Attale, belle.
Bellus es arte lyræ, bellus es arte pilæ.
Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle.
Vis dicam quid ſis? magnus es 2 ardelio.

1 Scitè, lepidè. 2 πολυπράγμων, ut lib. 1. epig. 80. multa agendo nihil agens, qui ut videatur aliquid esse in omnibus, nihil est in singulis. *Nusquam n. est, qui ubique est*; Seneca epist. 2. Alii ab *ardore* & impetu multa tentantis, nihil prosequentis: Alii ab *ardeola* avi quæ in volatu multum movet, parum promovet, deductum volunt. Sunt qui Ardeliones mimorum genus fuisse volunt.

In Posthumum. LX.

Basia dimidio quod das mihi, Posthume, labro,
Laudo: licet demas hinc quoque dimidium.
Vis dare majus adhuc, & inenarrabile munus?
Hoc tibi habe totum, Posthume, dimidium.

Non ego te superbum censeo aut minus humanum, quod me altero labro (ut epigr. 22. infra) vel levi basio (qui salutandi mos Romanis) excipis; contentus ero vel quarta osculi parte, imo beatus nulla: notatque Posthumi (quisquis ille fuerit) impuram animam atque os impudicum.

In cœnipetam. LXI.

Quod 1 fronte Selium nubila vides, Rufe,
Quod ambulator porticum terit serus:
2 Lugubre quiddam quod tacet piger vultus;
3 Quod pene terram tangit indecens vasus;
Quod dextra pectus pulsat, & comam vellit.
Non ille amici fata luget, aut fratris:
uterque natus vivit, & precor 4 vivat:
Salva est uxor, 5 sarcinæque, servique:
Nihil colonus, villicusque detoxit.
*Mœroris igitur caussa quæ? * domi cœnat.*

1 Selii cœnipetæ mœstitiæ & luctus causam esse domiciennium. 2 Quod mœsto vultu tacitus præ se ferat luctum. 3 Quod demisso sit vultu capiteque dejecto. 4 In avari Selii impendium. 5 Opes, nummi, *quæ majore damno gemitur, majore tumultu Planguntur quam funera.*

Unguentis delibuti. LXII.

1 *Esse quid hoc dicam, quod olent tua basia myrrham,*
Quodque tibi est nunquam non alienus odor?
Hoc mihi suspectum est, quod olet bene, Posthume, semper
Posthume, non bene olet, qui bene semper olet.

1 Animæ fœtorem & oris spurcitiem dissimulare voluit Posth. diapasmatum & unguentorum accito odore: sub assiduo hujusmodi odore suspicatur Poëta latere ulcus, vomicam, aut tetrius quippiam.

Ne litiges. LXIII.

Et judex petit, & petit patronus.
Solvas censeo, Sexte, creditori.

Præstat absque lite creditori solvere, ne unum subterfugiens in tres incidas: namque munere palpandus judex, (atque obiter corrupta taxat judicia) munus aliud tibi extorquebit patronus, & creditori tandem ex lege & sententia solvendum est.

In Hermum. LXIV.

Quod nulli calicem tuum propinas,
Humane facis, Herme, non superbe.

Habebant veteres, honoratiores maxime, in convivii

peculiares ſuos calices: quos aliis interdum propinare, humanitatis erat; contrarium, ſuperbiæ. Inverti hoc Poëta collaudando Hermum, quaſi hoc ab illo humanè factum ſit, ne calice à fœtore oris ſui venenato alios offendat. Franc. Luiſinus in nominis ambiguitate, quod illi cum Deo Mercurio commune eſt, joci acumen latere putat. q. d. facis ut homo, &c.

Luxus morbos parit. LXV.

Zoilus ægrotat, 1 faciunt hanc 2 ſtragula febrem:
3 Si fuerit ſanus, coccina quid facient?
Quid 4 torus à Nilo? quid 5 Sidone tinctus olenti?
Oſtendit ſtultas quid niſi morbus opes?
Quid tibi cum medicis? dimitte 6 Machaonas omnes.
7 Vis fieri ſanus? ſtragula ſume mea.

1 Ut viſentibus oſtentet ſtragula, morbum ſimulat. 2 Tapetia lecto ſtrata. non convenit Grammaticis de ſtragulis, veſteſne an lectorum ſtrata denotent. ego utrumque: namque leonis ſpolium Herculi pro lecto & ſtragulo, apud Senecam: *quonam abiit tegmen meum, Idemque ſomno mollis Herculeus torus?* 3 Si valeret, non poſſent videri ſtragula. 4 Torus è lino Ægyptiaco, & Alexandrina pluma factus. 5 Torus Sidonio tinctus murice, purpureus. legitur &, *ſindone tinctus.* id eſt plagis è ſindone tincta olenti murice tinctus. 6 Medicos, à Machaone filio Æſculapii, nobilitato ab Homero cum fratre Podalirio. 7 Sapies & valebis, depoſito ſtragulorum luxu, ſumptiſque vilioribus, cujuſmodi mea ſunt.

Bis ſervus, qui ſervi ſervus. LXVI.

1 Capto tuam, pudet heu, ſed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas aliam. jam ſumus ergo pares.

Mane

Mane salutatum venio: tu diceris isse
Ante salutatum. jam sumus ergo pares.
Sum 2 comes ipse tuus, tumidique 3 anteambulo regis;
Tu comes alterius. jam sumus ergo pares.
Esse sat est servum; jam nolo 4 vicarius esse,
5 Qui Rex est, regem, Maxime, non habeat.

1 Ego te pro rege meo & patrono salutabam, comitabar, prosequebar, cœnam hinc promeriturus, neque negabo me hinc cœnam captare: sed & te video eadem obire officia (namque hoc faciebant potentiores.) quocirca, cum tibi par sim, renuncio tuæ clientelæ, nolo esse diens clienti, &c. 2 Comes est, qui latus regit, honoris gratia: dictus & *Equerius* seu *latero*. 3 Anteambulo qui præcedit patronum divitem & potentiorem, Poëtis **Regem** dictum. 4 *Sive vicarius est qui servo paret.* Horat. 5 Ut idem Martialis alibi. Non bene, crede mihi, servo servitur amico: Sit liber, dominus qui volet esse meus.

In Plagiarium. LXVII.

Carmina Paullus emit: recitat 1 sua carmina Paullus.
Nam quod emas, possis dicere jure tuum.

1 Quia empta.

In Posthumum. LXVIII.

Basia das aliis, aliis das, Posthume, 1 dextram,
Dicis, utrum mavis? elige. 2 malo manum.

1 Exosculandam. malunt alii simpliciter, prehendendam tangendamque, quod illud nimis fastuosum sit & Im-

peratorum proprium. 2 Displicent enim basia spurci oris.

De eodem. LXIX.

*Quod mihi vobiscum est, ô * Phœbe, * novemque*
Sorores?
Ecce vocet vati Musa jocosa suo.
Dimidio nobis dare Posthumus ante solebat
Basia, nunc labro cœpit utroque dare.

* *Numina cultui perniciosa suo.* Ovid. 2 Trist. namque me prius leviter notum dimidio basio salutabat, jam ex amicissimo notiorem me toto ore osculatur.

De eodem. LXX.

Non dicam, licet usque me rogetis,
Quis sit Posthumus in meo libello,
Non dicam. 1 quid enim mihi necesse est
Has offendere basiationes,
Quæ se tam bene vindicare possunt?

1 Cur enim velim illum publicato nomine offendere, cui facile est me, fœdis osculis sub amicitiæ nomine datis adeo mihi non abnuendis, vindicare? Ita Artemona illa apud Plautum in Asinaria: *Nam si domum redieris hodie, osculando ego ulciscar potissimum*: cum prius dixisset Demæneus, *malle se nouteam bibere, quam illam osculari.*

In Candidum LXXI.

1 Si det iniqua tibi tristem fortuna reatum,
2 Squalidus hærebo, pallidiorque reo.
Si jubeat patria damnatum excedere terra,
Per freta, per scopulos exulis ibo comes.

3 Dæ-

3 *Dat tibi divitias, ecquid ſunt iſta duorum?*
Das partem? multum eſt; Candide, das aliquid?
4 *Mecum eris ergo miſer.* 5 *quod ſi deus ore ſereno*
Annuerit: felix, Candide, ſolus eris.

1 Lege quatuor primos verſus ex perſona Candidi, ut qui ſæpe promiſerat ſe comitem fore Martiali, ſi adverſæ res incidiſſent. *& fateor me hic diſſentire ab aliis omnibus interpretibus qui hæc tribuunt Poetæ. ſed judicet Lector.* 2 Reorum propinquis & amicis niveas togas ſordidis mutare in judiciis, moris erat, in miſericordiæ aucupium. 3 Jam vero fortuna tibi dedit opes, nunquid his me participas? non æquam harum poſco partem, quanquam neque hæc iniqua eſſet poſtulatio, apud eum qui ſe mihi tones ingeſſerat adverſarum rerum ſocium. 4 Ita habeo te quidem amicum (ut ais) paratum in adverſis. 5 Sed ſi dexter tibi aſſuſerit Mercurius, & benigne tecum luſerit fortuna, tibi ſoli dives eris.

Ad Gallum. LXXII.

Das nunquam, ſemper promittis, Galle, roganti:
Si ſemper factis, jam rogo, Galle, nega.

Quoniam ita lubricæ ſeu præpoſteræ es fidei, ut contrarium ſemper facias iis quæ promiſeris: te mihi verbis negare volo, ita ex uſitato, dabis.

Amicus ſordidus. LXXIII.

1 *Mutua viginti ſeſtertia forte rogabam,*
2 *Quæ vel donanti non grave munus erat.*
Quippe rogabatur felixque, vetuſque ſodalis,
Et 3 *cujus laxas arca flagellat opes.*
4 *Is mihi; dives eris, ſi cauſſas egeris, inquit.*
5 *Quod peto da, Cai; non peto conſilium.*

1 Ut mihi mutuo daret. 2 Quam ſummam vel mihi donaſſe non fuiſſet homini tam diviti grave impendium. 3 Cujus ætea mota reſonat laxis nummis tanquam flagelli verbere. Flagellare divitias dicuntur qui magnas arcis clauſas opes velut verberibus & carceribus coërcent, &c. 4 Cajus conſulit mihi quod olim Titus. 5 Nummos mutuos, non conſilium.

Locus ab improbis remotus. LXXIV.

Quid mihi reddat ager, quæris, Line, Nomentanus.
Hoc mihi reddit ager: te, Line, non video.

Lino exprobranti Martiali ſeceſſum in agrum Nomentanum, rogantique quid haberet redditus ex agro tam macro & ſterili, reſpondet Poeta ex inopinato, ſi nihil aliud, certè ſe hoc fructus ex eo capere, ut careat conſpectu Lini hominis odioſi. Sic exprobranti ſibi cæcitatem Juliano apoſtatæ, Marinus Epiſcopus amabilem eſſe ſibi nunc cæcitatem reſpondit, quod illum non videret.

In Sextum. LXXV.

Mi ſeu puerum, togamve 1 pexam,
Seu tres, 2 ut puto, quatuorve 3 libras:
Sextus proximus ille fœnerator,
Quem noſtis veterem meum ſodalem,
4 Ne quid ſolvere poſſim, timet, cavetque,
Et ſecum, ſed ut audiam, ſuſurrat;
Septem millia debeo Secundo;
Phœbo quatuor; undecim Phileto;
Et quadrans mihi nullus eſt in arca.
5 O grande ingenium mei ſodalis!
Durum eſt, Sexte, negare cum rogaris:
Quanto durius, antequam rogeris!

1 Recen-

1 Recentem & villosam. 2 Alii, *Utpote*, Gruterus, *ut puta*. 3 Argenti facti. l. 7. epist. 85. alii *Libros*. 4 Sic amicorum petitiones antevortunt cauti divites. vide Arist. 2. Rheto. & Sen. 1. Benef. 1. 5 Ironice, ut epig. 74. l. 1.

In Nævolum. LXXVI.

Florida per varios ut pingitur Hybla colores,
Cum breve Sicaniæ ver populantur apes:
Sic tua suppositis pellucent præla lacernis:
Sic micat innumeris arcula 3 syntheſibus.
Atque 4 unam veſtire tribum 5 tua vellera poſſunt,
6 Apula non uno quæ grege terra tulit.
Tu ſpectas 7 hyemem 8 ſuccinctis 9 lentus amicti,
(Pro ſcelus!) & lateris 10 frigora trita mei.
11 Quantum erat, infelix, pannis fraudare duobus,
(Quid venuis) non te, Nævole, ſed tineas.

1 Quot coloribus distinguitur Hybla in Sicilia, ubi mellificæ apes depascuntur flores vernos brevis ætatis. 2 Tot apparent lacernarum colores ad nitorem prelarum in prælis tuis. 3 Vestibus cœnatoriis vel quibusvis aliis in vestiario compositis à συντίθημι. vel quæ simul induuntur. 4 Hyperbolice. 5 Vestes tuæ. Alii legunt *tua candida*. h. e. togæ candidæ. 6 De multis gregibus quos pascit Apulia vellervbus nobilis. 7 Frigus. 8 Cui vestes detritæ sunt curtæ; id est Mei pene nudi. 9 Tardus ad commiserationem. 10 Lacerias lacernas, tritas tunicas, & penetrabili frigori pervias. Legunt alii *frigora trita tui*. h. e. Mei sodalis tui, latus tuum tegentis. 11 Quantulum fuerat tibi, infelix, qui rerum usum nescias, non dico, te (quid refugis) copia satis munitum & tutum, sed tineas, quibus erodendas eas relinquis, defraudare duabus lacernis, quas mihi dones?

In

In Maximum. LXXVII.

VIs fieri liber? 1 mentiris, Maxime, non vis:
Sed fieri si vis, hac ratione potes.
Liber eris, cœnare foris si, Maxime, nolis:
2 Vejentana tuam si domat 2 uva sitim:
3 Si ridere potes miseri chrysendeta Cinnæ:
Contentus 4 nostra si potes esse toga:
Hæc tibi si vis est, si mentis tanta potestas,
Liberior 5 Partho vivere rege potes.

1 Miserum n. est & vile aliena vivere quadra. Juvenal. Sat. 5. vide & epig. 11. lib. 9. 2 Vinum tenue ac vile ex agro Vejentano. 3 Si potes negligere luxuriosas opes divitum qui iis uti nesciunt. *Vel* si risu potes excipere vanorum ψευδοπλουτῶν pompam & simulatas divitias. de Chrysendetis vide supra epig. 43. num. 12. 4 Trita & plebeia. 5 Parthi pertinacissimi sunt libertatis suæ propugnatores.

Ad Sextum. LXXVIII.

VIs te, Sexte, coli; volebam amare.
Parendum est tibi: quod jubes, coleris:
Sed si te colo, Sexte, non amabo.

Volebam ego te pro sodali amare, sed tu me amicum dedignatus, te à me cliente coli vis: colam itaque, non amabo: timori enim cum amore malè convenit: & Deo satis est, ut ametur & colatur. Seneca epist. 47.

In Zoilum. LXXIX.

1 PExatus pulchre rides mea, Zoile, trita.
Sunt hæc trita quidem, Zoile; sed 2 mea sunt.

1 Gestans

1 Gestans togam recentem & villosam. 2 Non conductitia, ut tua pexa.

Anceps animus & nihil exequens. LXXX.

1 *Dum modo causidicum, dum te modo rhetora fingis,*
Et non decernis, Taure, 2 quid esse velis:
3 *Peleos, & Priami transit, vel Nestoris ætas,*
4 Et fuerat serum jam tibi desinere.
Incipe: 5 tres uno perierunt rhetores anno,
Si quid habes animi, si quid in arte vales.
Si 6 schola damnatur; fora litibus omnia fervent;
7 Ipse potest fieri Marsya causidicus.
Eia age, rumpe moras; quo te 8 spectabimus usque?
Dum, quid sis, dubitas, jam potes esse nihil.

1 Dum te instruis ad forum vel scholam. 2 Uter causidicus an rhetor. 3 Patris Achillis longævi, ut & Priami & Nestoris. 4 Tibi dubio, utrum inires deliberanti, jam ea obrepsit ætas, qua cogitandum erat de relinquendo initio; nisi cogites de causis apud inferos agendis. 5 Atque hinc, vel mediocribus professoribus vacant cathedræ. 6 Rhetorum. 7 Vel ipso bardi Marsyæ statua in foro stans & litigantium clamore fervens potuit causas egisse nisi saxea fuisset. & te sane ubi tam diuturno studio vacaris, jam posses causas agere, nisi plane lapideus esses vel plumbeus. 8 Expectabimus.

EPI-

EPIGRAMMATUM
Delectus Liber Secundus.
MARTIALIS.

Amicus otiosus. I.

Occurris quocunque loco mihi, Posthume, clamas
Quid agis? Protinus, & prima est hæc tua vox, 1 quid
Hoc, si me decies una convenveris hora,
Dicis. habes, puto tu, Posthume, nil quod agas.

1 Vulgaris salutandi formula, & civilis satis, modo ne fiat importunius & sæpius.

Ambitio servum facit. II.

Quod te 1 nomine jam tuo saluto,
Quem regem, & dominum prius vocabam;
Ne me dixeris esse 2 contumacem.
3 Totis pilea sarcinis redemi.
4 Reges & dominos habere debet,
Qui se non habet, atque concupiscit
Quod reges dominique concupiscunt.
5 Servum si potes, Ole, non habere,
Et Regem potes, Ole, non habere.

1 Famili-

1 Familiariter, & pro more æqualium. 2 Superbum. 3 Sportula, cœna, cæteriſque ſervitutis præmiis poſthabitis & neglectis, me aſſerui in libertatem: more ſervorum Rom. qui manumittendi pileum raſo capite acceperunt: dicitur *pileus* & *pileum*. 4 Qui non habet ſui imperium, qui animi ſui cupiditates coercere non poteſt, ille potentiores colit atque ab inferioribus ſe coli vult, atque ad hoc cupit opes, ſervos, &c. 6 Qui ſuo contentus poteſt minorum ſervitio carere, & ipſe non neceſſe habebit potentioribus dominis ſervire, ut ab illis accipiat quod his largiatur.

Laudator inſidioſus. III.

Candidius nihil eſt tc, Cæciliane; notavi,
Si quando ex noſtris dyſticha pauca legis,
Protinus aut 2 Marſi recitas, aut ſcripta 2 Catulli.
3 Hæc mihi das, tanquam deteriora legas;
Ut collata magis placeant mea. 4 credimus illud:
5 Malo tamen recites, Cæciliane, tua.

1 Ironicè. alii leg. *callidius*, non placet. 2 Poëtæ, qui multa cum laude ſcripſit epigrammata. 3 Mihi gratificari velle videris, præ te ferens mea te cum illis Marſi & Catulli recitare, ut mea cum iis collata appareant eſſe æquè boni aut melioris ingenii atque artificii, cum reverà hoc facis ut mea præ iis ſordeſcant, quaſi majori lumine offuſcata. 4 Ironicè; Gall. *Je le veux croire.* 5 Tuis certè collata mea facilè apparebunt meliora.

Leo ſemper eſt leo. IV.

Verbera ſecuri ſolitus leo ferre magiſtri,
Inſertamque pati blandus in ora manum:
Dedidicit pacem, ſubito feritate reverſa,
Quanta nec in 1 Libycis debuit eſſe jugis.

Nam

Nam 2 duo de tenera puerilia corpora turba,
Sanguineam rastris quæ renovabat humum,
Sævus & infelix furiali dente peremit.
3 Martia non vidit majus arena nefas.
Exclamare libet 5 4 crudelis, perfide, prædo;
A 5 nostra pueris parcere disce lupa.

1 Montibus Africæ leonum nutricis. 2 Duos pueros ministros theatrales qui amphitheatri arenam ferarum gladiatorumque sanguine fœdam versando renovabant, injecta insuper nova arena. 3 Marti sacra. Romana. 4 Apostrophe ad leonem. 5 Namque illa Romulo & Remo infantibus pepercit, immo ubera præbuit.

Dysticha longa. V.

Cosconi, 1 qui longa putas epigrammata nostra;
Utilis ungendis axibus esse potes.
2 Hac tu credideris longum ratione colossum,
Et puerum Bruti dixeris esse brevem.
Disce, quod ignoras; Marsi doctique 3 Pedonis
4 Sæpe duplex unum pagina tractat opus.
Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possis;
Sed 5 tu, Cosconi, dysticha longa facis.

1 Qui in epigrammate non tam argutiam quam brevitatem exigis, probas te aptiorem fore aurigæ servum, qui in Circo axes ad celeritatem ungas, quam lectorem diligentem. Ramiresius Cosconium hebetem & stolidum a Poëta dici putat. 2 Eadem ratione qua epigr. mea à mensura potius quam ab ingenio censes & colossum argues nimis esse longum, & statuam pueri Bruti nimis esse brevem, cum in utroque laudis summa sit propter symmetriam: in hac, brevitatis, quæ puero; in illo altitudinis, quæ Imperatori Deo convenit. 3 C. Pedonis Albino vani

vani epigrammatarii laudatiſſ. 4 Sæpe unum epigramma bina implet paginas. 5 Tua epigr. vel breviſſima, ſunt nimis longa, ut quæ tædium & nauſeam pariant.

Voluntaria nex. VI.

Hoſtem cum fugeret, ſe 1 *Fannius ipſe peremit.*
Hic, rogo, 2 *non fuit iſt, ne moriare, mori?*

1 Fannius Cæpio quod in Auguſtum conjuraſſet proſcriptus, ut percuſſores fugeret, ſe ipſe interemit. a Senec. epiſt. 58. *Sic mori, vinci eſt.*

Mala fama. VII.

Abſciſſa ſervum quid fingis, 1 *Pontice, lingua?*
Neſcis tu populum, quod taceat ille, loqui?

1 Servum, ne ſcelus domini enunciaret, elinguem herus vel fecerat, vel ſimulaverat eſſe. occaſionem hujus epigr. à fabula Philomelæ & Terei ſumpram opinatur Raderus. ego ex Juvenalis Satyra 9. v. 103. *ſecretum divitis ullum, Eſſe putas? ſervi ut taceant, jumenta loquentur, Et canis & poſtes, &c.*

Difficiles nugæ. VIII.

Quod non carmine glorior 1 *ſupino,*
2 *Nuſquam hic Græcula quod recantat Echo,*
3 *Non ſum, Claſſice, tam malus Poëta.*
Turpe eſt difficiles habere nugas,
Et ſtultus labor eſt ineptiarum.
Scribat carmina 4 *circulis* 5 *Palæmon:*
6 *Me variis juvat auribus placere.*

1 Numeri

1 Numeris mollioribus compositio. *Vel potius* antistropho & recurrente (fic n. Ovidio sonat *supinus*, de Ponto lib. 4. el. 5. *Flumina quæ in fontes cursu redditura supino*) quale literale illud, *Roma tibi subito motibus ibit amor.* verbale illud Virgilij, *Musa ubi causas memora, quo numine læso.* multaque alia, inter quæ Rabani artificiosus dicam an laboriosus liber de laudibus sanctæ crucis. Atque ejusdem argumenti alter Publio Optatiano Porph. autore. Nota sunt illa, *Laus tua non tua fraus, &c.* 2 Non scribo carmina quorum extremæ partes resonent, more Echus. 3. Non tam nullius sum ingenij, ut hæc affectem artificia, his ipse immorer, lectoremve morer. 4. Turbæ, plebeiæ coronæ recitantem undique cingenti. 5 Forte Q. Rhemnius Palæmon, qui (teste Suetonio) poëmata faciebat ex tempore, & scripsit variis & vulgaribus metris: aut alius quispiam tempore Martialis. 6 Pautis sed doctis ex mente Horatii ult. Sat. lib. 1.

Imitator vitiorum. IX.

Quod animio gaudes noctem producere vino,
Ignosco: vitium, Gaure, 1 Catonis habes.
Carmina quod scribis 2 Musis & Apolline nullo;
Laudari debes: hoc 3 Ciceronis habes.

1 Uticensis, cujus virtus sæpe mero incaluit, ut ait Horat. 2 Nulla gratia, nullo Musarum aut Apollinis instinctu, invitis Musis. 3 Qui infeliciter poëticen est aggressus.

Ad Quinctilianum Rhetorem. X.

Quinctiliane, vagæ 1 moderator summe juventæ,
2 Gloria Romanæ, Quinctiliane, togæ;
3 Vivere quod propero pauper, nec inutilis annis,
Da veniam: properat vivere nemo satis.

4 Differat

4 *Differat hoc, patriòs optat qui vincere census,*
5 *Atriaque immodicis arctat imaginibus.*
Me focus, & 6 nigros non indignantia fumos
Tecta juvant, & fons 7 vivus, & herba 8 rudis.
Sit mihi verna satur: 9 sit non doctissima conjux:
Sit nox cum somno: sit sine 10 lite dies.

1 Annos 23 Romæ erudiendis juvenibus impendit Quint. & in his Domitiani nepotes docuit. 2 Romani eloquii summè artifex, insignitè senatorio clavo ornamentisque consularibus. 3 Da veniam si etiam in tenui re propera manu carpam gaudia fugientis vitæ; si frui velim præsentibus, quod pauci adeo faciunt, cum nemo ferè vivere, id est vitæ uti commodis & lautè vivere sciat, omnes differant. 4 Differant in dies, annos vel senectutem ipsam vitæ gaudia & usum, quibus curæ est rem patriam augere, & splendere nobilitatis titulis & imaginibus. 5 In atriis nobilium, quæ primæ ædium partes, ostendebantur majorum imagines humerorum tenus expressæ lineis à stemmate ad has discurrentibus. 6 Non aurata laquearia, quæ ne fumo corrumpantur, cautio est. 7 Scaturiens, perennis, naturalis. 8 Nativa, non arte læsa & ingenua gratia spoliata. Juven. 3 Sat. v. 18. 9 Ea mente Juvenalis 6 Sat. v. 446. 10 Domestica, & forensi.

Petit à Domitiano jus trium liberorum. XI.

Rerum certa salus, terrarum gloria, Cæsar,
1 *Sospite quo magnos credimus esse deos:*
Si 2 festinatis 3 toties tibi lecta libellis,
3 *Detinuere oculos carmina nostra tuos:*
4 *Quod fortuna vetat fieri, permitte videri;*
Natorum genitor credar ut esse trium.
Hæc, si displicui, fuerint solatia nobis:
Hæc fuerint nobis præmia, si placui.

1 Quos vel hinc rerum humanarum maximam habere curam ſcimus, quod te nobis velint incolumem. 2 Mihi ſcribenti, *vel* tibi legenti. 3 Quod argumento eſt placuiſſe, 4 Iis qui ex matrimonio legitimo tres liberos aut plures ſuſcepiſſent, multa erant in ſpectaculis, honoribus petendis, diviſionibus publicis privilegia. natum hoc *jus trium liberorum* à trigeminis Horatiis, Liv. 1. hoc autem jure donabantur à Cæſare multi quibus natura negaverat. Poëta ἄπαιδι prolis hujus imaginariæ jus ab Imp. petit, laboris ſui præmium vel ſolatium.

Scriptor mutus. XII.

Verſiculos in me narratur ſcribere Ciuna.
Non ſcribit, cujus carmina nemo legit.

In Prodigum. XIII.

Conſtituit, Philomuſe, pater tibi millia bina
1 Menſtrua, 2 perque omnes præſtitit illa dies,
3 Luxuriam premeret cum craſtina ſemper egeſtas,
Et vitiis eſſent data diurna tuis.
4 Idem te moriens hæredem ex aſſe reliquit;
Exhæredavit te, Philomuſe, pater.

1 In dimenſum menſtruum. 2 Et illius dimenſi menſtrui ſingulas partes ſingulis diviſit diebus. 3 Idque ut craſtinam anteverteret egeſtatem coërcendo hodiernum luxum. 4 Cere cum te tibi reliquerit, feceritque hæreditatem tui juris, te quaſi exhæredavit. nam tu rapidè omnia abſumis. melius conſuluiſſet tuo luxui dato curatore.

Conviva unctus & jejunus. XIV.

Unguentum, fateor, bonum dediſti
1 Convivis 2 here: ſed 3 nihil ſcidiſti.

Res 4 falsa est benè olere & esurire.
5 Qui non cœnat & ungitur, Fabulle,
Hic verè mihi mortuus videtur.

1 A Balneis & ante cœnam prisci inungebantur. 2 Heri. 3 Nil convivis distribuisti, carpsisti. 4 Ironicè, id est insulsa & inepta. M S. Bodl. *falsa est.* 5 Siticernium hoc mihi videtur, ubi apponitur cœna, nihil distribuitur, ubi ungimur tantum velut mortui, quorum cadavera ungere condireque mos erat.

In Næviam. XV.

1 *Dum non vis leporem, dum non vis 1 carpere mulam,*
Et plus quam patri, Nævia, parcis apro;
Accusas, 2 rumpisque coquum, 3 tanquam omnia crudus
Attulerit, 4 nunquam sic ego crudus ero.

1 Scissum distribuere convivis. 2 Cædis. & alludit ad *carpis*. 3 Causata obsoniorum cruditatem ut ferventur ad alias cœnas explicandas. 4 Si modo nihil est avero, nunquam ex obsoniorum copia crudus erit mihi stomachus. & ludit in translatione τῦ *crudi*. Crudus lepus *erit, qui n'est pas cuit*: homo crudus, *qui a trop mangé, & qui ne pauvant faire digestion al'estomach charge de viandes.*

De vipera in ore ursæ. XVI.

1 *Proxima centenis ostenditur ursa columnis,*
Exornant fictæ qua Platanona feræ.
Hujus dum patulos alludens tentat hiatus
Pulcher Hylas; teneram mersit in ora manum.
Vipera sed cæco scelerata latebat in ore,
2 Vivebatque anima deteriore fera.

Non ſentit puer eſſe dolos, niſi dente recepto;
3 Hoc admiſiſſet viva nec urſa nefas.

1 In porticu ſeu ſtadio potiùs centum columnis ſublata, platanis juxta conſitis opaca, & ſtatuis ferarum exornatæ, dum ludibundus puer & urſæ velut inſultans ori ſtatuæ hianti manum inſereret, à vipera quæ in ore ſtatuæ latebat morſus, interiit. 2 Ficta hæc ſeu marmorea urſa comperta eſt lethalior urſa viva, quaſi ſpirans anima viperæ quæ ſua deterior. 3 Scripſerat Martialis, *Dum perit, o facinus falſa quod urſa fuit?* Sed in hujus verſus obſcurioris nec ſatis elegantis locum viſum eſt alterum huc ex ipſo Martiali transferre.

De Canio homine perfaceto. XVII.

Dic, Muſa, quid agat Canius meus Rufus?
utrumne chartis tradit ille 1 victuris
Legenda 2 temporum acta Claudianorum?
3 An quæ Neroni falſus adſtruit ſcriptor?
An æmulatur improbi jocos 4 Phædri?
Laſcivus elegis, an ſeverus heroïs?
5 An in cothurnis horridus Sophocleis?
6 An otioſus in ſchola poëtarum
Lepore tinctos Attico ſales narrat?
Hinc ſi receſſit, porticum terit 7 templi?
An 8 ſpatia carpit lentus Argonautarum?
9 An delicatæ Sole rurſus Europæ
Inter tepentes poſt meridiem buxos
Sedet, ambulatve liber acribus curis?
10 Titine thermis, an lavatur 11 Agrippæ?
An rure Tulli fruitur, atque Lucani?
12 An æſtuantes jam profectus ad Bajas

Piget

Piger Lucrino 13 *naviculatur in ſtagno?*
14 *Vis ſcire quid agat Canius tuus? ridet.*

1 Non perituris, conatis genio & fato ut immortalitatem conſecutæ poſteris legantur. 2 Hiſtoriam de Claudii temporibus. 3 An ſcribit quæ adſtruat Neroni tanquam authori, ut prodeant ſub nomine Neronis? *Vel* an ad fidem & veritatem hiſtoriæ revocat componitque, quæ vivo Nerone ob metum aut adulationem, quæ mortuo ex recenti odio falſa ſcripta ſunt? Tacit. in procem. Annal. 4 Mimographi alicujus jocularij: non a. illius qui fabulas compoſuit. Ita Farnabius. Sed quàm rectè, ipſe viderit: multo enim probabilius intelligitur de ipſo Phædro Fabularum autore, quas ipſemet in Prologo *jocos* appellat; *Fictis jocari nos meminerit fabulis.* Favet etiam *improbi* nomen, cum certum ſit Phædrum ſub belluarum nominibus, ſui temporis hominum vitia carpere voluiſſe. 5 An triſtis & altus eſt majeſtate carminis tragici? In tragœdiis autem inducti heroes & reges grande locuti altis innitebantur calceamentis. claruitque ſtylo tragico Sophocles. 6 An in conventu Poëtarum recitat elegantes comœdias vel alia carmina? 7 Iſidis fani. 8 Porticum Neptuni. 9 An in porticu Europæ in quo buxeta ſolem frangunt à meridie, &c. 10 *Velocibus muneribus, thermis.* 11 Balnea de ſuo nomine excitavit M. Agrippa. 12 Ad aquas calidas in Bajano ſinu intra Miſenum & Puteolos in Campania. 13 Scriv. contrahit, *nauculatur.* ita poſcente modulo. 14 Ex perſona Muſæ reſp. Quicquid agat, ridet.

De Apicio prodigo. XVIII.

1 *Dederas, Apici, bis trecenties ventri,*
Sed adhuc ſupererat centies tibi 2 *luxu:*
Hoc tu gravatus, nè famem & ſitim ferres,
Summa venenum potione 3 *duxiſti.*
Nil eſt, Apici, tibi 4 *guloſius factum.*

1 Apicius ſexcenties decoxerat, inſpectis tandem rationibus, ſuperfuturum ſibi centies H. S. computavit; ſed in hac re tanquam ultima fame victurus ſibi vitam veneno finiit. 2 *Luxu* pro luxui. id eſt ad luxum. 3 Exhauſiſti. 4 Gulæ extremum eſt mortem ſibi conſciſcere, ne deſit quo gulæ ſatisfiat.

Ne ſe dives extollat. XIX.

Sunt tibi, confiteor, diffuſi jugera campi,
1 urbanique tenent prædia multa Lares:
Et 2 ſervit dominæ numeroſus debitor arcæ,
Suſtentatque tuas 3 aurea menſa dapes.
Faſtidire tamen noli, Ruſine, minores.
4 Plus habuit Didymus: plus Philomelus habet.

1 Et dii tui penates in urbe occupant ſoli quantum eſſet multis domibus. *Vel*, domus tuæ urbanæ, quas multas habes, habent ſingulæ prædia ſua ſuburbana. 2 Multos tibi obæratos habes & fœneratos. 3 Inaurata; auream habens coronam, vel aurea. 4 Malis quidem artibus multa nactus es: ſed plura Didymus ſpado, & Philomelus (quantum ex ficto nomine licet conjicere) citharœdus, qui & te faſtidire poſſunt.

De Piſcibus ſculptis. XX.

ARtis 1 Phidiacæ toreuma clarum,
Piſces adſpicis: 2 adde aquam, natabunt.

1 Phidias toreutices inventor fuit, 2 Ita ad vivum expreſſi ut addita aqua videantur naturi.

In iraſcentes amicos. XXI.

IRaſci tantum felices noſtis amici.
1 Non bellè facitis: 2 ſed juvat hoc facere.

1 Non

1 Non ex ratione & causa, sed occasionem quæritis irarum.
2. Vtile est vobis iras simulare, ne muneremini pauperum officia.

Probitas laudatur & alget. XXII.

Quæ te causa trahit, vel quæ fiducia Romam,
Sexte? quid aut speras, aut petis inde? refer.
Causas, inquis, agam Cicerone disertius ipso,
Atque erit in 1 *triplici par mihi nemo foro.*
2 *Egit* 3 *Atestinus causas, &* 3 *Cajus: utrumque*
Noras: sed neutri 4 *penso tota fuit.*
5 *Si nihil hinc veniet: pangentur carmina nobis?*
Audieris, dices 6 *esse Maronis opus.*
Insanis: 7 *omnes gelidis quicunque lacernis*
Sunt tibi; Nasones, Virgiliosque vides.
8 *Atria magna colam. o vix treis, aut quatuor ista*
Res alunt: pallet cætera turba fame.
10 *Quid faciam? suade. nam certum est vivere Romæ.*
11 *Si bonus es, casu vivere, Sexte, potes.*

1 Veteri Romano. 2 Caji Julii Cæsaris. 3 Augusti. *Inquit Poeta est n. Dialogismus.* 3 Causidici pauperes; nomina fortasse ficta. 4 Neutri ars sua satis ad sumptum fuit. 5 *Refert Sextus.* 6 Mea carmina æquare Virgilij opus. 7 Omnes hi quos vides horridulos tritis lacernis, sunt Poëtæ non inferiores Virg. & Ovidio. 8 Ingrediar (inquit Sextus) cliens potentiorum atria; vel principis aulam. 9 *Resp. Poeta.* 10 *Verba Sexti.* 11 Bonis fortuitus est Romæ victus & incertus; malis stipendium certum. *Si vous estes homme de bien, c'est un grand hazard si vous ne mourez de faim.*

In lacertam cælatam. XXIII.

Inserta Phialæ 1 *Mentoris manu ducta*
Lacerta 2 *vivit, & timetur argentum.*

1 Cælatoris

1 Cælatoris laudatiſſimi. 2 Affabrè efficta videtur ſpirare, & vel argentea neſcientibus timetur pro viva.

Laus ſimplicitatis. XXIV.

Simpliciter pateat vitium fortaſſe puſillum.
Quod tegitur, majus creditur eſſe malum.

Senex juvenem mentitus. XXV.

Mentiris juvenem tinctis, Lentine, capillis:
Tam ſubitò 2 corvus, qui modo 3 cygnus eras.
Non omnes fallis. ſcit te 4 Proſerpina canum:
5 Perſonam capiti detrahet illa tuo.

1 Vis apparere juvenis. 2 Niger. Metonym. 3 Canus, candidus. 4 Vitæ mortiſque præſes, quæ fingitur morituris crinem ſecare, & has quaſi primitias Orco offerre. 5 Fucum illum capillorum & tinctum quaſi caliendrum eleganter dixit *larvam*.

Nimis Poëta. XXVI.

Occurrit tibi nemo quod libenter:
Quod quacunque venis, fuga eſt, & ingens
Circa te, Ligurine, ſolitudo:
Quid ſit ſcire cupis? 1 nimis Poëta es:
Hoc valde vitium periculoſum eſt.
Non tigris catulis citata raptis,
Non 2 dipſas 3 medio peruſta Sole,
Nec ſic ſcorpius improbus timetur.
Nam tantos, rogo, quis ferat labores?
Et ſtanti legis, & legis ſedenti:

Currenti

Currenti legis, & legis canenti.
In thermas fugio ſonas ad aurem,
Piſcinam peto, non licet natare.
Ad cœnam propero; tenes euntem.
Ad cœnam venio; fugas ſedentem.
Laſſus dormio; ſuſcitas jacentem.
Vis, quantum facias mali, videre?
Vir juſtus, probus, innocens timeris.

1 Plus habes Poëtæ quam hominis. Nimis tibi places in carminibus quæ omnibus incontinenter & importunè legis. 2 Serpens, à quo icti vexantur ſiti & æſtu; unde & nomen. 3 Apricans ad meridianum ſolem. *vel* meridionali plaga vivens. 4 Non paucæ nec parvæ erant Romæ piſcinæ qua natarent. 5 Cætera cum bonus ſis ac juſtus, & propter innocentiam atque probitatem expetendus: propter hanc tamen importunam recitationem, te fugiunt omnes caventque ut poeticam hirudinem. Horat. in calce epiſt. ad Piſones.

De eodem. XXVI.

Fugerit an menſas Phœbus cœnamque Thyeſtæ,
Ignoro: fugimus nos, Lignrine, tuam.
Illa quidem lauta eſt, dapibuſque inſtructa ſuperbis:
Sed nihil omnino, te recitante, placet.
Nolo mihi ponas rhombum, mullumve bilibrem:
Nec volo boletos, oſtrea nolo; tace.

Aliud amicus, aliud ſervus. XXVIII.

Exigis à nobis operam ſine fine 1 *togatam.*
Non eo, libertum ſed tibi mitto meum.
2 *Non eſt, inquis, idem: multo* 3 *plus eſſe probabo.*
Vix ego lecticam jubſequor; ille ferat.

In

In turbam incideris 3 *cunctos* 4 *umbone repellet:*
5 *Invalidum eſt nobis,* 5 *ingenuumque latus.*
Quidlibet in cauſis narraveris 5 6 *ipſe tacebo:*
At tibi tergeminum mugiet ille ſophos.
Lis erit; 7 *ingenti faciet convicia voce:*
Eſſe pudor vetuit fortia verba mihi.
Ergo nihil nobis, inquis, præſtabis amicus?
8 *Quidquid libertus, Candide, non poterit.*

1 Anteambulonis ſeu clientis togati. 2 Plus mihi, *inquit*, eſſet honoris ex tui ipſius, quam liberti tui comitatu. 3 Operæ. 4 Muſambertius de umbone togæ intelligit: de cubito potius dici credo, quo turba obvia, haud ſecus ac hoſtes umbone, repellitur. 5 Quod undam prementis populi contraniti nequeat, pudeat. 6 Ego tibi oranti non valebo acclamare. 7 Ingeret adverſario tuo conviciorum abunde, nec in aurem. 8 Officia liberaliora & quæ me decent magis, præſtabo.

Improbo Poëta nihil improbius. XXIX.

Hæc tibi, non alia eſt ad cœnam cauſa vocandi,
Verſiculos recites ut, Ligurine, tuos.
1 *Depoſui ſoleas. affertur protinus* 2 *ingens*
Inter 3 *lactucas,* 4 *oxygarumque liber.*
Alter 5 *perlegitur, dum fercula prima morantur:*
Tertius eſt, nec adhuc menſa ſecunda venit.
Et quartum recitas, & quintum denique librum.
6 *Putidus eſt, toties ſi mihi ponis aprum.*
Quod ſi non 7 *ſcombris ſcelerata poëmata donas:*
Cœnabis ſolus jam, Ligurine, 8 *domi.*

1 Quod diſcubituri faciebant, ne ſtragula conſpurcarent.
2 Quod

2 Quod magnum malum. 3 A quibus cœna inchoari ſolita. 4 Garum hoc eſt liquamen ex piſcibus aceto miſtum. 5 AL. *Porrigitur.* 6 Certè puteret vel aper ad convivia natum animal toties appoſitus, ac tu mihi libros regeris. 7 Piſcis genus, chartis involvi ſolitum Gall. *Macreau.* 8 Invitatoñ ſoli licebat recitare, domi itaque ſolus cœnas, tibique recita; foris te cavebimus.

Unguentis delibuti. XXX.

Quod quacunque venis, 1 Goſmum migrare putamus,
Et fluere 2 excuſſo 3 cinnama fuſa vitro:
Nolo peregrinis placeas tibi, Gellia, nugis:
Scis puto poſſe meum, ſic bene olere canem.

1 Myropolam. *Parfumeur.* 2 Succuſſo, vel fracto. 3 Oleum Cinnami, quod & Cinnamomum dictum. *parfum d'excellente odeur.*

De Ciſterna Ravennate. XXXI.

Sit ciſterna mihi, quam vinea, malo Ravennæ:
Cum poſſim multo vendere pluvis aquam.

Vini larga copia, aquæ bonæ maxima penuria, unde & caritas, Ravennæ, quæ Sabinorum oppidum aquis marinis & uliginoſis perfluum; *ita ut ſitiant vivi, natent ſepulti,* Sidonius epiſt. 8. l. 1.

De Copone. XXXII.

Callidus impoſuit nuper mihi copo Ravennæ.
Cum peterem mixtum, vendidit ille merum.

Pluris enim væniit aqua, qua dilueretur vinum, quam ipſum merum.

De

De villa Fauſtini, ad Baſſum. XXXIII.

1 Bajana noſtri villa, Baſſe, Fauſtini,
Non 2 otioſis ordinata myrtetis,
3 Vidnaque platano, 4 tonſilique buxeto,
5 Ingrata lati ſpatia detinet campi;
Sed rure vero 6 barbaroque lætatur.
7 Hic farta premitur angulo Ceres omni,
Et 8 multa fragrat teſta 8 ſenibus autumnis.
Hic poſt Novembres, imminente jam bruma,
9 Seras putator horridus refert 9 uvas.
10 Truces in alta valle mugiunt tauri,
11 Vitulusque inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur 12 omnis turba * ſordidæ cortis.
* Argutus anſer, 13 * gemmeique pavones,
14 Nomenque debet quæ rubentibus pennis,
Et * picta perdix, Numidicæque * guttatæ,
Et 15 impiorum phaſiana Colchorum.
Sonantque turres plauſibus columbarum;
Gemit hinc palumbus, inde 16 cereus turtur.
Avidi ſequuntur 17 villicæ ſinum porci;
Matremque plenam mollis agnus expectat.
Cinguut ſerenum 18 lactei focum vernæ,
Et 19 larga feſtos lucet ad 20 Lares ſylva.
Non ſegnis albo pallet otio 21 caupo
22 Nec perdit 23 oleum lubricus palæſtrita;
Sed tendit avidis rete ſubdolum turdis,
Tremulave captum linea trahit piſcem,
Aut impeditam caſſibus refert damam.
Excrcet hilares 24 facilis hortus urbanos,
25 Nec venit inanis ruſticus ſalutator;

Fert

Fert ille ceris cana cum ſuis mella,
Metamque lactis Saſſinate de ſylva.
Somniculoſos ille porrigit glires
Hic vagientem matris hiſpidæ fœtum,
Et dona matrum vimineo ferunt texto
Grandes proborum virgines colonorum.
Facto vocatur lætus opere vicinus,
Nec avara ſervat craſtinas dapes menſa,
Veſcuntur omnes, ebrioque non novit
Satur miniſter invidere convivæ.
At tu ſub urbe poſſides famem mundam,
Et turre ab alta proſpicis meras laurus,
Furem Priapo non timente ſecurus.
Et vinitorem farre paſcis urbano,
Pictamque portas otioſus ad villam
Olus, ova, pullos, poma, caſeum, muſtum.
Rus hoc vocari debet, an domus longe?

1 Villa quam habet Fauſtinus Baiis in ſinu Campaniæ, non eſt ſterilis inſtar tuæ ſuburbanæ. 2 Sterilibus, ſi cum frugiferis conferantur; quamvis baccæ myrtorum in medicinis utiles ſint: vel quæ locum tantum occupant, & umbram otio abundantibus hominibus præbent. 3 Cælibe, infrugifera, non ut populo vitibus maritata. 4 Buxi enim, ut nunc, in varias animalium formas tondebantur. 5 Nihil fructus aut proventus domino reddentia. 6 Fœcundo, ut apud Barbaros & rudes, qui non ex amœnitate & elegantia arborum ad quincuncem diſpoſitarum, ſed ex fructu rus æſtimant. 7 Omnis Fauſtini domus angulus ſtipatur frumento. 8 Benè olent teſtæ quibus reconditum eſt vetus vinum. quod inter autumnales fructus eſt, ut ὀπώρας pro ὀπωρινοῖς καιροῖς & ſenibus, ut *annis teſta.* 10 *Aut in reducta valle, mugientium Proſpectat errantes greges.* Hor. 11 *Cui frons turgida cornibus Primis & Venerem & prælia deſtinat.* Horat. 12 Gallinæ, anſeres, &c. quæ

quæ ſequuntur. * *Adverte avium nativa epitheta.* 13 *Qui picta pandunt ſpectacula caudæ.* 14 Phœnicopterus, *oiſeau qui a les ailes rouges.* 15 Qui malè audiunt propter parricidia, impietatem, & veneficia Medeæ. vide Senecæ Medeæ argumentum. 16 Cui plumæ coloris cerei. *Aliis* pinguis turtur. 17 Sinu ferentis glandes vel alium paſtum. Rob. Titius legit *ſonum* villicæ ſcil. vocantis ſues ad paſtum. 18 Candidi. 19 Luculentus eſt focus, lignis è vicina ſylva deſcendentibus. 20 Quibus juxta focum locus. 21 Caupo, qui ad quæſtum domini viatoribus vinum vendit, non pallet & pingueſcit otio: ſed habet quod agat, ut ſequitur. 22 Neque enim utitur oleo, cera qui non exerceat palæſtram. melius ſe exercet aucupio, venatione, &c. vide adagium, *Perdere oleum & operam.* 23 Luctaturi ſe ceromate ex oleo, cera & pulvere Ægyptio ſeu Puteolano, ungebant. 24 Non laboris exquiſiti, ut in ſuburbanis. 25 Non portat nudum & inane *Ave*, ut clientes in urbe, ſed adfert munera, quæ ſeqq. 26 *Fromage fait en pain de ſucre.* 27 Glis *un loir.* 28 Hœdum balatu deſiderantem matrem capel. 29 Filiæ agricolarum ferunt dona à matribus, vel *Raucæ cortis aves & ova matrum.* 30 Quod in urbe fieri ſolet. 31 Prædium ſuburbanum, mundum quidem & elegans, ſed famelicum & ſterile. 32 Solas ſteriles laurus quibus nullæ arbores fructiferæ interſeruntur. 33 Nihil enim eſt quod fur auferat. 34 Cum ſterilis villa non alat villicum ipſum. 35 Amœnam forte & viſu pulchram, verum non magis ſaturam quam quæ in picta tabula exprimitur: alludit forte ad illud Cynici qui ſervo eſurienti pictas oſtendebat dapes, quæ oculos paſcerent non ventrem. 36 Ex urbis curis tanquam è vinculis ſolutus. 37 Domus extra urbem longe ab urbe diſſita, ad quam cibaria ex urbe efferuntur, ὁ πόρρω δεῖπνος.

Cònviva, non convictor. XXXIV.

1 *CVm vocor ad cœnam, 2 non jam venalis, ut 3 ante,*
Cur mihi non eadem, quæ tibi, cœna datur?

Oſtrea

Oſtrea tu ſumis ſtagno ſaturata Lucrino;
4 *Sumitur* 5 *inciſo mytilus ore mihi.*
Sunt tibi 6 *boleti; fungos ego ſamo ſuillos.*
Res tibi cum 7 *rhombo eſt; at mihi cum* 7 *ſparulo.*
8 *Cereus immodicis turtur te clunibus implet;*
Ponitur in cavea mortua pica mihi.
Cur 9 *ſine te cœno, cum* 10 *tecum, Pontice, cœnem?*
11 *Sportula quod non eſt, proſit: edamus idem.*

1 Nero cœnam tectam clientibus exhibitam à potentioribus redegerat ad ſportulam, quæ calathus fuit quo primum obſonia dabantur; poſteà centum quadrantes. Domitianus antiquato illo Neronis edicto revocavit cœnas. Unde hic Poëta fraudem factam à potentioribus conqueritur, qui clientibus viliſſimos, ſibi optimos apponebant cibos. De ejuſmodi convivio elegantiſſimè Plin. Jun. ep. 6. l. 2. *Convivium ejus hominis ut ſibi videbatur, lautum; ut mihi, ſordidum ſimul & ſumptuoſum; nam ſibi & paucis optima quædam, cæteris vilia & minuta ponebat. Ego autem eadem omnibus paro: ad cœnam enim non ad notam invito, cunctiſque rebus exæquo quas menſa & toro æquavi. Etiamne liberti? Etiam: convictores enim tunc, non libertos puto. At hoc magno tibi conſtet. Minimè, quia liberti mei non idem quod ego bibunt, ſed idem ego quod liberti. Et hercule ſi gulæ temperes, non eſt oneroſum, quo utaris ipſe, communicare cum pluribus. Gula ergo reprimenda, & ita ſumptibus rectum tua continentia quam alienam contumelia conſulas. Igitur memento nihil magis eſſe vitandum, quam iſtam luxuriæ & ſordium novam ſocietatem, quæ cum ſint turpiſſima diſcreta ac ſeparata, turpius jungunter.* 2 Sportula conductus. al. leg. *non tam venalis.* 3 Sportula non ſublata. 4 Al. *fungitur.* 5 Mytilus piſcis ex genere concharum, ſicut quos Gall. vocant *moules*; cujus teſta, Gall. *la coquille* ſugenti labra ſcindere poteſt. 6 Fungorum ſalutarium; alii boleti, alii ſuilli ſeu porcini, alii Amanitæ. Al. *fungos ego ſumo puſillos.* 7 Rhombus *turbot.* & ſparulus piſcis vilis. 8 A colore pinguedinis. Al. *Aureus.* 9 Non habens eoſdem cibos. 10 In eadem menſa, & cœna

(ut

(ut dicitur) communi. 11 Non obſit nobis, quod Imp. decreto revocatur cœnæ ſublata ſportula.

Qui petita extenuant. XXXV.

Eſſe nihil dicis, quidquid petis, improbe Cinna;
Si nil Cinna petis; nil tibi, Cinna, nego.

1 Extenuando rem quam petis.

Purpura ſordibus emitur. XXXVI.

Centenis quod emis pueros, & ſæpe ducenis:
Quod 1 ſub rege Numa condita vina bibis:
Quod conſtat decies tibi 2 non ſpecioſa ſupellex:
Libra quod argenti millia quinque rapit:
3 Aurea quod fundi pretio carruca paratur:
Quod pluris 4 mula eſt, quam domus empta tibi:
Hæc animo credis magno te, Quincte, parare?
Falleris. 5 hæc animus, Quincte, puſillus emit.

1 Vina vetuſtiſſima, Hyperbolicè. 2 Etiam quotidiana vulgaris tua ſupellex. 3 Quod rheda aurata ſeu aureis bracteis diſtincta, conſtet quanti fundus. 4 Alii *nulli*. quæ lectio placet, ut aptè jungatur hyperbolicum mulæ pretium pretio carrucæ. 5 Magnus animus tantam pecuniæ vim in amicos pauperes potius erogaſſet, honeſtæ ipſorum neceſſitati ſuccurrens; quam ſumptuum ambitione paraſſet ſibi muliebres has & pene pueriles nugas.

Bellus

Bellus fabulator. XXXVII.

1 *Sirenas hilarem navigantium pœnam,*
Blandisque mortes, gaudiumque crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Ulysses dicitur 2 *reliquisse.*
Non miror: illud, Cassiane, mirarer,
3 *Si fabulantem canium* 4 *liquisset.*

1 Quæ navigantes hilari sopitos cantu demulcebant, tradebanque in perniciem. 2 Obturatis sociorum auribus, se adligato navis malo. 3 In tantum lepore & lasciva nequitia superat Sirenum cantus & illecebras Canius.

Laus Pompeii & Ciceronis. XXXVIII.

Par scelus admisit 1 *Phariis Antonius* 1 *armis:*
Abcidit 2 *vultus ensis* 3 *uterque* 4 *sacros.*
5 *Illud laurigeros ageres cum læta triumphos:*
Hoc tibi, Roma, caput, cum loquereris, erat.
Antoni tamen est pejor, quam causa Photini:
Hic facinus domino præstitit; 5 *ille* 6 *sibi.*

1 Ægyptiæ ficæ. i. Pompeio magno occidi jusso à Photino qui hoc regi Ptolomæo suasit in gratiam Cæsaris. 2 Capita. 3 Photini & Antoni. 4 Propter magistratus quos gesserant sacros, gloriam benè meritam, res gestas, &c. 5 Pompeii caput triumphales victricis Romæ lauros gessit, Ciceronis caput loquentis Romæ. Ille, caput; hic, lingua urbis. 6 In suam solitus vindictam, in nullius gratiam.

Nihil dando se commendat. XXXIX.

Luce propinquorum, qua plurima mittitur ales,
Dum Stellæ turdos, dum tibi, Flacce, paro:

Succurrit vobis ingens 1 *onerosaque turba;*
In quâ se primum quisque meumque putat.
2 *Demeruisse duos, votum est: offendere plures,*
Vix tutum: multis mittere dona, grave est.
Qua possum sola veniam ratione 3 *merebor:*
4 *Nec Stellæ turdos, nec tibi, Flacce, dabo.*

1 Amicorum turba, quibus omnibus munera mittere mihi foret onerosum. 2 Beneficio mihi conciliare te & Stellam volebam. 3 Respicit ad quod prius dixerat *Demeruisse*. 4 Ita nec vos sibi prælatos quærentur cæteri.

Cœna jejuna. XL.

Esse negat coctum leporem, poscisque flagella.
Mavis, Rufe, coquum scindere, quam leporem.

Domitianus Deus major Jove. XLI.

Cæsaris 1 *alma dies, &* 2 *luce sacratior illâ,*
Conscia 3 *Dictæum qua tulit Ida Jovem,*
Longa precor, 4 *Pylioque veni numerosior ævo,*
Semper & 5 *hoc vultu, vel meliore nite.*
6 *Hic colat Albano Tritonida* 7 *cultus in* 8 *auro,*
*Perque * manus tantas plurima* 9 *quercus eat.*
10 *Hic colat ingenti redeuntia secula lustro,*
Et 11 *quæ Romuleus sacra Terentus habet.*
Magna quidem superi petimus, 12 *sed debita terris.*
13 *Pro tanto quæ sunt improba vota deo?*

1 Natalis Domitiani. 2 Jovis natali sacratior. *Adulatorie.* 3 In Idam Cretæ montem vel ipsa Rhea secessisse, vel filium Jovem clam alendum Curetibus & nimphis tradidisse fingitur, ne a patre Saturno voraretur. 4 Numerosior quam Nestoris sus natalis. 5 Felliciter ut nunc, vel etiam felicius. 6 Domitianus diu celebret annua Minervæ (quam superstitiose coluit) quin-

quatris

quatria, quæ ipse instituit in arvo Albano. vide Sueton. Domit. c. 4. 7 Redimitus auro, vel & ipse Deus ac Dominus: sic enim se coli voluit. alij leg. *multus*, id est, frequens, totus. 8 Sunt qui *arvo* malint. ego retinuerim *auro*. retulerimque ad auream coronam, qua redimitus Domit. certaminibus Poëtarum & Oratorum, scenicisque ludis præsidebat, atque. 9 victores ornavit coronis quernis. * Cæs. Domitiani cujus manum infra vocat *Ingentem*. 10 Domit. celebret ludos seculares. (vide Sueton. c. 4. Domitian. & Censorinum de die natali) qui centesimo quoquo anno celebrabantur; quod longum appellat lustrum, quod proprium est quinque annorum: respicit item censuram quam assumpsit sibi Domitianus, Sueton. c. 8. Censoris autem erat condere lustrum. 11 Sacra quæ fiebant ad aram Ditis in Campo Martio, ludis ipsis secularib. Val. Max. l. 2. c. 4. vide Ang. Politiani Miscellan. c. 58. 12 Sub hujus imperio, qui non pauca struxit templa, multa refecit. 13 Nullæ preces iniquæ, nullæ non probandæ quæ pro Deo & Domino nostro Domitiano suscipiuntur.

De Nivibus, Adulatoria. XLII.

ADspice quam densum 1 tacitarum 2 vellus aquarum,
Defluat in vultus Cæsaris, inque sinus.
3 Indulget tamen ille Jovi, nec vertice moto
4 Concretas pigro frigore 5 ridet 6 aquas;
6 Sidus Hyperborei solitus lassare 7 Bootæ,
Et madidis 8 Helicen 9 dissimulare comis;
10 Qui 11 siccis lascivit 11 aquis, & ab æthere ludit,
12 Suspicor has pueri Cæsaris esse nives.

1 Quæ nullo strepitu ingruunt, ut grando & imber. 2 Nivem Græci vocant ἐριῶδες ὕδωρ. Arnob. 2. 11. *plumeas crustulas*

ſtulos & nives plumeas. Qui dat nivem ſicut lanam. Pſalter. 3 Domit. tamen ut plenè operaretur, nec ludos hoſce in Jovis fortè honorem inſtitutos impediret, ſuſtinuit ſub ningente Jove, i.e. aëre permanere. Sic Sueton. Dom. c. 4. 4 Nives. Periphraſis Philoſophica. 3 Heraldus hunc locum ſuſpicatur, & legit, vel *Reicit* pro *rejicit*; vel *ne vertice moto Concretas pigro frigore tardet aquas*, retineo tamen *videt*, & expono *non curat*. 6 Qui vel à puero (namque pene puer contra Cattos, & poſtea Sarmatas ac Dacos depugnaverat, Sueton. c. 2. Domit.) didicerat tolerare, immo patientia fatigare frigus ſub gelido Septentrione. 7 Sideris quod Urſam majorem inſequi videtur, qui & Arctophylax è 20 ſtellis. 8 Frigus, imbres, nives Boreales, qua ſita eſt Helice urſa major è 27 ſtellis. 9 Præ ſe ferre non commoveri. 10 Heraldus legit *Quis*, &c? interrogativè. 11 Nive, ex aquis concreta. 12 Adulatoriè innuit nives has immiſſas à puero Domitiani, quem tulerat ex Domitia Auguſta, nuper extincto & in Deorum album relato.

Horæ cujuſque officia. XLIII.

1 PRima 2 *ſalutantes atque altera continet hora*;
3 *Exercet raucos tertia cauſidicos.*
In quintam 4 *varios extendit Roma* 4 *labores.*
5 *Sexta quies laſſis, ſeptima finis erit.*
Sufficit in nonam 6 *nitidis octava palæſtris*;
Imperat 7 *extructos frangere nona toros.*
8 *Hora libellorum decima eſt, Eupheme, meorum:*
Temperat 9 *ambroſias cum tua cura dapes*;
Et tonus æthereo laxatur 9 *nectare Cæſar,*
10 *Ingentique tenet pocula parca manu.*
11 *Tunc admitte jocos,* 12 *greſſu timet ire licenti*
Ad matutinum noſtra Thalia Jovem.

1 Prima quis ſilaſcentem excipit diem artificialem, & ſecunda,

cunda. 2 Clientes salutantes patronos. Juven. sat. 1, v. 127 3 Tertia aguntur causæ. 4 Suas quisque occupationes. 5 Interjungunt qui lassi sunt sexta, opus resumpturi septima finiendum. 6 Exercitationibus & balneis, quorum, æstate, octava; hyeme, nona erat hora. Plinius lib. 3. c. 1. 7 Lectos sternere, & toros compositos disturbare iis insidendo, i. e. cœnare; nona quidem, æstate; hyeme, decima. 8 Saturis & mero jam incalescentibus lectitare inter pocula usitatum. petit itaq; Poëta ab Euphemo mensæ Domitiani Imperatore vel extructore, ut opportuno hoc tempore sua carmina Imperatori offerat. 9 Deum insinuat Domitianum, adulatoriè, vinum illi & dapes Deorum attribuens. 10 Cæsarea, divina, & ἀντίφρασιν τῶ parca, id est, modica: & Domitianum palpat, quasi parcè biberet. 11 Hæc hora est & tempus legendi jocosorum carminum. 12 Veretur jocosa mea & conviviis apta Musa liberè aggredi divinum Imperatorem rebus seriis & gravibus occupatum matutino tempore, & ante cœnam.

De se modestè. XLIV.

Dum novus est, 1 *neque adhuc rasa mihi fronte libellus;*
Pagina dum tangi non bene sicca timet:
I puer, & caro perfer leve munus amico,
Qui meruit 2 *nugas primus habere meas.*
3 *Curre, sed instructus; comitetur Punica librum*
Spongia: muneribus convenit illa meis.
Non possunt nostros multæ, Faustine, lituræ
Emendare jocos: 4 *una litura potest.*

1 Nondum pumice levigatus. 2 Carmina hæc mea: *modestè* 3 Al. *Curre; sed instructum comitetur pumice librum Spongia*: ut vel probatus pumice poliatur; vel damnatus spongia deleatur. 4 Emendationi libri mei melius consules cuncta simul delendo, quam singula corrigendo. primas autem meditationes membranis, codicillis ac pugillaribus veteres inscribebant,

quas correctas in chartas transcribebant, vel improbatas spongia delebant. unde jocose Augustus respondit tragœdiam suam Ajacem *in spongiam incubuisse.*

In Ant. Saturninum. XLV.

Dum nimium vano tumefactus nomine gaudes,
Et 2 *Saturninum te miser esse pudet:*
Impia 3 *Parrhasiâ movisti bella sub ursâ,*
Qualia 4 *qui* 5 *Phariæ conjugis arma tulit.*
6 *Exciderat ne adeo fatum tibi nominis hujus,*
Obruit Actiaci quod gravis ira freti?
7 *An tibi promisit Rhenus, quod non dedit illi*
Nilus, & 8 *Arctois plus licuisset aquis?*
9 *Ille etiam nostris Antonius occidit armis,*
Qui tibi collatus, perfide, Cæsar erat.

1 L. Antonius Saturninus Domitiani sævitia & verborum injuria (ut scribit Aurelius Victor) accensus, bellum civile in Germania superiori cui præsidebat, movit: captus postea fuit & interfectus. arguit ipsum Poëta ab utriusque nominis omine id molitum fuisse; utrumque vero mali ominis & lethale extitisse. 2 Antonius esse vis, non Saturninus: orbis totius imperium affectas, pudet esse præsidem tantum Germaniæ. 3 In Germania quæ Septentrionem spectat, ubi Calisto Lycaonis filia à Parrhasia urbe Arcadiæ in ursæ majoris sidus versa fulget. 4 Antonius triumvir. 5 Cleopatræ reginæ Ægypti, cujus Pharos insula. 6 An non meministi quam malo omine tibi foret imitandus Antonius, qui ad Actium Epiri promontorium ab Augusto navali prælio devictus, cum Cleopatra fugit in Ægyptum, ubi se interfecit? 7 An tu Germaniæ viribus fretus speraſti victoriam, quam ille non assecutus est Ægypti copiis nixus? 8 Fluminibus Germaniæ. 9 Emphaticè. ille triumvir tibi præsidi collatus videri posset Imperator, victus tamen.

Ad

Ad Silium Italicum Poëtam. XLVI.

Sili 1 *Caſtalidum decus ſororum,*
2 *Qui perjuria barbari furoris*
Ingenti premis ore, 3 *perfidoſque*
Æſtus Hannibalis, 4 *leveſque Pœnos*
Magnis 5 *cedere cogis* 6 *Africanis:*
Paullum ſepoſita ſeveritate,
Dum blanda 7 *vagus alea December*
8 *Incertis ſonat hinc & hinc fritillis,*
Et ludit 9 *Popa* 10 *nequiore talo,*
Noſtris otia commoda Camœnis.
Nec torva lege fronte, ſed remiſſâ
Feſtivis madidos 11 *jocis libellos.*
12 *Sic forſan tener auſus* * *eſt Catullus*
Magno mittere paſſerem Maroni.

1 Musarum frequentantium fontem in radicibus Parnaſſi, in quem Caſtalia virgo Apollinem fugiens verſa eſt. 2 Qui fortí & ſonoro epico carmine ſcribis bellum Punicum ſecundum, quod opus extat. 3 Pœni autem ſemper fœdiſragi, crudeles Hannibal. 4 Incertæ fidei: unde in proverbium abiit, *Punica fides.* 5 Graphicè depingit eos coactos cedere, ſic Horat. l. 1. ult. ſat. *Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona.* 6 Scipioni utrique; quorum alteri deleta Carthagine, cognomen inditum Africani. 7 Propter licentiam ludorum, & libertatem in Saturnalibus. 8 Pyrgis ſeu turriculis ligneis corneiſve intus gradatim aſperis, è quibus excutiebant aleas ne fraus heret fortunæ aleas componendo, ideo additum epitheton *Incertis.* 9 Popa inſignis aleator; vel legendum *rota*, aleatorum circumſtantium corona. 10 Mera manu jacto, abſque fritillo. 11 Meis carminibus jocoſis. 12 Virgilio non potuit, quem multo ætate

præceſſerat. verum hoc fingit Martialis, tum ut ſe Catullo, tum Virgilio Silium conferret, qui Maronem diligenter imitatus eſt, & natalem ejus aramque religioſiſſimè coluit. lege itaque, *auſus & Catullus*, hac mente; Sic fortè etiam Catullus, ſi vixiſſet coævus Virgilio, ut tibi ego, auſus fuiſſet mittere ſuos hendecaſyllab. &c.

Malus debitor feſtivè eluſus. XLVII.

Mille tibi nummos heſterna nocte roganti,
In ſex aut ſeptem, Cæciliane, dies,
1 *Non habeo, dixi: ſed tu cauſatus amici*
Adventum, lancem paucaque vaſa rogas.
Stultus es? an ſtultum me credis, amice? negavi
Mille tibi nummos; millia quinque dabo?

1 Negavi me habere, non quod non haberem, ſed ne tibi creditos perderem, quod ſi tu vel tam ſtupidus fueris, vel eſſe te ſimulaveris ut hoc non ſentias: ego tamen non ita ſtultus, qui tibi credam vaſa 5000 H. S. pendentia, cui negavi 1000 H. S.

De puero ſtillicidio jugulato. XLVIII.

Quæ vicina 1 *pluit Vipſanis porta columnis,*
Et madet aſſiduo lubricus imbre lapis:
In jugulum pueri, qui roſcida templa ſubibat,
Decidit hiberno prægravis unda gelu:
2 *Cumque peregiſſet miſeri crudelia fata,*
3 *Tabuit in calido vulnere* 4 *mucro tener.*
Quid non ſæva ſibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non eſt, 5 *ſi jugulatis aquæ?*

1 Ubi ſtillicidium eſt portæ Capenæ vicinæ columnis à Vipſanio

Vipsanio Agrippa extructis. 2 Cumque occidisset puerum, 3 Soluta est calore vulneris——4——Stiria cujus acies non secus atque ferri puerum jugularat. 5 Si quæ natura molles sunt aquæ etiam jugulent.

Nummum à Cæsare elicit. XLIX.

Sæpe meos laudare soles, 1 Auguste, libellos.
Invidus ecce negat: 2 non minus ergo soles.
Quid, quod honorato 3 non sola voce dedisti,
Non alius poterat quæ dare dona mihi.
Ecce iterum nigros 4 corrodit lividus ungues.
5 Da, Cæsar, tanto tu magis, ut doleat.

1 Cæsar. Domitian. 2 Al. *Num minus ergo soles?* 3 Sed & muneribus juris trium liberorum, & dignitate Tribunitia & Equestri. 4 Invidia & animi anxietate. 5 Urbana & artificiosa mendicatio.

Rara juvant. L.

1 *Obstat, care Pudens, vestris sua turba libellis,*
Lectoremque frequens lassat, & implet opus.
2 *Rara juvant. primis sic major gratia pomis:*
Hibernæ pretium sic meruere rosæ.
3 *Sæpius in libro memoratur Persius uno,*
Quam levis in tota 4 Marsus Amazonide.
Tu quoque de nostris vel ges quemcunque libellis,
Esse puta solum: sic tibi pluris erit.

1 Libelli fortasse mei nimis multi nocent gratiæ ipsorum, lectori fastidium parientes propter numerum. 2 Quæ rara, cara. 3 Gratior est parvus liber Satyrarum Persii, quam ingens volumen Marsi quo bellum Herculis scripsit contra

Amaz-

Amazonas, quod Amazonida inſcripſit. 4 Credo ego alium hunc fuiſſe Marſum, ab illo Epigrammatographo, cujus ſæpe meminit.

De ape electro incluſa. LI.

Et 1 *latet, & lucet* 2 *Phaëtontide condita gutta,*
Ut vedeatur apis 3 *nectare clauſa ſuo.*
4 Dignum tantorum pretium tulit illa laborum.
Credibile eſt ipſam ſic voluiſſe mori.

1 Incluſa eſt. 2 Electro. 3 Melle, cujus colorem refert flavum electrum. 4 Ob ſtrenuos in mellificiis labores merita eſt nobile hoc ſepulchrum.

Laudat libellos ſuos. LII.

Neſcis, crede mihi, quid ſint epigrammata, Placce.
Qui tantum luſus illa, jocoſque putas.
Ille magis ludit 1 *qui ſcribit* * *prandia ſævi*
Tereos: aut cœnam, * *crude Thyeſta, tuam:*
Aut 2 *puero* 3 *liquidas aptantem Dædalon alas,*
Paſcentem Siculas aut Polyphemon oves.
A noſtris procul eſt omnis 4 *veſica libellis:*
Muſa nec inſano 5 *ſyrmate noſtra tumet.*
Illa tamen 6 *laudant omnes, mirantur, adorant,*
Confiteor: laudant illa, ſed 7 *iſta legunt.*

1 Qui tragica aut epica ſcribit, argumenti fabuloſi, de Tereo, & Thyeſte * liberos ſuos edentibus, de Dædali fuga, atque Polyphemi immanitate. 2 Icaro. 3 Cera aptatas & à ſole liquefactas. 4 Argumentum cothurnatum & verba ventoſa, turgida, ampulloſa, nugæ bullatæ. 5 Stylo tragico: eſt enim Syrma ea veſtis pars quæ oblonga ſolum verrit, qualem in tragœdiis induti reges & heroes trahebant per theatra.

6 Tan-

6 Tanquam jucunda, sublimia & grandia. 7 Hæc epigrammata quæ brevia, acuta, & in usum vitæ salsa.

Vive ut moriturus. LIII.

O Cui 1 Tarpejas licuit contingere 1 quercus,
Et meritas 2 prima cingere fronde comas:
Si sapis, 3 utaris totis, Colline, diebus,
Extremumque tibi semper adesse putes.
4 Lanificas nulli tres exorare 4 puellas
Contigit: observant, quem statuere, diem.
Divitior 5 Crispo, Thraseâ constantior ipso,
Lautior & 7 nitido sis Meliore licet:
Nil adjicit penso Lachesis, fusosque sororum
Explicat, & semper de tribus 8 una secat.

1 Coronam quernam in quinquennali certamine triplici, musico, equestri, gymnico, instituto à Domitiano in honorem Jovis Capitolini: sed & querna coronabantur vates magni, heroici scilicet. 2 Nobilissima, Jovi sacra, ab Imperatore data. 3 Ad voluptates, & vitæ hujus gaudia. 4 Parcas, quibus fili, vitæ ducendi & absolvendi modus & cura. 5 Neronis vitrico cujus opibus Nero ditatus est. 7 Splendido & lauto Meliore, nobili ex epiced. 2 sylvæ Papinii & epitaphio Glauciæ. 8 Atropos, vel etiam Lachesis.

De donis insidiosis. LIV.

1 Munera quod senibus, viduisque ingentia mittis,
Vis te munificum, Gargiliane, vocem?
Sordidius nihil est, nihil est te spurcius uno,
1 Qui potes insidias dona vocare tuas.

Sic

Sic avidis fallax indulget piſcibus hamus:
Callida ſic ſtultas decipit eſca feras.
Quid ſit largiri, quid ſit donare; docebo,
Si neſcis: dona, Largiliane, mihi.

1 Qui munificentiæ titulo inſignis hamos, quibus orborum ſenum ac divitum viduarum ineſcas hæreditates. Senec. epiſt. 8. *Munera iſta fortunæ putatis? inſidiæ ſunt.* 2 Munificus verè & liberalis eris, ſi mihi meique ordinis viris largitus fueris, qui vicem reddere non poſſumus.

De vipera electro incluſa. LV.

1 *Lentibus Heliadum ramis dum vipera ſerpit,*
2 *Fluxit in obſtantem ſuccina* 3 *gemma feram:*
Quæ dum miratur 4 *pingui ſe* 4 *rore teneri.*
Concreto riguit victa repente 4 *gelu.*
5 *Ne tibi regali placeas, Cleopatra, ſepulchro;*
Vipera ſi tumulo nobiliore jacet.

1 Ramis populi electriferæ. 2 Artificium refert Poeticè ad caſum. 3 Al. *Gutta.* 4 Succino. 5 E prælio Actiaco fugiens Cleopatra in Ægyptum, ſe incluſit ſepulchro quod ipſa ſplendidum extruxerat, unde extracta aſpidis morſu periiſſe putabatur: quod Poeta reſpicere videtur, cum viperæ tumulum conferat tumulo illius quæ aſpidis morſu periit.

Mors inſtat ubique. LVI.

1 *Ardea,* 2 *ſolſtitio, Caſtranaque rura petantur,*
* *Quique Cleonæo ſidere fervet ager:*
Cum Tiburtinas 3 *damnet Curiatius auras,*
Inter 4 *laudatas ad Styga miſſus* 4 *aquas.*

Nullo

Nullo fata loco possis excludere: 5 cum mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia est.

1 Petamus medio æstatis fervore loca vel calidissima & pestilentia, Ardeam, Castrum Inui. Sic restituit Petr. Scriverius ex opt. libri fide, loco τῆ *Pestanaque*. tum quia secessus amœnior, tum quia Ardeæ propius Castrum Inui. Cui adstipulatur Ph. Cluverius l. 3. c. 3. Ital. * Bajas, postquam in saluberrimo Tiburis cœlo periit Curiatius. 2 Æstivo, sic enim simpliciter positum significat. 3 Morte sua reddat infames. 4 Aquam Martiam, quæ se in Tiburtinam aperit. Plin. l. 13. c. 3. 5 Ubi fatalis hora venerit, saluberrimus locus, qualis est Tibur, vitam non magis conservat quam Sardinia insula cœli intemperie & gravitate pestilentissima, ob salinas, graves Austros, Solpugas venenatæ formicæ genus, seu Batbrachium.

Villæ descriptio elegans. LVII.

Juli jugera pauca Martialis
Hortis Hesperidum beatiora
1 *Longo Janiculi jugo recumbunt;*
Lati collibus imminent recessus,
2 *Et planus modico tumore vertex*
Cœlo perfruitur sereniore:
Et curvas nebulâ tegente valles
Solus luce nitet peculiari;
Puris leniter admoventur astris
Celsæ culmina delicata villæ.
Hinc 3 *septem dominos videre montes,*
Et totam licet 4 *æstimare Romam,*
Albanos quoque, Tusculosque colles,
5 *Et quodcunque jacet sub urbe frigus,*

Fidenas

Fidenas 6 veteres, 7 breveſque Rubras,
Et 8 quod virgineo cruore gaudet,
Annæ pomiferum nemus Perennæ.
9 Illic Flaminiæ, Salariæque
Stator patet, eſſedo tacente,
Ne blando vota ſit moleſta ſomno,
Quem nec rumpere nauticum celeuſma,
Nec clamor valet 10 helciariorum.
Cum ſit tam prope 11 Milvius, 12 ſacrumque
Lapſæ per Tiberim volent carinæ.
13 Hoc ius (ſeu potius domus vocanda eſt)
Commendat dominus; tuam putabis:
Tam non invida, tamque liberalis,
Tam comi patet hoſpitalitate.
Credas 14 Alcinoi pios Penates,
*Aut *facti modo divitis 15 Molorchi.*
16 Vos nunc omnia parva qui putatis,
Centeno gelidum ligone Tibur,
Vel Præneſte domate, 22 pendulamque
Vni dedite Setiam colono:
23 Dum, me judice, præferantur iſtis
Juli jugera pauca Martialis.

1 Porrigebatur enim ad pontem Milvium Janiculum, excelſus mons non procul ab Urbe, trans Tiberim ſitus. 2 In vertice Janiculi planities eſt quæ colles ſuperat, ſerena & ſuda, non nebulis, ut valles, tecta, hic Julii Mart. villa. 3 Septem colles, Palatinum, Capitolinum, Quirinalem, Cœlium, Eſquilinum, Viminalem, Aventinum, quibus impoſita Roma rerum domina. 4 Luſtrare oculis. 5 Et quæcunque loca frigida ſuburbana. 6 Roma enim antiquiores. 7 Oppid. parvum, forte Ulubras. 8 Nemus Dianæ Aricinæ, in quo fecerant ſacra non mitiora quam Tauricæ Dianæ. Strabo. 15. Crudor itaque vel virginum cæſa-

cæsarum, vel Annæ Perannæ, quæ Didonis soror. (ut habent fabulæ) Laviniæ insidias fugiens se in Numicium fl. dedit præcipitem; seu (ut tradunt melioris fidei historici) anus Bovillis oriundæ, quæ populo per seditionem in montem digresso cibum tulerit, seque postea ex alta fenestra præcipitavit, vide Ovid. 3 Fast. Macrob. 2 Saturn. c. 12. & Tiraquell. ad l. 3. Alexand. 9 Ex hac villa prospiciuntur esseda & currus in via Flam. & Salaria; non tamen audiuntur, aut somnum interpellant. 10 Qui navem adverso flumine, vel qui navi anchoram seu grave aliud pondus uno connixu & mutuo hortatu moliuntur. 11 Pons Milvius, qui in via Flaminia ultra primum lapidem. 12 Pro Deo cultum. Virg. 8 Æneid. 13 Honestior, gratior, laudatior fit domus ista à domino Julio Mart. viro hospitali. 14 Regis Phæacum, qui Ulyssem enatantem benigno hospitio excepit. Hom. odyss. ζ. 15 Pauperis pastoris qui Herculem ad leonem Nemeæum occidendum venientem hospitio excepit. * quem *modo divitem factum* appellat Poëta, quod juxta Herculis fanum splendido luxu à Domitiano extructum, Molorcho sacellum condiderat & ipsum donariis ditatum 16 *Epiphonema.* Ite jam avari quibus non sufficiunt latifundia quæ milvus oberret: ego vel toti Tiburi, Prænesti, & Setiæ pauca hæc Martialis jugera antefero. 22 In declivitate montis sitam. 23 Malo jugerum paucorum Julii Mart. quam totius Setini agri dominus esse.

Vinum nobile, sed suspectum. LVIII.

Tu 1 Setina quidem semper, vel 1 Massica ponis,
Papile: 2 sed rumor tam bona vina negat.
Diceris hac factus 3 cœlebs quater esse lagena.
Nec puta, nec credo, Papile, 4 nec sitio.

1 Vina nobilia, è Setia & Massico in Campania. 2 Immo veneno mista esse fama est. 3 Viduus uxoribus veneno sublatis. de voce *cœlebs* vide quæ ad Senec. Hippolyt. v. 230. 4 Nolo tamen bibere: malo enim famæ quam experientiæ fidem habere.

Ad

Ad exigentem libellos ſuos. LIX.

EXigis, ut donem noſtros tibi, Quincte, libellos.
Non habeo; ſed habet 1 bibliopola Tryphon.
Æs dabo pro nugis, & emam tua carmina ſanus?
Non, inquis, faciam 2 tam fatuè: 3 nec ego.

1 Clarus præfatione Quintiliani. 2 Qui emam nugas. 3 Qui donem fatuo.

Amicitia & in morientibus vivit. LX.

CUm 1 gravis extremas 2 Veſtinus duceret horas,
Et jam per Stygias eſſet iturus aquas;
ultima volventes orabat penſa ſorores,
ut traherent parvâ ſtamina 3 pulla morâ.
4 Jam ſibi defunctus, caris dum vivit amicis,
Movernnt tetricas tam pia vota deas.
Tam largas partitus opes à luce receſſit:
Seque 5 mori poſthac credidit ille 5 ſenem.

1 Gravi morbo affectus. 2 Filius Veſtini, qui in conſulatu præter culpam à Nerone mori juſſus eſt. 3 Nigra, quæ mortem minentur; ut contra *alba*, ubi vitam Parcæ protrahunt. Juven. ſat. 12. v. 65. 4. Non vitæ deſiderio moram hanc orabat, ſed ut bona ſua amicis divideret. 5 Morti maturum.

Laus

Laus matronæ. LXI.

O *Felix* 1 *animo, felix Nigrina* 2 *marito,*
Atque inter Latias gloria prima nurus,
2 *Te patrios miscere juvat cum conjuge census,*
Gaudentem socio, participique viro.
Asserit 3 *Evadne flammis injecta mariti,*
Nec minor 4 *Alcestim fama sub astra ferat.*
Tu melius certo meruisti pignore vitæ,
ut tibi non esset morte probandus amor.

1 Tuo, id est, vitæ tuæ, quæ vel sine animæ tuæ jactura plus marito profuisti, quam Evadne & Alcestis pro & cum suis morientes. namque. 2 Tu marito tuo, cui lege non licuit Patrimonium uxoris caducum participare, è qua liberos non procreasset, liberaliter impertiisti à patre tibi relictos census. sic enim malo legere quam *sensus*, ut vulgo. 3 Quæ se in rogum Capanei conjugis injecit. 4 Quæ conjugis Admeti mortem suæ redemit.

In Zoilum invidum. LXII.

N *unquam divitias deos rogavi,*
Contentus modicis, meoque lætus.
Paupertas, veniam dabis, recede.
Causa est quæ subiti, novique voti?
Pendentem volo Zoilum videre.

Paupertati, quæ mihi hactenus cordi & in votis erat, jam renuncio mutato consilio & voto, discedere volo nec alia de causa, quam ut, ii qui rebus meis modicè lætis invident, lætissimas ubi viderint, invidia rumpantur aut ad laqueum fugiant.

Cœna oculos pascens. LXIII.

Ad cœnam nuper Varus me forte vocavit;
Ornatus dives, parvula cœna fuit.
Auro, non dapibus oneratur mensa: ministri
Apponunt oculis, plurima, pauca gulæ.
Tunc ego, non oculos, sed ventrem pascere veni:
Aut appone dapes, Vare, vel aufer opes.

De sene adulatore. LXIV.

Condita cum tibi sit jam sexagesima messis,
Et facies multo splendicat alba pilo;
2 *Discurris tota vagus urbe, nec ulla cathedra est,*
Cui non mane feras irrequietus, ave,
Et sine te nulli fas est prodire tribuno,
Nec cavet officio consul uterque tuo;
Et 2 *sacro decies repetis Pallatia clivo,*
3 *Sigerioque meros, Partheniosque sonas.*
Hæc faciant sane juvenes; deformius, Afer,
Omnino nihil est ardelione sene.

1 Ambitiosâ indagine officiosus per omnia divitum atria quot vel in ipsis atriis, egredientes, vel in cathedris sedentes admissus salutas, discurris portans ineptum *Ave*, cui jam sexagenario & cano dicendum potius fuerat *Vale*. 2 Multories per viam Sacram repetis Cæsaris domum. 3 Jactas ubique familiaritatem tuam cum aulicis. crepas usque Sigerium & Parthenium Cæsaris cubicularios. 5 Ardelio, homo inquietus, huc illuc semper volitans, omnibus negotiis sê immiscens. Hinc eleganter Phædrus: *Est Ardelionum quædam Romæ natio, Trepidè concursans, occupata in otio; Gratis anhelans, multa agendo nihil agens; sibi molesta, & aliis odiosissima.*

Ad

Ad Mathonem. LXV.

Hospes eras nostri semper, Matho, Tibartini.
Hoc emis, 1 impositus rus tibi vendo tuum.

1 Decepi ego te, immo tu teipsum dum mancipio tuum pretio vis esse prædium Tib. quod prius quidem gratis erat usu tuum assidui hospitis, quandiu meum fuit possessionem.

Jacere posse magnum est. LXVI.

Declamas in febre, 1 Mathon: hanc esse phrenesim
2 Si nescis, non es sanus, amice Mathon.
Declamas æger, declamas 3 hemitritæus:
4 Si sudare aliter non potes, est ratio.
5 Magna tamen res est, errans cum viscera febris
Exurit: 6 res est magna 7 tacere, Mathon.

1 Causidicus. Juven. sat. 1. v. 33. 2 Si nescis hanc esse insaniam, quod febricitans declamas, perdita sanè & deplorata laboras insania, cujus sensum non habes. est autem Phrenesis insania ex inflammatione cerebri orta. Celsus. 3 Semitertianâ laborans. 4 Si hoc facias quo elicias sudorem & hinc febrim leves, habes sanè cur declames. 5 Posse in febre declamare, inquit Poëta ex persona Mathonis. 6 Respondet objectioni Poëta. 7 Non clamare, non ingemiscere, arguit autem Mathonem vel improbæ & effrenis loquendi libidinis, vel pronunciationis querulæ & quasi in febre quiritantis.

Sapientia in adversis. LXVII.

Si curo nihil est te, Nævole, pejus, eodem
Solicito nihil est, Nævole, te melius.

Securus, nullum resalutas, despicis omnes;
2 Nec quisquam liber; nec tibi gratus homo est.
Solicitus, donas, dominum regemque salutas;
Invitas, esto, Nævole, 3 solicitus.

1 Te curis vacuo & prosperè agente nihil arrogantius & insolentius, curis presso modestior nemo aut summissior, & quod de Caligula Passienus. *Nemo fuit servus melior, nemo dominus deterior.* 2 MS. Bodl. *Nec quisquam visus, nec tibi notus homo est.* 3 Ut sies usque modestus.

Vinum dissimile. LXVIII.

Nos bibimus vitro, tu 2 myrrha, Pontice, quare?
3 Prodat perspicuus ne duo vina calix.

1 Convivæ tui. 2 Poculo myrrhino. 3 Ne si tu vitreis ut nos, biberes, appareret te non idem vinum bibere quod nos, sed generosius.

De rusticatione. LXIX.

Rure morans quid agam, respondeo pauca, rogatus,
Luce deos oro, famulos, post arva reviso;
1 Partibus atque meis justos indico labores.
Inde lego, 2 Phœbumque cio, Musamque lacesso.
Hinc oleo corpusque frico, molique palæstra
Stringo libens, animo gaudens, ac fœnore liber.
3 Prandeo, poto, cano, ludo, lavo, cœno, quiesco.
Dum parvus 4 lychnus modicum consumat olivi.
5 Hæc dat nocturnis nox lucubrata Camœnis.

1 Meis famulis opus distribuo, sic Dido Virgiliana *operumque labor-*

laborem Partibus æquabat justis aut sorte trahebat. 2 Pango carmina. 3 Antea legebatur *Pondero*, sed omnes uno ore emendant, *Prandeo*, neque enim prandium omnino Latio exulabat. 4 Ellychnium, lucerna. 5 Nox lucubrata ad hæc carm. &c. *Vel* nox dat hæc carmina lucubrata Musis nocturnis.

Adulatoria ad Domitianum. LXX.

1 *HOc tibi, 2 Palladiæ seu collibus uteris Albæ,*
Cæsar, & hinc 3 Triviam prospicis, 4 inde Thetin;
5 *Seu tua veridicæ discunt responsa sorores,*
6 Plana suburbani qua cubat unda freti:
7 *Seu placet Æneæ nutrix, 8 seu filia Solis,*
Sive 9 salutiferis 10 candidus Anxur aquis;
* *Mittimus, ô rerum felix tutela, salusque,*
Sospite quo 11 gratum credimus esse Jovem.
Tu tantum accipias: ego te legisse putabo,
Et tumidus 12 Galla credulitate fruar.

1 Hoc quicquid id est libri, hunc qualemcunque librum mittimus tibi o Cæsar. 2 Seu degis in monte Albano. Quem locum tanquam arcem elegerat. & ubi quinquatria in honorem Minervæ quotannis celebravit. 3 Artemisium templum in nemore Dianæ Triviæ prope Aricinam. 4 Ab altera parte prospicis mare. 5 Seu degis Antii, ubi fortuna colitur sub imagine geminarum sororum. Per adulationem autem Domitiano numen majus & oraculum certius attribuit, dictanti scilicet his tanquam minoribus Diis responsa. 6 Quam urbem mare alluit, cujus suburbia occupat mare. 7 Seu recessisti in Cajetam urbem Campaniæ, ab Æneæ nutrice dictam, ut vult Virg. 7 Ænei. ut alii, à καίειν quod ibi classis Trojana incensa. ut alii, à sinuosa cavitate, quem Lacones *Cajetam* dixerunt. 8 Seu versaris *Circeis*, promontorio Italiæ, à Circe

filia Sôlis & Perſes quondam habitato. 9 Propter Pontinam, vel alias paludes, in quas pronum eſt Anxur ab Urſenti fluv. non parva aquarum ſalubritate. 10 *Impoſitum lætè ſaxis candentibus Anxur.* 11 Non immemorem Capitolii à Domitiano puero defenſi, vel reſtituti cum iterum arſiſſet. 12 Facili. Galli enim tunc ſimplices & creduli.

De ſuis libellis ad Sextum. LXXI.

1 *Sexte, Palatinæ cultor facunde Minervæ,*
Ingenio frueris qui propiore dei;
Nam tibi naſcentes domini cognoſcere curas,
Et ſecreta ducis pectora noſſe licet;
2 *Sit locus & noſtris aliqua tibi parte libellis,*
Qua Pedo, qua Marſus, quaque Catullus erit.
3 *Ad Capitolini * Cœleſtia carmina belli,*
Grande cothurnati pone Maronis opus.

1 Sexte, qui es Imperatori ſacræ religionis cultu, ab ingenii ſtudiis, & à conſiliis ſecretioribus, Bibliothecarius Palatinus. 2 Dignare loco, repone libros meos in bibliotheca tua, vel Imperatoris, inter cæteros epigrammatarios, Catullum, Pedonem, Marſum. 3 Sed carmina illa de bello Vitelliano ipſiuſque Domitiani periculo, flagrante Capitolio, (* à te, vel ipſo forte Domitiano condita. namque his vacaſſe eum ſtudiis conſtat ex Plinii præfat. ad hiſt.) repone juxta Æneida ſublimis Virgilii. Sueton. cap. 1 Domit.

Stultè ſuperbus. LXXII.

1 *Dictum 2 domini, deique noſtri,*
Quo ſubſellia certiora fiunt,
Et 3 puros eques ordines recepit,

Dum

Dum laudat modo 4 Phasis in Theatro,
Phasis purpureis rubens lacernis,
Et jactat tumido superbus ore:
5 Tandem commodius licet sedere,
Nunc est reddita dignitas equestris;
Turba non premimur, nec inquinamur.
Hæc, & talia dum refert supinus,
6 Illas purpureas, & arrogantes
Jussit surgere Lectius lacernas.

1 De renovanda lege Roscia, qua nulli in 14 gradibus sedere licuit, nisi cui census equestris. Sueton. cap. 8. Domitian. *Dominum* se *ac Deum* appellari instituit Domitianus, Xiphilinus & Suetonius in Domit. c 13. 3 Plebi non admistos. 4 Plebeius nescio quis, qui ex vestitu se equitem videri voluit. 5 *Verba hæc Phasidis se ex lacernis purpureis equitem gloriantis.* 6 Phasidem verbis & vestibus se pro equite jactantem gradibus equestribus eiecit adveniens designator Lectius, qui illum probè noverat.

Ad medicum. LXXIII.

1 *LAnguebam: sed tu comitatus protinus ad me*
2 Venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus 3 Aquilone gelatæ.
4 Non habui febrem, Symmache, nunc habeo.

1 Non planè ægrotabam, inclinabam tantum in morbum. 2 Venisti, o medice, comitatus multis tuis discipulis (pro more visendi illius temporis) qui singuli longo ordine venam meam tangebant, vel potius arteriam explorabant. *feli my pulse.* 3 Frigidissimæ, tanquam Borea gelatæ. 4 Et latenti in me febris causæ προκαταρκτικὴν frigidus vester contactus adiecit extrinsecus προκαταρκτικὴν, ita planè accessit febris, in quam prius solum disponebar.

Vetera pluris fiunt. LXXIV.

Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper ut illa novis.
1 Sic veterem ingrati Pompeii quærimus umbram;
2 Et laudant Catuli vilia templa senes.
3 Ennius est lectus salvo tibi, Roma, Marone;
Et sua viserunt sæcula Mæonidem.
Rara coronato plausere theatra Menandro:
Norat Nasonem sola Corinna suum.
Vos tamen ô nostri ne festinate libelli:
4 Si post fata venit gloria, non propero.

1 Sic novis Domit. ambulacris & porticibus pulcherrimis præferimus porticum Pomp. 2 Et senes, laudatores temporis acti præconesque vetustatis, Capitol. magnificentissimè à Domit. instaurato præferunt tamen illud prius à Luct. Catulo perfectum dedicatumque quod bellis nuper Vitellianis conflagrarat. 3 Neglectum erat opus Maronis, dum ipse erat in vivis prælato Ennio; sed hoc poëticè amplificat, ut de Homer. & Ovid. 4 Mihi sufficiet gloria postuma.

Carmen gemmeum. LXXV.

Sardonychas, 1 smaragdos, adamantas, iaspidas una
Versat in 1 articulo Stella, Severe, meus.
Multas in digitis, plures in carmine gemmas
Invenies: 2 inde est hæc puto, culta manus.

1 Digito.

1 Digito. 2 Gemmeis annulis ornatur, quod elegantias & lumina in carmine ponere sciat.

Mens præstat opibus. LXXVI.

Sum, fateor, semperque fui, Callistrate, pauper,
Sed 1 *non obscurus, nec male notus eques.*
Sed toto legor orbe frequens, & 2 *dicitur, hic est.*
Quodque civis paucis, hoc mihi vita dedit.
At tua centenis incumbunt tecta columnis,
Et 4 *libertinas arca* 5 *flagellat opes:*
6 *Magnaque Niliacæ servit tibi gleba Syenes;*
Tondet & innumeros 7 *Gallica Parma greges.*
8 *Hoc ego, tuque sumus, sed* 9 *quod sum, non potes esse.*
Tu 10 *quod es, è populo quilibet esse potest.*

1 Ingenio clarus, honore equitis & titulo donatus. 2 Digito monstror. 4 Ingentes, quales possederunt liberti ditissimi, Chrysoponus, Narcissus, Pallas, Callistus, &c quos enumerat Plinius l. 36. c. 18. 6 Sunt tibi latifundia in fertili Ægypto, cujus civitas *Umbram nusquam flexura Syene.* 7 Galliæ Cisalpinæ urbs lana nobilis. 8 Quod supra dixi, ego scilicet. 9 Pauper doctus: tu. 10 Dives indoctus.

De Nannejo. LXXVII.

Sedere 1 *primo solitus in gradu semper,*
2 *Tunc cum liceret* 3 *occupare, Nannejus.*
4 *Bis excitatus terque transtulit castra,*
Et inter ipsas pene tertius sellas
Post Cajumque Luciumque consedit.
Illinc cuculio prospicit caput tectus,
5 *Oculoque ludos spectat indecens* 5 *uno,*

Et

Et hinc miſer dejectus in 6 viam tranſit,
Subſellioque 7 ſemifultus extremo,
Et 7 male receptus altero genu, 8 jactat
Equiti, ſedere; 9 Lectioque, ſe ſtare.

1 Proximo Orcheſtræ. 2 Ante Domitiani edictum. 3 Præripere equitibus. 4 Bis terque excitatus à deſignatoribus & coactus migrare in remotiorem locum cum ſella ſua (& hoc lepidè dicit *caſtra transferre*) quam in ipſis gradibus poſuit inter duos equites Ca. & Lu. etiam inde extractus eſt in viam. ſellas autem inferre moris erat. 5 An quia luſcus an credo quod altero tantum oculo proſpiceret cucullo obvolutus? 6 Interſtitia in ſpectaculis inter ordines erant, inter cuneos & circa balthea quæ theatrum cingebant. 7 Semi-ſedens & ſemi-ſtans. 8 Velut ipſe eques. 9 Deſignatori, metuens ne & inde ejiceretur.

Ad Cæſ. Domitianum. LXXVIII.

Quinctus noſtrorum liber eſt, Auguſte, jocorum,
1 Et queritur læſus carmine nemo meo.
Gaudet honorato ſed multus nomine lector,
Cui victura meo munere fama datur.
Quid tamen hæc proſunt, quamvis venerantia multos?
2 Non proſint: ſane me tamen iſta juvant.

1 Nemo queritur ſe læſum eſſe. 1 Poëtæ ſales innoxii; fictis enim nominibus utens, vitia tantum, non homines carpit. 2 Si minus utilitatem, voluptatem certè mihi afferunt, quibus verbis tacitè Domitianum admonet ut ne ſinat fruſtra ſe carminibus operam dare.

Poëta laudum abundans; æris inops. LXXIX.

1 Seria cum poſſim, quod delectantia malim
Scribere, tu cauſa es, lector amice, mihi,

Qui

Qui legis, & tota cantas mea carmina Roma,
Sed neſcis, 2 quanti ſtet mihi talis amor.
Nam 3 ſi falciferi defendere templa tonantis,
Solicitiſque velim 4 vendere verba reis;
5 Plurimus Hiſpanas mittet mihi nauta metretas,
*Et fiet * vario ſordidus ære ſinus.*
6 At nunc conviva eſt, comeſſatorque libellus,
Et tantum gratis pagina noſtra placet.
Sed non hac veteres contenti laude fuerunt,
Cum 7 minimum vati munus Alexis erat.
8 Bellè, inquis, dixti: ſatis eſt: laudabimus uſque.
9 Diſſimulas? 10 facies me, puto, cauſidicum.

1 Res graves & ſerii argumenti. 2 Inopia ſcil. & rerum indigentia. dum enim amorem capto ex his nugis, mercedem amitto quam ex aliis ſtudiis capere poſſem. Ita dum aliis placeo, mihi pereo. 3 Si velim patronus cauſas defendere in foro, ubi Saturni falcem ferentis ædes. 4 Locare linguam. 5 Mittentur mihi à clientibus quos defendi cadi vini Hiſpani, nummo æreo implebitur ſinus, &c. 6 Nunc tantum ad convivia admittitur, & inter compotationes lectitatur lib. meus. 7 Virgilio donatus à Pollione Alexis puer formoſus, eclog. 2 Virgil. nec tamen pro magno munere. 8 Acclamas mihi *Bellè*, & laudas, quaſi hoc ſatis ſit, ſed *Gloria quantalibet quid erit, ſi gloria tantum eſt?* 9 Non vis intelligere, me aliud poſcere præter laudem? 10 Certè nihil largiendo coges me mutare ſtudium & foro ſervire, ubi ſeges ampla.

Dona infidioſa. LXXX.

Quod tibi 1 Decembri menſe, quo volant 2 mappæ,
Graciliſque 3 ligulæ, cereique, chartæque,
Et 4 acuta 5 ſenibus teſta cum damaſcenis,

Præter

Præter libellos 6 vernulas nihil miſi?
Fortaſſe avarus videar, aut inhumanus.
Odi doloſas munerum & malas artes.
Imitantur hamos dona: namque quis neſcit
Avidum voratâ decipi ſcarum muſcâ?
Quoties amico diviti nihil donat,
O Quinctiane, 7 liberalis eſt pauper.

1 In Saturnalibus. 2 Dona paſſim ab amicis mittuntur. 3 Gladioli argentei ſeu ſpathulæ. 4 Vaſe teſtaceo metæ ſeu turbinis formam habente. 5 Prunis rugoſis à Damaſco Syriæ urbe. 6 Domi meæ natos, vel procaces, dicaces, jocoſos æquè ac vernas. 7 Dona non ineſcat, non cauponatur.

EPIGRAMMATUM
Delectus Liber Tertius.
MARTIALIS.

Fœda adulatione aurum captat. I.

SI qua fides 1 veri, præferri, maxime Cæſar,
Temporibus poſſunt ſecula nulla tuis.
Quando magis dignos licuit ſpectare 2 triumphos?
3 Quando Palatini plus meruere dei?

Pu-

Pulchrior & major quo ſub duce Martia Roma?
Sub quo libertas principe 4 tanta fuit?
Eſt tamen hoc vitium, ſed non levi, ſit licet unum,
Quod colit 5 ingratas pauper amicitias.
Quis largitur opes veteri, fidoque ſodali,
Aut quem proſequitur 6 non alienus eques?

1 Immo adulationis. 2 In ſpectaculis certè, non de hoſtibus, niſi falſos. ut de Dacis & Cattis victoribus magis quam victis. 3 Quando Palat. dei Jupiter, Juno, Minerva beneficiis ſuis majorem cultum & plures meruerunt honores, quam hoc ævo? 4 Immo, quando minor? cum nemini de Rep. mutire quidem liceret. 5 Donis, beneficiis, officiis. 6 Qui nobilitate & cenſu eques eſt: non autem equo ſtipendia faciens, aut titulo equitis ab Imperatore honoratus.

Plus pete ab avaro. II.

Millia miſiſti mihi ſex, bis ſena petenti:
1 ut bis ſena feram, bis duodena petam.

1 Quoniam tu tibi caves dimidiato quod petebam, ego neceſſitati meæ conſulam in poſterum, geminum petendo ejus ſummæ qua mihi opus fuerit.

Pugna pugnam dirimit. III.

Aſpicis imbelles tentent quam fortia damæ
Prælia? tam timidis quanta ſit ira feris?
In mortem parvis concurrere frontibus audent,
Vis, Cæſar, Damis parcere, 1 mitte canes.

1 A paradoxo: canibus qui aliàs damis exitio ſunt immiſſi, diri-

dirimitur prælium damnarum ad perniciem inter ſe furentium.

Vita tranquilla. IV.

Si tecum mihi, care Martialis,
Sciuris liceat frui diebus;
Si diſponere tempus otioſum,
Et veræ pariter vacare vitæ:
1 Nec nos atria, nec domos potentum,
Nec lites tetricas, forumque triſte
Noſſemus, nec imagines ſuperbas:
Sed geſtatio, fabulæ, libelli,
Campus, porticus, umbra, 2 virgo, thermæ;
Hæc eſſent loca ſemper, hi labores.
Nunc vivit ſibi neuter heu, bonoſque
3 Soles effugere, atque abire ſentit;
4 Qui nobis pereunt, & imputantur.
Quiſquam vivere cum ſciat, moratur?

1 Non curamus noſſe. 2 Virgo aqua quam adduxit Agrippa via Prænestina. 3 Dies, quibus benè uti ad vitæ hilaritatem licuit. 4 Quod eos inutiles abire paſſi ſumus, non aliis nobis redditis pro eis quibus non vitimus genialiter.

Memoria infelix. V.

Quidam pro Decimo, pro Craſſo, Regule, 1 Macrum
Ante ſalutabat rhetor Apollonius.
Nunc utrumque ſuo reſalutat nomine: 2 quantum
Cura laborque poteſt! ſcripſit, & edidicit.

1 Acutius legas *Macrum*. nam & hinc inepti rhetoris infelicem

felicem arguit memoriam qui *Decimum* salutaret dimidio nomine, *Quintum*: *Crassum*, contrario nomine, *Macrum*. 2 *Ironicè & Scopticè.*

In Paullum. VI.

1 *MAne domi si te merui, valuique videre,*
Sint mihi, Paulle, tuæ longius Exquiliæ:
2 *Sed Tiburtinæ sum proximus accola pilæ;*
3 *Qua videt antiquum rustica Flora Jovem.*
4 *Alta suburrani vincenda est semita clivi,*
Et 5 *nunquam sicco sordida saxa gradu:*
Vixque datur longas mulorum 6 *vincere* 7 *mandras:*
Quæque trahi multo marmora 8 *fuve vides.*
Illud adhuc gravius, quod te post mille labores,
Paulle, negat lasso janitor esse domi.
Exitus hic operis vani, togulæque 9 *madentis:*
10 *Vix tanti Paullum mane videre fuit.*
11 *Semper inhumanos habet officiosus amicos:*
12 *Rex, nisi dormieris, non potes esse meus.*

1 Si tanti sit tibi officium meum ut te videre merear, amor quidem meus is est ut ad te ire velim, etiamsi longius forent Exquiliæ, ubi tu habitas. 2 Sed ego habito ad pyrum in via Tiburtina. 3 Prope Floræ deæ rusticæ & florum præsidis templum atque vetus Capitolium Jovis. 4 Qua per suburram ascenditur ad montem Exquilinum. 5 Perpetuo cœnosa saxa. 6 Superare, præterire. 7 Propriè caulas. stabula hic, ut apud Juvenalem Sat. 3. v. 237. series mulorum onera portantium. 8 Machinis, vel plaustris. ut Juven. Sat. 3. v. 255. 9. Nimbo, luto, sudore. 10 Vix suscipiendus sit labor tantus, etiam si certum esset te domi tuæ repertum iri. 11 Officiosus, homo occupatus in aliis salutandis ut Paullus iste non facilè patet officiis

&

& ſalutationibus amicorum. 12 Aut domi mane ſis, aut ego non ſubibo tantas itineris moleſtias tui ſalutandi gratia. innuit autem Paullum exire & ipſum alios ſalutatum.

Laus Hermetis. VII.

Hermes 1 *Martia ſeculi voluptas?*
Hermes omnibus eruditus armis;
Hermes 2 *& gladiator, & magiſter;*
Hermes 3 *turba ſui tremorque ludi;*
Hermes 4 *quem timet Helius, ſed unum;*
Hermes 5 *cui cadit Advolans, ſed uni;*
Hermes vincere, 6 *nec ferire doctus;*
Hermes 7 *ſuppoſititius ſibi ipſi;*
Hermes 8 *divitiæ locariorum;*
Hermes 9 *belligera ſuperbus haſta;*
Hermes 10 *æquoreo minax tridente;*
Hermes 11 *caſſide languida timendus;*
Hermes gloria Martis univerſi;
Hermes 12 *omnia ſolus, & ter unus.*

1 Ævi hujus & Romæ Martiæ deliciæ & gloria propter eruditionem in omni genere armorum. ut mox. 2 Et ipſe gladiatorum magiſter, id eſt, laniſta. 3 Quo arma tractante tota familia gladiatorum turbatur & timet. 4 Quem ſolum nobilis gladiator Helius timet. 5 A quo ſolo vincitur Advol. nobilis glad. 6 Premendo & in volvendo vincere ſine ictu. vel adverſario parcere, ubi poſſet ferire. 7 Pugnando non defatigatus ſed perinde ac recens gladiatoribus novis congreditur, nec indiget ut ſibi alius ſufficiatur, vide Lipſ. Saturnal. 8 Unde quæſtum faciant qui loca populo in ſpectaculis deſignant locantque. 9 Gladiatoris Samnitis more validè vibrat haſtam. 10 Retiarii more movet fuſcinam directam in Mirmillonem. 11 Andabatarum more pugnat. hi autem ex equis galea frontem

tem oculosque tecti pugnabant. 12 Potest allusisse ad Hermetem Trismegistum, cujus summam scientiam in Philosophia æquat hujus in arena.

Homine invido nihil miserius. VIII.

Ut bene loquatur, sentiatque Mamercus,
Efficere 1 *nullis, Aule, moribus possis.*
Pietate fratres 2 *Curtios licet vincas,*
Quiete 3 *Nervas, comitate* 4 *Rusones,*
Probitate Marcos, æquitate 5 *Mauricos,*
Oratione Regulos, jocis Paullos:
6 Rubiginosis cuncta dentibus rodit.
Hominem malignum forsan esse tu credas:
Ego esse miserum credo, cui placet nemo.

1 Vel integerrimis. 2 Alii leg. *Curios.* 3 Intelligi credo de Nerva, qui successit Domitiano: namque is, teste Xiphilino, quietus & mitis. 4 Al. *Drusones.* 5 Junium Mauricum ab æquitate laudat Plin. Sec. 4. l. 22. epist. & l. 1. epist. 5. 6 Theoninis & lividis, id est maledicentia.

Clavis nequam. IX.

Dum sibi 1 *redire de Patrensibus fundis*
Ducenta clamat coccinatus Euclides,
2 *Corinthioque plura de suburbano:*
3 *Longumque pulchra stemma repetit à Leda,*
Et suscitanti 4 *Lectio reluctatur,*
5 *Equiti superbo, nobili, locupleti,*
Cecidit repente magna de sinu clavis.
Nunquam, Fabulle, 6 nequior fuit clavis.

1 Redditum esse annuum ex fundis. Patriæ autem non procul à Corintho urbs Achaiæ. 2 Græcus enim Euclides è Corintho. 3 Iactatque se ducere genus ab equitibus Castore & Polluce filiis Ledæ è Jove. 4 Designatori eum ex equestri loco excitanti reluctatur. 5 *Ironicè*. huic Euclidi. 6 Quæ prodidit fortunas domini sui, ostenditque Eucliden *Vel* ipsum esse servum, cui curæ aliena clavis, *Vel* pauperem saltem, cui nemo famulus, qui ipse suam gestaret clavem.

De puella defuncta ante sextum ætatis annum. X.

1 Puella senibus dulcior miki 2 cycnis,
3 Cui nec lapillos præferas Erythræos,
Nec modo politum pectudis Indicæ dentem,
Niveſque primas, liliumque non tactum:
Fragravit ore, quod rosarium 4 Pæsti;
Cui comparatus indecens erat Pavo,
Inamabilis 5 Sciurus, & frequens 6 Phœnix:
Adhuc 7 recenti tepet Erotion busto,
Quam pessimorum lex avara fatorum
Sexta peregit hieme, nec tamen tota:
Et esse tristem me meus vetat Pætus,
8 Pectusque pulsans, pariter & comam vellens;
9 Deflere non te parvulæ pudet mortem?
Ego conjugem, inquit, extuli, & tamen vivo,
Notam, superbam, nobilem, locupletem,
10 Quid esse vostro fortius potest Pæto?
Ducenties accepit, 11 & tamen vivit.

1 Deflet mortem puellæ quæ nondum sex annos nata obierat. 2 Qui candore sunt eximio, & morituri dulce canunt, ut placet non-

nonnullis: licet id negent sanioris judicii autores. 3 Lapillos pretiosos, gemmas, margaritas, &c. natas in mari Erythræo, quod vulgo dicitur *Rubrum mare*: sed perperam, ut ostendi ad Thyesten Senecæ vers. 370. 4 Oppidi Lucaniæ rosas his in anno proferentis, Maio & Septembri. 5 Sciurus Gall. *Escurieu* sic à Græcis dictus propter umbram caudæ. 6 Quæ rara avis, &, ut quidem volunt, unica: hac tamen Erotion in genere suo rarior. 7 Recens elata est & cremata. 8 Qui afflictis lugendi mos erat, in funeribus præcipuè. 9 *Verba Pæti Martiali luctum modum suadentis, suo exemplo.* 10 Resp. poëta Ironicè collaudans Pæti fortitudinem, imo exprobrans illi fictum dolorem, seu potius gaudium, cui è conjugis morte obtigerit dos tam ampla. 11 Regerit Ironicè in Pætum hæc sua verba.

Frater fratris Censum minuit. XI.

Calliodorus habet censum (quis nescit?) equestrem,
Sexte; sed & fratrem Calliodorus habet.
Quadringenta 1 secat, qui dicit σῦκα μέριζε;
** uno credis equo posse sedere duos?*
Quid cum fratre tibi, quid cum 2 Polluce molesto?
3 Non esset Pollux si tibi Castor eras.
** unus cum sitis; duo, Calliodore, sedetis.*
Surge: 4 solœcismum, Calliodore, facis.
Aut imitare 5 genus Ledæ; aut cum fratre sedere
Non potes. alternis, Calliodore, sede.

1 Et frater ille tuus qui hæreditatem ad assem usque & minima quæque, ut & ficos, dividi ex æquo poscit, aufert tibi medium censum. * Neque potestis ex uno censu esse duo equites, & uno sedere equo aut uno subsellio. 2 Fratre (ut ille Castoris) qui officit tuo honori, dimidiatus eques. 3 Elegans lusus in nominibus, Pollux enim pugil; Castor eques, frater ille tuus quasi pugil tibi reluctatur, ne possis esse eques.

4 Nec enim fas dicere, *unus sedetis*. 5 E quibus Castor immortalitatem suam cum fratre partitus est, ut alternis vicibus morerentur & revivisterent: ita vos per vices estote equites, nisi alterum dicat oportere mori & ad inferos descendere, ut superstes sit eques.

Hæredipeta. XII.

1 Supremas tibi tricies in anno
Signanti tabulas, Carine, 2 misi
3 Hyblæis madidas thymis placentas.
4 Defeci: miserere jam, Carine.
5 Signa varius, aut semel fac illud,
Mentitur tua quod subinde tussis.
Excussi loculosque sacculumque:
6 Crœso divitior licet fuissem,
7 Iro pauperior forem, Carine,
8 Si conchem toties meam comesses.

1 Sæpius mutanti tabulas testamenti, ut illicias captatores quos captes. 2 Poëta se captatorem fingit, quo cautius improbas hæredipetarum artes carpat. 3 Melle opt. Hybla mons Siciliæ mellificiis clarus: thymo quippe abundat, qui apibus gratus. 4 Exhaustus sum, non suppetit quod ultra mittam. 5 Vel noli spem nostram eludere, toties mutando testamentum; vel semel morere, & præsta fidem tussi tuæ mendaci. 6 Lydiæ illo rege ditissimo. 7 Arnæo mendico. 8 Si non mellita placenta, sed vili cibo fabarum in siliquis coctarum te pascerem, quoties signas, vel tussiendo mihi spem mortis tuæ facis. Conchis *potage de feves cuites avec l'écorce.*

Quod datur non perire. XIII.

Calidus effracta nummos fur auferet arca.
Prosternet patrios impia flamma Lares:

Debitor

Debitor uſuram pariter, ſortemque negabit:
Non reddet ſterilis ſemina jacta ſeges:
Depaſcentur oves divi contagia morbi:
Mercibus extructas obruet unda rates.
1 *Extra fortunam eſt quidquid donatur amicis.*
Quas dederis, ſolas ſemper habebis opes.

1 Extra fortunæ aleam, nullatenus fortunæ obnoxium. M. Antonius apud Rabirium Poëtam: *Hoc habeo quodcunque dedi, &c.* Senec. l. 6. de Benef. c. 3. Notum & illud Alexandri, interrogati ubi ſuos reconderet theſauros: *Apud amicos*, inquit, Plutarch.

In Cœnipetam. XIV.

Quid factum eſt rogo, quid repente factum?
Ad cœnam mihi, 1 Dento, quod vocanti
(Quis credat?) quater auſus es negare.
Sed nec reſpicis, & fugis 2 ſequentem;
Quem thermis modo quærere, & theatris,
Et 3 conclavibus omnibus ſolebas.
Sic eſt: captus es uncliore cœna,
Et major rapuit 4 canem culina
Jam te: 5 ſed cito cognitum & relictum
Cum faſtidierit popina dives,
Antiquæ venies ad oſſa cœnæ.

1 Nomen ex te natum, dente ſcilicet ſtrenuus. 2 Me ſequentem ut invitem te. 3 Cœnationibus, cellis. 4 Cœnipetam Dentonem inſtar canis odorantem lautiorem culinam. 5 Sed agnitus faſtiditusque divitibus redibis ad tenuem menſam meam.

In Parasitum. XV.

*Nunquam se cœnasse domi Philo jurat *: & hoc est:*
Non cœnat, quoties nemo vocavit eum.

* Nec pejerat: jejunat enim quoties non alio invitatur.

Ne data commemores. XVI.

Quæ mihi præstiteris memini, semperque tenebo,
Cur igitur taceo? Postume, tu loqueris.
Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat; dixerat 1 *ipse mihi.*
Non belle quædam faciunt duo: 2 *sufficit unus*
Huic operi: si vis, ut loquar, ipse tace.
Crede mihi, quamvis ingentia, Postume, dones,
Auctoris 3 *pereunt garrulitate sui.*

1 Postumus. 2 Vide Senec. de Benef. l. 2. c. 10. & 11. & l. 7. c. 22. 3 Amittunt gratiam.

Infelix memoria. XVII.

Extemporalis factus est meus Rhetor:
Calpurnium non scripsit, & salutavit.

Apollonius qui modo scripsit & edidicit, nunc tantum profecit, ut unum aliquem etiam duri nominis possit salutare, nec tamen scripserit, *Iron.*

Varia genera vitæ. XVIII.

Cui trades, Lupe, filium magistro,
Quæris solicitus diu, rogasque.

1 *Omnes*

1 Omnes grammaticosque rhetorasque
Divites, moneo: nihil sit illi
Cum libris Ciceronis, aut Maronis:
Famæ 2 Tutilium suæ relinquat:
3 Si versus facit, abdices Poëtam.
Artes discere vult pecuniosas?
Fac, 4 discat 5 citharœdus, aut 6 choraules.
Si duri puer ingeni videtur,
Præconem facias, vel 7 architectum.

1 *Quando artibus honestis Nullus in urbe locus, &c.* Juven. Sat. 3. 2 Non *Rutilium* ut vulg. ne cespitet versus, peccantibus duabus primis syllabis. Videtur is esse quem laudat Cicero 1 de oratore & in Bruto: de quo Valer. Max. lib. 2. c. 3. & Sueton. in Augusto, cap. 80, alii leg. *Lucilium.* 3 A sterili & inutili poëtices studio illum omni ratione averte. 4 Discat citharœdi artem, discat fieri citharœdus. *Hellenism* vide Ios. Mercerum ad epist. 19. l. 1. Aristæneti. 5 Citharœdi hac tempestate in pretio. 6 Qui in choro tibia canit. 7 Præter privatorum enim in ædificiis hac tempestate luxum, & Domitianus templa & alia publica instauravit.

Vocare Dominum. XIX.

Cum voco te dominum, noli tibi, Cinna, placere:
Sæpe etiam servum sic resaluto meum.

Vive hodie. XX.

Cras te victurum, 1 cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi cras illud, Postume, quando venit?
Quam longe cras istud? ubi est? aut unde petendum?
Numquid apud Parthos, Armeniosque latet?

2 *Jam cras iſtud habet Priami vel Neſtoris annos.*
3 *Cras iſtud quanti dic mihi poſſit emi?*
Cras vives: hodie jam vivere, Poſtume, ſerum eſt.
Ille ſapit, quiſquis, Poſtume, vixit heri.

1 Et cras hoc comperendinat juvenis ignavus apud Perſ. Satyr. 5. v. 66. 2 Ita protruſiſti horam, ut hora ferè jam protruſerit te, ſenem factum. 3 Cras hoc tuum quod præteriit non poteſt redimi: futurum quantuli? facili ſane pretio, immo nullo, quia ſponte venit, ſi velis uti. ſed vide Senec. epiſt. 12.

Dona ſuſpecta. XXI.

Quod non 1 *argentum, quod non tibi* 2 *miſimus aurum,*
Hoc facimus 3 *cauſa, Stella diſerte,* 3 *tua.*
Quiſquis magna dedit, voluit ſibi magna remitti:
Fictilibus noſtris 4 *exoneratus eris.*

1 Vaſa argentea & aurea. 2 In Saturnalibus. 3 Ut tibi parcam, ne majora ex more remittas. ut ſeq. verſu. 4 Liberatus onere remittendi munera, quibus reſpondeas levibus & fictilibus his meis.

Maledicum imbellem filendo ulciſcare. XXII.

Allatres licet uſque nos & uſque,
Et 1 *gannitibus improbis laceſſas:*
2 *Certum eſt hanc tibi pernegare famam,*
Dum quam petis in meis libellis,
Qualiſcunque legaris ut per orbem:

Nam

Nam te cur aliquis sciat fuisse?
Ignotus pereas, 3 miser, necesse est.
Non deerunt tamen hac in urbe forsan
unus, vel duo, tresve, quatuorve,
4 Pellem rodere qui velint canina.
5 Nos hac à scabie tenemus ungues.

1 Conviciis tuis & maledictis. gannire canum est, ut alii, vulpium. 2 Non vivet, non notum erit posteritati nomen tuum in carminibus meis vel infami nota inustum. 3 Quia invidus. 4 Qui maledicos velint maledictis insectari. Allusum vult Erasmus ad proverb. *Canis caninam non est.* 5 Ego ab hac libidine & contagio maledicendi me contineo, scabie ejus nolo me contaminare, nolo pruritum ejus scabendo levare.

Bibamus, cras moriemur. XXIII.

1 S *Extantes, * Calliste, duos infunde Falerni:*
*Tu super 2 æstivas, * Alcime, funde 2 nives.*
3 Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo,
Lassenturque 4 rosis tempora 4 sutilibus.
Jam 5 vicina jubent nos 6 vivere Mausolea:
Cum doceant, ipsos posse perire 8 deos.

1 Triens quatuor cyathos, sextans duos continet cyathos, & est sexta pars sextarii. * Minister poëtæ. 2 Aquam seu gelidam è nivibus expressam, qua vina generosissima diluebant, vel decoctam & vitris demissam in nives ut refrigeretur. Neronis inventum. Gruterus, *solve nives.* 3 Unguentis delibuti, & floribus coronati convivabantur veteres. rationem vide annotat. ad Thyestem Senecæ. vers. 942, & 945. 4 Coronas è rosarum foliis consuebant. vide quæ ad vers. 357. Agamem. Senec. 5 In valle Martia erat sepulchrum Augusti. *Vel,*

propiora

propiora, quam illud Cariæ Mausoleum. 6 Vita uti, genialiter vivere. 7 Sepulchra Augusti, Imperatorum atque cognatorum, ab Augusto extructa ad similitudinem Mausolei Artemisiæ. 8 Imperatores, qui se pro diis haberi volebant.

Urbanus esto. XXIV.

SÆpe salutatus, nunquam prior ipse salutas:
Sic erit æternum, Pontiliane, vale.

Cum adeo sis inhumanus, ut nec salutes nec resalutes quoniam tibi non placet *Salve* illud vel *Ave* in congressu solenne: tibi inhumano & quasi mortuo dicemus usque *Vale*, vel *æternum vale*: qui mos veteribus fuit salutandi mortuos.

In M. Antonium Ciceronis interfectorem. XXV.

1 *ANtoni Phario nil objecture Pothino,*
Et 2 levius tabula quam Cicerone nocens:
Quid gladium demens 3 Romana stringis in ora?
Hoc admisisset 4 nec Catilina nefas.
5 Impius infando miles corrumpitur auro:
Et 6 tantis opibus vox tacet 7 una tibi.
Quid prosunt sacræ pretiosa silentia linguæ?
8 Incipient omnes pro Cicerone loqui.

1 Nihil habes quod illi exprobres, cum ejus crimen cæso Cicerone superaris. 3. 2 Minus tota proscriptorum tabula nocens, quam uno Cicerone. 3 In Ciceronis os. *Quod tibi Roma caput cum loquereris, erat.* 4 Si revixisset, cui tamen major odii causa Ciceronis, quam tibi. 5 Popilius Lenas percus-

percuſſor Ciceronis qui illum capitis reum defenderat. 6 250000 drachmis Atticis. Appian. l. 4. 7 Ciceronis, qui te Philippicis exagitavit. 8 Omnes jam in crudele hoc tuum facinus invehentur.

Malus liber, malum munus. XXVI.

Non donem tibi cur meos libellos
Oranti toties, & exigenti,
Miraris, Theodore? magna cauſa eſt:
Dones tu mihi ne tuos libellos.

De Pompeio & filiis. XXVII.

1 Pompeios juvenes Aſia, atque Europa, 2 ſed ipſum
Terra tegit Libyes; 3 ſi tamen ulla tegit.
Quid mirum 4 toto ſi ſpargitur orbe? jacere
Uno non poterat tanta ruina loco.

1 Cneius Pompeii Magni filius interiit in Europa victus à Cæſare ad Mundum in Hiſpania: Sextus periit à militibus Antonianis interceptus Mileti in Aſia. 2 Pompeius Magnus occiſus in Africa ad Peluſium Nili oſtium ſepultus eſt. Strabo lib. 16. in monte Caſſio ſepultum refert. 3 Neque enim conſtat an ſepultus fuerit. *Jacet ingens litore truncus* dixit Virgil. de Priamo, ſed reſpexit Pompeium, 2 Æneid. & illud, *Marmoreo in tumulo Licinus jacet, at Cato parvo, Pompeius nullo. Quis putat eſſe deos?* 4 Per tres orbis partes quæ tum notæ, nondum inventa America: de his autem 3 partibus Pompeius triumpharat. *Et quaſi non poſſet nullus tot ferre ſepulchra, Diviſit cineres.* Petronius antea, de Craſſo, Pompeio, Jul. Cæſare.

Tutus

Tutus à fame. XXVIII.

1 *Profecit poto Mithridates ſæpe veneno,*
Toxica ne poſſent ſæva nocere ſibi.
Tu quoque caviſti cœnando tam male ſemper:
Ne poſſes unquam, Cinna, perire fame.

1 Vide Plin, nat. hiſt. l. 25. cap. 2, & A. Gell. l. 17. c. 16.

Verſus emendandi. XXIX.

Non totam mihi, ſi vacabis, horam,
Dones, & licet 1 *imputes Severe,*
Dum noſtras legis, 2 *exigiſque nugas.*
3 *Durum eſt perdere feriás:* 4 *rogamus,*
Facturam patiaris hanc, feraſque.
Quod ſi legeris ipſe cum diſerto,
(*Sed nunquid ſumus* 5 *improbi?*) 6 *Secundo?*
7 *Plus multo tibi debiturus hic eſt,*
Quam debet domino ſuo libellus.
Nam ſecurus erit, 8 *nec inquieta*
Laſſi marmora Siſyphi videbit;
Quem cenſoria cum meo Severo
Docti 9 *lima momorderit Secundi.*

1 Me tibi debitorem ejus facias. 2 Ad examen judicii caſtigas. 3 *Objectio ex perſona Severi.* Non eſt æquum me otia mea perdere nugis tuis impenſa. 4 *Reſp. Poeta.* 5 Qui tibi adjungimus comitem æquè gravibus, ac tu, diſtrictum negotiis. 6 Libertus hic Lucenſis ille? An Plinius Junior qui noſtro amicus (ut teſtatur ipſe Plin. epiſt. ult. l. 3.) qui & Secundus cognominatus eſt, diſertumque eum vocat Martialis.

7 Plus

7 Plus tibi caſtigatori quam mihi autori. 8 Effugiet mortem; non interibit, ad inferos, ubi ſaxum ingens volvit Siſyphus, damnatus. 9 Caſtigatio, expolitio, Metaphr. a fabris.

Pauper ſemper pauper. XXX.

Semper eris pauper, ſi pauper es, Æmiliane.
Dantur opes nullis nunc niſi divitibus.

De * filio Domitiani. XXXI.

1 *Aſcere Dardanio promiſſum nomen Iulo,*
2 *Vera deûm ſoboles: naſcere magne puer.*
Cui pater æternas poſt ſecula tradat 3 *habenas,*
4 *Quique regas orbem cum ſeniore ſenex.*
5 *Ipſa tibi niveo trahet aurea pollice fila,*
Et totum 6 *Phryxi Julia nebit* 6 *ovem.*

* Ex Domitia uxore, cujus meminit Suet. cap. 3. Neque enim placet hoc de conceptu Juliæ, quem ipſe pater & patruus abortivum eſſe voluit, intelligi: ut vult Calderinus. 1 Imitatio Virgiliana. *Julius à magno demiſſum nomen Iulo.* 1 Æneid. &—2—*Chara deum ſoboles, &c.* hæc autem *vera*, Domitiani ſcilicet Dei ac Domini. 3 Imperium Romanum. 4 Imit. Ovidiana. *Soſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes: & olim imperium regat hoc cum ſeniore ſenex.* 2 Triſt. verſ. 165. 5 Parcæ Deæ dabunt patrueli tuæ Juliæ filiæ Titi, partes ſuas: atque Julia pro amore ſuo tibi nebit pollice niveo (qui longævitatem figurat) fila aurea, quæ ſummam portendunt felicitatem. namque ex diſciplina Hetruſcorum aries inſolito colore indutus regi vel Imperatori omnium rerum largitionem portendebat. 6 Vellus aureum, quale erat arietis illius quo Phryxus vectus è Bœotia in Colchos transfretavit.

Bonæ

Bonæ leges. XXXII.

1 *Cæsar maxime, 2 principumque princeps,*
Cum tot jam tibi debeat 3 triumphos,
Tot nascentia templa, tot renata,
Tot spectacula, 4 tot deos, tot urbes;
Plus debet tibi Roma, quod pudica est.

1 Censuram sibi assumpsit maximam. Suet. cap. 8. perpetuam. Dio. 2 Imperator. 3 Ex Dacis scil. Cattis, & Sarmatis. 4 Novos Deos, seipsum, patrem, fratrem & Julium, cum antiquis Jove custode, Hercule, Fortuna reduce, Jano. &c. Xiphilin. & Sueton.

Mutuo data gratis data. XXXIII.

Rustica mercatus multis sum prædia nummis.
Mutua dic centum, Cæciliane, rogo.
Nil mihi respondes? 1 tacitum te dicere credo:
Non reddes, 2 ideo, Cæciliane, rogo.

1 Tacendo videris dicere me non redditurum. 2 Ut non reddam, rogo gratis & dono, non mutuo.

Pecuniam ingeniosè aucupatur. XXXIV.

Pauca Jovem nuper cum millia forte rogarem:
1 Ille dabit, dixit, qui mihi templa dedit.
2 Templa quidem dedit ille Jovi: sed millia nobis
Nulla dedit: 3 pudeat pauca rogasse Jovem.
4 At quam non tetricus, quam nulla nubilus ira,
Quam placido nostras legerat ore preces!

Talis

Talis ſupplicibus tribuit diademata Dacis:
Et 5 Capitolinas itque reditque vias.
Dic precor, 6 noſtri dic 6 conſcia virgo tonantis:
Si negat hoc vultu, quo ſolet ergo dare?
7 Sic ego: ſic breviter 8 poſita mihi Gorgone Pallas:
9 Quæ nondum data ſunt, ſtulte, negata putas?

1 Domitianus. 2 Suet. Dom. cap. 5. 3 Al. *Pudet heu, tanca* rogaſſe Jovem, nec impetraſſe. 4 Carmen tamen vel libellum ſupplicem legit vultu non minus ſereno, quam quo jura victis dat, quam quo triumphat. 5 Capitolium aſcendit triumphans per viam ſacram. 6 O Pallas, familiare Domitiani numen, quam eximiè colit, & cujus filium ſe eſſe vult. 7 Sic ego quærebam, inquit Martialis: ſic autem Pallas reſpondit. 8 Perſonam ſcilicet induta mirem: vel alludit ad ſtatuam Palladis in Capitolio poſitam ſine ægide, ut quam Domitianus habet. 9 Expecta modo, dabit: neque enim negavit, quia non ſtatim dedit.

Ut ameris ama. XXXV.

1 *Quod non ſit Pylades hoc tempore, non ſit Oreſtes*
Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem.
Nec melior panis, turduſve dabatur Oreſti:
Sed par, atque eadem cœna duobus erat.
Tu 2 Lucrina voras: me paſcit 3 aquoſa Peloris:
4 Non minus ingenua eſt & mihi, Marce, gula.
Te Cadmea Tyros, me 5 pinguis Gallia veſtit:
Vis te purpureum, Marce, ſagatus amem?
Ut præſtem Pyladem, aliquis mihi præſtet Oreſten.
Hoc non ſit verbis, Marce: 6 ut ameris, ama.

1 Quod nullum hodie reperiatur amicorum par, non eſt mirum: cum nulla inter eos, qui amici eſſe volunt, inveniatur

tur conditionum paritas, rerum communio, aut ſtudiorum ſimilitudo. Oreſtis cum Pylade amicitia vel pueris audita. 2 Oſtrea Lucrina, quæ in laude erant & pretio. 3 Flaccida concha & ſine collo, à Peloro Siciliæ promontorio dicta. 4 Non mihi minus exacta eſt tenuis ſaporum ratio, nec minus deliciarum cupido quam tibi. 5 Sagum Gallicum craſſioris villi. 6 *Ego tibi demonſtrabo*, inquit Hecaton referente Seneca epiſt. 9. *amatorium ſine medicamento, ſine herba, ſine ullius veneficæ carmine; Si vis amari, ama.*

De formica ſuccino incluſa. XXXVI.

Dum 1 *Phaëthontea formica vagatur in umbra,*
Implicuit tenuem ſuccina gutta 2 *feram.*
Sic modo quæ fuerat vitâ contempta manente,
3 *Funeribus facta eſt nunc pretioſa ſuis.*

1 Populea. 2 Formicam. 3 Simile de vipera, ſupra.

Pater in filio ſuperſtes. XXXVII.

1 *Sancta Salonini* 2 *terris requieſcit* 2 *Iberis,*
3 *Qua melior Stygias non videt umbra domos.*
4 *Sed lugere nefas: nam qui te, Priſce, reliquit,*
Vivit, qua voluit vivere parte magis.

1 Manes enim ſancti habiti. 2 In Hiſpania. 3 Qua umbra non eſt alia apud inferos ſanctior. 4 *Abſint inani funere næniæ*, quia *multa pars mei Vitabit Libitinam.* Magna quidem ejus pars eſt ſuperſtes, cui ſupereſt gloria ex clarè factis & ex bene meritis nominis celebritas. ſed alia hic mens Poëtæ noſtri: vivit itaque melior Salonini pars in eo quod te ſuperſtitem reliquerit, quem vel anima ſua chariorem habuit. *Serves animæ dimidium meæ.* Horat.

De

De tribus capellis. XXXVIII.

1 *Non de vi, neque cæde, nec veneno,*
Sed lis est mihi de tribus capellis.
Vicini queror hæc abesse furto.
Hoc judex sibi postulat probari.
2 *Tu Cannas, Mithridaticumque bellum,*
Et perjuria Punici furoris,
Et Syllas, Marioſque, Mutioſque
Magna voce jonas, 3 manuque tota.
Jam dic, Poſtume, de tribus capellis.

1 Ineptos hujuſmodi & umbratilos cauſidicos qui figurarum tumore & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu crepantes nihil ex iis quæ in uſu ſunt aut vident aut loquuntur, exagitat Petronius ſtatim ab initio Sat. Ita hic Poſtumus vel ex alia oratione (ut ait Cicero pro Roſcio Amerino) quam in alium rem fuerat commentatus hæc Declamavit: vel arceſſitos hos artis colores & purpureum, qui latè ſplendeat, pannum aſſuit cauſæ levi, quam actam oportuit de tribus capellis. 2 Tu neſcio quid grande ſonas de clade Cannenſi, bello cum Mithridate, Hannibale, Porſenna, quem Mutius Scævola adortus eſt, & bellis civilibus Marii & Syllæ extra chorum quidem, & mira de lente. 3 Omni geſtu & actionis viribus ita magno conatu magnas nugas agis.

Cito da, aut nega. XXXIX.

1 *Mutua te centum ſeſtertia, Phœbe, negavi:*
1 *Cum mihi dixiſſes, exigis ergo nihil?*
Inquiris, dubitas, cunctaris, meque diebus
Teque decem crucias: jam rogo, Phœbe, 2 nega.

1 Cum ipſe me ſæpe hortatus fueris prius ut aliquid à te peterem. Iam tamen dubitas, cunctaris, &c. 2 Amarum eſt diu pendere. æquius erat mihi ſpem præcidi, tibi metum; quam utrumque ſic trahi, ſic cruciari. vide Senec. de Benef. lib. cap. 1.

Epitaphium Glauciæ. XL.

Libertus Melioris ille notus,
Tota qui cecidit dolente Roma,
Cari deliciæ 1 breves 2 patroni,
Hoc ſub marmore Glaucias humatus
Junctio 3 Flaminiæ jacet ſepulchro:
Caſtus moribus, integer pudore,
Velox ingenio, decore felix.
Bis ſenis modo meſſibus peractis
4 Vix unum puer applicabat annum.
5 Qui ſles talia, nil fleas viator.

1 Puer enim extinctus. 2 Melioris Attedii, qui Glauciam etiamnum infantem propter formam & ingenium manumiſerat. 3 Via Flam. in qua tumuli frequentes. 4 Prope erat tredecennis. 5 Qui Glauciæ fatum immaturum atque Melioris miſeram orbitatem defles, fis precor felix, neque habeas ex tuo quod fleas.

De eodem. XLI.

1 Non de plebe domus, nec 2 avaræ verna 3 catastæ,
Sed domini Jancto dignus amore puer:
Munera cum poſſet, nondum ſentire patronus,
Glaucia libertus jam Melioris erat.

Moribus hoc formæque datum, quis blandior illo?
Aut quis 4 Apollineo pulchrior ore fuit?
Immodicis brevis est ætas, & rara senectus.
Quidquid amas, cupias 6 non placuisse nimis.

1 Non pars Niliacæ plebis aut Alexandrinæ, non è familia plebeia. *Vel*, non è grege atque turba domesticorum servorum. 2 Avarorum mangonum quibus hinc quæstus. 2 Pegmatis lignei, quo venales exponebantur servi. à καταστάναι. 4 Formoso, instar Apollinis. 5 Pulcherrima quæque brevis ævi sunt. precox indoles immaturi plerumque fati. 6 Ne cito pereat teque jactura cruciet.

Mors Othonis. XLII.

Cum dubitaret adhuc belli civilis 1 Enyo,
Forsitan & 2 posset vincere mollis Otho:
Damnavit multo staturum sanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato, dum vivit, sanè 3 vel Cæsare major:
Dum moritur, numquid 4 major Othone fuit?

1 Bellona, furor bellicus. 2 Neque enim se Galbæ opposuisset, nisi sperasset sine bello civili rem geri potuisse, atque ubi jam à Vitellianis ad Bedriacum fraude superato satis superesset spei integræque ferè copiæ, supervenientibus & aliis; odio tamen civilium armorum, & ne periret populus, se pugione transfodit. Sueton. Dio. & Tacit, 2. Hist. 3 Quo vel victore majorem se & meliorem affirmavit Cato. 4 Minor certè. Cato enim rebus fractis & desperatis, Otho salvis jam & integris: ille tædio, hic odio belli civilis se interfecit. vitam mollem forti morte cohonestavit. *alii* (inquit Tacitus) *diutius imperium tenuerunt, nemo tam fortiter reliquit.*

In Rabulam. XLIII.

Septem 1 *clepsydras* 2 *magna tibi voce petenti*
3 *Arbiter invitus, Cæciliane, dedit.*
At tu multa diu dicis: vitreisque 4 *tepentem*
Ampullis potas semisupinus aquam.
5 *ut tandem saties vocemque, sitimque;* 5 *rogamus*
Jam de clepsydra, Cæciliane, bibas.

1 Horologia aquaria, phialas è vitro, cupro, argento, per quæ guttatim defluit aqua ad temporum spatia dimetienda priscis in usu, ut hodie horologia arenaria. clepsydra autem tertiam ferè horæ partem continebat. 2 Tanquam gratum tibi faceret judex longum dicendi spatium concedendo. 3 Judex. 4 Mora egelidam, an à sole vel igne calidam? quam supino ore bibis ad vocem & vires reficiendas, simulque ut tempus protrahas. bibendi autem inter agendum morem hunc à suo oratore procul abesse vult Fabius. 5 Ut exhausta tandem clepsydra finias, tuæque voci ac nostris auribus parcas.

Irrisor irridetur. XLIV.

Festivè credis te, Calliodore, jocari;
Et solum multo permaduisse 1 *sale.*
Omnibus adrides, dicteria dicis in omnes;
2 *Sic te convivam posse placere putas.*
3 *At si ego non bellè, sed verè dixero quiddam.*
Nemo propinabit, Calliodore, tibi.

1 Leporum, jocorum. 2 Et dicteriis instructus tanquam facetus scurra mensas alienas petis. 3 At si ego non salsè sed verè dixero te esse impuri oris, nemo te ad poculum suum invitabit.

Coena

Cœna diſerta. XLV.

Quod tam grande 1 *ſophos clamat tibi turba togata;*
Non tu, Pomponi; 2 cœna diſerta tua eſt.

1 Laudicœnæ & σοφοκλεῖς qui in recitationibus ſolent ὑποκρινάμενοι Ὀρθῶς, Σοφῶς, &c. Theophraſt. Charact. περὶ κολακείας. 2 Suffragia hæc & acclamationes à blandientibus & cœna vel trita veſte corruptis exagitat Horat. ſub finem epiſtolæ ad Piſones.

Benè olet qui nihil olet. XLVI.

Quod ſemper 1 *caſiaque, cinnamoque,*
Et 2 *nido niger* 3 *alitis ſuperbæ*
Fragras 4 *plumbea Nicerotiana,*
Rides nos, Coracine, nil olentes:
5 *Malo, quam benè olere, nil olere.*

1 Synecdoch. pro quovis aromate. 2 Unctus thure quod æquè ac cinnamomum & caſiam in nidum congerit Phœnix, atque inde diſcutitur. Plin. lib. 10. cap. 2. & lib. 12. cap. 19. refert, negatque. 3 Phœnicis. 4 Unguenta à Nicerote aromatopola confecta, & in vaſis plumbeis cocta in umbra, ut docet Plinius l. 13. c. 2. alii referunt ad ſagittas plumbeas, quibus cinnamomum ex Phœnicis nido decuſſum tradit Ariſtot. l. 6. de Nat. Animalium, cap. 13. Papin. 2 ſylv. *Pharíæque exempta volucri Cinnama.* 5 Quia plerumque homines odore bono tetrum vel oris vel corporis odorem tegunt.

Avarus ut ulciſcendus. XLVII.

Quod convivaris ſine me tam ſæpe, Laperce;
Inveni, voceam qua ratione tibi.
Iraſcar licet uſque voces, mittaſque, rogeſque,
Quid facies? inquis. quid faciam? 1 veniam.

1 Expectarat ex præcedentibus Lupercus dicturum Poëtam ſe vocatum non venturum. reſpondet autem ἀπροσδοκήτως ſe venturum. quod malè urat avarum convivatorem.

Sors libellorum. XLVIII.

1 *Rem factam Pompillus habet, Fauſtine. legetur,*
Et nomen toto ſparget in orbe ſuum.
2 *Sic 3 leve flavorum valeat genus * uſipiorum,*
Quiſquis & Auſonium non amat imperium.
4 *Ingenioſa tamen Pompilli ſcripta feruntur;*
5 *Sed famæ non eſt hoc, mihi crede, ſatis.*
Quam multi 6 tineas paſcunt blattaſque diſerti!
Et redimunt ſoli 7 carmina docta coci!
Neſcio quid plus eſt, 8 quod donat ſecula chartis:
Victurus 9 Genium debet habere liber.

1 Famam & nominis, quam deſideravit, celebritatem. 2 Sic valeant Uſipii * Germaniæ pop. & quicunque nominis Romani hoſtes ſunt, ut vivent Pompilli ſcripta. Id eſt, Utinam ſic pereant hoſtes Pop. Rom. ut peribunt Pompilli chartæ. Et hoc reſpondet Poëta priori diſtricho è perſona vulgi. 3 Quod à Romanis defeciſſent. Tacit. in vita Agricolæ. 4 *Inſtat vulgus.* 5 *Reſp. Poeta.* 6 Scribunt, quæ, nemine legente, tineis, ac blattis relinquantur eſcæ. 7 Quæ togæ ſunt cordyllis

dyllis & piperis cuculli. 8 Æternitatem. 9 Nativam quandam vim & ingenuam facultatem: non ingenium coactum, quod malè respondet. *Vel* felicitatem quandam & quasi genii favorem, cujus patrocinio libris æquè opus est ac viris, urbibus, &c.

Invido invidia supplicium est. XLIX.

Laudat, amat, cantat nostros 1 mea Roma libellos,
Meque sinus omnes, me manus omnis habet.
Ecce rubet quidam, pallet, stupet, 2 oscitat, odit.
3 Hoc vole: nunc nobis carmina nostra placent.

1 Mihi favens & amica. 2 Fastidit. 3 Ut invidis displiceant mea carmina. namque hoc felicitatis argumentum.

Orborum avarus adulator. L.

A Misit pater unicum Silanus:
1 Cessas mittere munera Oppiane?
Heu crudele nefas, malæque 2 Parcæ!
3 Cujus vulturis hoc erit cadaver?

1 An cessas captare hanc prædam, O hæredipeta? 2 Quæ unicum Silani filium sustulistis. 3 Cui hæredipetæ continget hæc præda? *Qui, ut hæres scribatur, consolatur aut assidet: vultur est, cadaver: exspectat.* Senec. epist. 95.

Hæredis fletus. LI.

Scis te 1 captari: scis hunc, qui captat avarum:
Et scis qui captat, 2 quid, Mariane, velit:
Tu tamen hanc tabulis hæredem, flentе, supremis
Scribis, & 3 esse tuo vis, furiose, loco.

4 *Munera magna quidem misit, sed misit in hamo:*
Et piscatorem piscis amare potes?
Hiccine deflebit vero tua fata dolore?
Si cupis, ut ploret: 5 des, Mariane, nihil.

1 Muneribus & officiis allici & oppugnari ab isto, ut scribatur hæres. 2 Mortem tuam, quo citius fruatur bonis tuis. 3 In locum, jus, & bona tua succedere. 5 Deceptam sibi spem plorabit veris lacrymis. *Hæredis autem fletus risus est.*

In detractorem. LII.

1 *Cum sis nec 2 rigida Fabiorum 2 gente creatus,*
Nec qualem 3 Curio, dum prandia portat aranti,
Hirsuta peperit rubicunda sub ilice conjux;
Sed patris 4 ad speculum tonsi, matrisque 5 togatæ
Filius, & 6 sponsam possit te sponsa vocare:
Emendare meos, quos novit fama libellos,
Et tibi permittis 7 felices carpere nugas:
Has, inquam, nugas, quibus aurem advertere totam
Non aspernantur proceres urbisque, forique:
Quas & perpetui dignantur scrinia 8 Sili,
Et repetit toties facundo 9 Regulus ore;
10 Quique videt propius magni certamina Circi
Laudat Aventinæ vicinus Sura Dianæ:
Ipse etiam tanto dominus sub pondere rerum
Non dedignatur bis terque revolvere Cæsar.
11 Sed tibi plus mentis, 12 tibi cor limante Minerva
Acrius, & 13 tennes finxerunt pectus Athenæ.
14 Ne valeam, si non multo sapit altius istud,

Quod

Quod cum panticibus laxis, & cum pede grandi,
Et 15 *rubro pulmone vetus, naſiſque timendum,*
Omnia crudelis lanius per compita portat.
Audes præterea, 16 *quos nullus noverit, in me*
Scribere verſiculos, 16 *miſeras & perdere chartas:*
17 *At ſi quid noſtræ tibi bilis inuſſerit ardor,*
Vivet, & hærebit, totoque legetur in orbe:
18 *Stigmata nec vafra delebit* 19 *Cinnamus arte.*
Sed meſerere tui, 20 *rabido nec perditus ore*
Fumantem naſum vivi tentaveris urſi.
Sit placidus licet, & lambat digitoſque, manuſque:
Si dolor, & bilis, ſi juſta coëgerit ira,
urſus erit: vacua dentes in pelle fatiges,
* *Et tacitus quæras, quam poſſis rodere carnem.*

1 Tu, quem neque majores ornant neque propriæ virtutes: audes, tu o viliſſime, & molliſſime tibi critica arrepta virga mea carpere carmina, eaque à laudatis laudata? 2 Studiis belli aſperrima. 3 M. Curio Dentato, agriculturæ ſtudiis non minus quam victoriis & triumphis apud authores celebri. 4 Mollis, effœminati, pathici, qualis erat Otho, cui *ſpeculum civilis ſarcina belli.* Juvenal. Sat. 2. v. 100. Vide Senec. de Brevitat. vitæ. c. 12. 5 Famoſæ adulteræ. adulterii enim convictæ cogebantur toga indutæ in publicum procedere. 6 Vſque adeo effœminatus es & mollis. 7 Doctorum calculo & præconio nobilia atque victura carmina. 8 Silii Italici poëtæ. 9 Ad quem ſæpe ſupra. 10 Quæ carmina laudet Clariſſ. orator Palſutius Sura, qui habitat in aventino monte ubi Diana colitur, unde deſpicere poteſt in Circum max. ſubjectum. 11 *Ironicè*, tu tamen tibi arrogas plus judicii, &c. 12 Et tibi artium atque Athenarum (quæ ſapientiæ magiſtra perhibetur) præſes Minerva polivit ingenium & exacuit judicium. *Iron.* 13 Subtiles, acutæ. 14 Diſpeream, ſi non cor pecudis jam putridum, quod cum inteſtinis, pedibus, jecore & pulmone lanius circumfert per compita venale, plus ſapiat quam tuum. 15 Jam corrupto pulmone putre & fœtens. 16 Carmina quæ nemo legat.

legat. 17 At si ego in te scripsero carmen. 18 Inustam tibi ex meis epigrammatis infamiam. Metaph. à punctis corpori inustis, quæ lepidè Petronius *epigrammata* dixit. 19 Tonsor. 20 Noli latratu tuo ad iram irritare me quem comperies ursum vivum & in iras pronum, ubi dabitur occasio, quin potius o timide ac imbecillis catule pellem ursi fœno fartam mordicus lacessis, unde tibi nihil impendet periculi? me vivum senties. cave canis, & quære aliam carnem quam tacitus rodas.

Epigrammata longa. LIII.

Hexametris epigramma facis, scio dicere Tuccam:
1 *Tucca solet fieri; denique, Tucca, licet.*
Sed tamen hoc longum est, solet hoc quoque Tucca, licetque:
Si brevibus probas, distycha sola legas.
2 *Conveniat nobis: ut fas, epigrammata longa*
Sit transire tibi; scribere, Tucca, mihi.

1 Respondet Poëta. 2 Ex pacto inter nos ita dispertiamur munia: ut mihi liceat longa epigramm. scribere, tibi transire.

Sanitas, Vita. LIV.

1 *Sexagesima, Martiane, messis*
Acta est, &, puto, jam secunda Cottæ;
Nec se tædia lectuli calentis
Expertum meminit die vel uno.
At nostri bene computentur anni.
2 *Et, quantum tetricæ tulere febres,*
Aut languor gravis, aut mali dolores,
A vita meliore separentur:
Infantes sumus, & senes videmur.

Æquam

Ætatem Priamique Neſtoriſque
Longam qui putat eſſe, Martiane,
Multum decipiturque, fallituque.
3 *Non eſt vivere, ſed valere, vita.*

1 LXII. annos natus eſt Cotta, neque unquam lecto eum affixit unius dieculæ febris ardens. * Medico. 2 Et à melioris vitæ ſtatu ſubducatur quantum temporis ſit impenſum animi vel corpori morbis, facilè apparebit nos diu fuiſſe, parum vixiſſe. 3 Imo, *Valere eſt Philoſophari*, inquit Seneca, *Sine hoc æger eſt animus &c.* epiſt. 15.

Deus ſurreptus. LVI.

Fur notæ nimium rapacitatis
Compilare Cilix volebat hortum:
Ingenti ſed erat, Fabulle, in horto
Præter marmoreum nihil Priapum.
Dum non vult vacua manu redire;
Ipſum ſurripuit Cilix Priapum.

Egregium ſanè cuſtodem, de quo exclamare libet, *ſed quis cuſtodiet ipſum Cuſtodem?* ut Juvenal. Sat. 6. v. 348. Statuis autem aureis & argenteis addebantur cuſtodes; ligneæ & lapideæ incuſtoditæ erant, lepidè itaque cum Apollinis ſtatua, quam ſurrepturus erat, jocatur Entychidas. Anthol. l. 2. c. 25.

Senex edentulus. LVII.

1 *Medio recumbit imus ille qui lecto,*
Calvam 2 trifilem ſemitactus unguento,
3 *Foditque tonſis ora laxa lentiſcis;*
4 *Mentitur, Eſculane: non habet dentes.*

1 De

1 De more & ordine Rom. discumbendi in lectis ad mensam. 2 Sulcis unguento ductis & pictis in calva tripili seu trifili, tres scil. vel paucos admodum habenti capillos Semitactus autem, ἡμίχειρ & *tangere* quippe *oleo*, est *ungere*. 3 Qui videtur dentes purgare lentisco. Lentiscus genus arboris purgandis dentibus idoneæ. 4 Simulat, ne appareat edentulus.

Epitaphium Fusci. LVIII.

Ille 1 *sacri lateris custos*, 2 *Martisque togati*,
3 *Credita cui summi castra fuere ducis*:
Hic situs est 4 *Fuscus* 5 *licet hoc, fortuna, fateri*:
Non timet hostiles jam lapis iste minas.
6 *Grande jugum domita Dacus cervice recepit*,
At famulum victrix possidet umbra nemus.

1 Imp. Domitiani præfectus prætorii. 2 Prætorianæ cohortis, quæ in urbe seu ad muros urbis erat, præfectus. *Vel*, legatus Domitiani, qui ipse in urbe propter auspicia & imperii retidens bella gerit per duces. 3 Cui Domitian. commiserat belli Datici summam. Suet. Dom. c. 6. Tacit. 2. & 3. l. hist. 4 In Dacia bello oppressus interiit. Eutrop. l. 7. Juvenal. sat. 4. v. 111. 5 Etsi ipse victus ceciderit, jam tamen securus est tumulus ejus, Dacis postea victis à Juliano. 6 Victi jam Daci retulerunt inferias umbræ Fusci, cui quasi victrici sacratur tumulus cum agello & luco in ipsa Dacia redacta in deditionem.

Bibendo cæcus. LIX.

Potor nobilis, Aule, lumine uno
Luscus Phryx erat, alteroque lippus.
Huic Heras medicus, bibas caveto
Vinum: *si biberis, nihil videbis*.

Rid us

Ridens Phryx, 1 *oculo, valebis, inquit,*
Miſceri ſibi protinus deunces,
Sed crebros jubet. exitum requeris?
Vinum Phryx, 2 *oculus bibit venenum.*

1 Ita Gallus quidam luſcus excuſſo ſibi in ludo gladiatorio punctim batuenti unico oculo exclamavit, *adieu mon œil, & bonne nuict meſſieurs.* 2 Extinctus enim eſt bibendo oculus.

Felix gaudeat. LX.

TRiſtis es, & felix; ſciat hoc fortuna caveto:
1 *Ingratum dicet te, Lupe, ſi ſcierit.*

1 Nec uſu, nec vultu, nec animo læto munera eius agnoſcentem. unde irata levis Dea inſtar Scyriæ capræ rem tibi diſturbabit.

Ad Cæſarem de roſis hibernis. LXI.

1 *UT novi dona tibi, Cæſar, Nilotica tellus*
Miſerat hiberuas 2 *ambitioſa roſas:*
3 *Navita deriſit Pharios Memphiticus hortos,*
urbis ut intravit limina prima tuæ.
Tantus veris honos, & odoræ gratia 4 *Floræ,*
5 *Tantaque Pæſtani gloria ruris erat.*
Sic quacunque vagus, greſſumque, oculoſque ferebat,
6 *Textilibus ſertis* 7 *omne rubebat* 7 *iter.*
At tu Romanæ juſſus jam cedere brumæ,
8 *Mitte tuas meſſes; accipe, Nile, roſas.*

1 Ubi tibi allatæ ſunt ex Ægypto roſæ hibernæ. 2 Ex hibernis roſis laudem captans. 3 Ipſe nauta ſeu mercator Ægypti-

Ægyptius visus est contemnere Ægyptios hortos præ nostris, in quibus magnam rosarum hibernarum copiam invenit. 4 Deæ florum. *Metonim.* 5 Tanta erat rosarum copia, quarum ferax Pæstum. 6 Coronis & sertis textis è rosis. vide quæ Senec. Agamem. v. 357. 7 Urbis vicus omnis. 8 Habe tibi rosas, mitte nobis frumentum.

Vestem ingeniosè petit. LXII.

Quidam me modo, Rufe, diligenter
Inspectum, velut emptor, aut lanista,
Cum vultu, digitoque subnotasset,
Tune es, tune ait, ille Martialis,
Cujus 2 *nequitias, jocosque novit*
Autem qui modo non habet 3 *Batavam?*
Subrisi modicè: levique nutu
Me, quem dixerat esse, non negavi.
4 Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?
Respondi; quia sum malus Poëta.
5 Hoc ne sæpius accidat Poëtæ,
Mittas, Rufe, mihi bonas lacernas.

1 Tanquam empturus quis servum, aut gladiatorem. mancipia autem venalia empturi diligenter inspiciebant, devestiebant etiam & contrectabant. 2 Epigrammata lasciva & jocosa. 3 Lectionem hanc, loco motam, sed opt. MSS. autoritate vindicatam, recipiunt aut certè agnoscunt tres Batavi clarissima Martialis lumina, Hadr. Junius. I. Gruterus, Petr. Scriverius & ferunt aliquanto clementius quam magnus ille Erasmus & patriotæ alii. exponunt scilicet gratulari sibi Poëtam, quod legatur ab omnibus Romæ, præterquam à Batavis; qui armis & duriori vitæ assueti, corporis Augusti custodes, non ita curabant jocos istos. Præterunt quippe (juxta Venusinum Poëtam)

Poëtam) poëmata Rhamnes, neque ſapit Centurionum genti nequior iſte ſal. Nam quod in vulg. legitur *ſeveram*, è gloſſa videtur huc tranſmigraſſe. 4 *Ego Poeta ſum, &, ut ſpero, non humillimi ſpiritus, &c. Quare ergo, inquis, tam male veſtitus es? Propter hoc ipſum, amor ingenii neminem unquam divitem fecit.* Petronius. 5 Ne ſæpius cogar me malum fateri Poëtam.

Vinum venenum. LXIII.

Cælatus tibi cum ſit, Ammiane,
Serpens in patera 1 *Myronis arte;*
2 *Vaticana bibis: bibis venenum.*

1 Sculptoris nobilis. 2 Pulchrè convenit ſerpenti expreſſo in poculo cum vino Vaticano, quod omnium peſſimum eſt, & ſævum toxicum.

In adventu Domitiani. LXIV.

Si deſiderium, Cæſar, populique patrumque
Reſpicis, & Latiæ gaudia vera 1 *togæ;*
Redde 2 *deum votis poſcentibus;* 3 *invidet hoſti*
Roma ſuo, 4 *veniat laurea multa licet.*
Terrarum dominum propius videt 5 *ille, tuoque*
6 *Terretur vultu barbarus, &* 7 *fruitur.*
Sed jam lætitiæ quo ſit fiducia major
Sarmaticæ laurus nuncius ipſe veni.

1 Gentis togatæ, Romanæ. 2 Te o Domit. 3 Quod tua fruitur præſentia. 4 Etſi magnam referres victoriam laureatis literis ſignificatam, lauream ſimul de Sarmatis Domitianus intulit Jovi Capitolino. 5 Hoſtis. 6 Vultu hoſtis & victoris. 7 Vultu ſpecioſo & auguſto Dei.

Solers

Solers nummorum aucupium. LXV.

ÆRa domi non sunt. supereſt hoc, Regule, tantum,
Ut tua vendamus munera: numquid emis?

Inopiæ ſuæ unicum remedium dicit eſſe venditionem munerum ſibi à Regulo miſſorum, quæ notat dominum non redempturum, donaturum potius pretium ipſorum.

De fragmento Argûs. LXVI.

1 *FRagmentum, quod vile putas & inutile lignum,*
Hæc fuit 2 *ignoti prima carina maris.*
Quam nec 3 *Cyaneæ quondam potuere ruinæ*
Frangere, nec Scythici triſtior ira freti.
5 *Secula vicerunt: ſed quamvis ceſſerit annis,*
6 *Sanctior iſt ſalva parva tabella rate.*

1 Quod Romæ extabat tempore Martialis, ut videtur. 2 Non prius tentari mortalibus, *nullaque mortales præter ſua litora norant.* Argonautas primum tentaſſe mare volunt poëtæ. 3 Duæ inſulæ in Ponti Euxini oſtio, quæ & Symplegades, quas tranſmiſere Argonautæ non ſine periculo. 5 Fluctus, ſcopulos, ſyrtes prætervectam & ſuperantem vicit tandem ætas. 6 Fragmentum hoc religione & antiquitatis veneratione vel ipſam integram vel alias quaſvis naves ſuperat.

Levia leviter cura. LXVII.

COgis me calamo, manuque noſtra
Emendare meos, Pudens, libellos.

O quam

O quam me nimium probas, amasque,
1 Qui vis archetypas habere nugas?

1 Qui vel in nugis, qualia sunt mea carmina, primogenitas probas ab ipso autore exaratas vel emendatas.

Lentè loquens. LXVIII.

Hoc agere est causas, hoc dicere, Cinna, disertè,
Horis, Cinna, 1 decem dicere verba novem?
Sed modo clepsydras ingenti voce petisti
Quatuor: 3 o quantum, Cinna, tacere potes!

1 Synecdoche finita. 3 Petiisti, credo, tantum spatii, quo taceres, non diceres.

De natali Lucani. LXIX.

Hæc est illa dies, quæ 1 magni conscia 1 partus,
Lucanum populis, & tibi, 2 Polla, dedit.
Heu Nero crudelis, 3 nullaque invisior umbra:
Debuit hoc saltem 4 non licuisse tibi.

1 Lucani nobilis poëtæ. 2 Polla Argentaria uxor Lucani. 3 Nullius cæde invisior quam Lucani. sic de Cicerone supra. 4 Respexit id, quod multis à se occisis dixit Nero, *Nescisse bonum Cæsarem, quantum Imperatori liceret.*

Ad Pollam uxorem Lucani Poëtæ. LXX.

1 Phœbe veni; sed quantus eras cum bella canenti
Ipse dares Latiæ plectra secunda lyræ.

Quid tanta pro luce precer? tu, Polla, maritum
2 Sæpe colas, & se sentiat ipse coli.

1 Ad sacra hæc quibus celebramus natalem Lucani, cui tu ipse dedisti secundam carminis epici à Virgilio gloriam. 2 Diu vivas, ut quotannis colas hunc mariti tui natalem.

Liber inæqualis. LXXI.

1 Iactat inæqualem Matho me fecisse libellum:
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
2 Æquales scribit libros 3 Calvinus & 3 umber:
2 Æqualis liber est, 4 Cretice, qui malus est.

1 Objicit Matho me scripsisse lib. inæqualem, cui, vel me fatente, & bona insunt & mala: habet præterea inæqualis liber laudem à rerum varietate. 2 Totos malos, quibus nihil admiscetur boni. nullus autem liber totus bonus est. 3 Poëta malus. 4 Alii leg. *Critice.*

Versus malè dulces & insipidi. LXXII.

Dulcia cum tantum scribas epigrammata semper,
Et 1 cerussata candidiora cute:
Nullaque mica 2 salis, nec amari 3 fellis in illis
Gutta sit, o demens, vis tamen illa legi,
4 Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti:
5 Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
6 Infanti melimela data, fatuasque mariscas:
Nam mihi, 7 quæ novit pungere, Chia sapit.

1 Cerussa expolita. 2 Ingenii, argutiæ, urbanitatis. 3 Amarulentiæ, acerbitatis. 4 Ut acida irritant stomachum; ita

ita acriter dicta invitant lectorem. 5 Qualem ori gratiam addunt, rugæ illæ inter ridendum contractæ: tale epigrammati decus addunt quæ risum movent. *Vel*, Ut minus grata est facies cui ridenti deest deus Gelasinus: ita & epigrammati perit venustas, si abfit mordacitas. 6 Infantibus mellita seu mustea poma dato, & propter dulcedinem insipidas ficus. q. d. Insulsis placeant epigrammata dulcia, & nec ingenio nec acerbitate condita: mihi placet epigramma salsum, acre, mordax, & piperatum. 7 Ficus Chia quæ salem & vinum sapit.

De Apro ad se misso. LXXIII.

1 *Tuscæ glandis aper populator, & 2 ilice multa*
Jam piger, 3 Ætolæ fama secunda feræ,
Quem meus intravit splendenti 4 cuspide 5 Dexter;
Præda jaces nostris 6 invidiosa focis.
Pinguescant madidi læto nidore 7 Penates,
Flagret & excisa festa culina 8 jugo.
9 Sed coquus ingentem piperis consumet acervum,
Addet & 10 arcano mista Falerna garo.
Ad dominum redeas: noster te non capit ignis,
11 Conturbator aper: 12 vilius esurio.

1 Glande paste in agro Tuscano. 2 Sagina & pinguedine à glande. 3 Magnitudine proxime apro illi quem irata Diana in Ætolorum agros immisit. lib. spect. 15. 4 Venabulo. 5 Al. A quo occisum & poëtæ missum arguit supremum distichon. 6 Opima; cui vel invideri possit, utpote majori quam mea ferat conditio. 7 Qui juxta focum, *Vel* ædes. *Metonymicè*. Al. *madido tetri nidore Penates*. 8 Sylva, *Hyperbolicè*: *Vel* lignis *Synecdochicè* è montis jugo. 9 Sed impensa condiendi superabit facultates meas: satius itaque est ut remittam Dextro, nisi fortè & ille mihi hos sumptus suppediter.

piditet. 10 Interiori meliorique garo, quod admisto Falerno dicebatur œnogarum. 11 In quo condiendo conturbabuntur rationes meæ, & decoquentur opes. 12 Minoris constat fames mea, viliori cibo contenta est, minore sumptu cœnam mihi constare velim.

Fingens podagram. LXXIV.

1 *Discursus varios,* 1 *vagumque mane,*
Et fastus, & ave 2 *potentiorum,*
Cum preferre patique jam negaret;
Cœpit fingere Cælius podagram.
Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit obligatque plantas,
Inceditque gradu laborioso;
(3 *Quantum cura potest, & ars doloris!*)
4 *Desit fingere Cælius podagram.*

1 Officiosas clientis discursitationes in salutandis patronis superbis. 2 Divitum. 3 *Ironicè.* 4 Veram enim habet podagram.

Modestè de se. LXXV.

1 *Muneribus cupiat si quis contendere tecum,*
Audeat hic etiam, Castrice, carminibus,
2 *Nos tenues in utroque sumus,* 3 *vincique parati:*
Inde soper nobis, & placet alta quies.
Tum mala cur igitur dederim tibi carmina quæris?
4 *Alcinoo nullum poma dedisse putas?*

1 Cum æquè nobilis sis Poëta, ac munificus dives. 2 Ego. 3 Opibus & carminibus. 4 Ut Phæacum illi regi, cui suppetebant

petebant poma nobiliſſima, aliquis forte muneri obtulit minus nobilia: ita ego tibi mala mea carmina.

Aut da, aut nega. LXXVI.

Primum eſt, ut præſtes, ſi quid te, Cinna, rogabo:
Illud deinde ſequens, ut cito, Cinna, neges.
Diligo præſtantem: non odi, Cinna, negantem.
Sed tu nec præſtas, nec cito, Cinna, negas.

Amicus verus & fortis. LXXVII.

1 *Maximus ille tuus, Ovidi, Cæſonius hic eſt,*
Cujus adhuc vultum vivida cera tenet.
Hunc Nero damnavit: 2 ſed tu damnare Neronem
Auſus es, & profugi, non tua, fata ſequi.
Æquora per Seyllæ magnus comes exulis iſti:
Qui modo nolueras conſulis ire comes.
3 *Si victura meis mandantur nomina chartis,*
Et fas eſt cineri me ſupereſſe meo:
Audiet hoc præſens, ventura que turba; fuiſſe
Illi te, Senecæ quod fuit ille ſuo.

1 Hæc eſt effigies in cera ad vivum expreſſa Max. Cæſonii, quem à Nerone damnatum in conjuratione Piſoniana, *Tacit. 15. Annal.* Tu, Ovidi, in exilium comitatus es per mare Siculum in Siciliam vel Africam cui modo præfuerat. proconſuli te comitem negabas, exuli offerebas. 2 Iniquum fuiſſe Neronis judicium arguebas, ſponte exulem ejus ſequutus. 3 Si vitale fuerit hoc carmen meum, ſcient inde præſentes & poſteri, Ovidium id præſtiriſſe Cæſonio, quod Cæſonius prius Annæo Senecæ à Claudio in Corſicam relegato.

De eodem. LXXVIII.

Facundi Senecæ potens amicus,
Caro proximus, aut prior Sereno,
Hic est maximus ille quem frequenti
Felix litera pagina salutat.
Hunc tu per Siculus secutus undas,
O nullis, Ovidi, tacende linguis,
Spreviſti domini furentis iras.
Miretur Pyladen ſuum vetuſtas,
Hæſit qui comes exuli parentis.
Quis diſcrimina comparet duorum?
Hæſiſti comes exuli Neronis.

1 Ejuſdem argumenti cum præcedenti epigram. 2 Carus, Serenus, Cæſonius Maximus, ut epigr. præcedenti, & Seneca epiſt. 87. Senecæ amiciſſimi erant. 3 Ad quem toties ſcripſit Seneca. 4 Neronis. 5 Oreſti, non quidem à matre in exilium miſſo, ſed ab Electra ſorore ſubducto, & à pædagogo in Phocidem ſublato: unde reverſus matris cæde patris ſui necem ultus, rurſum exulavit. Electra Eurip. & Sophoclis. 6 Crudeliſſimi tyranni, & cujus in manu erat te repetiiſſe, quod Clytemneſtra non potuit.

Morbo liberatus. LXXIX.

Doctorum Licini celeberrime 1 Sura virorum,
2 Cujus priſca gravis lingua reduxit avos:
3 Redderis, heu quanto fatorum munere! nobis,
Guſtata Lethes pene remiſſus aqua.
4 Perdideram jam vota metum, ſecuraque flebant
Triſtia cum 5 lacrymis, jamque peractus eras.

6 Nam

6 *Non tulit invidiam taciti regnator Averni,*
7 *Et raptas fatis reddidit ipse colos.*
Scis igitur, quantas hominum mors 8 *falsa querelas*
Moverit: 9 *& frueris posteritate tua.*
10 *Vive velut rapto, fugitivaque gaudia carpe:*
Perdiderit nullum vita reversa diem.

1 Sic Plinius Sec. 30. epist. 4. lib. *altissima ista eruditione tua dignissimam quæst. &c.* Al. *celeberrime summe Virorum.* 2 Cujus syncera oratio & antiquitatem sapiens exprimit gravitatem & mores veterum illorum Roman. 3 Quanto nos bearint munere Parcæ, quæ te prope mortuum vitæ restituerunt. 4 Tanquam in certa morte deposueramus spem & cum votis metum curamque pro te qui jam——5——Pro mortuo deploratus eras & conclamatus. 6 Vidit sensitque Pluto se non fore ferendo invidiam & querelas hominum te lugentium ipsiusque rapacitatem detestantium: itaque——7——Eripuit Parcis colos fusosque, & te vitæ restituit. 8 Te faucibus suis erepto decepta, *Vel* quam nos veram putabamus, teque verè mortuum. 9 Et quasi redivivus sentis quam charus sueris nobis, tanquam posteris tuis futurus. 10 Mortis itaque, cujus evasisti, memor, rape vitæ restitutæ gaudia ubi superfluis.

Laus insignis architecti. LXXX.

1 *Astra polumque* 2 *tuâ cepisti mente, Rabiri,* 1
4 *Parrhasiam mira qui struis arte domum,*
5 *Phidiaco si digna Jovi dare templa parabit,*
Has petat à nostro Pisa tonante manus.

1 Ut Phidias Jovis Olimpici simulachrum effecturus dicitur direxisse mentem suam ad vultum Jovis ab Homero expressum Iliad. *à*. Valer. Max. l. 3. c. 7. Ita tu, Rabiri, Domitiano palatium exstructurus concepisti mente cœlestem domum, quibus

magiſtris & exemplaribus utereris ad hanc fabricam. 2 Al. *pio*. 3 Architectus erat nobilis. 4 Palatinam, in monte Palatino, ubi Evander Arcas primus ædificavit. Parrhaſia autem urbs Arcadiæ eſt: unde Evander Virgilio dictus Parrhaſius 11. Æneid. 5 Si Piſa urbs illa Elidis inſtituerit ædificare templum dignum illo ſimulachro à Phidia fabrefacto, petat à noſtro deo Domitiano ſuum architectum Rabirium.

EPIGRAMMATUM

Delectus Liber Quartus.

MARTIALIS.

Ad Jovem. I.

I[illegible] Arpeia ventrande rector [1] aulæ,
Quem ſalvo duce credimus Tonantem,
Cum votis ſibi quiſque te fatiget.
Et poſcat dare, quæ dei poteſtas:
Nil pro me mihi, Jupiter, petenti,
Ne ſuccenſueris velut ſuperbo,
[2] Te pro Cæſare debeo rogare:
Pro me debeo Cæſarem rogare.

1 Capi-

1 Capitolii in colle prius Saturnio, mox *Tarpeio* à Virgine Tarpeia quæ arcem Sabinis prodidit dicto. 3 Tu mea & publica prece rogatus ſerva Cæſarem, ille me ſervabit: tu illi donato, ille mihi donabit.

Ubique habitans II.

Eſquiliis domus eſt, domus eſt tibi 1 colle Dianæ,
2 Et tua patricius culmina vicus habet:
3 Hinc viduæ Cybeles, illinc ſacraria Veſtæ;
Inde novum, veterem proſpicis inde Jovem.
Dic, ubi conveniam: dic, qua te parte requiram.
4 Quiſquis ubique habitat, Maxime, nuſquam habitat.

1 In monte Aventino, cujus ſummitas habet templum Dianæ. 2 Suntque tibi ædes in vico ſub Exquiliis ubi Servius Tullius juſſit patricios habitare. 3 Ex domo tua in Exquiliis ab altera parte vides ædem Veſtæ & Capitolium novum. Ex ædibus tuis in Aventino proſpicis templum Cybeles & Capitolium vetus. 4 *Nuſquam eſt, qui ubique eſt.* Senec. 2. epiſt.

In ſcurram. III.

Quod 1 te diripiunt potentiores
Per convivia, porticus, theatra,
Et tecum, quoties ita incidiſti,
Geſtari juvat, & juvat lavari:
Nolito nimium tibi placere.
2 Delectas, Philomuſe, non amaris.

1 Comitem habere certatim cupiunt. 2 Pro ſcurra & morione haberis, non pro amico.

Quis

Quis liber bonus. IV.

Triginta toto 1 *mala sunt epigrammata libro:*
Si totidem bona sunt, Lause, liber bonus est.

1 Modestè & per jocum librum suum excusat quasi ex malis & bonis epigrammatis compactum. Tamen æquus judex compensiet vitiis bona.

Tonsor lentus. V.

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,
1 *Expungitque genas;* 2 *altera barba subit.*

1 Al. *Expiguitque.* 2 Tardus tonsor seu circumspectus tantam operi impendit moram, ut vel radenti altera succrescat barba.

Poëta pictor sui. VI.

1 *Dum mea Cæcilio formatur imago Secundo,*
2 *Spirat & argutâ picta tabella manu:*
I liber ad Geticam 3 *Peucen, Istrumque* 4 *tacentem;*
5 *Hæc loca perdomitis gentibus ille tenet.*
Parva dabis caso, sed dulcia dona sodali:
6 *Certior in nostro carmine vultus erit.*
Casibus hic nullis, nullis delebilis annis
Vivet, Apelleum cum morietur opus.

1 Dum Cæcilius Secundus (Plinius, ut credo, Junior: namque is Bithyniam & Pontum obtinuit provincias) sibi effingi curat meam imaginem. Quod discessuri amici muneri facitabant ad memoriam absentium revocandam. 2 Ad vivum efficta. 3 Insulam ad Istri ostium. 4 Placidis & quasi stagnan-

ſtagnantibus aquis, vel gelu & frigore concretum. alii leg. *jacentem.* 5 Supra num. 1. 6 Epigrammata Cæcilio grata, & quæ ingenii mei imaginem certiorem expreſſerint & diuturniorem retinuerint, quam tabula quævis ab artifice peritiſſimo efficta.

Pauca ſcribere facile eſt. VII.

Quod non inſulſe ſcribis tetraſticha 1 *quædam;*
Diſticha quod bellè pauca, Sabelle, facis:
Laudo, nec admiror, facile eſt epigrammata bellè
Scribere; 2 *ſed librum ſcribere difficile eſt.*

1 Pauca. 2 Deſideratur enim ad librum perficiendum varietas, acumen, & largus ingenii fons.

Nil ſponde, aut præſta. VIII.

Si quid opus fuerit, ſcis me non eſſe roganduin,
Bis nobis dicis, Baccara, terque die.
1 *Appellat rigida triſtis me voce Secundus:*
Audis, 2 *ſed neſcis, Baccara, quid ſit opus.*
Penſio te coram petitur clarèque, palamque:
Audis, ſed neſcis, Baccara, quid ſit opus.
Eſſe queror gelidaſque mihi tritaſque lacernas;
Audis, ſed neſcis, Baccara, quid ſit opus.
Hoc opus eſt, ſubito ſias ut ſidere mutus,
Dicere ne poſſis, Baccara, quid ſit opus.

1 Exigit à me fœnus creditor.

In emacem. IX.

O Maia, Caſtor, emis: ſic fiet, ut omnia vendas.

Cum

Cum ultra facultates omnia vis habere lauta ac nitida, multaque emis, adigeris tandem urgente inopia ad omnia vendenda.

Laudat libellos suos. X.

Quinque satis fuerant; sed sex, septemque libelli,
Est nimium: quid adhuc ludere Musa juvat;
Sit pudor, & finis, jam plus nihil addere nobis
Fama potest: teritur noster ubique liber.
1 Et cum rupta situ 2 Messallæ saxa jacebunt,
Altaque cum 3 Licini marmora pulvis erunt:
Me tamen ora legent, & secum plurimus hospes
Ad patrias sedes carmina nostra feret.
Finieram, cum sic respondit 4 nona sororum,
Cui coma, & unguento sordida vestis erat:
*Tune potes dulces, ingrate, relinquere * nugas?*
Dic mihi, quid melius desidiosus ages?
An juvat ad tragicos 5 soccum transferre cothurnos,
Aspera vel 6 paribus bella tonare modis;
7 Perlegat ut tumidus rauca te voce magister,
8 Oderit & grandis virgo bonusque puer?
Scribant ista graves nimium, nimiumque severi,
9 Quos mediâ miseros nocte lucerna videt.
At tu Romano lepidos 10 sale tinge libellos:
11 Agnoscat mores vita legatque suos.
12 Angusta cantare licet videaris 12 avena,
Dum tua multorum vincat avena tubas.

1 Atque ubi invidiosa vetustas in pulverem verterit marmoreas ædes vel potius sepulchra.—2—M. Val. Corvini Messalæ oratoris clariss. &—3—Licinii ditissimi liberti Cæs. Augusti. 4 Una è novem musis, non tamen infima, Thalia con-

conviviis apta: uncta itaque pro more à balneis & ante convivia. * Epigrammata? 5 Versum humilem & levem instar comicorum, quorum propriè est soccus. 6 Versibus heroicis. 7 Melior lectio *prælegat:* uti in scholis prælegunt & exponunt magistri Homerum, Virgilium, & alios autores epicos. 8 Tædio, vel propter pœnas irrogatas, ipsos execrentur autores discipuli. 9 Quos elucubrationes reddunt miseros. 10 Jocoso acumine. 11 Vita communis hominum hic legat &c. 12 Tenui carmine, sive versum sive argumentum respicias.

Vir caput uxoris. XI.

UXorem quare locupletem ducere nolim
Quæritis? 1 uxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona suo sit, Prisce, marito:
Non aliter 2 fuerint fœmina virque pares.

1 Nolo subjici uxori, quæ propriè viro *nubere* dicitur. nolo dote libertatem vendere, γυναῖκ ὑ δεσποιναν θέλω ἧς ἐστὶ δοῦλος ὁ πένης, Anaxandrides apud Stobæum. 2 MSS. *fiunt.*

Morio. XII.

MOrio dictus erat: 1 viginti millibus emi.
Redde mihi nummos, Gargiliane: 2 sapit.

1 Fatui isti & moriones in pretio & deliciis erant apud divites ad hilaritatem. vel, ut hodie apud nostros fatuos divites, ut sit in ædibus aliquis domino ipso stultior. 2 Plus justo sapit, id est, plus quam fatuum & morionem vellem.

Aman-

Amantior arborum quam amicorum. XIII.

Pallida ne 2 *Cilicum timeant pomaria brumam,*
Mordeat & 3 tenerum fortior aura nemus:
Hibernis objecta Notis 4 specularia puros
Admittunt soles, & 5 sine fæce diem.
At mihi cella datur, non tota clausa fenestra,
In qua 6 nec Boreas ipse manere velit.
7 Sic habitare jubes veterem crudelis amicum?
Arboris ergo tuæ tutior hospes ero.

1 Ab injuria ventorum & frigoris. 2 Referas *Cilicum* ad arbores potius è Cilicia transfatas quam ad brumam. 3 Stirpium teneriorum succrescentem sylvam. 4 Lapides pellucidi in tenues crustas fissi, quibus Romani in fenestris utebantur ut nos vitro, Seneca epist. 91. & lib. de Provid. Divina c. 4. Plin. l. 15. c. 16. Columell. l. 11. c. 3. Pancirol. 5 Purum, absque pulveris, venti aut atomorum turbine, sine pluvia & tempestate. Al. *& sine sole diem.* 6 Non ipse horrens Septentrionis incola Boreas. *Emphasis hyperbolica.* 7 In hoc versu quodque verbum est Emphaticum.

Rex suos norit. XIV.

Dum nova 1 *Pannonici* * *numeratur gloria belli,*
Omnis & ad reducem dum litat ara 2 *Jovem;*
Dat Populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus,
3 Et ditant Latias tertia dona tribus;
Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos;
4 Nec minor ista tuæ laurea pacis erit.
Quod tibi de sancta credis pietate tuorum,
Principis est virtus maxima, 5 nosse suos.

1 Sarma-

1 Sarmatici. * *Narratur.* 2 Domitianum. 3 Et à Domitiano datum plebi pauperique populo congiarium & tributim epulum, propter relatam è bello Sarmatico lauream tertiam: bis enim ante de Cattis & Dacis triumpharerat. 4 Quod cum licuisset justum agere triumphum, lauream tantum Jovi Capitolino maluit inferre. 5 Benevolos animos & amorem subditorum suorum erga se propter benemerita agnoscere.

Actor malæ causæ. XV.

EGi, Sexte, tuam, pactus duo millia, causam.
Misisti nummos quot mihi? mille. quid est?
1 *Narrasti nihil, inquis, & à te prodita causa est:*
2 *Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.*

1 Dicis me malè egisse & causam prodidisse. 2 In solatium dedecoris mei & jacturæ famæ quam ex causa tua sustinui.

Fautor alienæ famæ. XVI.

SIc tua, Cirini, promas epigrammata vulgo,
** ut mecum possis vel 1 prior ipse legi:*
* *Sed tibi tantus inest veteris respectus amici,*
Carior ut mea sit quam tua fama tibi.
2 *Sic Maro nec Calabri tentavit carmina Flacci,*
Pindaricos posset cum superare modos:
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset tragico fortius ore loqui.
3 *Aurum, & opes, & rura frequens donabit amicus.*
Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

* Bonane hæc fide? an Ironicè? videtur sanè & ex animo, propter exemplum Virgilii. 1 Majori laude quam ego.

2 Hac

2 Hac modestia & amicitia inductus Virgilius cessit Horatio lyrici carminis laudem, & Vario epici carminis vel tragœdiæ gloriam, cum illum Pindaricæ lyræ modis, hunc Sophoclei cothurni sublimitate vicisse potuit. Varium siquidem ut epicum & Mæonii alitis æmulum canit Horatius. ode 6. l. 1. ita Varii tragœdiam Thyesten cuilibet Græcorum comparat Quintilianus lib. 10. c. 1. 3 Censu se aliis habere inferiores ferunt non pauci: sed nemo ferè est qui se altero minus ingeniosum fateri velit.

Dissimulator. XVII.

Pauper videri Cinna vult; & est pauper.

Cinna hic verè pauper, quasi dissimularet opes, ostentabat pannos, & paupertatem usque jactabat, ut stulti & ebrii simulare volunt non raro stultitiam & ebrietatem, cum nil opus sit simulatione.

Poëta polygraphus. XVIII.

Cum facias versus nulla non luce ducenos,
Vare, nihil recitas: 1 non sapis, atque 2 sapis.

1 Qui stans pede in uno in hora ducentos præcipitas versus, vitiosos scilicet & ineptos qui tibi lutulento fluenti è bucca excidunt. 2 Qui non recitas malos illos versus, unde tibi plus esset dedecoris quam laudis.

Adulatoria. XIX.

1 *Phosphore, redde diem; quid 2 gaudia nostra moraris?*
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

Romæ

Roma 3 rogat. 4 placidi numquid te pigra Bootæ
Plaustra vehunt, lento quod nimis 5 igne venis?
6 Ledæo poteras adducere Cyllaron astro:
Ipse suo cedet nunc tibi Castor equo. (*Æthon*
Quid 7 cupidum Titana tenes? 8 jam Xanthus, & Phæna volunt: vigilat 9 Memnonis alma parens.
10 Tarda tamen nitidæ non cedunt sidera luci,
Et cupit Ausonium Luna videre ducem.
Jam, Cæsar, vel nocte veni: 11 stent astra licebit,
Non deerit populo te veniente dies.

1 Veneris stella, quæ Solis orientis prenuncia Lucifer dicitur, solem occidentem subsequens, Vesperus. 2 Desiderium Cæsaris expectati & cum die urbem ingressuri. 3 Ut diem properes. 4 Cur tardè oreris ac si vehereris plaustro quod insequi videtur Arctophylax, signum tardum quia polo vicinum? 5 Stella, luce. 6 Sumas licet Castoris equum illi à Mercurio donatum, & jam astris additum. 7 Exoriri cupientem solem. 8 Jam solis equi cursum gestiunt. 9 Aurora. 10 Stant stellæ, nec movetur luna desiderio (credo) videndi Imperatorem Rom. redeuntem. 11 Ipse Cæsar sibi sol erit, goriæque suæ fulgore lustrabit cœlum vel, manente noctis facie.

Cocus cæsus. XX.

Esse tibi videor sævus, nimiumque gulosus,
Qui propter cœnam, Rustice, cædo cocum?
Si levis ista tibi flagrorum causa videtur,
Ex qua vis causa vapulet ergo cocus?

An quæso iniquum est, si qui pendat pœnas eius quod deliquerit in sua arte? tum sanè iniquus esse viderer si delictum alieni artificii in illo punirem.

Quis cultus Dei. XXI.

SI quid fortè petam timido, gracilique libello,
1 Improba non fuerit si mea charta; dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, precesque Jovem.
Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille deos: 2 qui rogat, ille facit.

1 Impudenter petax. 2 Qui supplicat, qui adorat, qui rogat, ille numen inesse rogato fatetur: ita ego te Deum facio dum rogo. *Adulatoriè & parasitice.*

Dona suspecta. XXII.

MUnera qui tibi dat locupleti, Gaure, senique;
*Si sapis & sentis, hic tibi ait, * morere.*

* Ut in bona tua succedat hæredipeta ille.

De distichis. XXIII.

DIsticha qui scribit, puto, vult brevitate placere.
Quid prodest brevitas, dic mihi, si liber est?

Habet quidem epigramma laudem suam à brevitate, & sunt qui distichon vel tetrastichon excedere oportere epigramma negant. Et tamen liber è distichis æquè liber est, ac si ex longioribus epigramm. compingeretur.

De falso Scævola veri æmulo. XXIV.

1 *QUi nunc Cæsareæ lusus spectatur arenæ,*
Temporibus Bruti gloria summa fuit.

Ad-

Adſpicis, ut teneat flammas, pœnâque 2 fruatur
Fortis, & attonito regnet in igne manus!
3 *Ipſe ſui ſpectator adeſt, & nobile dextræ*
4 *Funus amat: 5 totis paſcitur illa ſacris.*
6 *Quod niſi rapta foret nolenti pœna, parabat*
Sævior in 7 laſſos ire ſiniſtra focos.
8 *Scire piget poſt tale decus quid fecerit ante:*
Quam vidi, ſatis eſt hanc mihi noſſe manum.

1 Quod apud primos Romanos admirandæ erat & celebrandæ fortitudinis opus, nos jam per luſum fieri videmus. 2 In laudem ſuam & quaſi voluptatem vertat. 3 *Eleganter & Enphaticè.* Ipſe per ocium, quaſi illæſus & à manu ſua alienus ſpectavit dextram ſuam exuri. 4 *Metaphora elegans.* quaſi vivam dextram rogo inferret. 5 Tanquam victima exuritur. in ara enim fecerat hoc Scævola. 6 Namque amovendus erat fictitius hic Scævola ab igne juſſu Imperatoris; ut ille verus, regis. 7 Victos & fortitudini cedentes. 8 Non quærimus quænam ſcelera commiſerit ante; illum fortem eſſe virum vel ex hoc apparet.

In peſſimos conjuges. XXV.

Cum ſitis ſimiles, pareſque vitâ,
uxor peſſima, peſſimus maritus;
Miror, non benè convenire vobis.

Cum plurimum ad amorem valeat morum ſimilitudo, vel inter malos.

Adulatoria. XXVI.

Hæc, Auguſte, ſacro quæ vertice ſidera pulſat,
Par domus eſt cœlo; ſed minor eſt domino.

Dona dator commendat. XXVII.

Magna licet toties tribuas, majora daturus
1 Dona 2 ducum victor, 3 victor & ipse tui:
Diligeris populo non propter 4 præmia, Cæsar,
Propter te populus præmia, Cæsar, amat.

1 Spectacula, epulas, munera, congiaria, &c. Sueton. Domit. 2 Regum Sarmatarum, Dacorum, &c. 4 Et qui teipsum indies virtute & benignitate superas.

Ad Priapum. XXVIII.

Non horti, neque 1 palmitis beati,
Sed rari nemoris, Priape, custos:
Ex quo natus es, & potes renasci,
Furaces, moneo, manus repellas,
Et sylvam domini focis reserves.
2 Si defecerit hæc, & ipse lignum es.

1 Vitis, vineæ. 2 Namque è ligno es, & nisi sylvam custodias, deficiente in focum ligno, ipse tu combureris.

Honos alit artes. XXIX.

Temporibus nostris ætas cum cedat avorum,
Creverit & major cum 1 duce Roma suo:
Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quemquam tanta bella sonare tuba.
Sint 2 Mecœnates, non deerunt, Flacce, Marones,
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.

3 Jugera

Jugera perdiderat miſeræ vicina Cremonæ,
Flebat & abductas 4 Tityrus æger oves.
Riſit 5 Tuſcus eques, paupertatemque malignam
Reppulit, & celeri juſſit ubire fuga.
Protinus 6 Italiam concepit, & 7 arma virumque,
Qui modo vix 8 Culicem fleverat ore rudi.
Quid Varos, Marſoſque loquar, ditataque vatum
Nomina, magnus erit quos numerare labor?
Ergo ero Virgilius, ſi munera Mœcenatis
Des mihi? 9 Virgilius non ero, 10 Marſus ero.

1 Imp. Domitiano. 2 Qui foveant poëtas, quod fecit. C. Cilnius. Mæcenas. 3 Vide Virgilii vitam & eclog. 1. & 9. unde hoc hemiſtich. *miſeræ vicina Cremonæ.* 4 Virgilius ſub perſona Tityri. eccl. 1. 5 Mæcenas regibus Etruſcis oriundus. 6 Hiſtoriam Italiæ & Romani nominis ducti ab Ænea. 7 Libros Æneidos, cujus initium *Arma virumque cano, &c.* 8 Poëmation de Culice. 9 Non ero clariſſimus epicus; ero clarus, ut ſpero, epigrammatographus. 10 Poëta epigrammatarius. lib. 2.

In luſcum furem. XXX.

ADſpicis hunc 1 uno contentum lumine, cujus
*2 Lippa ſub * attrita fronte 2 lacuna patet?*
Ne contemne 3 caput, nihil eſt furacius illo:
Non fuit 4 Autolyci tam 5 piccata manus.
Hunc tu convivam cautus 6 ſervare memento:
Tunc furit, atque oculo luſcus utroque videt.
Pocula 7 ſoliciti perdunt 8 ligulaſque miniſtri,
Et latet in tepido plurima mappa ſinu.
Lapſa nec à cubito ſubducere pallia neſcit,
Et tectus lanis ſæpe duabus abit.

Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licet.
9 Si nihil invaſit, puerum tunc arte doloſa
Circuit, & ſoleas ſurripit ipſe ſuas.

1 Cui unus ſufficit ad furta oculus. 2 Cavea oculi ſtillans. * Impudenti, effricta fronte. 3 Hominem, ut Græci κεφαλὴν vel ſimpliciter, caput unoculum noli credere inutile aut innocuum. 4 Mercurii filii patri furtis ſimillimi Iliad. κ. 5 Cui adhæreant tacta. viſcata manus. 6 Obſervare Al. *vitare*. 7 Qui quam ſolicitè cuſtodiunt. 8 Gladiolos in linguæ modum deſinentes. 9 Si nihil aliud eſt quod furetur, puero ſuo, qui ad pedes cuſtodit depoſitas ſoleas ſuas ſurripit, ne deſuetæ manus artem dediſcant.

Hortus hybernus. XXXI.

Qui 1 Corcyrei vidit pomaria regis,
2 Rus, Entelle, tuæ præferat ille domus,
Invida purpureos 3 urat ne bruma racemos,
Et gelidum 4 Bacchi munera frigus edat;
5 Condita perſpicua vivit vindemia gemma,
Et tegitur felix, nec tamen uva latet.
Formoſum lucet ſic per 6 bombycina corpus:
Calculus in nitida 7 ſic numeratur aqua.
Quid non ingenio voluit natura licere?
8 Autumnum ſterilis ferre jubetur hiems.

1 Alcinoi regis Phæacum. 2 Præferat tuum hortum illius horto. 3 Mordeat. *Boreæ penetrabile frigus adurit.* Virgil. 4 Vites. 5 Lapide ſpeculari tegitur ab injuria frigoris. 6 Multitia è bombice vel ſerico intexta, tenuia & pellucida. Senec. benef. l. 7. c. 9. & Juvenal. ſat. 2. v. 66. Hujuſmodi veſtes vitreæ, nebulæ lineæ, vela ſerica, carbaſei venti, texta pel-

pellucida Romanis in uſu erant. 7 Ita perlucent & apparent calculi, ut numerari poſſint. 8 Ita muniti ſpecularibus horti ipſâ bruma fructus ferunt, perinde ac in autumno.

Laus veterum. XXXII.

Miraris veteres, Vacerra, ſolos,
Nec laudas niſi mortuos poëtas.
Ignoſcas petimus, Vacerra: 1 tanti
Non eſt, ut placeam tibi, perire.

1 Ut tua mihi poſt fata contingat laus, non propero mori.

Cœna cum ignotis. XXXIII.

Ignotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus à te
Miraris, quereriſque, litigaſque.
** Solus cœno, Fabulle, non libenter.*

* Solus quippe videtur, qui inter ignotos nec ſuæ conditionis eſt, utcunque magnus ſit illorum numerus.

Aut ſtent aut creſcant munera. XXXIV.

Quatuor argenti libras mihi 1 tempore brumæ
Miſiſti ante annos, Poſtumiane, decem.
Speranti plures 2 (nam ſtare, aut creſcere debent
Munera) venerunt pluſve, minuſve duæ.
Tertius & quartus multo inferiora tulerunt,
Libra fuit quinto 3 Septitiana. 4 quid eſt?

5 *Beſſalem ad ſcutulam ſexto pervenimus anno.*
Poſt hunc 6 *in cotulâ raſa ſelibra data eſt.*
Octavus 7 *ligulam miſit ſextante minorem:*
Nonus 8 *acu levius vix cochleare tulit.*
9 *Quod mittat nobis decimus jam non habet annus:*
10 *Quatuor ad libras, Poſtumiane, redi.*

1 Saturnalibus in menſe Decembri. 2 *Beneficia ſubvertis antiquioria, niſi illa poſterioribus cumules.* Plinius ſec. epiſt. 4. l. 3. & Seneca 2. de benef. c. 11. *Parum eſt dediſſe, fovenda ſunt beneficia, &c.* 3 Libra octo unciarum cum ſemuncia. quæ Romanis bello attritis defluxit ab unciis 12. 4 *Miſiſti nummos quot mihi? mille. quid eſt?* Ita Scriverius. cum prius eſſet *quidem*, ineptè conceptum compoſitum. que à ſciplo librario, ex eo quod exaratum invenerat, *quiddem?* 5 Ad vaſculum octo unciarum. 6 Cotyla ſeu calix politus vel cælatus ſex unciarum datus eſt. 7 Vaſculum, menſuram quæ quartam partem cyathi continet. alias ſignificat *ſpathulam*, gladiolum. 8 Al. *acu levius mîcochl.* 9 Non invenit quod minus mittat. 10 Incipe rurſus à primo anno, & perage, ſi placet, annua munera in circulum.

Dii ridiculi. XXXV.

Quantum jam ſuperis, Cæſar, cœloque dediſti,
1 *Si repetas, & ſi creditor eſſe velis;*
2 *Grandis in ætherea licet auctio fiat Olympo,*
Coganturque dei vendere quidquid habent:
3 *Conturbabit* 4 *Atlas,* 5 *& non erit uncia tota,*
Decidat tecum qua pater ipſe deum.
Pro 6 *Capitolinis quid enim tibi ſolvere templis,*
Quid pro 7 *Tarpejæ frondis honore poteſt?*
8 *Quid pro culminibus geminis matrona tonantis?*
9 *Pallada prætereo:* 10 *res agit illa tuas.*

Quid

Quid loquar 11 *Alciden, Phœbumque, pioſque Laconas?*
12 *Addita quid Latio Flavia templa polo?*
Expectes, & ſuſtineas, Auguſte, neceſſe eſt:
Nam tibi quod ſolvat non habet arca Jovis.

1 Si tibi rependi velles, nec donares. 2 Etiamſi haſta poſita opes ſuas dii deæque vendere velint. 3 Cedet foro. 4 Qui cœlum humeris ſuſtinere fingitur. *vel*, cœlicolæ quotquot ſuſtinet Atlas. 5 Nec ipſe Jupiter ſi velit tecum decidere, poterit ſolvere unciam de aſſe. O miſerum decoctorem Jovem! 6 Capitolium incendio abſumptum reſtituiſti, & novam ædem in Capitolio excitaviſti Jovi cuſtodi. Domit. Sueton. cap. 5. 7 Coronæ quernæ, ut & laureæ Capitolinæ. 8 Quid pro geminis delubris tibi ſolvere poteſt Juno? 9 Cui Chalcioœcæ templum erexiſti. Caſſiod. l. 6. c. 11. cui ſtatuam in cubiculo conſecraſti & quinquatria. 10 Illa à te ſtat; res tuas, rationes & conſilia diſponit; tibi familiare numen eſt, imo mater. ubi enim Domitianus audiviſſet ex lib. Sibyllinis, fore, ut virgo pareret æternum Imperatorem, nihil amplius voluit quam ſe eſſe filium perpetuæ virginis Dianæ. 11 Herculi templum in via Appia poſitum & ſtatuam. ut & Apollini, & ex pietate Pollucis erga fratrem alternatim immortalibus Caſtori & Polluci filiis Ledæ Lacenæ. 12 Templum Flaviæ gentis, quod cœlum vertice tangit.

Rarus amans veri. XXXVI.

Dic verum mihi, Marce, dic amabo:
Nil eſt, quod magis audiam libenter:
Sic & cum recitas tuos libellos,
Et cauſam quoties agis clientis,
Oras, Gallice, me rogaſque ſæpe.
Durum eſt me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergo quid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

In

In cœnipetam. XXXVII.

Cœnes, Canthare, cum foris libenter:
Clamas, & maledicis, & minaris.
Deponas animos truces, monemus:
Liber non potes, & gulosus esse.

Parasitus instruatur necesse est octava arte ingenua, hoc est, Adulatoria. gulosus cœnipeta loquatur placentia, ut qui libertatem dapibus vendiderit.

Amicus cœnæ non amicorum. XXXVIII.

Hunc, quem cœna tibi, quem mensa paravit amicum
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Aprum amat, & mullos, & sumen, & ostrea, non te.
Tam benè si cœnem, noster amicus erit.

Errat, inquit Seneca, *qui amicum in atrio quærit, in convivio probat.*

De seipso. XXXIX.

Note licet nobis sublimi pectore vates,
Cui referet serus præmia digna cinis.
Hoc tibi sub nostra 2 breve carmen imagine vivat,
Quam 3 non obscuris jungis, Avite, 3 viris.
Ille ego sum nulli nugarum laude secundus:
Quem non miraris, sed puto lector amas.
Majores majora sonent: mihi parva locuto
Sufficit in vestras sæpe redire manus.

1 Utem-

1 Utcunque ſciam quantum carmine valeas, quantoque ſublimiorem ipſe potuiſſes imagini noſtræ adjeciſſe inſcriptionem; ſubſcribe tamen, ſi placet, hoc tetraſtichon imagini meæ, quam in bibliothecam tuam admittere dignaris. Al. *Non te celabis.* 2 Tetraſtichon quod ſeq. *Ille ego ſum, &c.* 3 Clariſſ. autorum imaginibus in bibliotheca tua.

De templo Flaviæ gentis. XL.

1 Dum Janus hiemes, 2 Domitianus autumnos,
3 Auguſtus annis commodabit æſtates:
4 Dum grande famuli nomen aſſerit Rheni
Germanicarum magna lux calendarum:
5 Tarpeii ſummi ſaxa dum patris ſtabunt:
6 Dum voce ſupplex, dumque thure placabit
Matrona dives dulce Julium numen:
Manebit 7 altum Flaviæ decus gentis,
8 Cum ſole, & aſtris, cumque luce Romana.
Invicta quidquid condidit manus, 9 cœlum eſt.

1 Quamdiu erunt hyemes, quarum medio menſi Janus dedit nomen. 2 Quamdiu erit autumnus, cujus menſem Octobrem Domitianus à ſe appellari voluit Domitianum. 3 Quamdiu erunt æſtates, in quibus menſis Sextilis ab Auguſto denominatus eſt. 4 Dum magna & prima dies Septembris redit, qui à Domitiano nomen habet Germanici ob Germanos Rheni fluv. accolas ſubactos. 5 Dum ſtabit capitolium Jovis à Tarpeia, olim Sabinis proditum. 6 Dum matronæ Rom. thure & precibus colent Juliam Titi filiam quam Domitianus conſecravit relatam in deam. 7 Templum Flaviæ gentis à Domitiano conditum. Suet. Domit. cap. 1. 5. & 17. 8 Quamdiu fulgebunt Sol, aſtra & gloria imperii Rom. locutio Ovidiana. *Cum ſole & luna ſemper Aratus erit.* Æternum, ut cœlum. ex ſcholæ Peripateticæ ſententia.

Epi-

Epitaphium Latini. XLI.

1 *Dulce decus ſcenæ: ludorum fama, 2 Latinus*
Ille ego ſum; plauſus, deliciæque tuæ:
Qui 3 ſpectatorem potui feciſſe 3 Catonem,
4 Solvere qui Curios, Fabriciosque graves.
Sed 5 nihil à noſtro ſumpſit mea vita theatro,
Et 6 ſola tantum ſcenicus arte fevor:
*Nec poteram gratus * domino ſine moribus eſſe:*
*Interius mentes inſpicit ille * deus.*
Vos me laurigeri 7 paraſitum dicite Phœbi,
*Roma ſui famulum dum ſciat eſſe * Jovis.*

1 *Ego ſum dulce decus, &c.* ex perſona Latini ſepulti quod fit in Epitaphiis. 2 Celebris mimus, Domitiano charus. 3 Intrantem ut exeat tantum. 4 In riſum ſolvere graviſſimos illos & continentiſſimos viros Curium & Fabricium. 5 Non contraxit ſibi laſciviam & improbitatem in theatris exprimi ſolita. 6 Non animo, non moribus. * Domitian. 7 Mimi & hiſtriones, qui poëtarum carmina recitabant, appellabantur paraſiti Apollinis.

In vetulam improbam. XLII.

1 *Secula Neſtoreæ permenſa, Philæni, ſenectæ,*
2 Rapta es ad infernas tam cito Ditis aquas?
3 Euboicæ nondum numerabas 4 longa Sibyllæ
Tempora: 5 major erat menſibus illa tribus.
Heu 6 quæ lingua ſilet! non illam mille 7 cataſtæ
Vincebant, nec 8 quæ turba Serapin amat:

Nec

Nec matutini 9 *cirrata caterva magistri,*
Nec quæ 10 *Strymonio de grege ripa sonat.*
Sit tibi terra levis, mollique tegaris arenâ,
Ne tua non possint eruere ossa canes.

1 Tria secul. 300. annos, ut quidam voluit. ut alii 90. cum γονὴ pariendi ac generandi perfectius spatium annorum 30. periodum conficiat. Cæl. Rhod. l. 19. c. 22. 2 Quasi immatura, *Ironicè*. 3 Cumanæ. 4 Ætatem M annorum ex voto suo ut tot annos viveret, quot manu complecteretur arenæ corpora, &c. Ovid. Metam. l. 14. 5 Fingit Hyperbolicè poëta defuisse Philenidi 3. tantum menses de ætate Sibyllæ. 6 Quam vocalis & Stentorea! 7 Servi in catastis, id est, pegmatis ligneis venales expositi. 8 Isidis sacerdotes invento Osiri. 9 Pueri cirrati in scholis. Pers. satyr. 1. v. 29. 10 Gruibus, imminente tempestate, vel hyeme, magno cum clangore è Thracia, cujus Strymon est fluv. advolantibus.

Effigies pueri. XLIII.

Hæc sunt illa mei quæ cernitis ora Camoni:
Hæc 1 *pueri facies primaque forma fuit.*
Creverat hic vultus bis denis fortior annis;
Gaudebatque suas pingere barba genas:
2 *Et libata semel summos modo purpura cultus*
Sparserat, invidit de 3 *tribus unâ soror,*
Et festinatis incîdit stamina pensis;
Absentemque patri rettulit urna rogum.
4 *Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur,*
Hæc erit in chartis major imago meis.

1 Infantis. 2 Et lanugo ejus subrufa semel refecta sparserat summos cultus, id est, vestes, vel *vultus*, vel ut alii legunt *cultros*.

cultros. id eſt, novaculas. Cultros (inquit Joſ. Scalig. in Catullum) intelligit *ſicilices*, id eſt, cultros tonſorios. 3 Parcis. *& ſemper de tribus una necat.* 4 Pictura infantem oſtendit, ipſa infans & interitura: carmen hoc meum fuiſſe vicennem teſtatur, monumentum pictura certius & perennius.

Quid novi? XLIV.

ARtibus his ſemper cœnam, Philomuſe, mereris;
Plurima dum fingis, ſed quaſi vera refers.
Scis, quid in 1 *Arſacia* 2 *Pacorus deliberat aula.*
3 *Rhenanam numeras, Sarmaticamque manum.*
Verba ducis Daci chartis mandata 4 *reſignas;*
5 *Victricem laurum quam venit ante vides.*
6 *Scis quotics* 7 *Pharios madeat* 8 *Jove* 9 *fuſca Syene:*
10 *Scis quota de Libyco littore puppis eat:*
11 *Cujus Iuleæ capiti naſcantur olivæ;*
Deſtinet æthereus cui ſua ſerta pater.
12 *Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me;*
Hac lege: ut narres nil, Philomuſe, novi.

1 Parthica. Parthorum reges ab Arſace, deinde Arſaces dicti. ut Pontici, Mithridates; Ægypti, Ptolemæi; Armenii, Tigranes; Romani Imp. Cæſares, &c. 2 Parthorum rex. 3 Fingis te referre poſſe copiarum Germanicarum & Sarmat. numerum. 4 Aperis, ac ſi tu noſſes ſecreta regum. acceptis reſignatiſque literis ab illis. 5 A Sarmatis relatam. 6 Tu ſcis quoties pluat in Ægypto. quod perraro. 7 Ægyptia, à Pharo inſula. 8 Pluvia, imbre: Jupiter enim media aëris regio, ima Luna, ſumma Minerva, qui magni hinc Dii. 9 Cujus incolæ à Sole colorantur. Syene enim in confinibus Ægypti ſub Tropico Cancri directè locatur. *atque umbras, nuſquam flectente Syene.* Lucan. 10 Lynceo vel Strabone perſpicacior potes numerum referre navium Carthaginis portu

ſolven-

solventium. Plin. l. 7. c. 21. 11 Tu nosti quibus Cæsar coronas in quinquatriis sit daturus. 12 Ego invito te, sub lege silentii.

Amicus usque ad arcam. XLV.

Gellius 1 *ædificat semper: modo limina ponit,*
Nunc foribus claves aptat, emitque seras:
Nunc has, nunc illas 2 *mutat, reficitque fenestras.*
Dum 3 *tamen ædificet, quidlibet ille facit.*
Oranti nummos ut dicere possit amico
Unum illud verbum Gellius, ædifico.

1 Minutula nescio quæ semper reficit, ut ædificandi prætextu illiberalem tegat animum, ne quid in amicos eroget.

In tenui tenuis non gloria. XLVI.

Ingenium mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
Carmina quod faciam, quæ brevitate placent.
Confiteor: sed tu bis denis grandia libris
Qui scribis Priami prælia, magnus homo 1 *es.*
2 *Nos facimus* 3 *Bruti puerum, nos* 4 *Lagona vivum:*
Tu 5 *magnus* 6 *luteum, Gaure, Giganta facis.*

1 Tibi videris. 2 Ego quidem parva facio carmina, sed viva & vegeta, tu magna, sed stupida & mortua. 3 Epigr. 171. lib. 14. 4 Puerum elegantem, subdolæ ac fucatæ vernilitatis, Lucisci opus. Plin. l. 34. c. 8. Al. *Langona.* 5 Mole non arte & ingenio certans. 6 Πηλογένον & γηγενῆ. hoc est, magnum malum, lutulentum opus condis. *At populus tumido gaudeat Antimacho.* Catull.

De

De libellis ſuis. XLVII.

Lector & auditor noſtros probat, Auctе, libellos:
Sed quidam exactos eſſe poëta negat.
Non nimium curo: 1 nam cœnæ fercula noſtræ
Malim convivis quam placuiſſe cocis.

1 Volo carmina mea magis placere benevolis & ſimplicibus lectoribus, auditoribuſque: quam æmulis & curioſæ ſtrictæque cenſuræ poëtis.

In prodigum. XLVIII.

**Dixerat aſtrologus periturum te cito, Munna:*
Nec puto mentitus dixerat ille tibi:
Nam tu dum metuis ne quid poſt fata relinquas,
Hauſiſti patrias luxurioſus opes.
1 Biſque tuum decies non uno tabuit anno:
Dic mihi, non hoc eſt, Munna, perire cito?

* Jocus eſt in ambiguitate τῦ *perire*. quod Aſtrologus referebat ad vitam, poëta ad bona & fortunas, quæ Munna perdiderat fretus Aſtrologi predicto. 1 Vicies centena millia H S.

Petit audacter. XLIX.

Dum 1 me captares, mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.
2 ut captum teneas, capto quoque munera mitte,
De caveâ fugiat ne male paſtus aper.

1 Amicitiam meam, vel hæreditatem. 2 Eadem enim arte ſervantur res, qua acquiruntur.

Verſus

Verſus ex tempore. L.

Lege nimis dura convivam ſcribere verſus
Cogis, Stella: licet ſcribere, nempe malos.

Neque enim ex tempore, neque inter pocula ſcribuntur boni verſus, Euripide & Virgilio digni. Aul. Gell. lib. 17. Valer. Maximus. l. 10.

Vetus melius eſt. LI.

Tu qui longa potes diſpendia ferre viarum,
1 I liber abſentis pignus amicitiæ.
Vilis eras, fateor, ſi te nunc mitteret emptor:
2 Grande tui pretium muneris auctor erit.
3 Multum, crede mihi, refert, à fonte bibatur
Quæ fluit, an pigro quæ ſtupet unda lacu.

1 In Galliam, ad Antonium. 2 Quod à me autore venit. 3 *Quanquam ſapor eſt oblata dulcis in unda; Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.*

Invidia rumpantur ut ilia Codro. LII.

Rumpitur invidia quidam, cariſſime Juli,
Quod me Roma legit, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod turba ſemper in omni
Monſtramur digito, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, tribuit quod Cæſar uterque
Jus mihi natorum, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce ſub urbe eſt.
Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.

Rumpitur invidia, quod ſum jucundus amicis,
Quod conviva frequens, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod amamur, quodque probamur:
Rumpatur, quiſquis rumpitur invidia.

Quis verè pauper. LIII.

1 Nec toga, nec focus eſt, nec tritus cimice lectus,
2 Nec tibi de bibula ſarta palude teges:
Nec puer, aut ſenior, nulla eſt ancilla, nec infans,
Nec ſera, nec clavis, nec canis, atque calix.
Tu tamen affectas Neſtor dici atque videri
Pauper, & 3 in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoque tibi blandiris honore:
4 Non eſt paupertas, Neſtor, habere nihil.

1 Sic Catullus epigr. 20. *Furi, quod neque ſervus eſt, neque arca, &c.* 2 Nec teges ſeu ſtorea ex ulva, ſcirpo, ſeu canna paluſtri. 3 Plebeius eſſe & proletarius. 4 Sed mera mendicitas.

In Avarum. LIV.

Nummi cum tibi ſint, opeſque tantæ,
*Quantas civis habet, * paterve, rarus:*
Largiris nihil, incubaſque gazæ,
ut magnus draco, quem canunt poëtæ
Cuſtodem 1 Scythici fuiſſe luci.
2 Sed cauſa, ut memoras, & ipſe jactas,
Diræ filius eſt rapacitatis.
3 Et quid tu fatuos, rudeſque quæris,
Illudas quibus, auferaſque mentem?
3 Huic ſemper vitio pater fuiſti.

* Aut

* Aut qui habet liberos, ut continuet filios, & *pater fuisti.* Al. *Paterne, κύριον.* 1 Aurei velleris ſago ſuſpenſi in luco ante templum Martis. de quo Apollonius & Val. Flaccus in Argonauticis. Ovid. 7. Metamorph. Seneca in Medea. Hyginus 14. fab. Apollod. l. 1. &c. Alii leg. *Libyci.* 2 Sed arguis filium tanquam cauſam tuæ rapacitatis. 3 Quaſi vero tam fatui ſimus, quibus hoc perſuadeas. 4 Immo tute ipſius vitii pater es. *Vel,* illi autor ad hoc vitium.

Ubi amicus, ibi patria. LV.

1 *Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,*
2 *Pendula quod patriæ viſere tecta libet,*
Tu mihi ſimplicibus, Mani, dilectius ab annis,
3 *Et prætextatâ cultus amicitiâ,*
Tu facis; in terris quo non eſt alter Iberis
Dulcior, & vero dignus amore magis:
4 *Tecum ego vel ſicci Gætula mapalia Pœni,*
Et poteram Scythicas hoſpes amare caſas.
Si tibi mens eadem, ſi noſtri mutua cura eſt,
5 *In quocunque loco Roma duobus erit.*

1 Cur redire velim in patriam meam, viſurus Hiſpaniam aurifodinis celebrem, & Salonem, tu mihi cauſa es o Mani, &c. 2 Bilbilim in edito ſitam. 3 Uſque à pueris, qui prætextam gerunt, amicitia culta. 4 Tecum vel in arenoſis Africæ deſertis, vel in inhoſpitali Scythia degerem. 5 Omnis nobis locus pro Roma erit.

Obſcurus ſcriptor. LVI.

Scribere te, quæ vix intelligat ipſe 1 *Modeſtus,*
Et vix 2 *Claranus, quid rogo, Sexte, juvat?*

Non lectore tuis opus est, 3 *sed Apolline libris:*
Judice te major 4 *cinna Marone fuit.*
5 *Sic tua laudentur: sanè mea carmina, Sexte,*
Grammaticis placeant, & 6 *sine Grammaticis.*

1 Grammaticus cujus meminit Tranquillus & A. Gell. & Macrobius. 2 Grammaticus cujus meminerunt Seneca epist. 66. & Ausonius epist. 18. ad Ursul. 3 Sed divinatore Oedipo aliquo, Sibylla, imo ipso Apolline. 4 Poëta, autor egregii quidem laudatique operis, sed obscuri, & quo nec se scribere satis digna per modestiam profitetur Virgilius ecloga 9. 5 Propter obscuritatem & intricatas tenebras. 6 Absque ope Grammaticorum interpretum. Quotus tamen quisque Grammaticorum, immo Criticorum, aut (quos M. Cato dixit, *Mortuaria glossaria*) philosophorum hæc intelligit?

Pax viri boni. LVII.

JAm numerat placido felix Antonius ævo
1 *Quindecies actas * Primus Olympiadas:*
Præteritosque dies, & 2 *tutos respicit annos:*
3 *Nec metuit Lethes jam propioris aquas.*
Nulla recordanti lux est ingrata, gravisque:
Nulla fuit cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, 4 *vita posse* 5 *priore frui.*

1 Annos LX. ex computatione Chronologorum, quibus Olympias est quatuor annorum spatium. an. LXXV. ex ratione poëtarum qui Olympiada pro quinquennio seu lustro usurpant. * Cognomen Antonii. 2 Extra fortunæ aleam positos, in quos fortuna jus perdidit. 3 Nec metuit mortem. 4 Jucunda benè actæ vitæ recordatione.

Patientia

Patientia coacta. LVIII.

IN 1 *matutina nuper ſpectatus arena*
Mucius, impoſuit qui ſua membra focis;
Si patiens fortiſque tibi duruſque videtur,
2 *Abderitanæ pectora plebis habes.*
3 *Nam cum dicatur tunica præſente moleſta;*
Ure manum: plus eſt dicere; non facio.

1 Mane pugnabant damnati cum beſtiis, poſt meridiem qui ex beſtiariis ſupererant, inter ſe. Lipſ. 3. Saturn. c. 15. Senec. epiſt. 7. 2 Stolidus es, *Vervecum in patria craſſoque ſub aere natus.* ut ait Juvenal. ſat. 10. v. 50. ad quem, vide quæ nos. 3 Nam ſi damnato huic daretur conditio, ut repræſentando Mucii manum exuſtam redimeret ſupplicium tunicæ moleſtæ, in qua pice, reſinâ, bitumine cæteriſque ignium alimentis illita ardendum illi fuerat: minus fortiter facit (ſaltem audacter minus) parte quam toto corpore exuſto.

Mors uxoris. LIX.

SEptima jam, Phileros, tibi conditur uxor in 1 *agro.*
2 *Plus nulli, Phileros, quam tibi reddit ager.*

1 Sepulchris conſecrari agellum moris fuit. 2 Manent enim tibi dotes ſepultarum, vacatque thalamus novo conjugio.

Dona iniqua. LX.

NIl aliud loqueris, quam 1 *Theſea, Perithoumque,*
Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.
Diſpercam, ſi tu 2 *Pyladi præſtare matellam*
Digna es, aut 3 *porcos paſcere Perithoi.*

Donavi tamen, inquis, amico millia quinque,
4 Et lotam 5 (ut multum) terque quaterque togam.
Quid! quod 6 vil unquam Pyladi donavit Oreſtes?
Qui donat, quamvis plurima, plura negat.

1 Nobile amicorum par. 2 Vel infimo ſervitii munere defungi, ut præſtare matulam, vel porcos paſcere. 3 Forte, quod in glandiferis Pindi ſylvis degebat Perithous. 4 Et togam non uſque adeo tritam, non ultra ter quaterve lotam. 5 Ex perſona poëtæ interpoſitum, indignantis togam imputatam, quaſi magna illa res fiet. 6 Quippe qui omnia cum Pylade communicavit. quod quia tu non facis, ſed multa negas, non es verus amicus.

Anthropophagi. LXI.

1 Addixti ſervum nummis, 2 here, mille trecentis,
Ut benè cœnares, Calliodore, 3 ſemel:
Nec benè cœnaſti. nullus tibi quatuor emptus
Librarum 4 cœnæ pompa caputque fuit.
Exclamare libet, non eſt hic, improbe, non eſt
Piſcis: homo eſt. hominem, Calliodore, voras.

1 Vendidiſti. 2 Heri. 3 Ex pretio ſervi venundati. 4 Cœnæ 3 ſunt partes, antecœna, cœnæ caput, ſeu pompa, & ſecundæ menſæ, ſeu bellaria.

Imago juvenis. LXII.

Hæc mihi quæ colitur violis pictura, roſiſque,
Quos referat vultus, Cæditiane, rogis?
Talis erat Marcus mediis Antonius annis
Primus, in hoc juvenem ſe videt ore ſenex.
1 Ars utinam mores, animumque effingere poſſet:
Pulchrior in terris nulla tabella foret.

1 Quod

1 *Quod ſi oculis facies honeſti cerneretur, mirificos ſui amores excitaret.* Plato. Spectabile hoc & imitabile picturam laudandi exemplar.

In ſordidum. LXIII.

1 *Improba Maſſiliæ quidquid* 2 *fumaria cogunt,*
3 *Accipit ætatem quiſquis ab igne cadus;*
Ate, Munna, venit: miſeris tu mittis amicis
Per freta, per longas 4 *toxica ſæva vias:*
Nec facili pretio, ſed quo contenta Falerni
Teſta ſit, aut cellis 5 *Setia cara ſuis.*
Non venias quare tam longo tempore Romam,
Hæc puto cauſa tibi eſt; ne tua vina bibas.

1 Adulterantia vinum. 2 Loca colligendo fumo idonea. 3 Vina apothecis condita ſuperponebantur fumariis ut præcocem maturitatem à fumi tenore traherent. Sed inſaluberrima eſſe hac vina teſtatur Plinius lib. 23. cap. 1. 4 Vina inſaluberrima. 5 Vina Setina nobilia è Setia Campaniæ.

Epitaphium Scorpi. LXIV.

Ille ego ſum Scorpus, clamoſi gloria circi,
Plauſus, Roma, tui, deliciæque 1 *breves:*
Invida quem Lacheſis raptum 2 *tricteride nona,*
3 *Dum numerat palmas, credidit eſſe ſenem.*

1 Præcept. morte immatura. 2 Annos natum 27. 3 Propter victoriarum Circenſium numerum poſſet Scorpus videri ſenex.

Jocus in Rhetorem ignobilem. LXV.

Jura trium petiit à Cæsare discipulorum,
Assuetus semper Munna docere duos.

In miserum literatorem, qui cum non haberet 3. discipulos, petiit à Cæsare jus trium discipulorum. Jocus petitus à jure trium liberorum.

Verba danti verba dantur. LXVI.

Si donare vocas promittere nec dare, Caje,
Vincam te donis, muneribusque meis.
Accipe 1 *Callaicis quidquid fodit Astur in arvis,*
Aurea quidquid habet 2 *divitis unda Tagi;*
Quidquid Erythræa niger invenit Indus in alga;
Quidquid & in nidis 3 *unica servat avis;*
Quidquid 4 *Agenoreo Tyros* 5 *improba cogit aëno:*
Quidquid habent omnes, accipe 6 *quomodo das.*

1 Quicquid auri foditur in Hispania. Gallecia autem & Asturia Hispaniæ regiones sunt, aurifodinis quondam celebres. 2 Auri ramentis fluens Tagus fl. Hispaniæ. 3 Phœnix. 4 Tyrio, purpureo. Tyros enim & Sidon Agenori regna erant. 5 Inventrix purpuræ qua iterantur lanæ: vestes purpureas appellat Senec. epist. 115. *lacernas coloris improbi* Improbum laborem appellavit Virgilius assiduum & iteratum. ita & vestes *improbi coloris* dibaphas & iteratas aheno purpureo. & huc facit Plin. l. 9. c. 41. *Non est satis abstulisse gemmæ nomen amethystum, rursus absolutus inebriatur Tyrio, ut sit ex utroque nomen improbum, simulque luxuria duplex.* 6 Promissis sc.

In

In delicatum lectorem. LXVII.

1 *Consumpta est uno si lemmate pagina, transis,*
Et breviora tibi, non meliora placent.
Dives, & ex omni posita est instructa macello
Cœna tibi, sed te 2 *mactea sola juvant.*
3 *Non opus est nobis nimium lectore guloso.*
Hunc volo, qui fiat non sine pane satur.

1 Si unum epigramma tam longum sit, ut paginam totam impleat. 2 Cupediæ & dulciaria. Athenæo l. 14. c. 23. maza. 3 Nolo lectorem qui jocorum & acuminum cupediis saturari velit, sed qui solida expectat carmina & gravia, quasi caput convivii.

Laus Nervæ. LXVIII.

Frustra blandiciæ venitis ad me
1 *Attritis miserabiles labellis:*
2 *Dicturus dominum, deumque non sum.*
Jam non est locus hac in urbe vobis:
* *Ad Parthos procul ite* 3 *pileatos,*
Et turpes humilesque supplicesque
4 *Pictorum* 5 *sola* * *basiate regum.*
Non est hic dominus, sed imperator,
Sed justissimus omnium senator:
Per quem de Stygiâ domo reducta est
6 *Siccis rustica Veritas capillis.*
Hoc sub principe, si sapis, caveto,
Verbis, Roma, 7 *prioribus loquaris.*

1 Blanditiisne, an adoratione? 2 Non blanditurus Trajano ut Domitiano quondam. * Parthi enim serviliter regem

regem adorant, pedes illius oſculati. 3 Cum cæteræ gentes, pileis raro uterentur, Parthi & Perſæ geſtabant mitras, tiaras, cydares, ſeu pileos turbinatos, ut hodie Turcæ. 4 Picta veſte ſeu ſoccis pictis utentium. 5 Soleas, calceos, ſoccos. 6 Inunctis & delibutis. 7 Servilibus, adulatoriis, quibus nuper ſibi placebat Domitianus; quæ tamen non ferebat Trajanus.

Homines pueri mente. LXIX.

1 *Plorat Eros, quoties maculoſæ pocula murrhæ*
Inſpicit, aut pueros, nobiliuſve 2 citrum.
Et gemitus imo promit de pectore, quod non
3 Tota miſer coëmat 3 ſepta, feratque domum.
Quam multi faciunt, quod Eros, ſed 4 lumine ſicto!
Pars major 5 lacrymas ridet, & intus habet.

1 Quod non habet, unde hæc omnia emat, quæ licitari geſtiebat Mamurra. 2 Menſam citream. 3 Omnia quæ venalia exponunt in ſeptis. 4 Sed tacitè, oculis, non lacrymantibus abſque lacrymis. 5 Riſu ficto coercet diſſimulatque lacrymas, quas intus concepit.

Laus Scorpi aurigæ nobiliſſimi. LXX.

1 *Frangat 2 Idumæas triſtis * Victoria 3 palmas:*
*4 Plange * Favor ſæva pectora nuda manu.*
*5 Mutet * Honor cultus, & iniquis 6 munera flammis:*
6 Mitte coronatas Gloria mœſta comas.
Heu facinus! 7 prima frandatus, Scorpe, juventa.
Occidis, & 8 nigros tam cito jungis equos.
2 Curribus illa tuis ſemper properata, breviſque:
Cur fuit & vitæ tam prope meta tuæ?

* Invitat

* Invitat ad luctus numina quondam Scorpo nobiliſſimo aurigatori faventia, Victoriam, Favorem, Honorem, Gloriam. 1 Reſpicit ad publicum luctum, quo *Conſul init fractis mœrentem faſcibus urbem.* Ovid. ad Liviam. 2 Idumæa extrema Judææ pars, palmæ ferax. *Arbuſto palmarum dives Idume.* Lucan. 3 Signum victoriæ in certaminibus donabatur palma, quod depreſſa ea arbor non cedat, ſed adverſus pondus renitatur ac reſurgat. Ariſtot. probl. Plutarch. Sympoſ. 4 Qui ſolebas plaudere, plauſum in planctum converte. 5 Reſpicit morem publici luctus, quo patres Rom. depoſitis quæ ad ornatum pertinebant, atrati, ſordidati, pullatique incedebant. 6 Quæ munera rogo imponantur. vide Sueton. Jul. c. 84. Dion. Auguſt. Et de more laniandi crines in funere, vide quæ nos ad Senecæ Hippol. v. 1176. 7 Anno ætatis 27. 8 Pro albis, quibus victor vehebaris, jam veheris Plutonis equis, infernis, nigris. ſiquidem affectus & ſtudia in morte & apud inferos manere fingunt poëtæ. 9 Ut ſemper victoriæ, ita & vitæ metam attingere properabas.

Laus vitæ ruſticæ. LXXI.

Sæpe loquar nimium gentes quod, Avite, remotas
Miraris, Latiâ factus in urbe ſenex:
1 *Auriferumque Tagum ſitiam, patriumque Salonem,*
Et repetam ſaturæ ſordida rura caſæ.
Illa placet tellus, in qua res parva beatum
Me facit, & tenues luxuriantur opes.
Paſcitur hîc, ibi paſcit ager: tepet 3 igne maligno
Hîc focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hic 4 pretioſa fames 5 conturbatorque macellus,
Menſa ibi divitiis ruris operta ſuis.
Quatuor hîc æſtate togæ, pluresve teruntur:
Autumnis ibi me quatuor una tegit.
I, cole nunc reges: quicquid non præſtat amicus,
Cum præſtare tibi poſſit, Avite, locus.

1 Hiſ-

1 Hiſpanas, ad quas anhelare videar, cum eas uſque loquar, & tamen Romæ conſeneſcam. 2 Patriæ appetam fluvios & agros. 3 Lignis multo emptis. 4 Arida cœna & famelica magno empta pretio. 5 In quo decoctis opibus conturbantur rationes. Alii leg. *conturbaturque macellus.* Alii *conturbatrixque macelli, Menſa, ibi.*

In commiſcentem verſus operi ſuo. LXXII.

Quid, ſtulte, noſtris verſibus tuos miſces?
Cum 1 *litigante quid tibi, miſer, libro?*
2 *Quod congregare cum leonibus vulpes,*
Aquiliſque ſimiles facere noctuas quæris?
3 *Habeas licebit alterum pedem Ladæ,*
Inepte, fruſtra crure ligneo curres.

1 Qui tibi litem intendit, & contra te dicit. *Furi.* 2 Quid nobilibus, claris, altiſque carminibus inſeris ignobiles, tenebroſos, & claudicantes verſus tuos? 3 Non magis convenit carminibus meis cum tuis, quam ſi quis haberet alterum pedem perniciſſimi curſoris Ladæ, alterum ligneum. Ladæ velocitatem celebrant Pauſanias in Corinth. & Arcad.

Jocatur ne ſolvere cogatur. LXXIII.

Solvere, Pæte, decem tibi me ſeſtertia cogis:
Perdiderat quoniam Bucco ducenta tibi.
Ne noceant, oro, mihi non mea crimina: 1 *tu qui*
Bis centena potes perdere, perde decem.

1 A majori lepidè jocatus rogat ut jacturam 10. HS. ferat in ſe, qui tulit 200 in alio.

Vita quieta. LXXIV.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Jucundiſſime Martialis, hæc ſunt:
Res 1 *non parta labore, ſed* 2 *relicta;*
4 *Non ingratus ager;* 3 *focus perennis;*
Lis nunquam; 4 *toga rara;* *mens quieta;*
Vires ingenuæ; *ſalubre corpus;*
Prudens ſimplicitas; 5 *pares amici;*
6 *convictus facilis;* *ſine arte menſa;*
Nox non ebria, ſed 7 *ſoluta curis;*
8 *Somnus qui faciat breves tenebras;*
Quod ſis, eſſe velis, nihilque malis,
9 *Summum nec metuas diem, nec optes.*

1 Parcè enim, duriter & anxiè quæſita, anxiè & non ſine curis tenentur. 2 A patre ſeu majoribus. *Paterna rura bobus exercet ſuis.* vide & Senec. de beata vita. c. 23. 3 Qui ſemina reddit cum largo fœnore; qui ſpem non ementitur. 4 Officia rogata, urbana, clientum ambitus, &c. nulla. 5 Convictores faciles & jucundi. 6 Convivæ, vel ipſe cibus parabilis, nec mari, terra & aëre exquiſitus. gula non irritata, 7 *O quid ſolutis eſt beatius curis!* Catull. 8 Somnus facilis, ſuavis, brevis. 9 Mortis non libido, non fuga. Senec. epiſt. 24. 70. 78, de beata vita cap. 5. &c.

Laus à viro laudato. LXXV.

Littera facundi gratum mihi pignus amici
Pertulit, Auſoniæ dona ſeverа togæ:

Qua

Qua non Fabricius, ſed vellet Apicius uti,
Vellet Mecœnas Cæſarianus eques.
Vilior hæc nobis alio mittente fuiſſet:
2 Non quacunque manu victima cæſa 2 litat.
A te miſſa venit: poſſem niſi munus amare,
Marce, tuum: poteram 3 nomen amare meum.
Munere ſed plus eſt, & nomine gratius ipſo,
Officium docti, judiciumque viri.

1 M. Antonius Toloſanus miſit mihi literas & togam elegantiorem quam qua uti vellet Fabricius continens ille paupertatis cultor, imo qualem geſtare voluiſſet luxurioſus Apicius, & ipſe tener ac mollis Mecœnas. ſic Juvenal. ſat. 12 *veſtem purpuream teneris quoque Mecœnatibus aptam.* 2 Non ſacrificat, non impetrat. ita donum ab omni miſſum æquè non placet. 3 *Marci*, quod mihi tecum commune.

Epitaphium hiſtrionis. LXXVI.

Quiſquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.
Urbis deliciæ, ſaleſque 1 Nili,
Ars & gratia, luſus & voluptas,
Romani 2 decus, & dolor theatri,
Hoc ſunt condita, quo 3 Paris, ſepulcro.

1 Ægypti. 2 Decus dum viveret, dolor ex morte ejus. 3 Hiſtrio nobilis quem interfici juſſit Domitianus, quod eum deperiret Domitia Auguſta. Sueton. c. 3. Domit.

Agellum

Agellum extenuat. LXXVII.

Donasti, Lupe, 1 rus sub urbe nobis :
Sed rus est mihi majus 2 in fenestra.
Rus hoc dicere, rus potes vocare ?
3 In quo ruta facit nemus Dianæ,
Argutæ tegit ala quod cicadæ,
Quod formica die comedit uno,
Clausæ cui folium rosæ corona est :
In quo non magis invenitur herba,
Quam 4 costi folium, piperve crudum :
In quo nec cucumis jacere rectus,
Nec serpens habitare tota possit.
5 Erucam male pascit hortus unam,
Consumpto moritur culex salicto,
Et talpa est mihi fossor, atque arator.
Non boletus hiare, non mariscæ
Ridere, aut violæ patere possunt.
Fines mus populatur, & colono
Tanquam sus Caledonius timetur,
6 Et sublata volantis ungue Procnes
In nido seges est hirundinino,
Non est dimidio locus Priapo.
Vix implet cochleam peracta messis,
Et mustum nuce condimus 7 picatâ.
Erraſti, Lupe, litera sed una ;
Nam quo tempore **prædium** *dedisti,*
Mallem tu mihi **prandium** *dedisses.*

1 Prædiolum urbanum. 2 Plebs Romana in fenestris alebat ad speciem hortorum flores & frutices. quod urdemus in Hispania & Italia monachos facere in fenestris ostendentes arbus-

arbuſcula, malos citreas, hortulos penſiles, &c. 3 Quem hortum rutâ unica tegit obumbratque non ſecus ac ſi eſſet nemus Dianæ Aricinæ. *Hyperbolicè, ut cætera quæ ſeq.* 4 Quæ non naſcitur in Italia, uti nec piper. 5 Vermiculum qui olera depaſcitur. 6 Cujus ſegetem ſeu herbam uno impetu correptam aufert hirundo ad nidum condendum. 7 Alluſum ad dolia & teſtas quæ picabantur ne vina expirarent animam.

Precatur deos pro Nerva Trajano. LXXVIII.

SAcra, 2 Lareſque Phrygum, quos 3 Trojæ maluit hæres,
Quam rapere arſuras 4 Laomedontis opes:
5 Scriptus & æterno nunc primum Jupiter auro,
Et 6 ſoror, & ſummi 7 filia tota patris:
Et 8 qui purpureis jam tertia nomina faſtis
Jane refers Nervæ, vos precor ore pio:
Hunc omnes ſervate ducem, ſervate ſenatum:
Moribus 9 hic vivat principis, 10 ille ſuis.

1 Vittæ. Veſtæ ignis ἄσβεστε æterne, &c. Minerva, Jupiter, Juno. quos recenſet diſticho ſeq. qui tres aëris regiones referant, unde & *penates* dicti per quos penitus ſpiramus. vide Marc. Satur. l. 3. c. 4. 3 Æneas. vide Ælian. l. 3. Var. hiſt. c. 22. 4 Trojanas, à Laomedonte Priami Patre. 5 Effictus, inſcriptus aurea imagine. 6 Juno. 7 Minerva ἀμήτωρ, è Jovis cerebro nata. patrima virgo. 8 Jane cuſtos Faſtorum in quos referuntur nomina conſulum, adeoque Nervæ, qui Imperii anno geſſit tertiam conſulatum, cum Virgin. Rufo. Junius de tertio conſulatu Ulpian. Nervæ Trajani intelligit. 9 Senatus. 10 Nerva Imper.

Laus

Laus Nervæ. LXXIX.

Tanta tibi est recti reverentia, Cæsar, & æqui,
Quanta Numæ fuerat: 1 sed Numa pauper erat:
Ardua res hæc est, 2 opibus non tradere mores,
Et cum tot 3 Cræsos vicerís, esse 4 Numam.
5 Si redeant veteres ingentia nomina, patres,
Elysium liceat si vacuare nemus:
Te volet invictus 6 pro libertate 7 Camillus,
Aurum 8 Fabricius te tribuente volet.
Te duce gaudebit 9 Brutus: tibi Sylla 10 cruentus
11 Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te 12 privato cum Cæsare Magnus amabit:
Donabit totas & tibi 13 Crassus opes.
Ipse quoque infernis revocatus Ditis ab umbris,
Si 14 Cato reddatur, Cæsarianus erit.

1 Non itaque tam miranda atque ardua res in paupertate erat pietas & sanctitas. 2 Non efferri & corrumpi à divitiis. 3 Divites reges, Decebalum Dacorum, & Armeniæ Parthiæque reges. Xiphilin. Trajan. 4 Sanctum, æquum, continentem, qualis fuit Numa secundus Romanor. rex. 5 Si reviviscant ab inferis reversi antiqui illi clarique Romani. Atque hinc novum ordiuntur aliqui epigramm. à præcedenti tetrasticho divisum. 6 Lipsi. l. 1. Epist. quæst. 5. legit *pro libertate*, quasi dicat, Camillus te principem malit quam suam illam libertatem. 7 Qui Romam à Gallis occupatam Dictator absens creatus liberavit. 8 Qui continentissime in paupertate vivens munera sibi à Pyrrho & aurum à Samnitibus missum repudiavit. 9 Iuniusne qui reges ejecit? an Marcus Brutus unus è Julii Cæs. percussoribus? 10 C. M. hominum deleverat, senatores 90. consulares 15. equites 260. 11. Ut quondam dictaturam deposuit, secessitque Puteolos. 12 Non

rum ſummam affectante, idque civili bello. 13 Liciniuſne Craſſus, an Marcus qui periit apud Parthos? 14 Qui ſibi mortem conſcivit Uticæ nè videret Cæſarem: tua tamen æquitate adductus à Cæſare ſtabit.

EPIGRAMMATUM DELECTUS LIBER QUINTUS. MARTIALIS.

Liber ad Lectorem. I.

Si nimius videor, ſeraque 1 *coronide longus*
Eſſe liber: legito pauca, libellus ero:
2 *Terque quaterque mihi finitur carmine parvo*
Pagina; fac tibi me quàm cupis eſſe brevem.

1 Signo abſoluti operis in calce libri poſito, hac figura V. vel 7. alæ ſcilicet cornicis, tranſlatione ab ædificio, cujus jam abſoluti faſtigio apponitur cornix.
2 Poteris ſingulo epigrammate præfinire tibi finem libri.

De

De mulione ſurdo. II.

Mulio viginti venit modo millibus, Aule.
Miraris pretium tam grave? 1 ſurdus erat.

1 Innuit flagitioſo domino magis placere ſervos ſurdos quos nemo roget de rebus dominorum. Mulio *muletier.*

Amico crede. III.

Cum rogo te nummos 1 ſine pignore, non habeo, inquis.
Idem, ſi pro me ſpondet agellus, habes.
Quod mihi non credis veteri, Theleſine, ſodali,
Credis colliculis, arboribuſque meis.
Ecce reum: 2 Carus te detulit: 3 adſit agellus.
Exilii comitem quæris? 4 agellus eat.

1 Non vis mihi nummos mutuo dare niſi tibi agrum pignori opponam, *ſi mon champ ne vous en répond & ne vous eſt hypothequé.* 2 Cauſidicus & delator. de quo Plin. epiſt. 5. l. 1. & Juvenal. ſatyra 1. V. 36. 3 Tibi in judicio, cauſam tuam agat agellus meus, cui magis credis quam mihi. *Scoprice.* 4. Non ego, vetus ſodalis.

Vitia corporis. IV.

*Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine * læſus,*
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Fronti magna fides, inquiunt Phyſiognomones, pronunciantque cavendum ab iis quos ſignavit Deus.
* Sic MS. Bodleianus. Vulg. *luſcus.*

Laus Silii Italici. V.

1 Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
Jugera facundi quî Ciceronis habet:
Hæredem, dominumque ſui 2 tumulique, 3 Laríſque;
4 Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

1 Silius Ciceronis atque Virgilii ſtudioſiſſimus imitator. hujus aram religioſiſſime coluit, illius villas comparavit. Plinius lib. 31. cap. 1 2. Virgilii. 3 Ciceronis ædium. 4 Erat enim orator & Poëta.

De Pileolo. VI.

1 Hoedina tibi pelle contegenti
Nudæ tempora verticemque calvæ,
Feſtivè tibi, Phœbe, dixit ille,
Qui dixit caput eſſe 2 calceatum.

1 Galericulo *calotte* ex hirſuta hœdi pelle ad diſſimulandam calvitiem. 2 Cum eadem tegeretur materia, qua pedes.

In habentem varios mores. VII.

Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es idem:
Nec tecum poſſum vivere, nec ſine te.

Amici ut amandi. VIII.

Triginta mihi, quatuorque meſſes.
Tecum, ſi memini, fuere Juli:
Quarum dulcia mixta ſunt amaris,
Sed jucunda tamen fuere plura.

Et 1 *ſi calculus omnis huc & illuc*
Diverſus bicolorque digeratur:
2 *Vincet candida turba nigriorem.*
Si vitare velis acerba quædam,
Et triſtes animi cavere morſus
Nulli te facias nimis ſodalem.
Gaudebis minus, & minus dolebis.

1 Si computemus felices noſtros fauſtoſque dies, quos more ſuo numerant Thraces nigris: albiſque lapillis. 2 Plures apparebunt fuiſſe boni dies quam mali.

Vera Nervæ commendatio. IX.

COntigit Auſoniæ procerum mitiſſimus aulæ
Nerva: licet 1 *totonunc Helicone frui.*
Recta fides, hilaris clementia, cauta poteſtas
Jam redeunt: longi terga dedere metus.
2 *Hoc populi, genteſque tuæ pia Roma precantur:*
Dux tibi, ſit ſemper talis, & iſte diu.
3 *Macte animi, quem rarus habet, morumque tuorum,*
Quos Numa, 4 *quos hilaris poſſet habere Cato.*
Largiri, præſtare 5 *breves extendere cenſus,*
Et dare quæ faciles vix tribuere dei,
6 *Nunc licet, & fas eſt.* 7 *ſed tu ſub principe duro,*
Temporibuſque malis, auſus es eſſe bonus.

1 Liberè vacare Muſis, ſub Imperatore qui Muſis Poëſique favet. 2 Quod habet verſus inſequens, *Dux tibi, &c.* 3 Magis auctus ſis animo, qualem pauci habent. Hortandi formula re bene geſta ſumpta à ſacris. Quoties enim victimæ infundebatur thus aut vinum, dicebant, *Mactus eſt taurus.* h. e. cumulata eſt hoſtiæ & magis aucta. Iſidor. lib. 10. c. 10. 4 Quos mores

poſſet habere Cato, niſi quod magis tetricus fuit quam Nerva. ſupra. *hilaris clementia.* 5. Civium paupertatem opibus ſublevare. 6 Sub principe tam pio, clementi, æquo: quandoquidem ——7—— Tu ipſe O Nerva ſub Nerone & Temporibus illis malis non dubitabas eſſe bonus.

Anus tripilis. X.

*TOto verice * quot gerit capillos,*
Annos ſi tot habet Lygea, trima eſt.

* Eſt itaque tripilis ſeu trifilis.

Semper avarus eget. XI.

HAbet Africanus millies, tamen captat.
Fortuna multis dat nimis, ſatis nulli.

In habentem amœnas ædes. XII.

1 DAphnonas, platanonas & aërias cyparifſus,
Et 2 non unius balnea ſolus habes,
Et tua centenis ſtat porticus alta columnis,
3 Calcatuſque tuo ſub pede lucet onyx,
Pulvereumque fugax 4 hippodromon ungula plaudet,
Et pereuntis 5 aquæ fluctus ubique ſonat.
Atria longa patent: ſed nec cœnantibus uſquam,
Nec ſomno locus eſt. 6 quam bene non habitas?

1 Laureta. 2 Magis ampla quam pro privato homine. 3 Pavimenta ſternuntur Onychite lapide. 4 Spacium per quod currunt equi ex ἱππος δρομος. 5 Fontium, ſcaturiginum in hortis diffluentium. 6 Cui inter hæc omnia cœnatio nulla, cubiculum nullum.

Promiſſor

Promiſſor bibax. XIII.

Omnia promittis, cum tota nocte bibiſti:
Mane nihil præſtas: Poſtume, 1 mane bibe.

1 Ut eodem die præſtes, neque excidant tibi quæ promiſiſti ſobrio poſt ſomnum.

Divitum ſimulata offenſio. XIV.

1 *Genus, Aucte, lucri divites habent iram.*
Odiſſe quàm donare vilius conſtat.

1 Divites iratos ſe ſimulant & offenſos, ut hominibus de ſe bene meritis pro mercede & muneribus odium rependant.

In hominem peſſimum. XV.

Mentitur, qui te vitioſum, Zoile, dixit.
*Non vitioſus homo es, Zoile, ſed * vitium.*

* In abſtracto & eminenter.

Honor mutat mores. XVI.

Sæpe rogare ſoles qualis ſim, Priſce, futurus,
Si fiam locuples, ſimque repente potens.
Quemquam poſſe putas mores narrare futuros?
Dic mihi, ſi fias tu leo, qualis eris?

Multa vitia, quæ coërcet & ſupprimit tenuis fortuna, ampla & ſublimis manifeſtabit: *magiſtratus indicabit virum.*

Poëta æmulus. XVII.

Scribebamus 1 *epos: cœpisti scribere: cessi,*
Æmula ne starent carmina nostra tuis.
Transtulit ad Tragicos se nostra Thalia cothurnos:
2 Aptasti longum tu quoque syrma tibi.
3 Fila lyræ movi doctis exculta camœnis:
Plectra rapis nobis ambitione nova.
Audemus satyras: 4 Lucilius esse laboras.
Ludo leves elegos: tu quoque ludis idem.
5 Quid minus esse potest, epigrammata fingere cœpi
Hinc etiam petitur jam mea fama tibi.
Elige quid nolis; quis enim pudor omnia velle?
Et si quid non vis, Tucca, relinque mihi.

1 Carmen Epicum seu heroicum. 2 Tu quoque contulisti te ad tragœdiam. Syrma autem vestis est. 3 Scripsi lyrica. 4 Satyrographus. 5 Quam scribere epigrammata.

Qui omnes laudant. XVIII.

NE laudet dignos laudat Callistratus omnes.
Cui malus est nemo, quis bonus esse potest?

Cui omnia alba, qui malos æque ac bonos promiscue laudat, arguit se judicii infirmi, & vel livore vel adulatione præpediri. vide quæ Chrysippus referente A. Gellio. l. 6 c. 1.

De Ligurra. XIX.

VErsus, et breve 1 *vividumque carmen*
In te ne faciam, 2 *times, Ligurra,*

Et

Et dignus cupis hoc metu videri :
Sed fruſtra metuis, cupiſque fruſtra.
3 In tauros Lybici ruunt leones ;
Non ſunt papilionibus moleſti.
Quæras cenſeo, ſi legi laboras,
4 Nigri fornicis ebrium poëtam,
5 Qui carbone rudi, putrique creta
Scribit carmina, 6 quæ legunt canentes :
7 Frons hæc ſtigmate non meo notanda eſt.

1 Acumen enim eſt è virtutibus epigrammatis. 2 Dicis ſubinde te timere. 3 Al. *fremunt.* 4 Obſcuri loci, & vilis notæ verſificatorem. 5 Qui levi carbone cretave verſus inſcribit parieti à tergo ædium. 6 Quæ mandentur Deæ Cloacinæ. Qualia *Tanuſii Annales* Senecæ : & Catullo, *Annales Voluſi cacata charta.* 7 Servilis tua frons non digna eſt cui ego inuram manſura carminis mei puncta.

Vera fortitudo, XX.

QVod nimium laudas, Cheræmon Stoice, mortem,
Vis animum mirer ſuſpiciamque tuum.
1 O quam magnus homo es, qui fæce rubentis aceti,
Et ſtipula, & nigro pane carere potes !
Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam,
Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

1 Non hoc facis ex virtute & fortiter, ſed ex inopia rerum & puſillanimitate.

Sera dona poſt mortem. XXI.

NIl mihi das vivus : dicis poſt fata daturum.
*Si non es ſtultus, ſcis Maro * quid cupiam.*

* Mortem tuam.

Magna

Magna pete. XXII.

PArva rogas magnos: ſed non dant hæc quoque magni.
1 Ut pudeat levius te, Matho, magna roga.

1 Levior quippe ignominia ex repulſa in magnis quam parvis. & adverte Polyptoton in *magnos*, *magni*, *magna*.

Epitaphium canis Lydiæ. XXIII.

1 AMphitheatrales inter nutrita magiſtros
Venatrix, ſylvis aſpera, blanda domi,
Lydia 2 dicebat, 3 domino fidiſſima dextra,
Qui non Erigones mallet habere 4 canem:
5 Nec qui, Dictæa Cephalum de gente ſecutus,
6 Luciferæ pariter venit ad aſtra deæ.
7 Non me longa dies, nec inutilis abſtulit ætas,
Qualia Dulichio fata fuere cani.
8 Fulmineo ſpumantis apri ſum dente peremta,
Quantus erat 9 Calydon, aut, 10 Erymanthe, tuus.
Nec queror, infernas quamvis cito rapta ſub umbras,
Non potui fato 1 nobiliore mori.

1 Inter Venatores qui curant venationes exhibendas in Amphitheatro nutrita. 2 *Proſopopœia canis.* 3 Domino meo æqua fida ac dextra propria, Alii leg. *Dextro*, ut ſit χόρτον. 4 Meram, Hymerum ſeu Neæram canem, quæ Erigione monſtravit ubi pater Icarius à paſtoribus Atticis occiſus jaceret inſepultus. Hygin. fab. 130. 5 Nec Lælaps canis à Jove cuſtos Europæ appoſitus, quem à Minoe acceptum Procris conjugi ſuo Cephalo reliquit. Hygin. l. 2. & Ovid. 7, Metamorph.

Ad Lunam, ſeu Dianam gaudentem venatione & canibus. *Vel*, inter aſtra relatus eſt à Jove. 7 Neque eram annoſa ut ille Ulyſſis canis Argus, qui reverſum poſt viginti annos agnovit herum. Odyſſ. 17. & Ariſtot. lib. 6. hiſtor. animal. 8 Oblique ferienti inſtar fulminis. *vel* urenti: 9 Ineſſe enim aprorum dentibus igneam vim teſtatur Xenophon. 10 Sus Erymanthius, quem interemit Hercules. *Apoſtrophe*. 11 Quam venatione & pugna in Amphitheatro.

In malum Poëtam. XXIV.

1 *UNcto Corduba latior Venafro,*
* *Hiſtra* 2 *nec minus abſoluta teſta.*
Albi quæ ſuperas oves Galeſi,
3 *Nullo murice, nec cruore mendax,*
Sed tinctis gregibus colore vivo:
Dic veſtro, rogo, ſit pudor poëtæ,
Ne 4 *gratis recitet meos libellos.*
Ferrem, ſi faceret bonus poëta,
Cui poſſem dare mutuos honores.
Corrumpit 5 *ſine talione* 6 *cœlebs,*
7 *Cæcus perdere non poteſt, quod auferat.*
Nil eſt deterius latrone 8 *nudo;*
Nil ſecurius eſt 8 *malo poëta.*

1 Olearum gloriæ facile principatum obtinuit Venafrum in Campania, ſecundas* Hiſtria Italiæ peninſula. 2 Nec cedens teſtis olei ſeu olivarum Hiſtriæ. 3 Non muricis ſanguine ſeu ſucco purpureo tincta lana, ſed nativo rutilo imbuta. *Nec varias diſcet mentiri lana colores; Ipſe ſed in pratis aries jam ſuave rubenti Murice*, &c. Virgil. 4 Impunè. cui nulla vel mala ſcribenti carmina non poſſum ego referre gratiam, illius recitans cum honore, ut ille mea. 5 Vindicta pari-

6 *Metaph.* nihil ſcribens. 7 Non poſſis lege talionis agere cum cœco, qui alteri oculum eruerit. 8 Cui nihil eſt quod viciſſim auferas.

In detractorem. XXV.

1 *Naſutus ſis uſque licet, ſis denique* 2 *naſus,*
Quantum noluerit ferre rogatus 3 *Atlas,*
Et poſſis 4 *ipſum tu deridere* 4 *Latinum,*
Non poteſ in nugas dicere plura meas,
Ipſe ego quam dixi. 5 *quid dentem dente juvabit*
Rodere? 6 carne opus eſt, ſi ſatur eſſe velis.
Ne perdas operam: qui ſe mirentur, in illos
Virus habe: nos hæc novimus eſſe nihil.
7 *Nec tamen hoc nimium nihil eſt, ſi candidus aure,*
Nec matutina ſi mihi fronte venis.

1 Sis licet ingens irriſor. 2 Totus ex irriſione compoſitus & conflatus, *deos rogabis totum ut te faciant, Fabulle naſum*, dixit Catullus, ſed ſenſu alio. 3 Hyperbolicè. 4 *Emphaticè.* Mimum, qui & alios imitatione deridet. 5 Quid limam rodis vipera? quid carmina mea reprehenſoria, reprehenſor? 6 Quæ cedat denti tuo mea reaget, ut loquuntur Phyſici, pete dente poëtas magna profeſſos, in illos vel frange genuinum, in illos virus invidiæ tuæ & maledicentiæ evome. meæ iſtæ nugæ ſerpunt humi tutæ ſatis; & ſi opus ſit, ſui vindices. 7 Nec tamen plane nihil ſunt mea hæc. excipientur candidis & feſtivis, ſi minus placeant ſobriis, ſeveris, & impranſis.

Pumilio. XXVI.

Si ſolum ſpectes hominis caput 1 *Hectora credes.*
Si ſtantem videas, 2 *Aſtyanacta putes.*

1 Pumilio *un nain.* 2 Virum 3 puerum. Sic Juvenalis de fœmina caput ædificante: *Andromachen à fronte videbis, Post minor eſt* Pygmeâ Virgine, &c, ſatyra 6.

Canis vertagus. XXVII.

NOn ſibi, ſed domino venatur 1 vertagus acer,
Illæſum leporem qui tibi dente ferat.

1 Vertagus *un levrier.*

Notarius. XXVIII.

1 *CUrrant verba licet, manus eſt velocior illis:*
Nondum lingua ſuum, dextra peregit opus.

1 Utut volubili ſtuat lingua, manus loquentem præ-venit. vide Senec. epiſt. 91, & Auſon. epigr. 137.

Perſica, Nuciperſica. XXIX.

1 *VIlia maternis fueramus præcoqua ramis:*
2 Nunc in adoptivis Perſica cara ſumus.

1 *Peſches, ou peſche-noix.* 2 An quia in nativa ſtirpe vilia; pruno infita fiunt nobilia? ut habet Pallad. lib. 4 de Inſ. An quia in ſua Perſide noxia & venenoſa, ſed tranſlata, mutatoque cœlo & ſolo dulcia fiunt & ſalubria? ex opinione Columellæ. vide Alciat. emblem. 142 & Claud. Minoem ad idem emblem.

Glires. XXX.

1 *TOta mihi dormitur hyems, & pinguior illo*
Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.

1 Plin. l. 8. c. 52. & l. 29. c. ult.

Cu-

Cuniculus. XXXI.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris:
Monstravit 1 *tacitas hostibus ille vias.*

1 Subterraneas, ab hoc animali *cuniculos* dictos. Vegetius. l. 4. c. 24.

Olivæ. XXXII.

Hæc quæ 1 *Picenis venit* 2 *subducta tapetis,*
3 *inchoat, atque eadem* 4 *finit oliva dapes.*

1 Olivæ optimæ ex agro Piceno in Italia. 2 Subtractæ, oleo non expresso integræ. 3 Ad incitandum stomachum. 4 Ad tollendum fastidium.

Lens. XXXIII.

Accipe 1 *Niliacam, Pelusia munera, lentem:*
Vilior est alicâ, carior illa fabâ.

1 Lens enim optima nascitur circa Peleusium opp. Ægypti, vulgo *Damiata*, aliis *Roseto* ad extremum Nili ostium. *Nec Pelusiaca curam aspernabere lentis* Virgili Georg. 1.

Pavo. XXXIV.

Miraris quoties gemmantes explicat alas,
Et potes 1 *hunc sævo tradere, dure, coco?*

1 Spectaculum pulchrius quam ferculum, avem oculis quam gulæ gratiorem.

Cycnus. XXXV.

1 *Dulcia defecta modulatur carmina lingua*
Cantator cygnus funeris ipse sui.

1

1 Poëtis & quibuſdam philoſophis receptum, cycnum mortis præſcium cum voluptate & cantu mori. Sed negant Plinius, Ælianus, Jul. Scaliger, aliique ſanioris judicii.

Betæ. XXXVI.

1 UT 2 *ſapiant fatuæ* 3 *fabrorum prandia betæ,*
O quam ſæpe petet vina, piperque cocus?

1 *Poirée.* 2. Inſipidæ niſi condiantur. 3 Pauperum.

Lactuca. XXXVII.

1 C*Laudere quæ cœnas lactuca ſolebat avorum,*
Dic mihi, cur noſtras inchoat illa 2 dapes?

1 Ut frigiditate ſua retunderet vini calorem. 2 Ad lubricandum ventrem, tollendum ſtomachi faſtidium, & appetitum irritandum.

Phaſianus. XXXVIII.

1 A*Rgivæ primum ſum tranſportata 1 carina,*
Ante mihi notum nil, niſi 2 Phaſis, erat.

1 Argo. 2 Fl. Colchorum, unde phaſianos ab Argonautis tranſportatos arguit à nomine avis.

Corona roſea. XXXIX.

D*At feſtinatas 1, Cæſar, tibi bruma coronas:*
2 Quondam veris erant, nunc tua facta roſa eſt.

1 Domitiane. 2 Natura ſua erant vernæ, in tuam gratiam hybernæ factæ ſunt. *Adulatoriè.*

Murices.

Murices. XL.

SAnguine de noſtro tinctas, ingrate, lacernas
Induis, & 1, non eſt hoc ſatis, eſca ſumus.

1 Namque inter conchylia menſis inferuntur murices.

Locellus XLI.

SI quid adhuc ſupereſt in noſtri 2 fœce locelli,
Munus erit: 3 nihil eſt; ipſe locellus erit.

1 *Petite bourſe.* 2 Fundo. 3 Si nihil reliqui ſit, dabitur ipſe locellus.

Tali eborei. XLII.

CUm ſteterit nullus vultu tibi talus eodem,
2 Munera me dices magna dediſſe tibi.

1 Ludebatur talis quatuor, quandoque tribus. Talorum autem feliciſſimus jactus dicebatur Venus, ubi ſinguli tali diverſam haberent faciem, comparentibus ſimul cane, ternario, quaternario & ſenione. 2 Grati erunt tibi tali iſti quos tibi miſi, per ſe quidem munus leve, ſed propter ludi depoſita magnum.

Turricula XLIII.

QUæ ſcit compoſitos manus improba mittere talos,
Si per me miſit, 1 nil niſi vota facit.

1 Fortunæ non arti locus eſt.

Lepus

Lepus. XLIV.

Inter aves turdus, si quis me judice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Nuces. XLV.

Alea parva nuces, & non damnosa videntur:
Sæpe tamen pueris 1 abstulit illa nates.

1 Nudavit ad pœnas si ultra diem permissum lusserint.

Follis. XLVI.

Ite procul juvenes: mitis mihi convenit ætas:
1 Folle decet pueros ludere: folle senes.

1 Sed minore, qui vento distentus agitatur facili manu.

Pica. XLVII.

Pica loquax certa dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis avem.

Mensa citrea. XLVIII.

Accipe felices 1 Atlantica munera sylvæ:
2 Aurea qui dederit dona, minora dabit.

1 Citreas mensas ex Atlante monte Mauritaniæ. 2 Si ex auro puro puto fieret mensa, minoris tamen esset pretii quam citrea.

* Canusinæ rufæ. XLIX.

1 *Roma magis fuscis vestitur, Gallia rufis:*
Et placet hic pueris, militibusque color.

* Lana è Canusina quæ subrufi coloris est.

1 Viri Romani utuntur vestibus fusci coloris, Galli rufis è lana Canusina. & tamen pueri nostri gaudent rufo hoc colore, ut & milites, ex instituto Laconum quibus hic color in bello placebat, ne per vulnera effluens sanguis in vestibus alterius coloris incuteret suis terrorem, hostibus adderet animum.

Nives. L.

1 *Non potare nivem, sed aquam potare rigentem*
De nive commenta est ingeniosa sitis.

1 Nan aquam nivium, sed decoctam nive reconditam ac refrigeratam.

Caprea. LI.

1 *Pendentem summa capream de rupe videbis,*
Casuram speres, 2 *decipit illa* 3 *canes.*

1 Respicit ad Virgilii versum, *Dumosa pendere procul de rupe videbo.* 2. Al. *despicit.* 3 Inter venandum.

Accipiter. LII.

Præda fuit volucrum, famulus nunc aucupis idem
Decipit, & 1 *captas non sibi mœret aves.*

1 Dolet sibi prædam ab aucupe, cui servit, ereptam. vide Lil. Gyrald. dialog. 6. lib. 1.

Fœ-

Fœnum. LIII.

Fraudata 2 tumeat facilis tibi culcitra 3 pluma.
Non venit ad duros pallida cura toros.

1 In qua non est pluma. Al. leg. *Frondata*, id est, frondibus. 2. Farciatur. 3 Alii *fœno*.

Persona Germanica. LIV.

Sum figuli lusus rufi persona Batavi.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

1 Sum larva, persona seu vultus fictilis Batavi rufi. Pueris quippe terrori sunt larvati.

Hercules Corinthius. LV.

Elidit 2 geminos infans, nec respicit angues.
Jam poterat teneras hydra timere manus.

1 Ex ære Corinthio. Plin. l. 35 c. 9. 2 2 Angues ab Herc. in cunis elisos, & Hydram devictam, vel infantes in fabulis audiverunt.

Livius in membranis LVI.

Pellibus exiguis arctatur Livius 1 ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

1 Astyli insurgentis granditate, an ab operis magnitudine & librorum 140. multitudine? vide Juvenal. sat. 7. V. 98.

Salluſtius. LVII.

Hic erit, ut perhibent 1 *doctorum corda virorum,*
Primus Romana Criſpus in hiſtoria.

1 Quintiliani l. 2. c. 6. & l. 4. c. 2. Senecæ Rhet. l. 3. decl. & controverſ. 25. l. 5. Corn. Tacit. 3. hiſt. Vell. Paterc. hiſt. 2. &c.

Mel Atticum. LVIII.

Hoc tibi 1 *Theſei populatrix miſit* 2 *Hymetti*
3 Pallados à ſylvis nobile nectar apis.

1 Attici, à Theſeo rege. 2 Montis Attici. 3 Præſidis Atticæ.

Favi Siculi. LIX.

Cum dederis Siculos mediis de collibus 1 *Hyblæ,*
2 Cecropios dicas tu licet eſſe favos.

1 Montis Siciliæ. 2 Atticos, à Cecrope rege.

Cocus. LX.

1 *Non ſatis eſt ars ſola coco, ſervire palato,*
Atque cocus domini debet habere gulam.

1 Turnebus interpungit. *Non ſatis eſt ars ſola coco, ſervire palato, Atque cocus domini debet habere gulam.*

Lucanus. LXI.

1 *Sunt quidam, qui me dicunt non eſſe Poëtam:*
Sed qui me vendit bibliopola, 2 *putat.*

1

1 Magis oratoribus quam Poëtis adnumerat eum Fabius c. 1. l. 10. hiſtoricis alii. 2 Tum quia verſu ſcriptus ſum, tum quia vendibilis.

Catullus. LXII.

Tantum magna ſuo debet (1) *Verona Catullo,*
Quantum parva ſuo (1) *Mantua Virgilio.*

1 Elegantes Antitheſeis.

Calices gemmati. LXIII.

Gemmatum 1 *Scythicis ut luceat* 1 *ignibus* 2 *aurum,*
Adſpice quot digitos exuit iſte calix.

1 Smaragdis. 2 Poculum aureum. 3 *Eo proceſſit luxus, ut multi gemmas digitis detractas poculis inſerant.*

Cryſtallina. LXIV.

Frangere dum metuis, frangis cryſtallina : 1 *peccant*
Securæ nimium, ſolicitæque manus.

1 Al. *Peccat Secura nimium, ſolicitaque manu.* per diligentiam & curam æquè ac per negligentiam.

Calices vitrei. LXV.

Adſpicis 1 *ingenium Nili : quibus addere plura*
Dum cupit ah, quoties 2 *perdidit auctor opus.*

1 Artificium Ægyptiorum in formandis vitreis calicibus diverſi coloribus, quos Adrianus Imp. *allaſſontes* dixit. vide Scalig. ad Propert. l. 4. 2 Fregit in ipſo opere.

In amphitheatrum Cæſaris. LXVI.

1 BArbara 2 *Pyramidum* 3 *ſileat* 4 *miracula Memphis,*
5 *Aſſiduus jactet nec Babylona labor;*
Nec 6 *Triviæ templo* 7 *molles laudentur* 8 *honores;*
9 *Diſſimuletque deum cornibus* 10 *ara frequens;*
Aëre nec vacuo 11 *pendentia* 12 *Mauſolëa*
Laudibus immodicis Cares 13 *in aſtra ferant.*
Omnis 14 *Cæſareo cedat* 15 *labor* 16 *amphitheatro:*
Unum 17 *præ cunctis fama loquatur* 18 *opus.*

1 Ad Græcorum diſtinctionem, quibus alii omnes Barbari. —*— Nobiliſſima Ægypti civitas hodie *Cairo*. 2 Moles haſce altiſſimas in ſepulchrorum uſum non ſine profuſa opum oſtentatione reges Ægyptii extruxere, à quadrata baſi decreſcendo aſcendentes in formam πυρὸς, unde & nomen. poſt Herodotum, Melam. Plinium, Solinum, Marcellinum, Diod. Siculum, &c. qui de his, lege Bellonium qui Pyramides quæ hodie viſuntur, ipſe dimenſus eſt. lib. 2. obſerv. c 42. 43 & 44. 3 Signatè ad *Barbaros* & ἀφώνους. vel, ſileat miracula, id eſt, non amplius miretur, habeatve pro miraculis. 4 Θεάματα, conſpicua ſeu ſpectanda propter artificium opera, quæ ſeptem numerantur. quibus & alii ſeptena altera adnumerant; quorum duo Jovis Olympici templum & Coloſſus Rhodius, quoniam ad plenam enumerationem à Poëta ſunt omiſſa; I. Scoppa cenſet voluiſſe Martialem hoc epigram. amphitheatrum quinque his ſtructuris anteponere, propter, 1 altitudinem, 2 celeritatem, 3 ſtatuas, 4 varietatem, &

5 nobilitatem, quem vide Collect. l. 1. c. 29. 5 Eorum qui laudant, *imo* regum qui Babylona condiderunt, sive urbis hortorum pensilium, murorumque amplitudinem respicias, sive assiduitatem operum. namque & ipse murus, cujus ambitus 350 circiter stadiorum erat, intra annum absolutus est, cum diebus singulis singula perficerentur stadia. alii legunt *Assyrius*; minus rectè. 6 Dianæ Ephesiæ. Propter molles Jonas & Deam, festi summa cum pompa & mollitie celebram. *Aliis* propter signa affabre & ad vivum efficta. Virgil. *Spirantia mollius æra.* & Flaccus. *molles imitabitur ære capillos.* Verum locum hunc proculdubio corruptum luxatumque variæ Criticorum tentarunt manus, necdum saluti restituerunt. 8 Columnas, statuas, signa, &c. *aliis*, sacrificia. 9 Non usque adeo efferat, non tanquam divinum opus jactet, cum ab Amphitheatro mortali manu facto illam longe superatam videamus. 10 Non Jovis Hammonis apud Nasamonas, quæ nec opibus nec structura erat insignis: vide Plutarch. lib. de animalium solertia, & in vita Thesei. & Politian. 52. Miscellen. hujus meminit & Callimachus in hymno Apollinis. 11 Ad altitudinem 140 pedum sublata columnisque innixa, summoque cacumini impositam quadrigam cujus equi suspensis alis volare videbantur: suspensa autem dicebantur quæ suffulta erant.

12 Mausoli regis Cariæ tumulum, monumentum illi ab uxore Artemisia extructum. 12 Elegantet respicit ad 70 *in aere pendentia.* 14. A Vespasiano auspicato incœptoque, a Tito F. perfecto & dedicato. 15 Opus speciosum. 16 in quo ederentur spectacula & venationes, absque scena, sedibus per gradus undequaque clauso in quibus loca 87000 ovali forma. ad cujus summitatem ægre vilio humana pertingeret. vide Vitruvium, Marlianum. Lipsi. de Amph. &c. 17. Sic & MS. Bodl. Alii *pro.* 18 Amphitheatrum Cæsaris.

In opera publica Cæſſ. LXVII.

1 *Hic ubi 2 ſidereus 3 propius videt aſtra 4 coloſſus,*
Et 5 creſcunt media 6 pegmata 7 celſa 8 via;
9 *Invidioſa feri 10 radiabant 11 atria 12 regis,*
13 *Unaque jam tota ſtabat in urbe domus.*
14 *Hic ubi conſpicui venerabilis amphitheatri*
Erigitur moles; 15 ſtagna Neronis erant.
16 *Hic ubi miramur 17 velocia munera thermas,*
18 *Abſtulerat miſeris tecta ſuperbus ager.*
19 *Claudia diffuſas ubi porticus explicat 20 umbras,*
21 *Ultima pars aulæ deficientis erat.*
Reddita Roma ſibi eſt; & ſunt 22 te præſide, Cæſar,
23 Deliciæ populi, quæ fuerant domini.

1 In quarta urbis regione. 2 Cui (dejecto Neronis capite) Veſpaſianus ſolis vultum 12 radiis inſignem repoſuit dicavitque Soli Sidereo Deo. 3 Legitur & *propior*, eſtque *Pathos Metonymicon*. 4 Statua quam ſibi Nero conſtruxerat altam pedes circiter cxx. 5 Extruuntur vel ex ſe ſurgunt, erant enim---6---machinæ ἀυτοκινητοι quæ ex ſe in ſublime creſcebant aut rurſus decreſcebant. 7 In tertium aut quartum tabulatum elata. 8 Sacrâ. 9 Odioſa inviſa iis quorum ædes interceperat incendiarius Nero, ut in uſum ſuum converteret. 10 Auro gemmiſque. 11 Domus prius *Tranſitoria*, mox incendio abſumpta reſtitutaque *Aurea* nominata. Suet. Nero cap. 31. 12 Crudelis Tyranni Neronis. nomen autem regis ſemper Romanis inviſum. 13 Notum hoc è carmine illo, *Roma domus fiet, &c.* referente Suetonio Ner. cap. 39. Neronis enim domus à Palatio ad Eſquilias uſque pertinebat. 14 Inter Cœlium montem & Eſquilias. 15 Stagnum maris inſtar, circumſeptum ædificiis ad urbis ſpeciem. 16 In tertia urbis regione. 17 Celeriter extructa. 18 Incendio enim

enim & ruinis patriæ domum ſibi extruxit, ad eamque arva, ſtagna, ſylvas. proſpectus, &c. Tacit. 15. Annal. 19 Quæ & Livia, aliis tamen à Livia diverſa. 20 Cum ſuas, tum vitis quæ ſubdiales inambulationes umbroſis pergulis opacabat. Plinius lib. 14. cap. 1. 21 Extrema pars domus Aureæ, id eſt, juxta Eſquilias in quinta urbis reg. 22 Te imperatore. 23 Poſtquam opera & munera publica facta ſunt, quæ nuper in privatas delicias occuparat Nero.

De gentium confluxu & congratulatione. LXVIII.

Quæ tam ſepoſita eſt, quæ gens tam 1 *barbara, Cæſar,*
Ex qua ſpectator non ſit in 2 *urbe tuâ?*
Venit ab 3 *Orpheo* 4 *cultor Rodopeius* 3 *Hæmo,*
Venit & epoto 5 *Sarmata paſtus equo;*
Et qui 6 *prima bibit deprenſi flumina Nili,*
7 *Et quem ſupremæ* 8 *Tethyos unda ferit.*
Feſtinavit 9 *Arabs; feſtinavêre* 10 *Sabæi;*
Et Cilices 11 *nimbis hic maduere ſuis.*
12 *Crinibus in nodum tortis venere* 12 *Sicambri,*
Atque 13 *aliter tortis crinibus Æthiopes.*
14 *Vox diverſa ſonat: populorum eſt vox tamen una*
Cum verus patriæ diceris eſſe pater.

1 Ex Græcorum diviſione mundi, quibus alii omnes Barbari dicti, imo ex ſuis qui non ἡμᾶς incolebant, quive non ore rotundo, molliter & Atticè loquebantur. Ab aſpera enim & inculta pronunciatione Barbaros dictos cenſet Strabo lib. 14. I. C. Scalig. à *Bar* quod Arabicè *Deſertum* ſonat; more Hebræo geminato ad intentionem. Exerc. & in Theophraſt. de pl. 2 Sede Imperiali. *vel*, à te reſtituta. 3 Ad montem Hæmum Orphei parentes habitarunt. 4 Thrax agriculturæ ſtu-

ſtudioſus. Rhodope enim mons Thraciæ. *quaſi dicat, venere Boreales incolæ.* 5 *Tartari, Ruſſi, Poloni.* 6 *A Meridie.* Ægyptii & Afri apud quos Nilus primum fluere deprehenditur. neque enim fons Nili tum repertus. 7 *Ab occidente*, qui ad Heſperium litus ſiti. *Alii* Brittanni, quorum litora, ut & ultima Thule, maris fluctibus feriuntur. 8 Uxor Neptuni *Metonym.* maris. 9 *Ab Oriente*, è Nabathæa, id eſt, Petrea; & Sceniti, id eſt, deſerta Arabia. 10 E Felici Arabia. 11 Κρόκου ῥαντισμὸν. croci aqua diluti aſperſionibus, quæ in theatro & Amphith. fiebant. Cilicia vero croco nobilis. 12 *Gueldri. Synedoch.* Germanii quorum inſigne obliquare crinem nodoque ſubſtringere. Tacit. de Germ. & Juven. 13 *madido torquentes cornua cirro.* 13 A natura, vel ſolis ardore, cum Germani artificio cirrati ſint. 14 Lingua varia, acclamatio vero & mens eadem. M S. Bodl. *Vox diverſa ſonat populorum: & vox tamen una eſt, Cum verus, &c.*

Ad Titum, quod expulerit delatores. LXIX.

1 *TUrba gravis paci, placidæque inimica quieti,*
Quæ ſemper miſeras ſolicitabat opes,
2 *Tradita Getulis*; 3 *nec cepit arena nocentes*;
Et delator 4 *habet, quod dabat exſilium.*
Exulat 5 *Auſoniâ profugus delator ab* 5 *urbe:*
6 *Impenſis vitam principis annumeres.*

1 Delatores, calumniatores fiſcales, qui, ſub Nerone divitum opibus inſidiati, eos quo jure, qua injuria accuſationibus vexârant. 2 Relegata eſt in arenoſa & deſerta Africæ loca. legunt alii *Tradutta eſt Gyaris*, alii *Cybiris.* MS. Bodl. *Geticis.* Lipſius. cap. 11. lib. 2. de Cruce legit *Traducta eſt Titulus*: pro more noxiorum traducendi per forum ſeu Amphith. appenſis collo titulis & inſcriptionibus criminum. & Sueton. cap. 8. Titi-

delatores

delatores aſſidue in foro fuſtibus & flagellis cæſos, noviſſime traductos per Amphitheatri arenam, partim ſubjici in ſervos aut venire, partim in aſperrimas inſularum auehi imperavit. Traditi ſunt delatores Getulis, magiſtris ſcilicet leonum, ut eos ipſi ſuis leonibus laniandos objicerent: quos tamen quum Arena non caperet, pulſi ſunt quidem in exilium. Scalig. & Scriu. 3 Tantus eſt delatorum numerus, ut vix capiat eos Amphith. imo vix inſulæ. *Plinius in Panegyrico Trajani.* 4 E talionis pœna, quæ veteribus placuit. 5 Roma urbe Italiæ ab Auſone Ulyſſis & Calypſus n. 6. 6 Curis, beneficiis, muneribus.

Fœminæ in Amphitheatro cum Leone certamen. LXX.

BElliger 1 invictis quod 2 Mars tibi ſævit in armis,
Non ſatis eſt, Cæſar; ſævit & ipſa 3 Venus.
4 Proſtratum Nemees & vaſtâ in valle 5 leonem
Nobile & Herculeum fama canebat opus.
6 Priſca fides taceat: nam poſt tua 7 munera, Cæſar,
Hæc jam 8 fœmineâ vidimus acta manu.

1 In quibus ipſi viri non victi, ſed victores ſunt virorum & beſtiarum quibuſcum committuntur. 2 Virilis ſexus. alludit autem ad morem gladiatorum venatorumque habitu dei alicujus pugnantium; nec non ad Amphith. Marti dedicatum, ut & theatrum Veneri. 3 Muliebris ſexus. ἀντιφρασις Marti bellicoſo mollis & imbellis dea. infra not. 8. 4 Alii leg. *Proſtratum vaſta Nemees in valle leonem.* ne otiosè abundet, &. 5 Quem confecit Hercules in ſylva Nemeæ, inter Cleonas & Phliuntem. 6 Emphaticè, amplificatrix verè vetuſtas, quæ incerta in majus ferre ſolet. 7 Munera proprie ad gladiatorios ludos ſpectant: ſed & includunt naumachias & venationes: quæ vel *pugnæ*, ejuſque beſtiarum

rum inter se commissarum, aut bestiariorum, θηριομάχων, qui cum feris congrediebantur, aut ubi vincti objectabantur feris capitis rei, malefici, & miselli Christiani: vel *direptionis* missilium per tesseras vel sine tessera. 8 Namque & in Romanam arenam descendere sustinuerunt fœminæ. Xiphilin. in Nerone & Tito. Suet. Ner. c. 11. Tacit. Annal. 15. Juvenal. sat. 1. V. 22.

Pœna Laureoli. LXXI.

Qualiter in 1 *Scythicâ religatus* 1 *rupe Promotheus*
2 *Assiduam* 3 *nimio pectore pavit* 4 *avem:*
Nuda 5 *Caledonio sic* * *pectora præbuit urso,*
6 *Non falsâ pendens in cruce* 7 *Laureolus.*
Vivebant laceri membris stillantibus artus,
8 *Inque omni nusquam corpore corpus erat.*
* *Denique supplicium dederat necis ille paternæ,*
Vel domini jugulum foderat ense nocens;
Templa vel 9 *arcano demens spoliaverat* 9 *auro;*
Subdiderat sævas vel tibi Roma faces.
10 *Vicerat antiquæ sceleratus crimina famæ,*
In quo, quæ fuerat fabula, pœna fuit.

1 Caucaso. 2 Interdiu vescentem---3--- noctu in pœnas renascenti jecore ---4--- Aquilam. 5 E Scotia, *Synedoch.* in Septentrionalibus enim plagis ursi maximi & sævissimi. * *Viscera.* Bodi. MS. 6 Non ficto dramate, in quo quis ursi pelle tectus (uti Nero apud Suetonium cap. 29.) fictitium Laureolum dilaniare videretur; non in ficta cruce, uti agebat Laureolum Lentulus (Juvenal. satyra 8. judice) dignus vera cruce: sed verè totum corpus lacerratus. 7 Damnatus ille Laureoli latronis ursо expositi mimum verè agens. 8 Totus evisceratus, carne nudatus, nil nisi vultus. σχημ' ὀξύμωρον. * Versus insequentes quatuor tanquam spurii

ſpurii relegantur ad neſcio quem Panormitanum. 9 Ornatu, ſtatuis, vaſis templorum aureis, ἀναθήμασιν vel etiam privato auro templis cuſtodiæ cauſa depoſito. 10 Admiſerat ſane aliquod crimen Laureoli illius latrocinio gravius.

De Dædalo. LXXII.

Dædale, Lucano cum ſic lacereris ab urſo,
Quam cuperes pennas tunc habuiſſe tuas!

Simile quid de Icaro juxta Neronis ἐφήνιοχον decidente, vide apud Tranquill. Ner. cap. 12.

De Rhinocerote. LXXIII.

Præſtitit exhibitus tota tibi, Cæſar, arena,
Quæ non 1 promiſit, prælia 2 rhinoceros.
O quam terribiles exarſit pronus in iras!
Quantus erat cornu, cui pila taurus erat!

1 *Deſperabantur promiſſi prælia Martis.* à Cæſare ſcilicet promiſſi vult Ioſ. Scalig. hic ergo legit *promiſti.* Quod mihi durius videtur quam noſter dare aut etiam ferre potuerit. 2 Ingens bellua cui nomen dedit τὸ ἐπ' ἀκρᾶτῃ μὴ κέρας, ἢ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ ἕ μέγα. Pauſan. lib. 9. quamvis & hæc relatio de 2 cornibus non ita gravi fide conſtet.

De Leone qui gubernatorem offendit. LXXIV.

Læſerat 1 ingrato leo perfidus ore magiſtrum,
Auſus tam 2 notas contemerare manus:

Sed

Sed dignas tanto perſolvit crimine pœnas;
Et qui non tulerat verbera, 3 tela tulit.
4 Quos decet eſſe hominum tali ſub principe mores,
Qui jubet 5 ingenium mitius eſſe feris?

1 In cuſtodem, rectorem, manſuetarium. 2 Magiſtri coercentis, vel forte irritantis. 3 venabula, jacula conficientium. 4 A minori. 5 Hemiſtichium ex Ovidiano illo, eleg. 10. lib. 1. *Turpe erit ingenium mitius eſſe feris.*

De ſue quæ ex vulnere peperit. LXXV.

Icta gravi telo, conſoſſaque vulnere, mater
Sus, 1 pariter vitam perdidit, atque dedit.
O quam certa fuit librato dextera ferro!
Hanc ego 2 Lucinæ credo fuiſſe manum.
Experta eſt numen moriens; utriuſque Dianæ,
Quaque ſoluta parens, quaque peremta fera eſt.

1 Suam amiſit, ſuculo dedit. 2 Quæ certo jaculatur, errare neſcit. ἰυσχωπάτης. 3 Venatricis & obſtetricis.

De eadem. LXXVI.

SUs fera 1 jam gravior, maturi 2 pignora ventris
Emiſit fœtum, vulnere facta parens.
Nec jacuit partus, ſed matre cadente cucurrit.
3 O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium!

1 Parvi proxima. 2 Rectius legas *pignore.* namque unicum peperit ſuculum, cæteri matris funere tumulati. 3 *Caſus ubique valet.*

De

De Hercule insidente tauro ad cœlum rapto. LXXVII.

1 *Raptus abit mediâ quod ad æthera taurus arena;*
2 *Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.*
Vexerat Europen 3 *fraterna per æquora taurus,*
At nunc 4 *Alciden* 5 *taurus in astra tulit.*
6 *Cæsaris, atque Jovis confer* 7 *nunc schema : juvenci*
8 *Par onus ut tulerint ;* 9 *altius iste tulit.*

1 Pegmate. πηγμα machina qua in sublime rapiebantur personæ scena in aera, ut à Borea Orythia, ab Aurora Memnon, ab anguibus Medea, &c. 2 Non tam machinamenti fuit artificium, quam pii numinis aura arti adspirans. 3 Neptunia regna, maria. 4 Domitianum (credo) vel Domitiani effigiem Herculis habim, quem ipse affectavit, gentemque Flaviam referri voluit ad Reatinos & comitem Herculis. vide Sueton. Vespas. c. 12. 5 Tauro huic ligneo Imperatorem inclusum volunt nonnulli, ut quadret schema cum Jove sub specie tauri: verum nec placet, nec opus est: namque---6---A Cæsare exhibitus in spectaculo hic tantus. 7 Putat Rutgersius hoc epigramm. ad Aruntium Stellam, inter alia, scriptum fuisse, legendumque, *confer nunc, Stella, juvencos.* 8 Fac eos tulisse par onus, quod tamen non fuit. ille enim puellam, hic heroa, &c. 9 Ludit in ambiguitate vocis *alii* quod aliquando pro cœlo, quandoque pro mari sumitur. Jovis autem taurus Europam per mare, Cæsaris taurus Herculem per æra (quod mari altius) tulit.

De supplice elephante. LXXVIII.

Quod pius, & supplex elephas te, Cæsar, adorat ;
Hic modo qui tauro tam metuendus erat :

1 *Non facit hoc juſſus, nulloque docente magiſtro*
Crede mihi, numen ſentit & ille tuum.

1 Facit hoc non à magiſtro juſſus & edoctus ut alibi elephantes: docile animal elephas & religioſum: Solem enim & Lunam naturæ inſtinctu adorat.

De tigride quæ leonem laceravit. LXXIX.

Lambere ſecuri dextram conſueta magiſtri,
Tigris ab Hircano gloria 1 *rara jugo,*
Sæva ferum rabido laceravit dente leonem:
Res nova, non ullis cognita temporibus.
Auſa eſt tale nihil, ſylvis dum vixit in altis:
2 *Poſtquam inter nos eſt, plus feritatis habet.*

1 Non ita frequens huc adducta ex Hircaniis ſylvis; videturque reſpicere ad morem ſurripiendi catulos Tigridis: cum enim fœtus inſidiis ereptos videt, inſequitur raptorem animal perniciſſimum: ille unum abjicit é catulis, quem mater ad cubile reportat, rurſuſque raptorem inſequenti alterum abjicit, mox tertium, &c. ita ille unicum vix nactus navim conſcendit. Plin. l. 8. c. 10. Solin. c. 21. 2 Ad nos tralata fortior & animoſior facta eſt.

Orpheus vere diſcerptus. LXXX.

Quidquid in 1 *Orpheo Rhodope ſpectaſſe theatro*
Dicitur, exhibuit, Cæſar, arena tibi.
2 *Repſerunt ſcopuli, mirandaque* 3 *ſylva cucurrit,*
Quale fuiſſe 3 *nemus creditur Heſperidum.*
Adfuit immixtum 4 *pecudum & genus omne ferarum,*
Et ſupra vatem 5 *multa pependit* 5 *avis.*

Ipſe

Ipſe ſed 6 ingrato jacuit laceratus ab urſo.
Hæc tamen ut reſeſt facta, ita ficta alia eſt.

1 Threiciis vallibus ſeu planicie ad Hœmum Rhodopenve, quæ ad ſimilitudinem veri theatri refert poeta, ut Ovid. 11 Metamor. *Mænades Orphei titulum rapuere theatri.* 2. Hæc autem vel per machinamenta ὑυδραυλικὰ; vel ab hominibus in truncis arborum ſcopuliſque latitantibus movebantur. 3 Horti aureis pomis, id eſt, citriis (ut refert è Jubæ commentariis Æmylianus apud Athenæum lib. 3. c. 6.) inſignes, quos habuerunt in extrema Æthiopiæ parte filiæ Heſperi fratris Atlantis. 4 Al. *Pecori.* alii *pecudum genus atque ferarum.* ſed acutiori ſenſu retineatur vetus lectio. neque enim pecudes domeſticæ, ſed feræ Orpheum inſecutæ, quas voce illius blanda citharæque ſono delinitas crederes pecudes. 5 Filo vel reti coercitæ tenuiſſimo ne avolarent, aves multæ. 6 Male vatis muſicam compenſanti.

De rhinocerote. LXXXI.

Solicitant 2 pavidi dum rhinocerota magiſtri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ,
Deſperabantur promiſſi prælia Martis:
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
Namque 4 gravem gemino cornu ſic extulit urſum,
Jactat ut impoſitas taurus in aſtra pilas.

1 Feras ad pugnam irritare ſolebant ſtimulis, igne, flagellis, pilis, mappis. 2 Verentes ne in ſe beſtiam moverent, *Vel* ne, ſi non moveretur in pugnam, populo diſplicerent qui lentas oderat pugnas. 4 Gemino cornu infeſtum urum. Ita legendum divinabat I. Douſa, aſſenſit Ioſ. Scalig. exponit Pet. Scriv. non ut vulgo *urſum.*

De naumachia. LXXXII.

SI quis ades longis 1 ſerus ſpectator ab oris,
Cui lux prima 2 ſacri muneris iſta fuit:
Ne te decipiat ratibus 3 navalis Enyo,
Et par unda freti, hic modo terra fuit.
Non credis? 4 ſpectes, dum laxent æquora Martem;
Parva mora eſt; dices, hic modo pontus erat.

1 Per itineris longinquitatem. 2 Qui jam primum ſpectas Naumachiam, Neptuno ſacram, vel à Divo Cæſare exhibitam. 3 Prælium navale. Eſt autem Bellona, bellorum dea, Martis ſoror. 4 Expectes modo dum certaminis finem faciant æquora emiſſa.

Blanditur Cæſari. LXXXIII.

SEcula 1 Carpophorum, Cæſar, ſi priſca tuliſſent,
2 Jam nullum monſtris orbe fuſſet opus.
2 Non Marathon taurum, 3 Nemeë frondoſa leonem,
Arcas Mænalium non timuiſſet aprum.
Hæc armata manus 4 hydræ mors una fuiſſet,
5 Huic percuſſa foret tota Chimæra ſemel.
6 Ignipides poſſet 7 ſine colchide vincere tauros:
Solvere & 8 Heſionem ſolus, & 9 Andromeden.
10 Herculeæ laudis numeretur gloria: plus eſt
Bis denos pariter perdomuiſſe feras.

1 Adoleſcentem Domitiano charum in Συμποσιαχίοις amphitheatrales deſcendentem. 2 Nullum orbi à monſtris fuiſſet negotium aut periculum. 2 Urbs illa Atticæ non timeret Cretæum taurum, ab Herc. cæſum, quod tamen Theſeo adſcribitur. 3 Non ſylva Nemæa inter Cleonas & Phliuntem timuiſſ. leonem, non Ar-

Arcadia aprum, quos confecit Hercules. 4 Repulsa lancibus capitibus crescens malum uno ictu simul interfeciſſet. 5 Idem MS. Bodl. habet. *Hinc*, id est, ab hac manu, vel uno ictu periiſſet triforme illud monſtrum. 6 Al. *Æripides*, melius legas *Ignivomos*. 7 Abſque Medeæ ope & arte. 8 Laomedontis filiam ceto expoſitam quam aſſeruit Herc. 9 Cephei & Caſſiopes filiam, quam ceto expoſitam liberavit Theſeus. 10 Ite jam, ſubducite rationes, comperietis Herculis labores per omnem vitam non exceſſiſſe XII. numerum: Carpophorus uno ſpectaculo XX. ſtravit feras.

De Priſco & Vero gladiatoribus. LXXXIV.

Cum traheret Priſcus, traheret certamina Verus,
Eſſet & æqualis Mars utriuſque diu;
1 *Miſſio ſæpe 2 viris magno clamore petita eſt:*
Sed Cæſar legi parüit ipſe ſuæ.
Lex erat 3 ad digitum poſita concurrere palma.
Quod licuit, 4 lances donaque ſæpe dedit.
Inventus tamen eſt finis diſcriminis æqui;
Pugnavere pares, ſuccubuere pares.
Miſit utrique 5 rudes, & 6 palmas Cæſar utrique:
7 Hoc pretium virtus ingenioſa tulit.
Contingit hoc, nullo niſi te ſub principe, Cæſar,
Cum duo pugnarent, victor uterque fuit.

1 Miſſio erat quoties læſus aut victus victori eripiebatur à principe vel munerario ex faventia populi, quam ſignificabat preſſo pollice. 2 Gladiatoribus. 3 Concurſu digitorum à dimicatione palmam inter ſe ſortiti. Pett. Scriverius quem vide. *Alii* ſublato digito ſe victum agnoſcere *exp.* 4 Obſonia in lancibus & dona, ut reficeret animumque adderet gladiatoribus, vel

populo quo patientius freret longæ pugnæ moram. 5 Scipiones, quibus veterani gladiatores donati in signum magisterii, liberi ab arena in reliquam vitam pronunciabantur. 6 Præsentis certaminis præmia. 7 Missionem, palmam, & rudem.

Carmen festinatum. LXXXV.

* *DA veniam subitis: non displicuisse meretur,*
Festinat, Cæsar qui placuisse tibi.

* Hæc distícha, vel mutila sunt & corrupta, vel Martialis non sunt, ex fragmentis illi adscribuntur.

EPIGRAMMATUM DELECTUS

LIBER VI.

E VETERIBUS POETIS.

CATULLUS.

Mittit libellum ſuum. I.

Quoi dono 1 *lepidum novum libellum*
Aridâ modo 2 *pumice expolitum?*
3 *Corneli, tibi. namque tu ſolebas*
Meas 4 *eſſe aliquid putare nugas,*
Jam tum, cum auſus es 5 *unus Italorum*
Omne ævum tribus explicare chartis,
Doctis, 6 *Jupiter, & laboriosis!*
Quare 7 *habe tibi quidquid hoc libelli eſt,*
Qualecunque, quod 8 *ô patrona virgo*
Plus uno maneat perenne ſæclo.

1 Genus Epigrammatum Catulli tenerum, molle, laxum, purum, delicatum, multis ita gratum, ut Catullum longè Martiali præferant. Cum his alii prorſus ſentire non poſſunt. Ut enim, aiunt, in Catullo ſit aliquid ex iis quas illi mirantur virtutibus, ea tamen plerum-

rumque rerum inanitas est, ut istis vitiis abundè compensetur, illa qualiscunque qua commendatur elegantia. Itaque teneritudinem illam Catulli multo latinæ linguæ usu exprimunt nonnulli: Martialis vim, acumen, ingenium pauciſſimi aut nulli adhuc expreſſerunt. 2 Hac expoliebantur libri pellibus obducti. 3 Transpadanus ille & conterraneus Catulli, qui nobis ſcriptam reliquit Attici vitam. 4 Latina phraſis & Ciceroni uſurpata, ex Græco tamen ſumpta, τὸ εἶ) ſignificat autem verſus ſuos à Cornelio exiſtimari alicujus pretii. 5 Idem tamen fecerat Atticus, ut ſæpe Cicero teſtatur in Epiſtolis: niſi fortè plura ſit amplexus ille Nepos quàm Atticus, ut ſolus verè dici poſſit omnium temporum hiſtoriam in tres libros contuliſſe. 6 Exclamando lege. 7 Totum hunc libellum qualiſcunque ſit, à me tibi oblatum accipe. 8 Minerva Bibliothecarum cuſtos, & artium patrona.

Faſelli laus & dedicatio. II.

1 *Faſellus ille, quem videtis hoſpites,*
2 *Ait fuiſſe navium celerrimus*
Neque ullius natantis 3 impetum trabis
Nequiſſe præterire, ſive 4 palmulis
Opus foret volare, ſive 5 linteo.
Et hoc 6 negat minacis Adriatici
6 Negare litus, inſulaſve Cycladas
Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
Propontida, trucemve Ponticum ſinum,
Ubi iſte, 7 poſt faſellus, antea fuit
8 Comata ſylva. Nam Cythorio in jugo
9 Loquente ſæpe ſibilum edidit 9 comâ:
10 Amaſtri Pontica, & 11 Cythore buxifer
Tibi hæc fuiſſe, & eſſe cognitiſſima
Ait faſellus: 12 ultimâ ex origine

Tuo

Tuo ſtetiſſe dicit in cacumine,
13 *Tuo imbuiſſe palmulas in æquore:*
Et inde tot per 14 *impotentia freta*
Herum tuliſſe, 15 *læva, ſive dextera*
Vocaret aura, ſive 16 *utrumque Juppiter*
Simul ſecundus incidiſſet 16 *in pedem;*
Nec ulla vota litoralibus Diis
17 *Sibi eſſe facta, cum veniret à mare*
Noviſſimo hunc ad uſque limpidum lacum
Sed hæc prius fuere; nunc 18 *recondità*
19 *Senet quiete, ſeque dedicat tibi*
Gemelle Caſtor, & 20 gemelle Caſtoris.

1 Genus parvi navigii. 2 Scilicet faſellus, quem loquentem inducit. 3 Omnibus ſe ait navibus curſu & celeritate præſtitiſſe. 4 Remis; palmula *le bout large de la rame. Il ſe prend icy pour la rame.* 5 Velis. 6 Ait fore ut hoc verum eſſe fateatur Adriaticum mare. 7 Qui deinde in faſelum compactus eſt. 8 Frondiſere. 9 Frondibus ſibilantibus. 10 In vocativo lege: eſt autem civitas Ponti. 11 Mons ibidem. 12 A principio. 13 Tuis primam in aquis palmulas tinxiſſe. 14 Ferocia, periculoſa, regi neſcia. 15 Sive ventus dextra, ſive læva aſpiraret. 16 Pes in navi, chorda quâ vela tenduntur. Itaque ſenſus eſt: ſive Jupiter propitius utrumque velum tetendiſſet. 17 Se feciſſe; quo pateat integrum ſibi eſſe ut cui velit ſe dedicet. 18 Seneſcit. 19 In portum recepta. 20 Pollux.

Ad Marcum Tullium. III.

Diſertiſſime Romuli nepotum
Quot ſunt quotque fuere, Marce Tulli;
Quotque poſt aliis erunt in annis
Gratias tibi maximas Catullus

Agit: peßimus omnium Poëta:
Tantò peßimus omnium poëta;
Quanto tu optimus omnium patronus.

Linteum repetit furto furreptum. IV.

MArrucine Aßini, 1 manu ßiniſtra
Non belle uteris in joco, atque vino:
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc falſum eſſe putas? Fugit te inepte.
Quamvis ſordida res, & invenuſta eſt.
Non credis mihi! Crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
Mutari vellet: eſt enim 2 lepôrum
Diſertus puer, ac facetiarum.
Quære aut hendecaßyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte;
Quod me non movet 3 æſtimatione,
Verum eſt 4 μνημόσυνον mei ſodalis.
Nam ſudaria 5 ſecaba ex Iberis
Miſerunt mihi muneri Fabullus
Et Veranius: hoc amem neceſſe eſt,
Ut Veraniolum meum & Fabullum.

1 Quia utebatur ad furandum, licet per jocum: ſimile exemplum refert Tacitus cujuſdam Senatoris, qui cum à Claudio vocatus ad cœnam ſurriperet vaſa aurea, juſſu ejuſdem Claudii fictilibus poſtea acceptus eſt. 2 Veræ urbanitatis gnarus. 3 Precio. 4 Monumentum. 5 Secabis fluvius Hiſpaniæ, hinc ſecaba lintea.

Mali ſcripti jocoſa deteſtatio. V.

1 *Ni te plus oculis meis amarem,*
Jucundiſſime Calve, munere iſto
Odiſſem te 2 odio Vatiniano.
Nam quid feci ego, quidve ſum locutus,
Cur me tot male perderes poëtis?
2 Iſti Dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi miſit impiorum!
Dii magni horribilem & ſacrum libellum!
Quem tu ſcilicet ad tuum Catullum
3 Miſti, continuo ut die 4 periret,
Saturnalibus, 5 optimo dierum
Non, non hoc tibi, ſalſo, ſic abibit.
Nam 6 ſi luxerit, ad librariorum
Curram ſcrinia. Cæſios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam 7 venena,
Ac te 8 his ſuppliciis remunerabor.
Vos hinc interea, valete, abite
Illuc, unde 9 malum pedem tuliſtis,
Sæcli incommoda, peſſimi Poëtæ.

1 Epigramma facetè ſcriptum, & verè Catullianum; è quo quatuor reſecuimus verſus obſcuros, & cæterorum lumini officientes. 2 Quo Vatinium proſequor; quo Vatinius dignus. Vide ejus Nebulonis elogium in Ciceronis Oratione adverſus ipſum ſcripta. 2 Frequens execratio apud Comicos, preſertim Terentium; Qui illum omnes dii perduint. 3 Miſiſti. 4 Ut me ejus lectio conficeret. 5 Jucundiſſimo & ad voluptatem comparato. 6 Ubi primum poſtera dies illuxerit. 7 Mala poemata. 8 Has à te pœnas exigam. 9 Potiùs exiſtimo *malum* legi per interjectionem, phraſi uſitatâ, vel apud Ciceronem: *Qui ſunt, malum, iſti pindenniſſæ.*

Epi-

Epigramma hoc cæteroquin elegans, cum in optimam definat ſententiam. Nonnihil tamen inquinatur humiliore proverbio; quod vitii genus non omninò ſatis veteribus cautum eſt. Sed fortè nec inter ipſos humile cenſebatur. Utut ſit quiſquis hoc ad noſtram poeſim transferet, non mediocriter aberrabit à pulchro.

Vitia ſua nemo videt. VI.

Suffenus iſte, Varre, quem prole noſti,
Homo eſt venuſtus, & dicax, & urbanus,
Idemque longe plurimos facit verſus.
Puto eſſe ego illi millia aut decem, aut plura
Perſcripta, nec ſic, ut fit, in 2 palimpſeſto
3 Relata; 4 chartæ regiæ, novi libri,
Novi 5 umbilici, lora rubra, 6 membrana
Directa plumbo, & 7 pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, 8 tum bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus caprimulgus aut foſſor
Rurſus videtur: 9 tantum abhorret ac 10 mutat.
11 Hoc quid putemus eſſe? qui modo 12 ſcurra,
Aut ſi quid hac re 13 tritius videbatur,
Idem 14 inficeto eſt inficetior rure,
Simul poëmata attigit: 15 neque idem unquam
Æque eſt beatus, ac poëma cum ſcribit:
Tam gaudet in ſe, tamque ſe ipſe miratur.
Nimirum 16 idem omnes fallimur; neque eſt quiſquam
Quem non in aliqua re videre 17 Suffenum
Poſſis. 18 Suus cuique attributus eſt error;
Sed non videmus, manticæ quod in tergo eſt.

1 Multorum in hoc vana jactatio qui non bona ſed plurima ſcribere gestiunt quos facete Horatius paſſim illudit & præſertim Satyr. 4. de Lucilio loquens;

Nam

Nam fuit hoc vitioſus; in horâ ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat, ſtans pede in uno.

2 Tabellarum erat genus, in quibus, quod ſcriptum erat, deleri poterat, ut rurſus in iiſdem ſcribi poſſet. tabella deletitia, à πάλιν rurſus & ψάω ſive ψαύω deleo. 3 Relata, perſcripta. 4 Alio nomine, macrocolon, genus membranæ nobilioris. 5 Genus ornamenti libris jam perfectis addi ſolitum ex ligno, cornu, auro, aut aliuſmodi materia, hinc locutio, *ad umbilicum perducere*, id eſt ad abſolutionem, perfectionem. 6 Membrana directa, *parchemin reglé*. 7 Pumice expoliebantur libri. 8 Tum ille qui modo videbatur elegans; nunc dum leguntur inepta planè & inſulſa ejus carmina, caprimulgi aut foſſoris officio dignior videtur quam poetæ. 9 Tantum ille in verſibus à conſuetâ ipſi in ſermone elegantia deſciſcit. 10 Mutatur, neutrum pro paſſivo. 11 Undenam oritur talis error. 12 Urbanus, dicax, facetus. 13 Exercitatius, magis in dicteriis jaciendis contritum, puto enim accipi in bonam partem. 14 Inficetus idem eſt quod infacetus, inurbanus, ut ſit ſenſus; Puſſenum qui modo videbatur urbanus, ſimul ac poemata attigit, ipſo rure ruſticiorem, minus urbanum. 15 Et tamen ille nuſquam ſibi magis placet quàm cum verſus pangit. 16 Eodem quo ille nos errore deludimus; in noſtris vitiis dignoſcendis cœci ſumus. 17 Sua ineptè mirantem, nec propria vitia cognoſcentem. 18 Nota fabula quam breviter Phœdrus l. 4. *Peras impoſuit Juppiter nobis duas.*

Ineptus Riſus. VII.

FGnatius quod candidos habet dentes
1 Renidet uſquequaque: 2 ſeu ad rei ventum eſt
Subſellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille: 3 ſeu pii ad rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille: quicquid eſt, ubicunque eſt,

Quod,

Quodcunque agit, renidet. Hunc habet morbum
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum:
Nam risu inepto res ineptior nulla est.

1 Ut candorem dentium ostentet. 2 Cum in judicium venit ut advocati munere fungatur. 3 Major ex pii filii morte luctus, major etiam ex unici.

In maledicum. VIII.

QUænam te mala mens, miselle Ravides
Agit præcipitem in meos jambos?
Quis Deus tibi 1 non bene advocatus
Vecordem parat excitare rixam?
2 An ut pervenias in ora vulgi?
Quid vis? Qualubet esse notus optas?
3 Eris: quandoquidem meam superbè
Diu jam patientiam fatigas.

1 Non legitimo ritu placatus. 2 An avidus es famæ qualiscunque etiam malæ. 3 Supple notus, & meâ quidem operâ, qui te per urbem insignem cantari faciam, ut ait Horatius.

Jocus in malum scriptum. IX.

1 *OFunde noster. 2 seu Sabine, seu Tiburs.*
Nam te esse Tiburtem, autumant quibus non est
Cordi Catullum lædere: at, quibus cordi est,
3 Quovis Sabinum pignore esse contendunt.
Sed seu Sabine, sive verius Tiburs,
Fui libenter in tuâ suburbanâ
Villâ, malamque pectore expuli tussim:
4 Non immerenti quam mihi meus venter,

Dum

Dum ſumptuoſas appeto, dedit, cœnas !
Nam 5 Sextianus dum volo eſſe conviva,
Orationem in Attium petitorem
Plenam veneni, & peſtilentiæ, legit.
Hic me 6 gravedo frigida, & frequens tuſſis
Quaſſavit, uſque dum in tuum ſinum fugi,
Et me recuravi 7 ocimóque & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, quod non es ulta peccatum :
Nec jam recuſo, ſi nefaria ſcripta
Sextî 8 recepſo, quin gravedinem, & tuſſim,
9 Non mî, ſed ipſi Sextio ferat frigus :
Qui tunc vocat me, cùm malum legit librum.

1 Quinque illi primi verſus nihil ad rem prorſus, nec noſtros ferremus ita nugantes ; verum hæc venia antiquis concedatur. 2 Tiburtis agri amœnitas celebrata, Sabini non adeo. Et ob hanc cauſam fortè poeta mavult fundum ſuum eſſe Tiburtem quàm Sabinum. Vel etiam fortè quod Sabinus ager vectigalis vel militibus attributus. De amœnitate Tiburis vide Horat. od. l. 1. *Laudabunt alii claram Rhodon aut Mitylenen.* 3 Parati ſunt quovis pignore oppoſito de hoc pugnare. 4 Quia dum voluptati & palato nimis conſulo, valetudini atque auribus non peperci. 5 Sextii pro quo extat oratio Ciceronis. 6 Genus eſt catarrhi. 7 Farrago eſt diverſarum herbarum quâ boves purgabantur. hinc vulgare nomen, *de la dragée aux chevaux.* 8 recepero. 9 Putas hunc ſibi imprecaturum mala ; at elegantius imprecationem vertit in Sextium.

Ad ſeipſum de adventu veris. X.

JAm ver egelidos refert tepores,
Jam cœli furor æquinoctialis,

Ju-

Jucundis Zephyri ſileſcit auris.
Liquantur Phrygii, Catulle, campi,
Nicæaque ager uber æſtuoſæ.
Ad claras Aſiæ volemus urbes.
Jam mens prætrepidans avet vagari:
Jam læti ſtudio pedes vigeſcunt.
O dulces Comitum valete cœtus
Longe quos ſimul à domo profectos,
Diverſos variæ viæ reportant.

Epigramma verſibus ſatis elegans, jejuno & exiguo ſenſu. Hominis improborum felicitatem indignè ferentis brevem & jucundam imaginem continet.

Ad ſeipſum de ſtruma & Vatinio. XI.

QVid eſt, Catulle, quid moraris emori?
1 Sella in curuli 2 ſtruma Nonius ſedet:
3 Per conſulatum pejerat Vatinius.
Quid, eſt, Catulle, quid moraris emori?

1 Quod inſigne fuit nobilium magiſtratuum. 2 Prætor hoc nomine, verè ſtruma civitatis & fœda cicatrix. 3 Vatinius operâ Pompeii Conſul fuit. Hic ergo per ſuum conſulatum pejerabat: nunquam enim verè jurabat.

De Arrio vocales aſperante. XII.

CHommoda dicebat, ſi quando commoda vellet
Dicere, & hinſidias Arrius inſidias:
Et tum mirificè ſperabat ſe eſſe locutum,
Cùm quantum poterat dixerat hinſidias.
Crædo ſic mater, ſic Liber avunculus ejus,
Sic maternus avus dixerat, atque avia

Hoc

Hoc miſſo in Syriam requierant omnibus aures;
Audiebant eadem hæc leniter, & leviter:
Nec ſibi poſt illa metuebant talia verba
Cum ſubito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, poſtquam illuc Arrius iſſet,
Jam non Ionios eſſe, ſed Hionios.

Multis Epigramma hoc valdè facetum, imò etiam Quintiliano nobile viſum. Ego viros eruditiſſimos vidi qui illud infra mediocria dejicerent. Luſus enim tenuis in homine blæſo vocales aſperante; quod genus obvium & perfacile, nec valde urbanum eſt.

Amantium furor. XIII.

ODi & amo, quare id faciam fortaſſe requiris,
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

1 Commentarii loco eſſe poſſunt Terentiani verſus, ex quibus dyſticon illud expreſſum eſt;

O indignum facinus? Nunc ego
Et illam ſceleſtam eſſe & me miſerum ſentio,
Et tædet & amore ardeo; & prudens, ſciens
Vivus, videnſque pereo; nec quid agam ſcio.

In Cæſarem. XIV.

NIl nimium ſtudeo Cæſar, tibi velle placere,
Nec ſcire utrum ſis albus, an ater homo.

1 Contumeliarum maximâ ſcilicet contemptu; hic ulciſcitur Cæſarem.

E variis Poëtis Antiquis.

CICERO.

Jocus in fundum Varronis. XV.

1 *FUndum Varro vocat quem possim mittere funda,*
Ni tamen exciderit qua cava funda patet,
Extractam puteo 2 situlam cum ponit in horto
Ulterius standi non habet ille locum.

1 Epigramma ex genere hyperbolicorum, quòd totum parum elegans esse ostendimus in Præfatione; relictum tamen ad exemplum eorum quæ sine causa mirata est vetustas: laudatur enim à Quintiliano quasi facetum. Nisi forte ille Ciceroni parcere voluit. nam præclarè idem continuò admonet l. 8. c. ult. non alio genere dicendi magis in cacozeliam iri quam illo hyperbolico. 2 Situla genus vasis ad hauriendam aquam; *un seau.*

Laureæ Tullii liberti Ciceronis, in fontes calidos salubres oculis, qui post obitum Ciceronis in ejus villa eruperunt. XVI.

1 *QUo, tua, Romanæ vindex clarissime linguæ,*
Sylva loco melius surgere jussa viret,
Atque Academiæ celebratem nomine villam
Nunc reparat cultu sub potiore Vetus:
Hic etiam apparent lymphæ non ante repertæ

Languida

Languida quæ infuſo lumina rore levant.
Nimirum locus ipſe ſui Ciceronis honori
Hoc dedit, hac fontes cum patefecit ope;
Ut, quoniam totum legitur ſine fine per orbem,
Sint plures, oculis quæ medeantur, aquæ.

1 Epigramma hoc ob ipſius celebritatem in hanc collectionem inſeruimus. Eſt tamen ex vitioſo falſorum genere de quo multa in præfatione. Prorſus enim de ſanandis eorum qui Ciceronem legerent oculis in patefaciendo illo fonte, natura cogitaverat nunquam Repertum eſt in ſcriptis Plinii majoris lib. 31. c. 2.

VIRGILIUS.

Laus Auguſti poſt victoriam Actiacam. XVII.

Nocte pluit tota, redeunt ſpectacula mane:
Diviſum imperium cum Jove Cæſar habet.

1 Ne Virgilii Poetarum Principis nulla hîc mentio fieret, viſum eſt hoc epigramma referre ab Auguſto quondam totoque Romano Populo mirifice laudatum. Cujus autorem cum requireret, Bathyllus quidam mediocris Poeta, tacente Virgilio, ſibi illud adſcripſit. Quamobrem donatus honoratuſque à Cæſare fuit. Quod æquo animo non ferens Virgilius, valvis Auguſti affixit quater hoc principium *Sic vos non vobis.* Poſtulabat Auguſtus ut hi verſus complerentur. Quod cum fruſtra cæteri conati eſſent, Virgilius præpoſito diſtícho ſubjunxit.

Hos ego verſiculos feci, tulit alter honores;
Sic vos non vobis mellificatis apes.

Sic vos non vobis vellera fertis oves:
Sic vos non vobis mellificatis apes:
Sic vos non vobis fertis aratra boves.

SENECA.

De temporum mutabilitate. XVIII.

Omnia tempus edax depascitur, omnia carpit:
Omnia sede movet, nil sinit esse diu.
Flumina deficiunt, profugum mare littora siccat,
Subsidunt montes, & juga celsa ruunt.
Quid tam parva loquor? 2 moles pulcerrima cœli
Ardebit flammis tota repente 3 suis.
Omnia mors poscit. 4 Lex est, non pœna, perire.
Hic, aliquo, mundus, tempore, nullus erit.

* Hoc Epigramma versibus nobile, materiâ excelsum, non tam acumine quam perpetuâ quadam majestate commendatur. 1 Aliquid ex hujus versus pulchritudine detrahit, quòd duo illius membra idem significare videantur. 2 Quædam apud Ethnicos mundi per conflagrationem dissolvendi opinio vigebat à sacris fortè litteris hausta aut traditione propagata. 3 Suis, id est ex ipsius orbis incendio erumpentibus. 4 Falluntur si de hominibus intelligas, quos non natura, sed peccatum mortis mancipavit; sed ita ferebat gentilium cæcitas. Mira autem brevitas & vis in hac sententia. *Lex est non pœna perire.*

Magnatum cohortia fugienda. XIX.

Ingentes dominos, & 1 famæ nomina clara,
Illustrique 2 graves nobilitate domos,

De-

Devita, & longe cautus fuge. 3 *contrahe vela,*
Et te littoribus cymba propinqua vehat.
4 *In plano tua sit semper fortuna,* 5 *paresque*
Noveris. Ex alto magna ruina venit.
Non bene cum parvis junguntur grandia rebus.
Stantia namque 6 *premunt, præcipitata* 7 *ruunt.*
Mitte superba pati fastidia, spemque caducam
Despice; 8 *vive tibi, nam moriere tibi.*

* Pulcherrimum Epigramma ex intimis hominum sensibus & affectibus ductum innatæ omnibus superbiæ superiorum impatienti suavissimè blandiens, nobili, excelsâ, & verâ sententiâ concluſum. 1 Homines famâ celebratos. 2 Oneroſas, an potius amplas & magnas. 3 Cave ne totis velis ventus acceptus in altum te efferat, infra mediocritatis tuæ limites te cohibe. 4 Non in lubrico, non in præruptо loco unde timeatur caſus. 5 Paribus te adjunge. 6 Oneri & moleſtiæ ſunt. 7 In eandem ruinam ſecum te trahunt, obruunt. Activè dictum puto, *ruunt*, ut *& ſpumas ſalis ære ruebant.* Virg. 8 Expreſſit inde Tertullianus ſuum illud dictum: *Nemo alii naſcitur moriturus ſibi.*

Seneca in Corſica exulans. XX.

Barbara præruptis incluſa eſt Corſica ſaxis,
Horrida, deſertis undique vaſta locis.
Non poma Autumnus, ſegetes non educat æſtas:
Canaque Palladio munere bruma caret:
Umbrarum nullo ver eſt lætabile fœtu,
Nullaque in infauſto naſcitur herba ſolo:
Non panis, non hauſtus aquæ, non ultimus ignis.
Hic ſola hæc duo ſunt, exul, & exilium.

Mediocre Epigramma quod excerpendum duximus ad oſtendendam Senecæ exulantis mollitiem & infra-

Ejuſdem exulis quærela. XXI.

Occiſi jugulum quiſquis ſcrutaris amici
Tu, necdum miſerum me ſatis eſſe putas:
Deſere confoſſum. victori vulnus iniquo
Mortiferum impreſſit mortua ſæpe manus.

Et hoc Epigramma eodem etiam conſilio ſelectum.

Exulis Senecæ quærela. XXII.

Quiſquis es, (& nomen dicam? dolor omnia cogit)
Qui noſtrum cinerem nunc, inimice, premis:
Et non contentus tantis, ſubitiſque ruinis
Stringis in extinctum tela cruenta caput:
Crede mihi, vires aliquas natura ſepulchris
Attribuit, tumulos vindicat umbra ſuos.
Ipſos crede Deos hoc nunc tibi dicere, 1 Livor.
Hoc tibi nunc Manes dicere crede meos:
Res eſt ſacra, miſer, noli mea tangere fata,
2 Sacrilegæ buſtis abſtinuere manus.

In hoc Epigrammate præter magnificentiam quandam & incitationem, præcipuè afficit animos legentium hic verſus *Res eſt ſacra miſer.* Nam quia quiſque veretur fieri miſerum, ideò ſacrari miſerorum conditionem mirificè gaudet. Diſcant indè lectores illud quod in poematis & ſcriptis vocant delectabile, nihil aliud eſſe, quam verba & ſententias legentium affectibus attemperatas, quas qui ſolertius eruit & exhibet, hic potentiùs movet & validiùs delectat. 1 Livor, id eſt livide, ut ſcelus pro ſceleratè. 2 Etiam ſacrilegi à violandis tumulis abſtinent.

In maligr-è jocantem. XXIII.

Carmina mortifero tua sunt suffusa veneno,
Et sunt carminibus pectora nigra magis.
Nemo tuos fugiat, non vir, non fœmina dentes,
Haud puer, haud ætas undique tuta semis.
Utque furens totas immittit sæva per urbes
In populum: sic tu verba maligna jacis.
Quare tolle jocos. non est jocus esse malignum.
Numquam sunt grati qui nocuere sales.

In hoc Epigrammate præcipue notanda extrema sententia, de quâ diximus in præfatione, cum totum genus malignorum Epigrammatum rejiceremus.

INCERTORUM AUTORUM.

Judicium de Virgilio. XXXIV.

De numero vatum si quis seponat Homerum,
Proximus à primo tum Maro primus erit.
Et si post primum Maro seponatur Homerum:
Longè erit à primo quisque secundus erit:

Vulgare dictum continet non inconncine expressum, quod Quintilianus sic extulit l. 10. c. 1. Utar inquit, *iisdem verbis quæ ex Afro Domitio juvenis accepi qui mihi interroganti quem Homero crederet maximè accedere: secundus, inquit, Virgilius est, proprior tamen prime quam tertio.* Is antiquorum fuit de Virgilio & Homero sensus, quorum hac in parte judicium valde requirit Scaliger, & cum Scaligero fere omnes.

Illustres Græciæ ruinæ. XXV.

Græcia bellorum longâ succuſſa ruinâ
Concidit, 1 immodicè viribus uſa ſuis.
Fama monet; fortuna perit; cinis ipſe jacentis
Viſitur, & tumulo eſt nunc quoque ſacra ſuo.
Exigua ingentis retinet veſtigia famæ:
Et magnum infelix nil niſi nomen habet.

Epigramma grandi nec ambitioſo ornatu. Ex eorum genere quæ tota ſplendida acumen nec habent nec requirunt.
1 Id eſt male uſa & ſine modo.

De eodem argumento. XXVI.

Quiſquis 1 Cecropias hoſpes cognoſcis Athenas,
Quæ veteris famæ vix tibi ſigna dabunt:
Haſne 2 Dei, dices, cœlo petiere relicto?
Regiaque innumeris hæc fuit una deis?
Idem 3 Agamemnonias, dices, cum videris arces:
Heu victrix 4 victa vaſtior urbe jaces?
Hæc ſunt, quæ merito quondam eſt mirata vetuſtas.
Magnarum rerum magna ſepulcra vides.

Eodem argumento quo ſuperius eodem ferè ſtilo & ornatu: pungit, aliquantò acriùs extremus verſus, non indecorum ex audaci metaphora leporem captans. Sed quid Poetam mirere? cum audacius adhuc in ſoluta oratione Sulpicius ruinas urbium, earum dixerit eſſe *cadavera*. Eodem quoque ſpiritu dixit Sannazarius, *de Part. Virg. Cum regna palam moriantur & urbes.*
1 Ita dictæ à Cecrope rege biformi. 2 Multis in cauſis ut cum Neptunus & Minerva ut de imponendo illi nomine certarent; Mars ut in Areopago Judicaretur.

Mit-

Mitto alias fabellas quæ hîc congeri possent. 3 Agamemnonias arces, id est Micenas. 4 Victâ urbe Trojâ quam Rex Micenarum Agamemnon expugnavit.

Boni infelices, impii felices. XXVII.

Armoreo 1 Licinus tumulo jacet. at Cato parvo
M *Pompeius nullo. 2 Credimus esse Deos?*

2 In hunc sensum erumpebant obscurati Gentilium animi, quoties improbos felices, probos autem infelices animadverterent. At Christianis illustris urobique videtur Dei providentia, sive bonos temporariis flagellis probet, & ad contemptum terrenæ felicitatis erudiat; sive malorum quædam benefacta caducis beneficiis remuneretur aut malas eorum cupiditates, concessâ ad tempus eorum quæ expetunt usura ulciscatur.

In Cappadoces. XXVIII.

Vipera Cappadocem male sana momordit: at ipsa
V *Gustato periit sanguine Cappadocis.*

Aiunt viperis lethiferum esse Cappadocum sanguinem, quod breviter duobus versiculis expressum non piguit referre.

Decoctoris jocus. XXIX.

Cum sua decoctor subeuntem limina furem
Quærere speratas nocte videret opes:
Nocte quid in nostris circumspicis ædibus, inquit,
Hic ego nil media cernere luce queo.

Epigramma satis facetum, nec longe accersito sale conditum.

De Acone & Leonilla. XXX.

1 *Lumine Acon dextro ; capta eſt Leonilla ſiniſtro,*
Et potis eſt forma vincere uterque Deos.
Blande puer lumen quod habes concede parenti :
Sic tu cæcus Amor ; ſic erit illa Venus.

1 Epigramma à multis celebratum, nec immerito; Non enim ſua elegantia, ſuo pretio caret.

Fratricida. XXXI.

Mævius à caſtris miles melioribus, auſus
Hoſtilem ſaltu præcipitare ratem :
In damnum felix & victor ut impius eſſet
Neſcius occiſo fratre ſuperbus erat.
Dum legit exuvias hoſtiliaque arma revellit,
Fraternos vultus oraque nota videt.
Ille ferox ; quid lenta manus nunc denique ceſſes?
Juſtius hoſte tibi qui moriatur adeſt.
Fraternam res nulla poteſt defendere cædem :
Mors tua ſola poteſt, morte levanda tua eſt.
Viximus adverſis, jaceamus partibus iiſdem,
Dixit, & in dubio eſt utrius enſe cadat.
Enſe meo moriar maculato cæde nefanda ;
Cui moreris, ferrum quo moriare, dabit.
Dixit & in fratrem fraterno concidit enſe;
Victorem & victum condidit una manus.

1 A partibus ſtans melioribus. 2 Saltu ſe in hoſtilem ratem injicere. 3 damno ſuo fœlix, victoria impius. 4 Tumulo, neci dedit.

Et

EX ANTHOLOGIA GRECORVM POETARVM

Spartana fugacem filium interficiens. XXXII.

A Bello reducem natum Spartana, petentem
Cum vidit celeri patria tecta pede,
Irruit & nudi per latus transverberat hasta,
Et super occiso mascula verba dedit;
Quin morere, ô Spartæ, dixit, non vera propago,
O mentite genus, & patris, & patriæ!

Ex genere historicorum est, in quibus utilitas magis quàm elegantia spectata est.

Ubique labor. XXXIII.

E Cquam quisque viam vitæ secet? acria tantum
Jurgiaque, & lites aggerit omne forum:
Cura domi est, & rure labor; maris æquor aranti
Horror adest; peregre si quid habes, metus est;
Si nihil, hoc miserum; sequitur connubia tristis
Anxietas; careas conjuge, solus eris:
Sollicitat soboles, orbatque carentia prolis:
Stulta juventa fere est, firma senecta parum:
Alterutrum ergo optes, aut numquam in luminis oras
Venisse; aut natum morte repente frui.

Satis eleganter hoc epigramma humanæ vitæ mi-

rias pingit, nec aliter ſentire debuerunt qui nullo fidei lumine imbuti, cum mala quibus hic premimur ignorare non poſſent, de felicitate alterius vitæ cogitare non potuerunt. Auſonius item hoc argumentum venuſtè quidem, ſed latiùs perſecutus eſt, & ob eam cauſam locum hic habere non potuit.

Hercules cuſtos fure non melior. XXXIV.

Optimus Alciden aries, vel pinguior agnus
Placat, & in toto victima lecta grege:
At fugat ille lupos: ſed ſi cuſtoſve, lupuſve
Cuſtodita vorat, 1 quid pepuliſſe juvat?

1 Quid profuit lupos abegiſſe.

Avarus. XXXV.

Ditis opes retines, animum ſed pauperis: ergo
Hæredi dives, pauper es ipſe tibi.

Niobe. XXXVI.

Istud ſepulchrum intus cadaver non habet;
Extra, ſepulcrum non habet cadaver hoc:
Imo ſepulchrum ipſa, & cadaver eſt ſui.

Cogita Nioben lapidem factam, nec te fallet hoc acumen, ex ipſa quidem materiâ natum, non laboriose quæſitum, nec tamen exquiſitum.

Alexandri ſtatua. XXXVII.

Fortis Alexandri vultum Lyſippus, & audax
Expreſſit pectus; vis, puto, in ære latet:

Æ.

Æneus ille Jovem ſic compellare videtur ;
Ceſſit terra mihi Juppiter aſtra cole.

Aliquid habet magnifici, non aſſurgit tamen ultra mediocria.

CLAUDIANUS.

In ſphæram Archimedis. XXXVIII.

IUpiter in parvo cùm cerneret æthera vitro,
Riſit, & ad ſuperos talia dicta dedit :
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ ?
Jam 1 meus in 2 fragili luditur 2 orbe 1 labor.
3 Jura poli, 4 rerumque fidem, 5 legeſque Deorum,
Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex.
6 Incluſus variis famulatur ſpiritus aſtris,
Et 7 vivum certis motibus 8 urget 7 opus.
10 Percurrit proprium 9 mentitus 9 ſignifer annum,
Et ſimulata novo 11 Cinthia menſe redit ;
Jamque ſuum volvens audax induſtria mundum
Gaudet & humana ſydera mente regit.
Quid falſo 13 inſontem tonitru 12 Salmonea mirar ?
Æmula naturæ parva reperta manus.

Sphæram vitream fabricarat Archimedes Mathematicorum princeps in qua cæleſtes motus cernebantur, curſumque ſuum peragebant aſtra, tam inerrantia quàm erratica. Hoc opus ita nobile habitum eſt, ut ejus imago Sepulchro Archimedis ſuperpoſita ſit. Quâ notâ Cicero ignoratum à popularibus Archimedis ſepulchrum detexiſſe ſe gloriatur l. 5. Tuſcul. *Ita*, inquit, *nobiliſſima Græciæ civitas quondam, imo etiam doctiſſima, ſui civis u-*

unius acutiſſimi monumentum ignoraſſet, niſi ab homine Arpinate didiciſſet. 1 Mundi machina. 2 Sphæra vitrea. 3 Cœli motus rato ordine procedentes. 4 Naturæ conſtantiam & æqualitatem. 5 Leges à Deo mundo impoſitas, à quibus ille nunquam diſcedit. 6 Diceres in hac ſphæra quendam veluti animum & mentem eſſe. 7 Quod ex motu vivum eſſe poſſis putare. 8 Movet. 9 Zodiacus in ſphæra ex preſſus. 10 Percurrere Zodiacum dixit, proeo quod erat à planetis ipſum percurri. 11 Luna in hac ſphæra ſingulis menſibus renovatur. 12 Regem Elidis, qui cum Jovis tonitru ære & cornipedem curſu ſimularet equorum, à Jove ictus fulmine interiit, ita Poetæ fabulantur. 13 Qui præ Archimede inſons fuit, cum ipſe ſolum tonitru, hic totum mundum maximum Deo opificium ſimulaverat.

AUSONIUS.

Modeſtè fortunâ utere. XXXIX.

Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agatoclea regem,
Atque abacum Samio ſæpe oneraſſe luto.
Fercula gemmatis cum poneret horrida veſtis:
Et miſceret opes, pauperiemque ſimul:
Quærenti cauſam, reſpondit: Rex ego qui ſum
Sicaniæ, figulo ſum genitore ſatus.
Fortunam reverenter habe, quicumque repente
Dives ab exili progrediere loco.

Hiſtoricum Epigramma ſatis utili ſententia concluſum. Ne inſolenter fortuna tua abutaris, ſed modeſtè ac verecunde ea fruere; Ita eſto quod es, ut memineris qui fueris.

Ve-

Venenum veneno pulsum. XL.

*Toxica Zelotypo dedit uxor mœcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum:
Miscuit argenti lethalia pondera vivi:
Cogeret ut celerem vis geminata necem.
1 Dividat hæc si quis, faciunt discreta venenum,
Antidotum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant
Cessit lethalis noxa salutiferæ.
Quam pia cura Deûm! prodest crudelior uxor.
Et cum fata volunt, bina venena juvant.

* Historicum. 1 Si quis seorsim vel toxicum sumat, vel argentum vivum.

Echo ad pictorem. XLI.

VAne, quid affectas faciem mihi 1 ponere, pictor,
2 Ignotamque oculis sollicitare deam?
3 Aëris & linguæ sum filia, mater 4 inanis
Indicii vocem quæ sine mente gero.
5 Extremos pereunte modos à fine reducens
Ludificata sequor verba aliena meis.
Auribus in vestris habito 6 penetrabilis echo:
Et si vis similem pingere, pinge sonum.

1 Simulare & effingere. 2 Cur mihi oculis tuis molestiam facessis. Cur me oculis tentas attingere quæ oculis cerni non possum. 3 Echo enim est vox repercussa: vox aer à lingua ad palatum dentesque collisus. Eximius Virg. Vocisque offensa resultat imago. 4 Inane in-

indicium dicit, quia mente carens; vox enim hominis hoc ſenſu inanis dici non poteſt, quia cum mente conjuncta eſt. Omnes quidem ſyllabas repetit Echo, ſed extremæ tantum audiuntur, quia vox loquentis impeditne ſimul cum illa exilior ſonus ab Echo repercuſſus audiatur. 6 Quæ penetrat & pervadit aures.

De varietate fortunæ. XLII.

Qui laqueum collo nectebat, repperit aurum,
Theſaurique loco depoſuit laqueum.
At qui condiderat, poſtquam non repperit aurum:
Aptavit collo, quem reperit laqueum.

Facetus eventus.

Sparthanarum mulierum fortitudo. XLIII.

Mater Lacæna clypeo obarmans filium,
1 Cum hoc, inquit, aut 2 in hoc redi.

1 Extremæ erat infamiæ clypeum abjicere, 2 Scilicet mortuus: mortuos enim ſuper clypeos referebant. De illa matrum Lacænarum fortitudine vide Auguſt. Ep. 38.

Ad Philomuſum Grammaticum. XLIV.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta eſt:
Doctum & Grammaticum te, Philomuſe, putas?
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde;
Mercator hodie, cras citharœdus eris.

Ti-

Tabula Rufi. XLV.

HÆc Rufi tabula eſt. nil verius. ipſe ubi Rufus?
In cathedra: quid agit? 1 Hoc quod & in tabula.

1 Nempe tacet.

De Diogene Cynico Philoſopho. XLVI.

PEra, polenta, tribon, baculus, ſcyphus, arcta ſupellex
Iſta fuit Cynici: ſed putat hanc nimiam.
Namque cavis manibus cernens potare bubulcum,
Cur, Scyphe, te, dixit, geſto ſupervacuum?

Hiſtoricum.

Ad Notarium velociſſime excipientem. XLVII.

PUer notarum præpetum,
Solers miniſter advola.
Bipatens pugillar expedi,
Cui multa fandi copia.
Punctis peracta ſingulis
Ut una vox abſolvitur.
Evolvo libros uberes
Inſtarque denſæ grandinis,
Torrente lingua perſtrepo.
Tibi nec aures ambigunt,
Nec occupatur pagina.
Et nota parce dextera,
Volat per æquor cereum.

Quum

Quum maxime nunc proloquor.
Circumloquentis ambitu:
Tu ſenſa noſtri pectoris
Vix dicta jam ceris tenes.
1 Sentire tam velox mihi
Vellem dediſſet mens mea.
Quam præpetis dextræ fuga
Tu me loquentem prævenis.

* Non inſcite hoc epigrammate deſcribitur ars nobiliſſima & magnæ utilitatis, quæ temporum injuria & hominum negligentia intercidit. 1 Utinam tam celeriter res mente perciperem, quam tu eas notis ex primis.

Epitaphium Didonis. XLVIII.

INfelix Dido nulli bene nupta marito:
*Hoc pereunte fugis, hoc fugiente pe*ris.

Julius Cæſar. XLIX.

IMperium, binis fuerat ſolemne quod olim
Conſulibus, Cæſar Julius obtinuit.
Sed breve jus regni, ſola 1 trieteride geſtum
Perculit 2 armatæ factio ſæva togæ.

Hæc Cæſarum elogia quatuor quæque verſibus comprehenſa licet alioqui multis in locis inconcinna, tamen ad juvandam puerorum memoriam ſelecta ſunt; non enim Cæſarum modo nomina & ſeriem, ſed quandam etiam cujuſque morum effigiem continent, 1 Tribus annis, poſt quos in Senatu à Bruto & Caſſio interfectus eſt. 2 Non in bello ſed in pace. Toga pacis habitus.

Octavianus

Octavianus Augustus. L.

ULtor, successorque dehinc Octavius, idem
Cæsar, & Augusti nomine nobilior.
Longæva, & numquam 1 dubiis violata potestas,
In terris positum credidit esse deum.

1 Incertis & adversis. Quanquam cruenta illius pax, tum multorum nobilium cædibus, tum cladibus Varianis & Lollianis. tamen ista non fuerunt tanti ut statum imperii labefactarent.

Tiberius Nero. LI.

PRænomen Tiber 1 nactus Nero, prima juventa
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
Quæ prodit vitiis, credit operta locis.

Eleganter Tacitus Tiberii vitam in varia tempora distinguit; *Morum*, inquit, *tempora illi diversa, egregium vitæ famæque quoad privatus, vel in imperiis sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus donec Germanicus ac Drusus superfuere: idem inter bona malaque mixtus incolumi matre: intestabilis sævitia, sed obtectis libidinibus donec Sejanum dilexit timuitve: postremo in scelera simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu suo tantum in genio utebatur.*

Caius Caligula. LII.

IPOst hunc castrensis caligæ cognomine Cæsar
Successit, 2 sævo sævior ingenio:
Cædibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum, qui superavit 3 avum.

1 Tac. 1. Annal. *Infans in caſtris genitus, in. contubernio legionum eductus, quem militari vocabulo Caligulam appellabant, quia plerumque ad conciliandа vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur.* 2 Hoc eſt Tiberio crudeli crudelior. 3 Antonium: Germanicus enim ex Antonia Antonii filiâ genitus. An Tiberium notat, qui Germanicum adoptaverat, & ſic avus Caligulæ dici poteſt.

Claudius Cæſar. LIII.

Claudius 1 *irriſæ privato in tempore vitæ,*
2 *In regno ſpecimen prodidit ingenii.*
3 *Libertina tamen,* 4 *nuptarum & crimina paſſus,*
5 *Non faciendo nocens, ſed patiendo fuit.*

1 Ob ſtuporem; adeo ut mater Antonia ſiquem inſigni tarditate vellet ſignificare, ipſo Claudio tardiorem & hebetiorem appellaret. 2 Cum de ridiculo fuiſſet privatus, Princeps tamen aliquod ſpecimen edidit ingenii. 3 Libertorum, Pallantis, Narciſſi, & Caliſti, penes quos regnante Claudio imperium fuit. 4 Meſſalinæ ſcilicet & Agrippinæ, quarum illa impurior, hæc ambitioſior. 5 *Qui non vetat peccare cum poſſit, jubet.* Senec. Vide Cicer. 1. de Offic. de duplici injuſtitiæ genere præclare diſſerentem.

Nero. LIV.

Aeneadum generis qui 1 *ſextus, & ultimus hæres,*
Polluit & clauſit 2 *Julia ſacra Nero.*
3 *Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vita;*
Diſce ex Tranquillo quæ meminiſſe piget.

1 Sextus à Julio Cæſare qui genus ad Æneam referebat. 2 Juliam familiam. ſingulis familiis ſua ſacra. V. Cicer. de Leg. 3 Matrem Agrippinam, uxorem

Octa-

Octaviam, mox etiam Poppæam, fratrem Brittannicum, præceptorem Senecam interfecit; pessimus filius pessimus maritus, pessimus frater, pessimusque discipulus.

Servius Galba. LV.

1 *SPem frustrate senex, privatus sceptra mereri*
Visus es, imperio proditus inferior.
Fama tibi melior juveni: sed justior ordo est,
Complacuisse dehinc, displicuisse prius.

1 Secutus est Poeta Taciti sententiam; sed non est assecutus elegantiam. Ille enim sic in elogio Galbæ; *Quinque Principes prospera fortuna emensus, & alieno imperio felicior quàm suo....Ipsi medium ingenium, magis extra vitia quam cum virtutibus, famæ nec incuriosus nec venditator, pecuniæ alienæ non appetens, suæ parcus, publicæ avarus. Major privato visus, dum privatus fuit, & omnium consensu capax imperii, nisi imperasset* hist. l. 1.

Marcus Otho. LVI.

1 *AEmula polluto gesturus sceptra Neroni,*
Obruitur 2 celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit: qui 3 morte decora
Hoc solum fecit nobile, quòd periit.

1 Hanc de futuro principatu Othonis suspicionem dabat vita ante principatum flagitiosissima, nomenque ipsius Neronis ab illo in militum gratiam assumptum. 2 Nam post imperii nonaginta dies sibi ipse vim attulit. 3 Hujus causas ipse expressit apud Tacitum, suos dimittens; *Hunc*, inquit, *animum, hanc virtutem vestram ultrà periculis objicere nimis grande vitæ meæ pretium puto. Alii diutius imperium tenuerint, nemo tam fortiter reliquerit. An ego tantum Romanæ pubis, tot egregios exercitus*

tus, sterni rursus, & Reipub. eripi patiar. Ipse quoque Tacitus de illo; *Tantumdem apud posteros meruit bona fama, quantùm mala.*

Aulus Vitellius. LVII.

VItæ sors, 1 mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
Qui fieres Cæsar: 2 sic tibi fata placent.
Umbra tamen brevis imperii, quia præmia regni
Sæpe indignus adit: non nisi dignus habet.

1 Quippe à populo innumeris ante contumelis affectus tandem in Gemoniis occisus est. 2 Adeo tibi fata indulgent. *Principatum ei detulere qui ipsum non noverant, inquit Tacitus.*

Divus Vespasianus. LVIII.

1 *QUærendi attentus, 2 moderato commodus usu,*
Auget, 3 nec reprimit Vespasianus opes.
4 *Olim qui dubiam privato in tempore famam,*
5 *Par aliis princeps, transtulit in melius.*

1 Attentior enim ad rem fuisse traditur, & nullum turpe lucrum duxisse. *Antiquo cultu victuque*, inquit Tacitus, qui ejus parsimonia solutos Romanorum mores astrictos fuisse affirmat. 3 Opes suas rationis modo coercere non potest. 4 Acumen ex Tacito; *Ambigua*, inquit, *de Vespasiano fama, solusque omnium ante se principum in melius mutatus est.* 5 Par vel optimis.

Titus Vespasianus. LIX.

1 *FElix imperio, 2 felix brevitate regendi,*
3 Expers civilis sanguinis, orbis amor;

4 *Unum dixisti moriens te crimen habere.*
5 *Sed nulli dete, non tibi credidimus.*

1 Habuit enim flagrantissima populi Romani studia. 2 Metus enim erat ne in deterius, ut sæpe fit, prolaberetur. 3 Belli civilis contra Vitellianos nullam partem attigit Titus, & interim in Oriente mansit. 4 Notat hoc Dion, & variis suspicionibus indagat, l. 66. 5 Sed te alicujus esse criminis reum nulli credidimus, ne tibi ipsi quidem.

Domitianus. LX.

HActenus edideras 1 *dominos* 2 *gens Flavia, justos:*
Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?
3 *Vix tanti est habuisse illos, quia dona bonorum*
Sunt brevia. Æternum quæ nocuere dolent.

1 Vespasianum & Titum. 2 Familia Vespasianorum, quam obscuram & sine ullis majorum imaginibus asserit Tranquillus. 3 Hos versus illustrat Epigramma Martialis.

Flavia gens quantum tibi tertius abstulit hæres?
Pæne fuit tanti non habuisse duos.

Nerva. LXI.

PRoximus extincto moderatur sceptra tyranno
Nerva senex, princeps nomine, 1 *mente parens,*
Nulla viro soboles; imitatur adoptio prolem;
Quàm legisse juvat, quem genuisse velis.

1 Plinius in Panegyrico ad Trajanum; *Eodemque animo divus Nerva parens tuus factus est quo erat omnium.*

Trajanus. LXII.

Aggreditur regimen 1 *viridi Trajanus in ævo,*
Belli laude prior, 2 *cætera patris habens.*
Hic quoque prole carens, sociat sibi sorte legendi,
quem fateare bonum, 3 *diffiteare parem.*

1 Annos enim natus 42. adoptione ad imperium ascitus est. De eo Plinius; *Jam firmitas jam proceritas corporis, jam honor capitis & dignitas oris, ad hoc ætatis indeflexa maturitas, nec sine quodam munere Deum festinatis senectutis insignibus ad augendam majestatem cæsaries, nonne longè latéque principem ostentant?* 2 *Uterque optimus erat*, inquit Plinius, *dignusque alter eligi, alter eligere.* 3 A Trajano ille tam longe abfuit, quam longe ab illo mali.

Alius Hadrianus. LXIII.

Ælius hinc subiit mediis præsignis in actis:
* *Principia & finem fama notat gravior.*
Orbis & hic; sociatque virum documenta datorum
Adsciti quantum præmineant genitis.

* Sub initia & finem principatus varios variis suspicionibus Senatores morte mulctavit: hinc tanta in se Senatus odia concitavit, ut vix à rescindendis ejus actis, Antonini successoris lacrymæ precesque Senatum dimoverint.

Antoninus Pius. LXIV.

Antoninus abhinc regimen capit: ille 1 *vocatu*
Consultisque pius, 2 *nomen habens meriti.*
Filius huic fato nullus: sed lege suorum.
3 *A patriâ sumpsit, qui regeret patriam.*

1 Et nomine & prudentiâ. 2 Ex merito nomen habens. 3 *Imperaturus omnibus, elegi debet ex omnibus*, inquit Plinius.

Marcus Antonimus LXV.

Post Marco tutela datur; qui 1 *scita Platonis*
Fecit; 2 *ad imperium patre Pio melior.*
Successore suo, moriens, sed principe pravo,
Hoc solo patriæ, quod 3 *genuit, nocuit.*

1 Platonis dogmata factis in imperio executus est. 2 Ad imperium regendum optimo patre magis aptus & idoneus: ille enim solum pacis artibus clarus, hic etiam bellicis. 3 Filium commodum sui dissimilem, & ipso Nerone multò pejorem habitum.

Commodus. LXVI.

Commodus insequitur, pugnis 1 *maculosus arenæ,*
2 Trecidico princeps 3 *bella movens gladio.*
4 *Eliso tandem persolvens gutture pœnas,*
Criminibus fassus 5 *matris adulterium.*

1 Infamis. 2 Thracico gladiatorio. 3 Qui nulla, nisi in arenâ bella gerebat. 4 Nam cum venenum sibi à Martiâ pellice datum evomuisset, illa robustum adolescentem immisit qui ipsi cervices frangeret. 5 Faustinæ de cujus integritate non bella fama. vita flagitiosissimâ ac degenere se ab Aurelii sanguine alienum probavit.

Helvius Pertinax. LXVII.

Helvi judicio, & consulto, lecte, 1 *senatus,*
Princeps decretis prodite, non studiis.

Quod doluit 2 malesida cohors, 3 errore probato:
4 Curia quod castris cesserat imperio.

1 Helvii Pertinacis electio in Imperatorem à Senatu magno assensu confirmata, cum ille hunc honorem præfractiùs recusaret, vide Herod. 2 Prætoriani milites. 3 cum imperatorem illum a Senatu potius quàm à se factum animadverterent. 4 Quia jus eligendi Imperatores à Senatu ad castra & milites transierat.

Didius Julianus. LXVIII.

Dii bene, quod 1 spoliis Didius non gaudet opimis:
Et cito 2 perjuro præmia adempta seni.
Tuque, Severe pater, titulum ne horresce novantis.
Non rapit imperium vis tua, sed recipit.

1 Imperio quod à militibus emerat. 2 Qui nec ipsum militibus donativum reddidit, quod ipse promiserat.

Severus Pertinax. LXIX.

Impiger 1 gelido movet arma Severus ab Histro,
Ut 2 parricidæ regna adimat Didio.
Punica origo illi: sed qui virtute probaret,
Non obstare locum, quum valet ingenium.

1 Glaciali, gelido. 2 In se enim cædis Pertinacianæ odium, actione cum militibus facta, contraxit.

Bessianus Antoninus Caracalla. LXX.

Dissimilis virtute patri, & multo magis illi,
Cujus 1 adoptivo nomine te perhibet.

2 *Fratris morte nocens, punitus ſine cruento,*
In riſu populi tu 3 *Caracalla magis.*

1 Alexandri cujus ſibi nomen aſſumebat. 2 Getæ quem in ipſo maris gremio obtruncavit. 3 Caracalla dictus erat ob veſtis cujuſdam Punicæ uſum. An ergo id dicit Auſonius, Caracallam ſuo ſanguine cruentatum ridente populo magis fuiſſe Caracallam, id eſt non ſolum veſte ſed & corpore cruentum & puniceum?

Opilius Macrinus. LXXI.

PRincipis hic cuſtos ſumptum pro Cæſare ferrum,
Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit. gravibus pulſare querelis
Ceſſet perfidiam: quæ patitur, meruit.

1 Cum peractam ſibi à Caracalla mortem comperiſſet Macrinus, imminens exitium interfecto inſidiatore vitavit. Sed brevi deſertus à ſuis, ab Heliogabali militibus cum filio Diadumeno cæſus eſt.

Antoninus Heliogabalus. LXXII.

TUne etiam auguſtæ ſedis penetralia fœdas,
2 *Antoninorum nomina falſa gerens?*

1 Tune etiam imperatorum ſedem polluis. 2 Falſo enim jactabatur Caracallæ filius.

SEPTEM SAPIENTUM SENTENTIÆ;

Bias Prienæus. LXXIII.

Quænam ſumma boni? mens quæ ſibi conſcia recti.
Pernicies homini quæ maxima? ſolus homo alter.
Quis dives? qui nil cupiat. Quis pauper? avarus.
Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.
Quæ caſta eſt? De qua mentiri fama veretur.
Quid Prudentis opus? Quum poſſit, nolle nocere.
2 *Quid ſtulti proprium? non poſſe, & velle nocere.*

1 Cicero de Offic. l. 2. *Nullatam deteſtabilis peſtis eſt, quæ non homini ab homine naſcatur.* 2 Cicer. in Epiſt. ad Appium; *Quod ſi eſſem ea perfidia qua ſunt ii qui in nos hæc contulerunt, tamen ea ſtultitia certè non fuiſſem, ut aut in obſcuro odii apertas inimicitas, aut in quo tibi nihil nocerem, oſtenderem nocendi voluntatem.*

Pittacus Mitylenæus. LXXIV.

Loqui ignorabit, qui tacere neſciet.
Bono probari malo, quam multis malis.
Demens ſuperbis invidet fœlicibus.
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi, quiſque legem ſanxeris.
Plures amicos re ſecunda compara.
Paucos amicos rebus adverſis proba.

Cleo.

Cleobulus Lindius. LXXV.

1 *Quanto plus liceat, tam libeat minus.*
2 *Fortunæ invidiâ eſt immeritus miſer.*
Fœlix criminibus nullus erit diu.
Ignoſcas aliis multa; nihil tibi.
Parcit quiſque malis, perdere vult bonos.
Majorum meritis gloria non datur.
3 *Turpis ſæpe datur fama minoribus.*

1 Senec. Troad.
Minimùm decet libere, cui multùm licet.
2 In fortunæ odium cedit, ſiquis citra culpam ſit miſer; hinc illa vox impia Lucani de Pompeio;
----Crimenque deum crudele notavit.
3 Immerita.

Periander Corinthius. LXXVI.

Nunquam diſcrepat utile à decoro.
Plus eſt ſollicitus, magis 1 *beatus.*
Mortem optare malum, timere pejus.
Faxis, ut libeat quod eſt neceſſe.
Multis terribilis, cave tomultos.
Si fortuna juvat, caveto 2 *tolli.*
Si fortuna tonat, caveto 3 *mergi.*

1 Beatum hic intellige opulentum, uſu apud Latinos crebro. Horat.
---- Puerique beata creandis
Uxor.
id eſt locuples juxta multos. Expreſſit autem hanc ſententiam eleganter idem Horat.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam
Majorumque fames.

2 Insoleſcere, extolli. 3 Quaſi à fluctu ſic à calamitatibus obrui, Horat. *Adverſis rerum immerſabilis undis.*

Solon Athenienſis. LXXVII.

1 *DIco tunc beatam vitam, cum peracta fata ſint.*
2 *Par pari jugator conjux. quicquid impar,* 3 *diſſidet.*
4 *Non erunt honores unquam fortuiti muneris.*
Clam coarguas propinquum, quem palam laudaveris,
5 *Pulcrius multo parari, quàm creari nobilem.*
Certa ſi decreta ſors eſt, quid cavere proderit?
Seve ſint incerta cuncta, quid timere convenit?

1 Ovid. ----*Dicique beatus*
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.
2 Idem Ovid. *Si bene vis nubere, nube pari.*
Juvenalis enim,
Intolerabilius nihil eſt quàm fœmina dives.
3 Non benè convenit. 4 Nunquam fortuna tantum valebit, ut verum honorem quaſi ſuum munus cui velit largiatur. 5 Nobilitatem factis conſequi quam genere.

Chilo Lacedæmonius. LXXVIII.

NOlo minor me timeat, deſpiciatque major.
Vive memor mortis, uti ſis memor & ſalutis.
1 *Triſtia cuncta exuperans aut animo, aut amico,*
2 *Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.*
Quæ bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata ſenectus homini, quæ parilis juventæ,
Illa juventa eſt gravior, quæ ſimilis ſenectæ.

1 Aut propria fortitudine aut amici ſolatio. 2 Cicer. de Amic. *Beneficia meminiſſe debet in quem collata ſunt, non commemorare qui contulit.*

Thales Mileſius. LXXIX.

TUrpe quid auſurus, te ſine teſte time.
Vita perit, mortis gloria non moritur.
Quod factturus eris, dicere ſuſtuleris.
Crux eſt, ſi metuas, vincere quod nequeas.
Cum vere objurgas, ſic inimice juvas:
Quum falſo laudas, tunc & amice noces.
Nil nimium ſatis eſt, ne ſit & hoc nimium.

Auſonii Villula. LXXX.

SAlve, hærediolum, majorum regna meorum,
Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.
Quod mihi jam ſenior, properata morte, relinquit,
Hehû nolueram tam cito poſſe frui.
Juſta quidem ſeries patri ſuccedere; verum
** Eſſe ſimul dominos gratior ordo piis.*

* Cum patre ſimul poſſidere prædia piis magis in voto eſt.

Monoſticha de ærumnis Herculis. LXXXI.

PRima 1 Cleonæi tolerata ærumna 1 leonis.
Proxima Lernæam ferro, & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.

Æripedis quarto tulit aurea cornua cervi.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto.
Thrëiciam sexto spoliavit Amazona baltheo.
Septima in Augeis stabulis impensa laboris.
Octava expulso numeratur 2 adorea 3 tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.
Undecimo mala Hesperidum 5 districta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

* De his omnibus vide Diction. Poetic. 1 Quem occidit in Nemæa silva juxta Cleonas, & cujus pellem postea gessit pro insigni. 2 gloria, ab adore frumenti genere pretiosissimo apud Romanos, ex quo libationes diis fiebant.

Adorea liba. Virg.

3 Qui Cretam insulam devastabat. 4 Diomedis Thraciæ regis qui equos humanis carnibus pascebat. 5 Rapta, decerpta.

Ausonius Paulino. LXXXII.

Paulino Ausonius. 1 *Metrum sic suasit, ut esses*
Tu prior: & nomen prægrederere meum.
Quamquam & 2 fastorum titulo prior, & tua Roma
Præcessit nostrum sella curulis ebur.
Et quæ jamdudum tibi palma poetica pollet,
3 Lemnisco ornata est: quo mea palma caret.
Longævæ tantum superamus honore senectæ.
Quid refert? cornix non ideo ante 4 Cycnum.
Nec quia mille annos vivit 5 Gangeticus ales,
Vincit centum oculos, regie pavo, tuos:
Cedimus ingenio, quantùm præcedimus ævo.
6 Assurgit musæ nostra camena tuæ.

Vivi

Vive, vale: & totidem venturos congere 7 Janos,
Quot tuus, aut noster 8 conseruere patres.

Honori Sancti Paulini datum est ut hoc Epigramma, cæteroqui valde mediocre excerperetur. 1 Neque enim constaret versus si more Romano suum nomen præposuisset, scripsissetque Ausonius Paulino. 2 Uterque enim Consul fuit, sed ante Ausonium Paulinus. 3 Lemniscо ornatæ palmæ honorabiliores erant, hinc Cicero, *Lemniscata palma*, pro insigni. Lemniscus autem est tænia & vitta. 4 Græca libertate penultimam corripit satis durè. 5 Phœnix, ut opinor. 6 Cedit, & se inferiorem fatetur: vide quid discipulo tribuat præceptor. 7 Annos à Jano initium ducentes. 8 Simul vixere.

Theodosio Augusto Ausonius. LXXXIII.

Scribere me Augustus jubet, & mea carmina poscit,
Pœne rogans: blando vis latet imperio.
Nil dubites authore bono. Mortalia quærunt
Consilium: 1 certus jussa capesse Dei.
2 Non habeo ingenium: Cæsar sed jussit: habebo.
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Invalidas vires ipse excitat; & juvat idem,
Qui jubet. 3 obsequium sufficit esse meum.

1 In rebus quæ prudentia humanâ administranda sunt, consilio locus est, non in iis quæ fiunt jussu divino. 2 Verba sunt segnitiei respondentis. 3 Ego partes obsequii tantum mihi sumo; cætera ipse subministrabit.

Si

Sixtus tertius Summus Pontifex.

Inſcriptio baptiſterii. LXXXIV.

GEns ſacranda polis, hic ſemine naſcitur almo
Quam fœcundatis Spiritus edit aquis.
Virgineo fœtu genitrix Eccleſia, natos
Quos ſpirante Deo concipit, amne parit.
Cœlorum regnum ſperate hoc fonte renati
Non recipit felix vita ſemel genitos.
Fons hic eſt vitæ, & qui totum diluit orbem,
Sumens de Chriſti vulnere principium.
Mergere peccator ſacro purgande fluento,
Quem veterem accipiet, proferet unda novum.
Inſons eſſe volens iſto mundare lavachro,
Seu patrio premeris crimine, ſeu proprio.
Nulla renaſcentum eſt diſtantia, quos facit unum
Unus fons, unus ſpiritus, una fides.
Nec numerus quemquam ſcelerum, nec forma ſuorum
Terreat. Hoc natus flumine ſanctus eris.

Sic D. Paulinus in idem argumentum.

HIc reparandarum generator fons animarum,
Vivum divino lumine flumen agit.
Sanctus in hunc cœlo deſcendit ſpiritus amnem,
Cœleſtique ſacras fonte maritat æquas;
Concipit unda Deum, ſanctamque liquoribus almis,
Edit ab æterno ſemine progeniem.
Mira Dei pietas! Peccator mergitur undis:
Mox eadem emergit juſtificatus aquâ.

Sic homo & occaſu felici functus & ortu
Terrenis moritur, perpetuis oritur.
Culpa perit, ſed vita redit; vetus interit Adam,
Et novus æternis naſcitur imperiis.

Magnus Felix Ennodius Epiſc. Ticinenſis.

Ara victoriæ everſa. LXXXV.

Dicendi palmam 1 *Victoria tollit* 2 *amico,*
Tranſit ad 3 *Ambroſium,* 4 *plus favet ira Deæ.*

Epigramma valde mediocre; quod non rejiciendum eâ re duximus, quia rem celeberrimam in memoriam redigit. 1 Dea Victoria. 2 Symmacho ethnico qui cultum iſtius Deæ reſtaurari ab Imperatore poſtulabat. 3 Qui quod volebat obtinuit, ut ara, Victoriæ ſcilicet, deſtrueretur. 4 Irata erat Dea Victoria Ambroſio cultum ejus oppugnanti; propitia Symmacho defendenti; & tamen victor Ambroſius extitit. Ergo plus prodeſt iratam habere Victoriam quam propitiam.

BOETIUS.

Inconſtantia fortunæ. LXXXVI.

Carmina qui quondam 1 *ſtudio florente peregi,*
Flebilis, heu! mœſtos cogor inire modos.
Ecce mihi 2 *laceræ dictant ſcribenda camœnæ,*
Et 3 *veris elegi fletibus ora rigant.*

4 *Has saltem nullus potuit pervincere terror,*
Ne nostrum comites prosequerentur iter.
5 *Gloria felicis quondam, viridisque juventæ,*
Solatur mœsti nunc mea fata senis.
Venit enim properata malis, inopina senectus,
Et dolor ætatem jussit inesse 6 suam.
7 *Intempestivi funduntur vertice cani,*
Et tremit effeto corpore 8 laxa cutis.
Mors hominum felix, quæ nec se 9 dulcibus annis
Inserit, & mœstis sæpe vocata venit.
Eheu! quam surdâ miseros 10 avertitur aure,
Et flentes oculos claudere sæva negat.
Dum levibus malefida bonis fortuna faveret,
Pene caput tristis merserat hora meum;
11 *Nunc quia fallacem mutavit nubila vultum,*
Protrahit ingratas impia vita moras.
Quid me felicem toties jactastis amici?
Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.

Erunt qui hoc metrum, Elegiam magis quàm Epigramma esse causentur: sed nos Epigrammatis nomine late uti malumus; quàm nimiâ diligentiâ hos versus elegantissimos excludere. Certe clausula ejusmodi est quæ etiam aptè Epigramma concludat. Hos autem versus ut & totum de consolatione Philosophiæ opus aureolum, scripsit Boethius in carcerem à Theodorico Rege Ariano, ob fidem catholicam conjectus, ubi & posteà cæsus est. 1 Dum florente fortuna, musarum studia pariter florerent. 2 Scissis præ luctu vestibus & capillo. 3 Tristia & luctuosa propria elegorum materia. Hinc Ovid. in eleg. de morte Tibulli;

Flebilis heu mœstos Elegeia solve capillos,
Heu nimis ex vero jam tibi nomen habes.

Post tamen variæ item materiæ elegis tractatæ, ἔλεγοι Græc. luctus. 4 *Pernoctant enim nobiscum, peregrinantur, rusti-*

rusticantur, inquit Cicero. 5 Musæ quæ florenti ætati ornamento fuerant, nunc afflictæ senectuti solatio sunt. 6 Senectutem addictam doloribus ætatem; hic Terentius. *Senectus ipsa est morbus.* 7 Præcoces & immaturi, quia nondum ætate senex sum. 8 Laxa, id est, rugosa, macilenta. 9 Juventa florenti. 10 Aversatur, se avertit, novè dictum. 11 Quasi diceret; juvenem pene mors oppressit, nunc à misero sene refugit.

Qui nil cupit, nil metuit. LXXXVII.

Quisquis composito serenus ævo,
Fatum sub pedibus dedit superbum,
Fortunamque tuens utramque 2 rectus,
Invictum potuit tenere vultum;
Non illum rabies, minæque ponti
Versum 3 funditus excitantis æstum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumificos 4 Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.
Quid tantum miseri feros tyrannos
Mirantur sine viribus furentes?
Nec speres aliquid, nec extimescas:
Exarmaveris impotentis iram.
At quisquis trepidus pavet, vel optat,
Quod non sit stabilis, suique juris,
Abjecit clypeum, locoque motus
Nectit, qua valeat trahi, catenam.

1 In vitâ undique ordinatâ, ut loquitur Junior Plinius, vel forte placida; componere enim est sedare. *Non nostrum inter nos tantas componere lites.* Virg. 2 Non aversо vultu sed oculis immotis & irretortis. 3 Eodem quo Virgilius

ſenſu, *& imis ſtagna refuſa vadis*, mari ſuſque deque everſo. 4 Mons in Italia non longè à Neapoli, de cujus triſti incendio vide inſignem Plinii junioris Epiſtolam, ubi Plinii avunculi caſum narrat, qui cum curioſiùs inviſeret recentem Veſævi conflagrationem, vapore ſulphureo & cinere ſuffocatus eſt. 5 Metaphora à militibus qui gradu demoventur; de conſtantia mentis dejectus eſt.

Mundus archetypus. LXXXVIII.

O Qui perpetuâ mundum ratione gubernas,
Terrarum, cælique ſator, qui tempus ab ævo
Ire jubes, ſtabiliſque manens 2 *das cuncta moveri;*
Quem non 3 *externæ pepulerunt fingere cauſæ*
Materiæ fluitantis opus; verum 4 *inſita ſummi*
Forma boni, livore carens: tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo, pulcrum pulcherrimus ipſe
Mundum mente gerens, ſimilique 7 *in imagine formans:*
Tu 8 *numeris elementa ligas, ut frigora flammis*
Arida conveniant liquidis, ne purior ignis
Evolet, aut 10 *merſas deducant pondere terras.*
Da pater auguſtam menti conſcendere 11 *ſedem,*
In te 12 *conſpicuos animi defigere viſus.*
Diſſice terrenæ 13 *nebulas, & ponderа molis,*
Atque tuo ſplendore 14 *mica: tu namque ſerenum,*
Tu requies tranquilla piis: te cernere finis:
Principium, vector: 15 *dux, ſemita, terminus idem.*

1 Ab initio temporum. 2 Immotus omnia moves. 3 Deus nullam habet cauſam extrà ſeipſum; univerſa enim propter ſemet ipſum operatus eſt dominus. 4 Idæa τῦ ἀγαθῦ quam in ipſa mente divinâ Plato conſtituebat, quamvis aliam præceptori mentem Ariſtoteles affinxerit. 5 Quæ nulli ſe invidet, & ideò ſe in

op-

opera ſua effundit. 6 Immutabilibus rerum mutabilium rationibus, quæ in mente divina æternùm vivunt. 7 Ad Archetypi illius mundi imaginem mundum externum fingens, niſi forte de ipſo Dei filio meliùs intelligatur, qui eſt figura ſubſtantiæ ejus, ita ut ſimilitudo non excludat τὸ ὁμόσιον. 8 Certa temperatione, modo & menſura. 9 Ne imbecilliora à valentoribus deſtruantur. 10 Ne terra pondere ſuo infra locum ſuum deprimatur. 11 Scientiæ tuæ lumen inacceſſum. 12 Perſpicaces, lucidos. 13 Offuſam menti à corpore caliginem. 14 In mentibus ſcilicet noſtris. 15 Illuſtrantur hi verſus eximio Sancti Proſperi loco in Carmine de ingratis;

Hæc (gratia) ut cujuſquam ſtudio affectuque potatur
Ipſa agit, & cunctis lux eſt venientibus ad ſe:
Ergo ad iter per iter ferimur; ſine lumine lumen
Nemo videt: vitam ſine vita acquirere mors eſt.

EPI-

EPIGRAMMATUM DELECTUS

LIBER VII.

E RECENTIORIBUS POETIS.

JACOBUS SANNAZARIUS.

De Poggio Florentino historico amantiore patriæ, & mendaciore. I.

DUm patriam laudat, dumnat dum Poggius hostem;
1 Nec malus est civis, 2 nec bonus historicus.

Jacobus Sannazarius qui sibi Actii sinceri nomen adoptavit, Neapoli equestri familia natus, vario Poeseos genere floruit, hetruscæ scilicet & latinæ, epicis, satyricis, & aliusmodi carminibus. Vixit annos 72. cujus tumulum Bembus ornavit hoc distycho:

Da sacro cineri flores; hic ille Maroni
Syncerus musâ, proximus ut tumulo.

Poggius autem de quo hoc Epigramma, Theologiæ doctor & Historicus, Laurentii Vallæ acerbissimus inimicus, interfuit Concilio Constanticnsi, Quintilianum &

& Aſconium orbi reddidit. Claruit anno 1420. Romæ ſepultus. 1 Quia patriæ amans, vel plus ſatis. 2 Quia mendax & ideò in primam illam hiſtoriæ legem peccat, ut *nequid falſi dicat, ne quid veri* non audeat.

* De mirabili urbe Venetiis. II.

* Nobiliſſimum Epigramma, & carè à Venetis emptum, qui pro ſingulis verſibus magnum aureorum numerum Sannazario dederunt: non tamen undique perfectum; eſt enim è genere fabuloſorum, de quo diximus in præfatione.

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
1 Stare urbem, & toto ponere jura mari:
Nunc mihi 2 Tarpejas quantumvis 3 Jupiter arces
Objice, & illa tui 4 mœnia Martis, ait.
Si pelago Tibrim præfers, urbem aſpice utramque;
5 Illam homines dices, hanc 7 poſuiſſe Deos.

1 Immotam manere; magna vis in hoc verbo. 2 Romanas, Capitolinas; à rupe Tarpeia, cui nomen inditum à Tarpeia virgine à Sabinis obrutâ clypeorum congeſtu. Vide Plut. in Rom. 3 Jovi ſacrum Capitolium fuit. 4 A Romulo Martis filio extructa. 5 Romam. 6 Venetias. 7 Fundaſſe. Uno verſu Virgilius hoc verbo in utroque ſenſu utitur;

—moreſque viris & mœnia ponet.

Quemadmodum hic noſter jura ponere ſupra, dixit, hic urbem poſuiſſe.

De Cæſare Borgia. III.

AUt nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: 1 quidni?
Cum ſimul, & Cæſar poſſit, & eſſe nihil?

1 Quidni alterutrum velit, cum utrumque assequi possit, ut Cæsar sit nomine, & re nihil? utrumque revera assecutus est; nam post mortuum patrem omni ditione spoliatus, atque in carcerem conjectus ab Hispanis, cum hinc ægrè evasisset, non ita multo post in Navarra militans miserè interiit. Is est Alexandri 6. Supremi Pontificis filius, vir projectæ & omnibus notæ audaciæ, crudelitatis, & perfidiæ.

De patria Homeri. IV.

S *Myrna, Rhodes, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athenæ,*
1 *Cedite jam: Cœlum patria Mœonidæ est.*

Non poterant pueri brevius hoc discere quam illo distycho quod eâ tantùm gratiâ excerptum est. 1 Ne disceptetis amplius de patria Homeri.

POETÆ ITALI.

ANDREAS NAUGERIUS.

De Pythagoræ simulachro. V.

Quem toties vixisse animâ redeunte renatum
Mutato fama est corpore Pythagoram:
Cerne iterum ut docti 2 cælo generatus Asylæ
Vivat: ut antiquum servet in ore decus.
3 *Dignum aliquid certè voluit; sic fronte severa est.*
4 *Sic in se magno pectore totus abit.*
5 *Posset & ille altos animi depromere sensus:*
Sed veteri obstrictus 6 *religione silet.*

Nau-

Naugerius patricius Venetus, erat orator, hiſtoricus, poëta, Ciceronis æmulus & Catulli. Martiali ſic infenſus, ut quotannis ſtato die muſis dicato (vide hominis ineptiam) ejus libros cremaret. 1 Aſtruebat enim metempſychoſin, & ſe in bello Trojano Panthoidem Euphorbum fuiſſe fingebat. Vide Ovid. 15. Metamor. 2 Sculptus inſtrumento Aſylæ ſculptoris; hìc ergo cœlum accipe pro eo quod vernaculè dicimus *un ciſeau*, alias, *un burin*. 3 Magnum aliquid in mente agitat. 4 Cogitabundus videtur; & ut Græci loquuntur σύννους. Perſ. de Philoſ. *Obſtipo capite, & figentes lumine terram.* 5 Quod ſilet, propoſito & religione fieri videtur, non neceſſitate. Sic enim ſcite ſculptus eſt, ut loquipoſſe videatur ſi voluerit. 6 Nota Pythagorici ſilentii in quinquennium indicti religioſa obſervatio; hanc Pythagoras ſervat in ſtatuâ. falſum acumen.

ANTONIUS TEBALDEUS.

Victo parcere, quàm vincere glorioſius. VI.

1 *GLoria vincendi juncta eſt cum milite, Cæſar;*
Cæſar, parcendi gloria ſola tua eſt.

1 Sumpta eſt ſententia ex Marcellianâ; *Nihil ſibi ex iſta laude centurio, nihil præfectus, nihil cohors, nihil turma decerpit.* Vide totum locum præclariſſimum. Floruit Tebaldeus Carolo V. Imperatore.

THOMAS PORCATIUS.

In Chriſtum crucifixum. VII.

PRo ſervis dominus moritur, pro ſontibus inſons,
Pro ægroto medicus, pro grege paſtor obit.

Pro

Pro populo rex mactatur, pro milite ductor,
Proque opere ipse opifex, proque homine ipse Deus.
Quid servus, sons, ægrotus, quid grex, populusque,
Quid miles, quid opus, quidve homo solvet? Amet.

Epigramma versibus durius & generis non admodum elegantis, cum ille vocum ad unum aliquid relatarum congestus abhorreat à natura, sed tamen in hoc genere laudandum.

JANUS VITALIS.

Antiquæ Romæ ruinæ illustres. VIII.

QVid Romam in mediâ quæris novus advena Româ,
Et Romæ in Româ nil reperis media.
Aspice murorum moles, præruptaque saxa,
Obrutaque horrenti vasta theatra situ:
Hæc sunt Roma: 1 viden velut ipsa cadavera tantæ
Urbis adhuc spirent imperiosa minas?
2 *Vicit ut hæc mundum, nisa est se vincere: vicit,*
A se non victum nequid in orbe foret.
Nunc victa in Roma, victrix Roma illa sepulta est,
Atque eadem victrix victaque Roma fuit.
3 *Albula Romani restat nunc nominis index,*
Qui quoque nunc rapidis fertur 4 *in æquor aquis.*
Discite hinc quid possit fortuna, immota labascunt,
5 *Et quæ perpetuo sunt agitata manent.*

De hoc Epigrammate vide præfationem. 1 Audax metaphora; sed qua usus, ut diximus, Sulpitius, in epist. ad Ciceron. *Cum urbe*, inquit, *loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant.* 2 Orbe devicto in se arma verterunt Romani, quod furoris

furoris proprium. In eandem ſententiam Seneca in Hercule furente; *Quæris Alcida parem? Nemo eſt niſi ipſe; bella jam ſecum gerat*, Horat. Luc. initio lib. 1. *Populumque potentem in ſua victrici converſum viſcera dextra.* & idem elegánter & graviter; *Quid in arma furentem Impulerit populum qui pacem excuſſerit orbi. Invida fatorum ſeries, ſummiſque negatum Stare diu; nimiumque graves ſub pondere lapſus.* 3 Tibris olim ſic dictus. 4 Mare inferum. 5 Flumina quæ in motu ac fluxu perpetuo.

ANGELUS COLOTIUS.

Epitaphium Laſcharis. IX.

Dilectus muſis, 1 *& rebus natus agendis,*
Quem 2 *gravida imperiis protulit alta domus.*
3 *Tot freta dum curris, totque invia regna pererras,*
Auſonia tandem Laſcharis urbe jaces.
4 *Sed ſitus in patria es, Graio licet orbe remotus;*
Nulla eſt virtuti terra aliena ſuæ.

1 Carolo enim & Ludovico Galliæ regibus operam in legationibus navavit. 2 Erat ille è familâ Paleologorum, quæ Conſtantinopolitanum Imperium diu tenuit. 3 Totum enim orientem luſtrarat juſſu Laurentii Medicei, ad conficiendam illam inſignem bibliothecam Florentinam. 4 Romæ quidem & longè à patriâ; ſed ut ait Ovid. *Omne ſolum forti patria eſt.*

POMPONIUS GAURICUS.

De ſtatua Medeæ. X.

Quod natos feritura ferox Medea 1 *moratur,*
Præſtitit hoc magni dextera Timomachi.

Tarda

Tardat amor facinus, ſtrictum dolor incitat enſem,
Vult, non vult natos perdere & ipſa ſuos.

P. Gauricus Italus Poëta, ſcriptor indiligens, ſed curioſus etiam in metallicis, inſano captus amore nuſquam compamit, in mare proculdubio projectus, aut aliâ ratione è medio ſublatus. 1 In tabellâ videlicet in quâ ſculptor æſtum illum & dubitationem Medeæ de filiis interficiendis deliberantis expreſſerat,

HERCULES STROZA.

De Callirhoë quæ viva ſepulta eſt. XI.

Bis vixit ſemel orta, bis hoc compoſita ſepulcro eſt,
Poſt ſua Callirhoë funera facta parens.
Fœta erat: exanimis tumulatur: at excita partu
Poſcit opem: eruitur: mox parit, atque perit.

Mirabilis eventus breviter & eleganter expreſſus.

Epitaphium pro Joanne Pico Mirandula, XII.

JOannes jacet hîc Mirandula, cætera norunt
Et Tagus, & Ganges, forſan & Antipodes.

Picus Mirandulanus nobili & principali familia, ſed nobiliori ingenio, & cui nihil defuerit niſi maturitas, & meliorum ſtudiorum delectus: magnam enim ætatis partem in Philoſopiæ cabalæ, ſcolaſticæ etiam Theologiæ arcanis perſcrutandis conſumpſit. O ſi ille hoc totum in ſcripturis & Patribus impendiſſet! Mira tamen in illo indoles, imo eloquentia & ubertas quam ſatis indicat epiſtola ex tempore conſcripta ad Hermolaum, inter epiſtolas virûm illuſtrium. Obiit Floren-

rentiæ anno ætatis 33 eo ipso die quo Florentiam ingressus est Carolus octavus in nobili illa expeditione Italica.

Epitaphium boni & periti procuratoris. XIII.

PRocuratori fido inprimis & bono
Quibus 1 *parentes lacrymis, non te fugit,*
Viator, usquam si lites nosti & forum;
Sin minime nosti, nosse tu nusquam velis:

1 Supremos honores habeas.

THOMAS MUSCONIUS.

In Victoriam Columnam uxorem Davali Marchionis de Pescaire. XIV.

NOn vivam sine te, mi Brute, exterrita dixit
Porcia, & ardentes sorbuit ore faces.
Te, Davale, extincto, dixit, Victoria, vivam
Perpetuo mœstos sic dolitura dies.
Utraque Romana est; sed in hoc Victoria victrix,
Perpetuo hæc luctus sustinet, illa semel.

Victoria illa uxor Davali à multis scriptoribus celebrata est ob singularem virtutem & eruditionem, quæ tanta in ea fuit, ut res gestas mariti hetruscis versibus prosecuta sit, quos aiunt soli demum Petrarchæ concedere. Davali res præclare gestas multis libris pertexuit Jovius, quos consule. Occidit autem Ticini in ea pugna in qua captus est Franciscus primus. Hujus scriptoris Epigrammata gravitatem & ornatum non habent, sed acumine & indole non carent, meritoque inter mediocria recensentur.

Ad

JOANNES AUDOENUS.

Ad Medicos & Juriſconſultos. XV.

ULceribus, Galene, vales tantummodo noſtris:
Stultitiâ noſtrâ, Juſtiniane, ſapis.

Ad quemdam pauperem medicum. XVI.

PHarmaca das ægroto: aurum tibi porrigit æger.
Tu morbum curas illius, ille tuum.

In ædificatores ſepulchrorum. XVII.

NE pereat tua fama, ſtruis tibi, Paule, ſepulchrum;
Tamquam non poſſint ipſa ſepulchra mori.

Mentiris. XVIII.

MEntiris! cave militibus ne dixeris unquam:
Majus eo nullum dedecus eſſe putant:
Mentiris, tantum qui dedecus eſſe putatis,
Mentiri quare creditis eſſe decus!

Vir bonus. XIX.

SI quicquid rarum carum eſt, pretiumque meretur,
Crede mihi, res eſt, vir, pretioſa, bonus.

Ad

Ad Principem. XX.

SI non audires, ô princeps, falsa loquentem,
Auderet falsum dicere nemo tibi.

In Battum. XXI.

BAtte, tacenda ultro loqueris, veniamque precaris;
Visne tibi venia nil opus esse? tace.

Battus quemvis loquacem notat, quia Battus in lapidem versus ob loquacitatem. vid. Metamor.

Nec temerè, nec timidè. XXII.

OMnia despera prudenter: & omnia spera
Fortiter: ut caveas omnia, nil metuas.

In doctum insipientem. XXIII.

PLurima degustat stomachus, nil concoquit æger,
Sic tu scis, fateor, multa; nihilque sapis.

Bombix. XXIV.

ARte mea pereo, tumulum mihi fabricor ipse,
Fila mei fati duco, necemque neo.

Speculum. XXV.

FIngere non Phidias, nec Apelles pingere motum
Novit: tu Phidiâ plus & Apelle facis.

Via

Via lata & anguſta. XXVI.

IN latum te anguſta locum niſi ſemita ducat,
Ducet in anguſtum te via lata locum.

Mortificatio. XXVII.

MOrtuus ut vivas, vivus moriaris oportet:
Aſſueſce ergo prius, quàm moriare, mori.

Philautia. XVIII.

CRimina qui cernunt aliorum, nec ſua cernunt;
Hi ſapiunt aliis, deſipiuntque ſibi.

De variis in Angliâ fidei architectis. XXIX.

SOrtitur ſibi quiſque fidem, ſibi quiſque magiſtrum:
Numquam plus fidei perfidiæque fuit.

Prudens ſimplicitas. XXX.

UT nulli nocuiſſe velis, imitare columbam;
Serpentem, ut poſſit nemo nocere tibi.

Credulitas. XXXI.

QVi cuivis quidvis credit, male creditur illi:
Quo mihi plus credis, hoc tibi credo minus.

Poeta

Poëtam tuit seipsum. XXXII.

Quid mittam? Mihi me præter nihil suppetit: ergo
Me tibi do; magnum me tibi munus habe.

Responsio ad superius. XXXIII.

Quod mihi misisti nihil est; nihil ergo remitto
Te mihi donasti, I te tibi reddo, vale.

1 Acutum, at malignius Epigramma.

In Ponticum sexagenarium. XXXIV.

Qui, dum vixisti, nulli benefeceris unquam,
Incipies fieri, Pontice, quando pius?
Omnia pauperibus, dicis, post fata relinquam:
Qui post fata sapit, Pontice, sero sapit.

In Philautum. XXXV.

Se solum Labienus amat, miratur, adorat:
Non modo se solum, se quoque solus amat.

Deus. XXXVI.

Omnia cum videat, nulli Deus ipse videtur.
Solus ubique patet, solus ubique latet.

Sententia ex Augustino sumpta: Deus ubique secretus, & ubique notus est, quem nulli licet ut est cognoscere, quem nulli permittitur ignorare.

Contemptus mundi. XXXVII.

FOelicem vitam vis vivere? ſpernito vitam.
Vivit enim miſerè, cui ſua vita placet.

Cui nemo placet, nulli placet. XXXVIII.

LAudas, Gaure, nihil; reprehendis cuncta; videto
Ne placeas nulli, dum tibi nemo placet.

Cibis pauperes, divites egent fame. XXXIX.

GAllinas pingues, perdices, & phaſianos,
Divitibus mittis, pauperibuſque nihil.
Mittere perſonæ vis convenientia cuique?
Mitte cibos miſeris, divitibuſque famem.

In hoc epigrammate illud incommodum, quod in redditione numeret ea quorum ante non meminerat: nihil enim pauperibus miſſum dixerat: unde alternantem ſententiam claudere debuera hoc modo; divitibuſque nihil. Sed quia hoc frigidum, maluit dicere famem, cujus ante mentio nulla.

THEODORUS BEZA.

Epitaphium Franciſci Valeſii Galliarum Delphini. XL.

HUnc etiam Iuvenem extinctum rogo cerne viator,
Hei mihi, cur vivum dicere fata vetant!
Hic eſt quo niti regnum debebat avitum,
Spes patriæ nuper, ſpes quoque prima patris.

Pro quibus intrepidus sortem dum fertur in hostem
Ipse illum Mavors vidit & obstupuit.
Aggressusque dolo & crudelis fraude veneni
Sustulit ; heu magnis fraus bene nota viris !
Macte tamen Princeps : nam te mors ipsa fatetur,
Non aliter vinci quàm potuisse dolo ;
Nempe erat hoc reliquum, 2 Pellæi ut Principis acta
Æquares, simili te quoque fraude mori.

Hic ille est Beza qui ingenio pessimè usus est in fidei, suique perniciem ; è quo vix tria Epigrammata excerpsimus non admodum elegantia. Sed ita faciendum duximus, nequis eum omissum à nobis credens pestifera illius scripta adire vellet. 1 Erat hic filiorum Franciſci I. Galliæ Regis natu maximus, florente juventâ veneno interceptus ; cujus criminis suspicione aspersus est Carolus V. ex indicio venefici ; meritone an secus, illi judicent. 2 Alexandri è Pella Macedoniæ oppidoo fiundi veneno item sublati cum Babylonem esset ingressus.

Epitaphium Guillelmi Langæi Insubriæ Proregis. XLI.

LAngæus ille magnus hîc jacet lector,
Unius Minervam colere doctus & Martem,
Quo nemo melior pace vixit aut bello.
Vitæ genus habes : mortis en genus disce :
Ætate consumptâ laboribus multis ;
Suis suorumque omnium ferè exhaustis
Bonis in usum Galliæ suæ, tandem,
1 *Quum plus Milone aut Curione deberet,*
Interiit. Ergo pauper occidit, dices :
Imo locuples cui patria debuit tantum.

Similia de hoc Langæo omnes historici, de quo hæc Caroli V. Imperatoris vox memoriæ prodita : *plura illum Regi suo verbis, quam cæteros duces armis conficere* ; Ea erat in ejus verbis autoritas & pondus. 1 Ciceronis amicis multo ære alieno oppressis.

Franciſci Borbonii, Ducis Anguiennenſis Epitaphium. XLIII.

1 *QUum nuper gladios, & fortem evaſeris 2 hoſtem,*
Hic, Franciſce, jaces, nec tamen enſe jaces.
Sed nec in hoſtili potuiſti occumbere campo,
Nec fortis forti victus ab hoſte cadis.
Sedibus at patriis, belli ſimulacra cientem
Miſſa infelici ſuſtulit arca manu.
Arca olim, ut credo, ſtygia compacta cupreſſu,
Arca ehen quanta 3 nobiliſtata nece !
Arca, in qua 4 Parcam Mavors abſconderat ipſe,
Audiit ut factis 5 æmula facta ſuis.
Sic igitur, miſerande, cadis, nec cernere longum
Illa tua licuit parta trophæa manu !
At ſi nobiſcum vis, ô fortuna, jocari ;
Cur iſtis mors eſt ſeria mixta jocis ?

1 En triſtis illius eventus brevem hiſtoriam. Cum ludibundi juvenes globis ex nive compactis domum hinc oppugnarent, inde defenderent, deficiente nive unus ex obſeſſis arcam temere dejecit, quæ ſubjecti forte fortuna Borbonii caput fregit ; ſic ille graves improvidi luſus pœnas perſolvit. 2 Inſignem ille apud Ceriſolas victoriam de Hiſpanis retulerat. 3 Celebrata ; ſed in malam partem accipe. 4 Mortem durè fabuloſe. 5 ſuis æqualia.

BUCHANANUS.

Amator ſui ſine rivali. XLIV.

1 *Neſcio an inſpexti Narciſſi, Poſthume, fontem,*
Hoc ſcio, deliras, Poſthume, amore tui.
Ille tamen merito: 2 *nam quod male ſanus amabat,*
Ante quidem id multis cauſa 3 *furoris erat.*
At tua non paulo eſt major veſania, qui te,
4 *Sed ſine rivali, Poſthume, ſolus ames.*

Buchananus Scotus, Poëta elegantiſſimus, variis caſibus jactatus, inopem fere & erraticam vitam duxit in Scotiâ, in Angliâ, in Galliâ, in Luſitania. Hujus Epigrammatis vulgare argumentum, vulgare acumen, commode tamen tractatum. 1 Neſcio an inſpexeris. 2 Nam Narciſſus meritò ſe amabat cum tam multi ipſius amore arderent. 3 Inſaniæ, vel ſimpliciter amoris; quo ſenſu ſæpè furor uſurpatur apud poëtas, ut apud Virg. in Eclog. *Seu quicumque furor.* 4. Cic. de Hirro; *Quam ſeipſe amans ſine rivali!*

Ad amicum difficilem. XLV.

O Diſti Selium: teneris mihi ſemper ab annis
Carus, & illæſa perſtitit ille fide.
Hic mihi tu 1 *Pyladen, &* 2 *inanem mentis Oreſtem,*
3 *Et Saniæ jactas pectora fida ſcolæ:*
Meque vocas ficti 4 *fucatum nomen amici,*
5 *Quod nec amemus idem, nec fugiamus idem.*
Ergo tibi jus eſt noſtros odiſſe ſodales,
Nec mihi fas hoſtem fiet amare tuum?

Scilicet haud æqua jamdudum lege coimus,
6 Nec ferimus parili conditione jugum:
7 Cum per me tibi ſint vel iniqui fræna doloris
Libera, tu noſter 8 vis famuletur amor.
Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
Do: ſed amicitiæ jure repoſco vicem.
Odero, ſi jubeas, Selium tibi ſcilicet hoſtem,
Si, mihi, tu Selium, quod ſit amicus, ames.

In hoc Epigrammate cæteroquin eleganti nimiam viri eruditi loquacitatem quidam notavêre. 1 Pilades & Oreſtes nobile par amicorum. 2 Furioſum, & emotæ mentis, ob interfectam matrem furiis agitatam. 3 Damonem & Pithiam Pythagoreos, quorum alter vadem ſe mortis pro altero præſtitit Dionyſio tyranno, alter autem die dictâ ſe ſiſtens amicum liberavit, imo & ſeipſum; miratus enim illorum amorem Dionyſius, offenſione depoſitâ, rogavit ut tertium ſe in amicitiam adſcriberent. Vide Cicer. 2. de Officiis. Pythagoras autem ex Samo oriundus, unde Samia ſcola pro ejus ſecta. 4 Vocas me fucatum amicum. 5 Quam unam certiſſimam eſſe amoris notam docet Ariſtoteles in Rhetoricis; unde hoc effatum; *Eadem velle & eadem nolle ea demum verâ amicitia eſt.* 6 Iniquis conditionibus noſtra amicitia conſtituta eſt. 7 Cum per me tibi liceat amicis meis vel inique ſuccenſere. 8 Vis ſerviat iracundiæ tuæ, & illius arbitrio abjiciatur.

In Zoilum. XLVI.

FRuſtra ego te laudo, fruſtra me, Zoile, lædis.
Nemo mihi credit; Zoile, nemo tibi.

Pre-

Præpostera pietas. XLVII.

CUm patre nil vivo tibi conveniebat: iniquis
Litibus 1 *extinxti, dissidiisque senem.*
Defunctum nunc thure colis, tumulumque coronas
Floribus, & 2 magna mole sepulcra locas.
Quamlibet his tumeas, pietas præpostera certe est,
In patre nil præter 3 *funus amare patris.*

1 Extinxisti. 2 Magna mole sepulchra locas facienda; & secanda marmora locas sub ipsum funus. Hor. 3 Ovid. *Filius ante diem patrios inquirit in annos.*

In Budæum. XLVIII.

GAllia quod Græca est, quod Græcia barbara non est,
Utraque Budæo debet utrumque suo.

Guillelmus Budæus vir de literis optime meritus incredibili labore, stylo durior & horridior; ideoque Erasmo posthabitus à Francisco I. Et certe viro tanto ars & dispositio nonnihil defuit, ut testatur docta commentariorum ejus in linguam Græcam, sed rudis & indigesta moles.

Henrico Borbonio. XLIX.

BOrboniæ spes illa domus, patriæque patrisque,
Nunc patris & patriæ, Borbonidumque dolor,
Heic situs Henricus; violas asperge viator:
Neu, bona quæ fuerit vita, reare brevem.
1 *Sat vixit, bene qui vixit; spatium brevis ævi*
Ignavi numerent tempore, laude boni.

Epitaphium jure laudandum brevitate, gravitate, ornatu. Sententia quidem vulgari concluſum, ſed non vulgari nitore expreſſa. Is eſt, ut arbitror, Henricus Borbonius Marchio de Beaupreau, qui annos natus quatuordecim equo inter currendum excuſſus, ſuccedentis alterius equi pedibus obtritus eſt. Cum hoc extinctus eſt regiæ ſtirpis ramus. Vide Sammarthanum in ejus elogio, 1 Senec. *Actu illam metiamur non tempore. Nam licet ætas imperfecta ſit, vita perfecta eſt. Non ut diis vivamus curandum eſt, ſed ut ſatis.*

Carolo Coſſæo Brixiaci Comiti. L.

Carolus hîc ſitus eſt modica Coſſæus in urna,
Pyramidum dignus cui tegat oſſa labor.
Patria Brixiacum, genus alto è ſanguine Coſſi,
Nec proavûm inferior nobilitate 1 torvus,
Ingenium felix, facies gratiſſima, vicit
2 Nemo manu juvenem, conſilioque ſenem.
Quæcumque armiferis inimica eſt natio Francis,
Auxit eum titulis Marte coacta novis.
Cum Batavo Germanus, Iber, Ligur, Inſuber, Anglus,
Laudavere fidem, ceu tremuere manum.
Quod mortale fuit, rapuit mors: fama vireſcit,
Dum domus Hectoridum regia ſceptra geret.

Coſſæus ille ſub Franciſco primo, & Henrico ſecundo multis bellicis facinoribus inclaruit. A Cambrenſi pacificatione regem Henricum, quoad potuit, dehortari conatus eſt. Et dum vixit militaris virtutis effigies fuit. 1 Uxor tori particeps. 2 Haſta juvenum, conſilium ſenum. Clauſula nimis vulgaris, nonnihil hoc Epitaphion dedecorat: de clauſulis autem vulgaribus vide præfationem.

Chry

Chryſalus. LI.

1 *Dives opum, pauperque animi plus poſſidet auri*
2 *Chryſalus, in* 3 *fulva quàm vehit* 4 *Hermus aqua.*
Poſſidet 5 *incluſum ſic cœci carceris umbris:*
Nec procul infernis, ut reor, à tenebris.
6 *Et decies una, vel ſæpius, inſpicit hora.*
Et numerans miſeras uſque fatigat opes.
Nec ſatis hoc, centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea clauſtra ſeris.
Cuſtodeſque canes, atque horridus ære ſatelles
Excubat ad clauſas, pervigilatque fores.
Non miſer uxori, non audet credere natis:
7 *Frigida, non pictis, quos habet ara, deis.*
Formidat ſi vermis humo, mus exeat antro,
Si luteum 8 *Progne ſub trabe figat opus.*
Si trabibus laxum ſuſpendit aranea caſſem
Eſſe putat nummis retia tenſa ſuis.
Si ſol 9 *ſemotas penetret, vel luna feneſtras,*
Et tenuem fudit lux inopina diem;
Oblinit extemplo rimas, ne ſcilicet auro
10 *Inficiat radios* 11 *ille vel illa ſuos.*
Nec minus obſcuras formidat luce tenebras,
Et latebras, promptas ad ſcelus omne duces:
Ipſe ſuum veluti furem luctatur in umbram,
12 *Gypſatas metuunt* 13 *credula corda manus:*
Huc labor, huc miſeri ſpectat veſania voti,
Et trepidi ſemper corde 14 *micante metus.*
Poſt inopis curas, & inania tædia vitæ,
Dives ut ad Stygias iſſe feratur aquas.

Atque opibus mortem ceû placaturus 15 *avaram,*
Semper inops vivit, ne moriatur inops.

Epigramma elegantiſſimis verſibus contextum, ſed nimiis hyperbolis vitiatum, ideoque tantùm ad exemplum appoſitum generis hujus, nec probandi, nec imitandi. 1 Horat. *Magnas inter opes inops.* 2 Auri amore captum, i. avarum intellige. 3 Propter arenas aureas. 4 Minoris Aſiæ fluvius juxta Dorilaum, qui Pactolo auctus Smyrnam alluit, & aureas arenas devolvere dicitur. 5 Aurum. Sed quomodo non procul ab inferno, ſi ſol radios immittere in latebras illas poterat, ut infra dicit. 6 Feſtive hoc in Euclione expreſſit Comicus, qui videndus. 7 Quia raro adolet thura, ne ſumptum faciat. 8 Hirundo. 9 Nam in domus penetralibus opes abdidit. 10 Tingat. Aliquid abradat ex auro. 11 Sol aut luna. 12 Apparentem credo in gypſato, parie te umbram; vel manus quomodocumque ex gypſo, aut in gypſo ſculptas; obſcurius dictum quàm decebat in tam illuſtri epigrammate; forte commodiùs ſcripſiſſet, & pictas, i. umbram manuum ſuarum in pariete depictam. 13 Propter timorem. Sic Seneca; *Prona eſt timori ſemper in pejus fides.* 14 Micare, proprie dicitur de venarum & arteriarum pulſu. 15 Avaram dicit mortem, quia rapit omnia.

Ad Mariam illuſtriſſimam Scotorum Reginam. LII.

Nympha, 1 *Caledoniæ quæ nunc feliciter oræ*
2 *Miſſa per innumeros ſceptra tueris avos:*
Quæ 3 *ſortem antevenis meritis, virtutibus annos*
Sexum animis, morum nobilitate genus:
Accipe (ſed 4 *faciles)* 5 *cultu donata latino*
Carmina, fatidici nobile regis opus,
Illa quidem 6 *Cyrrha procul &* 6 *Permeſſide lympha,*

7

7 *Pene ſub Arctoi ſidere nata poli :*
Non tamen auſus eram 8 *male natum exponere fœtum,*
9 *Ne mihi diſpliceant quæ placuere tibi.*
Sed quod ab ingenio domini ſperare nequibant
Debebunt genio forſitan illa tuo.

Hæc eſt illa Maria Stuartia nupta primùm Franciſco II. Galliæ Regi : deinde variis & infauſtis nuptiis implicata, cum defuncto Franciſco hæreditarium Scotiæ Regnum adiiſſet. Demum ab Elizabetha Angliæ Regina, nefandâ hæreſeos propugnatrice capta ; & per viginti annos in carcere incluſa, poſtremo amputato capite per ſummam injuriam interfecta eſt. 1 Antiquum id Scotiæ nomen. 2 Longa majorum ſerie ad te tranſmiſſa. 3 Fortunam regiam. 4 Benigna ; eleganter. 5 In latinos verſus tranſlata, quod opus nunc in omnium eſt manibus. 6 Loca Muſis ſacra, Poetarum ineptiis celebrata, 7 In ſeptentrione facta carmina. 8 Non auſus eſſem in publicum edere fœtum non faventibus Muſis editum. Equidem præter pſalmos nonnullos magis elaboratos, ſolitus Buchanani nitor in iis deſideratur. 9 Ne improbare neceſſe haberem quæ tu probaſſes.

Ad eamdem. LIII.

1 *DO quod adeſt ; opto* 2 *quod abeſt ; tibi dona darentur*
Aurea. ſors animo ſi foret æqua meo.
Hoc leve ſi credis, paribus me ulciſcere donis :
3 *Et quod abeſt, opta tu mihi,* 4 *da quod adeſt.*

1 Elegans & faceta argutia. 1 Verſus. 2 Omnium bonorum affluentem copiam, qua careo. 3 Tibi ſcilicet. 4 Opes quibus abundas.

Bi-

BIBERMANUS.

S. Kunegunda inter ignes illæsa. LIV.

Testatura viro salvum Chunegunda pudorem,
In candente libens vomere fecit iter:
Exploratorem sed ubi pede contigit ignem,
Non fuit in planta sensus, in igne fuit.

Comitis Palatini filia, Henrico secundo Imperatori nupta, virginitatem in matrimonio servavit, & falsa criminatione appetita, castitatem suam probavit eo modo qui in epigrammate refertur. Hæc ratio probandæ castitatis à multis posteà Conciliis prohibita est.

De Viatore Hierichuntino. LV.

Ambulat incauto dum per loca devia passu,
Fertur in hostiles inscius erro globos:
Hi captum sternuntque solo, crebrisque lacessunt
Tuberibusque caput, vulneribusque latus.
Ille sed exanimi miserandus voce laborat
Inclamare piam prætereuntis opem.
Audiit hinc mystes clamantem, hinc assecla mystæ;
Auxiliaturo: hos ratus æger erat.
Verùm mysta fugit, mystæ fugit assecla. Quicquid
Latro facit sicâ, fecit uterque fugâ.

Relictum hoc Epigramma uti sequens, quod satis aptè alicui picturæ inscribi possit.

De

De eodem. LVI.

Semianimum vidit Samarita jacere cadaver,
Festinamque tulit, quam dare quivit, opem.
Nam postquam ingentes plagarum advertit hiatus,
Admovit medica sedulus arte manus.
Excepitque sinu, lenique perunxit olivo,
Et calido fovit vulnera lota mero.
Mox ubi manantes repressit sindone rivos,
Membra laboratis intulit ægra toris.
Levis, æger ait, meque aspernare sacerdos,
Profuit auxilio nunc caruisse tuo.

JANUS DOUZA.

Barbâ sapiens, moribus insipiens. LVII.

Quod sapiens vulgo, quod vir, Mariane, videris
Acceptum barbæ fer, Mariane, tuæ;
Quod mihi nec sapiens, nec vir, Mariane, videris,
Moribus acceptum fer, Mariane, tuis.

Joannes Douza nobili familia, Orator item & Poëta. Notasin Saluſtium edidit & varia Poëmata, vixit anno 1604. Extat illius Epigrammatis unum hoc ſelectum, & quidem valde mediocre. 1 Aſcribe, aſſigna. Multos ad ſapientiæ famam barba commendat; hinc feſtivè Horatius:

Juſſit ſapientem paſcere barbam,

BAR-

BARLÆUS.

Amſtelodamum. LVIII.

URbs ſpatioſa, potens opibus, tectiſque ſuperba,
Viribus invidiam, crimina lege domat.
Civibus aucta novis numquam ſtat finibus iſdem
Latius expanſis mœnibus hoſpes abit.
Quicquid mortalis fingit ſolertia curæ,
Vel natura ſuo parturit alma ſinu.
Illa dabit, totoque parans commercia mundo,
Nunc emere, & totam vendere ſemet amat.
Moſchus, Arabs, Perſæ, Mauri, Judæus, uterque
Quod ferat, huc, rurſuſque auferat, Indus habet.
Hancdum mundus adit, mundumque hæc ipſa pererrat,
Non urbs fixa loco, ſed vagus orbis erit.

Suæ potentiæ æmulos viribus frænat. Uterque Indus vel in Oriente vel in Occidente poſitus.

In ſcriptorem ineptum. LIX.

NUlla tuis quare redditur epiſtola chartis,
Quæris? Ne poſthac ſcribere ſæpe velis.

PAS-

PASCHASIUS.

Tardi Clientis tardus Patronus. LX.

ARnus nuper adit novus cliens me,
Ut patrocinium ſuum ſubirem:
Suſcepi fateor lubens volenſque,
At nil obtulit Arnus advocato.
Paucis poſt rediit diebus Arnus,
Ut cauſam peragam rogat moleſtus,
Sed Arno mihi non datur vacare.
Idem poſtea tertiò atque quartò
Et quintò vacuus domum reviſit,
Meque ſollicitè angit, urget, inſtat,
Sed nil proficit ille plus apud me.
Hinc cœlum variis ciens querelis,
Accuſat malè, meque ſeque damnat,
Quòd talem ſibi nactus eſt patronum:
In ſumma nihil Arnus ipſe credit,
Suo vivere tardius patrono:
Et eſt tam tamen hic cliens ſupinus;
Ut ſe non putet eſſe tardiorem.

Ad ſolvendum ſcilicet.

Officiis nonnunquam emuntur inimicitiæ. LXI.

MUtua cum centum ſeſtertia, Marce, rogares,
Per ſanctum obteſtans nomen amicitiæ,

Non

Non habeo, dixi, & si forsitan arca recondat,
Hæc tibi habe paucis, hoc tibi non habeam.
Protinus exclamas, cælumque ululatibus implens,
Officio quereris me cecidisse meo.
Siccine amicitiam nostram, inquies, perdis? at inquam,
Tanti 1 *inimicitias non emo, Marce, tuas.*

1 Quia dum reposcerem, inimicum me tibi fieri necesse esset.

Nimius contator. LXII.

Dum dubius fluit hac aut illac, dum timet anceps;
Ne malè quid faciat, nil benè Quintus agit.

Scitè & sapienter dictum.

Philippus. LXIII.

Nil non Asper agit, pro me si forte rogetur,
Quicquam agere: at nusquam commodat Asper equum.
Quæro operam aut studium; studium mihi protinus Asper
Non negat: at nusquam commodat asper equum.
1 *It, redit, & currit pro me, si forte roget ur*
Currere: sed nusquam commodat Asper equum.
Quàm sapis, ô Asper, quàm te bene noscis, amice,
Pluris quàm teipsum qui facis, Asper, equum.

Acutum Epigramma; at aliquanto malignius.
1 Imitatione ductum ex Horatio. *It, redit, & narrat.*

In

In Judicem. LXIV.

Mille mihi nummos subtraxerat Heliodorus,
In quem bella fori litigiosa paro.
Causam agit in vinclis, longoque examine utrimque
Res trahitur, negat is, contra ego teste probo.
Convictus tandem furti damnatur, eidem
Pœna & perpetui scribitur exilii.
Restitui argentum decernitur: at prius à me,
Mercedem judex exigit ipse suam.
Sic qui judicio mihi reddi mille putabam,
Exhaustis primis, altera mille dedi.
In jus ô iterum judex ve teriator eamus,
Mille ego perdideram, millia bina rapis.

Ad Achillem Harlæum Baumontium in Parisiensi Senatu Præsidem. LV.

Quod nullam Judex sectaris principis aulam,
Integer & vitæ, propositique tenax,
Et rigidus justi custos, pietatis, honesti,
Temporibusque istis non potes esse malus:
Hæc superis primo, tum debes omnia patri.
Quem tu Justitiâ, quem pietate refers.

IN POSTHUMIUM.

Miser suo judicio vere miser. LXVI.

Errat Posthumium fœlicem qui putat: ipse
Posthumius miserum se putat, & miser est.

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.

LXVII.

OMnia pauperibus moriens dedit Harpalus, heres
Ut se non filias exprimat in lachrymas.

Inconstans. LXVIII.

DIruis, ædificas, mutas quadrata rotundis,
Præcipitique ruunt omnia consilio.
Tum quod consuluit levitas, ratione tueris:
Ni caveas, fies, cum ratione miser.

Franciſci primi Galliarum regis morientis ad Ericum filium verba. LXIX.

NAto hæc Franciscus dixisse novissima verba
Fertur, & in genitus profluisse pios.
In primis venerare Deum, Charissime fili,
Mox tibi se populi cura suprema tui.
Dixit, & occubuit. Duo ne præcepta pateris,
Alterutri si quis deest, utrique deest.
Nam cui nulla Dei cura est, nec cura suorum est:
Et cui non populi cura, nec ulla Dei.

Epitaphium Juſtiniani Imperatoris. LXX.

FLavius, Augustus, felix, pius, inclytus, Afri,
Vandalici, Alani victor & Imperii,
Francicus, Anticus, & Goticus, Germanicus, idem
Allamannicus, hoc marmore conjegitur.

Quis docet hæc? lapis unus: at, ô spes vana potentum!
Tot titulos, mutum non nisi marmor habet.

Non quicquid cum antiquis convenit, ex antiquis sumptum. LXXI.

PLurima me veterum sensa expressisse fatebor,
Ni fatear, fur sim, vel furiosus ego.
Multa sed ex aliis falsò sumpsisse putabis,
Quæ mea percupiam dicier, & mea sunt.
Conveniunt tamen hæc antiquis: Dii malè perdant
Antiquos, mea qui præripuere mihi.

Jugum conjugii. LXXII.

NUlla dies nobis, non horula præterit una,
Non punctum, nullus temporis articulus;
Quo non (væ) miseris servis succenseat uxor,
Succensetque mihi nî simul ipse querar.
Illius ad mutum totus componor, & idem
Pacificus cum sim, tristia bella gero.
Sic mihi pax bello, sic bellum pace paratur,
Et placidè ut possim vivere, vivo miser.
Sic vel cum servis vel conjuge litigo; sic est
Hei mihi! conjugium litigiosus amor.

NICOLAUS FABER.

Ex Græco Nazianzeni in tetrasticis. LXXIII.

NEmo suo damno, tibi sit quam magna potestas,
Sentiat officiis plurima posse proba.

Quantula enim laus eſt, vel multum poſſe nocere?
Frigidus hoc ſerpens, hocque cicuta poteſt.

Mediocre at utile epigramma. Theodorus, inquit Cicero Tuſcul. 5 Lyſimacho mortem minitanti. *Magnum vero*, inquit, *effeciſti, ſi cantharidis vim conſecutus es.*

SCÆVOLA SAMMARTHANUS.

Ad ampliſſimum virum Philippum Huraltum Chevernium Franciæ Cancellarium. LXXIV.

CLare ſenex, veteri cui ductus origine ſanguis
Armoricos longo ſtemmate jactat avos.
Cujus, & in dubiis, Regi prudentia, rebus,
Cognita, & adverſo tempore certa fides,
Supremum hoc meruêre decus, regnique labantis
Molem ingentem humeris impoſuere tuis.
Si vacat, & gravium magna inter pondera rerum
Aonii memorem non piget eſſe chori,
Hoc etiam tenui quos edimus arte libellos
Sume lubens, vatis dulce jocantis opus.
Quid vetat ingenuis poſt ſeria luſibus uti,
Ingrataſque hilari pellere fronte minas?
Dura tot humanam vexent cum tædia vitam,
Triſtia qui lætis temperat, ille ſapit.

Hujus elogium habes apud Sammarthanum lib. 3. elogiorum his verbis. Philippum Huraltum Chevernii Comitem ex Brittannica nobilitate oriundum, Be-

Belnea mater fœmina quoque nobilis ultimo partu poſthumum edidit, cum Rodulphus pater aliquot antè menſibus Neapolitano bello periiſſet. Adoleſcentem excepit Academia Pictavienſis, legum ſtudio celeberrima; cui tamen ita ſe dedit, ut hiſtoriarum interim & earum artium quæ ad Imperii gubernacula pertinerent aliquanto curioſior, unum ferè Tacitum aut Cominium, & alios ejuſdem notæ ſcriptores haberet in manibus, eorumque diligenti & quotidianâ lectione mirificè delectaretur. Scilicet generoſi adoleſcentis egregia jam tum indoles viam ſibi ad intima Principum conſilia, tanquam naturâ duce per hæc ſtudia parabat ac muniebat. Nec tantæ ſpei poſteà defuit ad facilem eventum præſens & opportuna ſortis occaſio. Duxit enim uxorem Philippus Chriſtophori Thuani Senatûs Principis filiam, qui vir clariſſimus, & in aſſiduâ tanti muneris functione occupatus, cum ab Henrico Regis fratre ad Cancellarii dignitatem invitaretur, maluit eam ad generum ſuum deferri; unde præcipuus illi deinceps patuit ad Regem futurum authoritatis & gratiæ locus. Cui demum abſenti, & è Sarmatia reditum in Galliam, audito fratris funere, molienti ſic adfuit, ejuſque rationibus adeo cautè fideliterque proſpexit, ut nunquam ingratus Princeps matris quidem authoritate, ſed ſalutaribus Huralti conſiliis aſſertum ſibi & ſervatum fuiſſe Imperium non obſcurè profiteretur, neque porro conquieſceret, donec eum in ſupremo Togatæ militiæ gradu collocaret: lubrico illo quidem & ancipiti, ſed in quo tamen vir incomparabili prudentia vel inter medios aulæ fluctus, & latentes æmulorum inſidias perſtitit incolumis, & in perpetuo proſperitatis tenore diu permanſit; nullam inſtabilis & iniquæ fortunæ vicem experturus, niſi optimus Princeps qui detectâ multorum perfidiâ deſertum ſe turpiter à ſuis & proditum ſentiret, ſuſpicionum ideo plenus, omnes quantumvis probatos & fideles miniſtros, atque in iis Huraltum ipſum Regiâ pepuliſſet ac ſummoviſſet. Verum altero poſt anno revocavit eum novus Regni ſucceſſor Henricus IV. & priſtinæ dignitati reſtituit

eſtituit. Erat ſtatura mediocri, ſpecie decora, moribuſque ſuaviſſimis: nulli ſe in acceſſu difficilem aut aſperum, nulli moroſum oſtendebat, ea comitate vultus, eaque blandi ſermonis efficacia, ut etiam eos qui repulſam paterentur, nunquam niſi lætos ac benè ſperantes à ſe dimitteret. Nec eò minus gravitatem in conſiliis, & inſignem totius rei Gallicæ peritiam, quodque miremur in tanta negotiorum multitudine & varietate paratam ſemper & expeditam acerrimi judicii vim præferebat. Sane conſtat ejus interitum Regi maximo, & omnibus aulicis valde fuiſſe triſtem & acerbum. Longe tamen acerbiorem futurum, niſi ampliſſimi viri Pomponii Belleuræi ſucceſſoris eo loco digniſſimi admirabilis integritas cum ſingulari doctrina & longiſſimo rerum uſu conjuncta, huic facilè deſiderio modum adferrent. Vixit ad ſeptuaginta duos annos, vivido ſemper ingenio, & ſenſibus integerrimis; annoque tandem ſupra miſſe & quingentos undecenteſimo, ſextili menſe apud Chevernium ſuum, ubi natus erat, mortuus eſt, ac ibidem in majorum conditorio juxta parentis oſſa, quæ Capuâ juſſerat in Galliam aſportari, tumulatus.

Ad Franciſcum Sanlucium Picardiæ Proregem. LXXV.

NE tibi quid deſit, referas 1 ut totus Achillem,
Dum pia pro patria fortiter arma geris,
2 Quondam etiam dulces Muſæ digreſſus in hortos
Aonium 3 patrio pectine tangis 4 ebur.
Nec placidam tractare 4 Chelyn poſt horrida bella
Negligit hoſtili ſanguine tincta manus.
Quos titulos, quæ non meruit præconia laudum,
6 Quique canenda gerit, quique gerenda canit?

1 Arma cantibus ſociantem. 2 Aliquando. 3 Verſibus gallicis ludis. 4 Citharam eburneam. 5 Lyram pacis

pacis amicam. Lusus in verbo de quo diximus in præfatione.

In quosdam hujus ætatis scriptores. LXXVI.

Quid juvat obscuris involvere scripta latebris?
Ne pateant animi sensa, tacere potes.

Ad Petrum Ronsardum. LXXVII.

Æmula dum Latiis Ronsardi Gallica nostri
Conor ego in Latios vertere scripta modos:
Me vis agit major solito, ignotasque per auras
Abripit hinc tanti spiritus ille viri.
Quique olim proprio cum plectra furore moverem,
Vix bene sum notæ serpere visus humi,
Summa feror super astra: juvat quascumque poëtas
Despicere, & sacri pectinis esse patrem.
Sic olim ætheriis aquilæ dum regulus alis
Suscipitur, reliquas despicit altus aves.

Quanto olim in pretio Ronsardus extiterit, & omnium illius ætatis in eum congestæ laudes, hoc unum Epigramma satis testatur. Sed ipsum nunc negligi non mirabitur quisquis fucatam & temporariam pulchritudinem à verâ & perenni novit internoscere. Scilicet rudes ad huc Gallicæ Poëseos populorum aures facile fuit Ronsardo qualibuscunque verbibus detinere. At postquam acrioribus studiis vera nostræ Poëseos elegantia cœpit inquiri, Ronsardi illicò vitia patuerunt, admiratio concidit. Quod totum contra Virgilio accidit ob eam quam diximus in præfatione causam. 1 Latinorum carminum dignitatem assequentia. Olim, id est aliquando.

BARCLAIUS.

Epitaphium Seleniſſæ. LXXVIII.

Buſta vides, ſævique hoſpes monimenta doloris,
Bis moritur, quæ ſe eſt judice digna mori.
Non effare tamen ſeu verba gravantia manes,
Seu placidâ faciunt quæ leve pondus humo.
Huic tumulo pacemque neſas 1 ſtimuloſve precari,
Dic tantùm ut merita es, ſit precor umbra tibi.
Nempe Seleniſa eſt, dubium furioſa magiſne
Læſerit, an læſam ſit magis ulta fidem.

Seleniſſa ficta perſona in Argenidis fabulâ de quâ hæc accipe quæ ad hujus Epigrammatis intelligentiam ſufficiunt. Ingens illa arcanum donis à Rege Sardiniæ corrupta prodiderat, mox perfidiæ convicta tantùm inde pudoris cepit, ut necem ſibi ipſa conſciverit. Furiarum ſtimulos faces umbras excruciantes.

De Margaretâ Valeſia, Navarræ Reginâ. LXXXI.

O Patria, ô arces, ô dulcia tecta parentum,
Unde 1 avus, unde 2 pater, 3 tres unde ex ordine fratres
Sceptra tulere mei, mene ô agnoſcitis arces?
Illa ego ſum, cui vos cunabula cara dediſtis,
Et patrio ingentem cultu jactaſtis alumnam;
Stirpe deas, & fronte deas, & ſidera vultu
Cum premerem, 4 amborum ſpes ambitioſa procorum,

5 *Nunc conjux vidua, & vani cum nomine regni,*
6 *Rupibus è nudis, longique è carcere montis*
Excedo. Sed & hic causas infesta dolendi
Disponit fortuna mihi, 7 *monstratque colendam*
Quæ mihi successit, 8 *quique, ah, de corpore nostro*
Debuit esse puer. Nec jam contendere promtum
Damnavit dudum miseram fecitque nocentem
9 *Cum tali certasse viro. Jam cedere divis,*
Felicesque sequi juvat, & subscribere fato.
O dolor! an potui victos inflectere vultus,
10 *Despectosque orasse viros? Ne credite, vivam,*
Jamdudum perii, jamdudum extincta supersum;
Et vivo, & morior toties; Me funere longo
Nempe mori decuit, quæ tot per secula clarum
Induco tumulis suprema Valesia nomen.

1 Franciscus primus. 2 Henricus secundus. 3 Franciscus 2. Carolus 9. & Henricus tertius. 4 Henrici Guisii & Henrici Navarræ regis. 5 Quia ab Henrico 4. repudium ipsi missum est. 6 Ubi diu in quodam velut exilio degere coacta est. 7 Reginam Mariam Mediceam quæ in ejus thorum successerat. 8 Rex Galliæ Ludovicus 13. 9 Cum Henrico 4. simultates exercuisse. 10 Olim illa Henricum despectui habuerat multò in Guisium propensior.

NICOLAUS BORBONIUS.

In depictam Carthusiæ majoris vasti montis solitudinem. LXXX.

HAs sterilis saltus rupes & inhospita saxa
Ne deserta voces: omnia plena Deo.

Hac

Hac I pater in angustis in cœlum callibus ibat
Noster, inaccessas impiger ire vias :
Quemque nec in mediis invenerat urbibus unum
Quærebat cupidus colle silente Deum.
Credo equidem sancto Brunonis pectore, & istic
Numen in ardenti ceu latuisse rubo.

Clausula hujus Epigrammatis non satis belle è superioribus versibus fluit, reliqua ornatissima sunt. I Bruno Majoris Carthusiæ totiusque Ordinis conditor.

In opera Philosophica Crassotii eximii Philosophi. LXXXI.

Post cineres authoris, abi, securus edacis
Invidiæ, meritâ luce, libelle, frui :
Fixerit hæc vivo dentem : fortuna negarit
Quæ bene pro meritis, non satis, æqua, solet
Omnis eò sortis vis est consumpta malignæ,
Et nasci fato jam meliore potes.
Alterum, in excusis sera amplexabitur ætas,
Quem seu spreverunt sæcula, Aristotelem.

Viventi enim Crassotio non satis æqua hominum judicia fuerunt ; credo illius inculta & horrida specie alienata : at posthumis ejus operibus quæ debebatur existimatio reddita est. Aristotelicæ Philosophiæ peritissimum fuisse Crassotium omnes fatentur, imò ipso Aristotele in plerisque subtiliorem : nusquam enim ille major quàm cum ab Aristotele discedit.

Hugo

HUGO GROTIUS.

Erudita ignorantia. LXXXII.

Qui curiosus postulat 1 *totum suæ*
Patere menti, ferre qui non 2 *sufficit*
Mediocritatis conscientiam suæ,
Judex inquus, æstimator est malus
Suique, naturæque : nam rerum parens,
3 *Libanda tantum quæ venit mortalibus,*
Nos scire pauca, multa mirari jubet.
Hic primus error author est pejoribus :
Nam qui fateri nil potest incognitum,
4 *Falso necesse est placet ignorantiam.*
Magis quiescet animus, errabit minus,
Contentus eruditione 5 *parabili ;*
Nec quæret illam, si qua quærentem fugit.
Nescire quædam magna pars sapientiæ est.

Epigramma egregium pulchris & gravibus sententiis eleganter expressis refertum. 1 Totum posuit pro eo quod est omnia. 2 Non potest. non valet. qui se tam exigua rerum scientia præditum ægrè fert. 3 Non intùs scrutanda, sed strictim tantùm & leviter attingenda. 4 Subtilius & ideò obscurius dictum ; hoc tamen credo sensu, necesse est ut multis falsis assentiatur, dum nihil sibi incognitum fateri vult. 5 Quæ facile parari potest.

Ostenda loquitur. LXXXIII.

Area perva 1 *ducum,* 2 *totus quam respicit orbis,*
3 *Celsior una malis, &* 4 *quam damnare ruinæ,*

Nunc

Nunc quoque fata timent, 5 *alieno in littore reſto.*
Tertius annus abit: 6 toties mutavimus hoſtem
Sævit hyems pelago, morbiſque furentibus æſtas, :
Et minimum eſt quod fecit Iber, crudelior armis
In nos orta lues, 7 *nullum eſt ſine funere funus,*
Nec perimit mors 8 *una ſemel. Fortuna quid hæres?*
Quâ mercede tenes mixtos in ſanguine 9 *manes?*
Quis 10 *tumulos moriens hos occupet hoſte perempto*
Quæritur, & ſterili tantum de pulvere pugna eſt.

Hoc Epigramma proculdubio nobile gallicis verſibus reddidit Malherbius in poëmatis. notum eſt Oſtendæ obſidionem per tres annos duraſſe, obſeſſis novos ſemper aggeres, nova propugnacula ſtruentibus, in quæ prioribus depulſi ſeſe recipiebant, ut ad extremum exigua tantum area ſupereſſet. 1 Quam Duces tùm Batavi, tum Hiſpani, certaminis campum delegerant. 2 In quam arrecti ſunt omnium animi. 3 Calamitatibus nacta celebritatem. 4 Nondum audent fata decernere ut ab Hiſpanis capiatur. 5 Hiſpanorum ditione undique circumceſſa. 6 Dum novi ſubinde milites obſidioni ſuccederent. 7 Singulæ mortes alias item mortes contagione accerſunt. 8 Plures in quemque confluunt cauſæ, moriendi fames, frigus, lues,&c. 9 Non jam homines vivos, ſed meras umbras ſanguine concretas. 10 Tumulos vocat, quia exigua illa area mortuorum corporibus tumulandis vix ſatis erat.

In Obitum I. Lipſii. LXXXIV.

HOc quoque fer totum, ſed triſtis fama per orbem:
Ille 1 *diuplauſus, deliciæque tuæ,*
Quem populis unum cunctis narrare ſolebas,
Occidit, & tantùm vivit in ore tuo.
Omnis ad exequias, quâ ſol oriturque, caditque,
Hoc eſt, quâ legitur Lipſius, orbis eat.

Pra

Præcipuè aſpicies 2 *domini cum Tibridis arces,*
Fac ſeptem reſonet vox lacrymoſa 3 *jugis :*
Lipſius occubuit, 4 *cui quantum defuit ævi,*
Tantùm neſcitur maxima Roma tui.

1 Lipſius. 2 Quod urbem Romam olim terrarum dominam præterfluat. 3 Septem collibus urbis Romæ. 4 Miram enim curam Lipſius poſuit in veteris Romæ monumentis eruendis & illuſtrandis.

In mortem Scaligeri, LXXXV.

UNica lux ſæcli, 1 *genitoris gloria, nemo*
Quem 2 *puerum, nemo credidit eſſe* 3 *ſenem :*
Tam ſibi par ſemper, quàm 4 *cunctis celſior unus,*
Et qui ſe 5 *totum debuit ipſe ſibi :*
Exuperans famâ quos æquat ſanguine 6 *reges,*
Sceptrigeris majus nomen adeptus avis,
Hic jacet ille capax immenſi Scaliger ævi,
Nec ſibi mors unquam plus licuiſſe putet.
Quid querimur raptum ? mens eſt quâ vivitur : annos
Ille tot 7 *exegit mente quot orbis habet.*
Omnia dum retro mundi veſtigia quærit,
Quærentem retro deſtituere dies.
Emenſus populos & 8 *diſſona gentibus ora,*
Ambierat quantum lumine Phœbus obit.
9 *Teſtamur natura tibi non defuit ille :*
Tu gentes aliis ſæcula plura dares.
Ultrà Scaligerum nihil eſt : nec Scaliger ultrà :
Ille tui finem repperit, ille ſui.

Joſephi Scaligeri elogium in quo multas fuiſſe litteras fatentur omnes. 1 Julii Scaligeri. 2 Ob adultam

&

& præcocem maturitatem. 3 Ob vividum & nulla ex parte debilitatum ingenium. 4 In humanioribus litteris vel chronologicis rebus. 5 Eruditionem suam non aliunde mutuatus est. 6 Ortos se sanguine principum semper Scaligeri venditarunt. 7 Præclarum certe inventum Julianæ periodi illi debetur; sed utrum in reliquis ea diligentia fuerit, lege Petavium. 8 Fuit in Scaligero magna variarum linguarum notitia. 9 Non dubito quin his Grotii hyperbolis aliquantum lector succenseat.

In effigiem Scaligeri in Bibliothecâ servatam. LXXXVI.

INter mille libros (nec sedes dignior ulla)
Quæ tulit immensus Scaliger ora vides:
Mille libros hospes nimium ne respice, major
Hic tibi quem monstro bibliotheca fuit.

Aliud. LXXXVII.

CUm 1 plutei doctis turgerent undique cartis,
Quas velit æterno fama fovere sinu,
Exheredavit moriturus Scaliger orbem,
Et vetuit post se scripta videre diem.
Heu nimium duras è miti pectore leges,
Pro quibus impietas magna sit esse pium.
Digna sit hac pœna præsens quæ vivitur ætas,
2 Nempe hæc quæ Titios, Scoppiadasque tulit.
Sed quo posteritas meruit non posse doceri?
Aut quid fecerunt tam bona scripta mali?
Parce pater, si nos recte tibi cuncta monenti,
Credere in hoc uno credimus esse nefas.

Publi-

Publica sunt istheec; semel ut te fata dederunt
Omnibus, inde potest jam nihil esse tuum.
Sit tamen, ut mandas: nequeunt vel pressa latere,
Quæ tantum ex tanto nomine lucis habent.
Quicquid nescitur, foliis quæretur in istis,
Hinc sibi responsum maxima turba petet,
Quanta nec Euboicæ celebravit virginis antrum,
Nec, tripodes medio quos habet ore locus.
Quid juvat in populos has non dimittere cartas?
Scaligeri circum scrinia mundus erit.

1 Armaria Bibliothecarum. 2 Obtrectatores Scaligeti.

In Meursii lexicon græcobarbarum. LXXXVIII.

ACcipe quem tibi dat, lector studiose, laborem
Meursius, hac chartâ Græcia tota patet.
Non quæ Socratico quondam sermone locuta est,
Quæ Macetûm linguæ 2 fulmine fregit opes:
Sed qualis moriens in regni sede superbi,
Singultus olim mœstaque verba dedit,
Cum Byzantinos habuit nova Roma Quirites,
Heu male vicinis præda futura Getis!
Doctrinæ cultusque parens (quis credere possit)
Græcia, quâ demptâ barbarus orbis erat.
Huc cecidit: Græcos velit ut qui discere libros,
Debeat hinc Græcam discere barbariem.

1 Multas Philippi Macedonum molitiones orationibus suis disturbavit Demosthenes, irrito tamen ad ultimum eventu.

In

In Effigiem Henrici magni Regis Galliarum. LXXXIX.

QVantum aliis reges, hic tantum regibus extans,
In bello, & belli victor, & ipse sui.
Hic ille Henricus, quo, Gallia, dante recepit
Fracta decus, mores barbara, pauper opes.

In ōrationes Danielis Heinsii. XC.

JAm Demosthenicæ 1 sititor undæ
Linquis 2 Pegaseos, amice, fontes,
Regnans eloquio solutiore:
Dum nunc ingenii fluentis æstum
Libertas tibi Tulliana 3 laxat:
Nunc facundia Plinium secuta
Constringi studet 4 arctiore gyro:
Nunc docti Senecæ refert acumen
Densis pagina seminata gemmis,
Heynsi, vive diu, diuque de te
Certent suada potens, novemque Musæ.
Quicquid 5 nominibus prioris ævi
Æternam potuit parare famam,
Hoc in te liceat stupere solo;
Millenis facibus superba nox est;
Astrum sufficit unicum diei.

Epigramma comptis & elegantibus verbis, vulgaribus sententiis, 1 Qui sitis. 2 Poeticam relinquis ut ad solutam orationem te transferas. 3 Qui amplioribus periodis explicandi ingenii copiam præbet. 4 Quia Plinius numeris ad strictior. 5 Celebratis prioris ævi scriptoribus.

In

In Illustrissimi Principis currus veliferos. XCI.

Hactenus immensum Batavi decurrimus aquor,
Oceani nobis invia nulla via est.
Vidêre Amstelias vada Calpetana carinas,
Vidit in oppositio littore fuscus Arabs:
Quáque Magellanum cohibent freta fervida mundum,
Quâque procellosas Iava colorat aquas;
1 *Quâque ruit Ganges cognato turbidus auro*
In mare, & Arctio quâ riget unda gelu;
Nerea Cattorum sobolés consumsimus omnem
Jam nihil est ultrà; velificatur humus.

1 Nimiam in enumerando diligentiam non satis vitavisse Grotium censuerunt viri acuti; qui propterea duos illos versus resecandos existimabant.

FAMIANUS STRADA.

Fidicinis & Philomelæ certamen. XCII.

Jam sol à medio pronus deflexerat orbe
Mitius è radiis vibrans crinalibus ignem
Cum fidicen propter Tiberina fluenta, sonanti
Lenibat plectro curas, æstumque levabat
Illice defensus nigrâ, scenaque virenti.
Audiit hunc hospes sylvæ Philomela propinquæ,
Musa loci, nemoris Siren, innoxia Siren,

Et prope succedens sterili abdita frondibus, alte
Accipiens sonitum, secumque remurmurat, & quos
Ille modos variat digitis, hæc gutture reddit.
Sensit se fidicen, Philomelâ imitante, referri,
Et placuit ludum volucri dare; plenius ergo
Explorat citharam, tentamentumque futuræ
Præbeat ut pugnæ, percurrit protinus omnes
Impulsu pernice fides. Nec segnius illa
Mille per excurrens varia discrimina vocis
Venturi specimen præfert argutula cantus.
Tunc fidicen per fila movens trepidantia dextram,
Nunc contemnenti similis diverberat ungue
Depectitque pari chordas & simplice ductu:
Nunc carptim replicat, digitisque micantibus urget
Fila minutatim, celerique repercutit ictu.
Mox silet. Illa modis totidem respondet, & artem
Arte refert. Nunc ceu rudis aut incerta canendi
Projicit in longum, nulloque plicatile flexu
Carmen init, simili serie, jugique tenore
Præbet iter liquidum labenti in pectore voci:
Nunc cæsim variat, moduliſque canora minutis
Delibrat vocem, tremuloque reciprocat ore.
Miratur fidicen parvis è faucibus ire
Tam varium, tam dulce melos: majoraque tentans
Alternat mirâ arte fides: dum torquet acutas,
Inciditque, graves operoso verbere pulsat,
Permiscetque simul certantia rauca sonoris,
Ceu resides in bella viros clangore lacessat.
Hoc etiam Philomelà canit: dumque ore liquenti
Vibrat acuta sonum, moduliſque interplicat æquis;
Ex inopinato gravis intonat, & leve murmur

Tur-

Turbinat introrsus, alternantique sonore
Clarat & infuscat, ceu Martia classica pulset.
Scilicet erubuit fidicen, iràque calente,
Aut non hoc, inquit, referes Citharistia silvæ,
Aut fractâ cedam citharâ. Nec plura locutus,
Non imitabilibus plectrum concentibus urget.
Namque manu per fila volat, simul hos, simul illos
Explorat numeros, choridâque laborat in omni,
Et strepit, & tinnit, crescitque superbius, & se
Multiplicat relegens, plenoque choreumate plaudit.
Tum stetit expectans, si quid paret æmula contra.
Illa autem, quamquam vox dudum exercita fauces
Asperat, impatiens vinci simul advocat omnes
Nequicquam vires; nam dum discrimina tanta
Reddere tot fidium nativâ & simplice tentat
Voce, canaliculisque imitari grandia parvis;
Impar magnanimis ausis, impar que dolori
Deficit, & vitam summo in certamine linquens
Victoris cadit in plectrum, par nacta sepulchrum:
Usque adeò & tenues animas ferit æmula virtus!

Hic est ille Strada quem scripta Belgicarum turbarum historia satis nobilem fecit: scripsit idem prolusiones quasdam sive orationes initio prælectionum â se ecitatas in quarum unâ non infeliciter varios Poëtarum caracteres imitatur: ex eâ sumptum est illud carmen in quo Claudianum sibi proposuit effingendum, an belle ipsi cesserit imitatio alii judicent: ipsum certè carmen per se elegans & dignum quod in similibus argumentis alii imitentur.

VINCENTIUS GUINISIUS.

De ſancta Felicitate filios ad mortem exhortante. XCIII.

Ite mea, ô quondam, nunc Chriſti pignora, dixit
Damnatos mortem vidit adire parens.
Ite & magnanimo teſtetur ſanguine virtus,
Non vos feminei germinis eſſe genus.
Vos ego pone ſequar; quæ veſtræ credita vitæ
Mater eram, veſtræ filia mortis ero,
O pluſquam mater! bis prolem enixa! nec illud
Extinxiſſe genus, ſed peperiſſe fuit.

De ſacro jejunio. XCIV.

Deſinite in medio jejunia quærere luxu,
Atque inopem victum dicere mille dapes:
Ingluvies eſt & rabies fœdiſſima ventris,
Sive ſit hæc cœlo, ſeu ſaturata mari.
Jejunum non eſca facit quæſita ſub undis.
Mutant delicias æquora, non prohibent.

De eodem argumento. XCV.

Quid juvat exiguis jejunia ponere menſis,
Et ſeſe tenui debilitare cibo?
Si gravis eſt vitiis animus, ſi pectus onuſtum
Criminibus, ſaties ſi tibi nulla mali eſt:
Non domat is corpus, dapibus qui parcit opimis:
Qui vitiis animum non alit, ille domat.

IN-

INCERTORUM AUTORUM.

De 1 Matilde Imperatrice. XCIV.

ORtu magna, viro major, sed 2 maxima prole
Hic jacet Henrici filia, sponsa, parens.

1 Hæc patrem habuit Henricum I. Regem Angliæ, virum Henricum IV. Germaniæ Imperatorem, filiumque Henricum II. ejusdem Angliæ Regem 2. Et prole quidem illa maxima & longè felicissima fuit. Henricus enim II. ejus filius, ut scripsit qui tum vixit Ivo Præsul Carnotensis: *Rex optimus, apud Britannias, Normannorum & Aquitanorum Dux felicissimus, & primus tam amplitudine rerum, quam splendore virtutum. Quam strenuus, quàm magnificus, quam prudens & modestus ab ipsa ut dicam infantia, nec ipse livor silere nec dissimulare potest, cum opera recentia & manifesta sint, & a Britanniarum finibus ad Hispaniæ limites virtutis suæ protenderit & continuaverit titulos.* De hoc autem Epigrammate sic in suâ Britanniâ Camdenus, cui vulgatum debetur; *Accipe*, inquit, *distichum tumulo Matildis inscriptum, & illud meo sanè judicio Musis faventibus natum.*

In statuam equestrem Ludovici XIII. positam Parisiis in circo regali. XCVII.

QUod bellator hydros pacem spirare rebelles,
De plumes trepidare aquilas, mitescere pardos,
Et depressa jugo submittere colla leones
Despectat LODOICVS *equo sublimis aheno,*
Non digiti, non artifices finxere camini,
Sed virtus, & plena Deo fortuna peregit:

Armandus fidei vindex pacisque sequester,
Augustum curavit opus, populisque verendam
Regali voluit statuam consurgere circo;
Ut post civilis depulsa pericula belli,
Et circum domitos armis felicibus hostes,
Æternum domina Lodoicus in urbe triumphet.

Inscriptio armamentarii Regii Parisiensis vulgo dicti Arsenal. XCVIII.

Æthna hæc Henrico vulcaniæ tela ministrat;
Tela Gigantæos debellatura furores.

SEN-

SENTENTIÆ ILLUSTRIORES
Ex antiquorum Poëtarum Principibus selectæ.

PLAUTUS.

I.

SAt habet 1 *favitorum semper qui rectè facit.*

1 Favitorum pro fautorum antiquè dictum.

II.

Opulento homini hoc servitus dura est:
Magis miser est 2 *divitis servus.*

2 Id est, hoc ipso dura est servitus quo opulento homini servitur.

III.

Satin, parva res est voluptatum in vita atque in ætate Agunda, 3 *præ quàm quod molestum est.*

3 Si cum molestiis conferas.

IV.

Semper oculatæ sunt nostræ manus; credunt quod vident.

V.

4 *Necesse est facere sumptum, qui quærit lucrum.*

4 Ita Terentius: *Pecuniam in loco negligere maximum interdum est lucrum.*

VI.

Non decet superbum esse hominem servum.

Homines omnes servi erga Deum: nemo ergo superbiat.

VII.

5 *Versimile non est hominem pauperem*
Pauxillum parvi facere quin nummum petat
Dummodo morata veniat, dotata est satis.

5 Exemplum est conjecturæ, quæ tamen sæpè fallit.

VIII.

Festo die si quid prodegeris
6 *Profesto egere liceat nisi peperceris.*

6 Non festo.

IX.

Nam quæ indotata est, ea in potestate est viri:
Dotatæ mactant & malo, & damno viros.

X.

Enimverò Dii nos 7 quasi pilas homines habent.

7 Hominum vitam ac fortunas parvi æstimant.

XI.

Tum denique omnes nostra intelligimus bona,
Quum quæ in potestate habuimus ea amisimus.

XII.

Ut sæpe summa ingenia in occulto latent.

XIII.

Nam doli non doli sunt, 8 nisi astu colas.

8 Nisi astu tractes & gubernes.

Nam

XIV.

Nam fere maxuma pars morem hunc homines habent ;
Dum id impetrant boni sunt, sed ubi jam penes se habent,
Ex bonis pessumi, & fraudulentissimi sunt.

XV.

Fortuna 9 humana fingit artatque ut lubet.

9 Humanas res pro libito componit, solvit, adstringit.

XVI.

Est profecto Deus qui quæ nos gerimus audítque & videt.

XVII.

Meus mihi, suus cuique est charus.

XVIII.

Est miserorum ut malevolentes sint atque invideant bonis.

XIX.

Cur ego te non novi ? R. Quia mos oblivisci hominibus,
Neque novisse 10 quovis nihil sit faciunda gratia.

10 A quo nihil amplius speres.

XX.

Noli amabo verberare lapidem, ne perdas manum.

XXI.

Plerique homines quos cum nihil refert pudet.
Ubi pudendum est, ibi dejecit eos pudor,
Quum magis usus est ut pudeat.

Pol

XXII.

Pol quidem meo animo ingrato homine nihil 11 *impensius.*

11 Id est perniciosius, gravius, molestius.

XXIII.

Malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficium.

XXVI.

Nimio præstat 12 *impendiosum te quàm ingratum dicier:*
Illum laudabunt boni, hunc etiam ipsi culpabunt mali:

12 Id est prodigum & effusum in sumptus.

XXV.

Unum hoc scito, nimio celerius
Venire quod molestum est, quam id quod cupide petas.

XXVI.

Hospes nullus, tam in amici hospitium 13 *divorti potest,*
Quin ubi triduum continuum fecerit, jam odiosus fiet;
Tametsi dominus non invitus patitur, servi murmurant.

13 Pro divertere.

XXVII.

14 *Quod eorum causa obsonatum est culpant, sed comedunt tamen.*

14 De iis facete dictum qui nimio apparatu excipi se queruntur.

XXVIII.

Nemo 15 *solus sapit.*
16 *Feliciter is sapit qui periculo alieno sapit.*

15 Sine consilio. 16 Scitum est, periculum ex aliis facere.

In

XXIX.

In pertusum ingerimus dicta dolium.

XXX.

Omnes res perinde sunt ut agas, ut eas magni facies.

XXXI.

Bene 17 *ubi quid discimus consilium accidisse, hominem cautum eum*
Esse declaramus; stultum autem illum cui vortit malè.

17 Ex eventis homines judicamus, sed nonnunquam malè.

XXXII.

Magnum hoc vitium vino est, pedes captat primum,
Luctator dolosus est.

XXXIII.

18 *Viam qui nescit qua deveniat ad mare,*
Eum oportet amnem quærere comitem sibi.

18 Longiorem quidem amnis & certam demonstrat viam ad mare.

XXXIV.

Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem.

TERENTIUS.

I.

1 *FAciunt næ intelligendo ut nihil intelligant.*

1 Rectè hoc dicitur in anxiam & morosam diligentiam.

II.

2 *Sic vita erat; facile omnes perferre ac pati*
Cum quibus erat cùmque unâ, his se dedere,
Eorum obsequi studiis, adversus nemini,
Nunquam præponens se illis; ita facillimè
Sine invidiâ laudem invenias, & amicos pares.

2 Egregia imago compositi adolescentis, imò viri aulici.

III.

3 *Obsequium amicos, veritas odium parit.*

3 Obsequium hoc sensu primus Terentius dixit,

IV.

Id arbitror apprimè in vitâ utile, ut nequid nimis.

V.

Dum in dubio est animus paulo momento hûc illuc impellitur.

VI.

Quoniam id fieri quod vis non potest, velis id quod possis.

VII.

Facilè omnes cum valemus recta consilia ægrotis damus
Tu si hîc sis, aliter sentias.

VIII.

Neutiquam officium liberi esse hominis puto
Cum is nihil promereat postulare id gratiæ apponi sibi.

IX.

Verum illud verbum est vulgo quod dici solet,
Omnes sibi malle melius esse quàm alteri.

X

X.

Amantium iræ amoris integratio est.

XI.

Scio, coactus tuâ voluntate es.

XII.

4 *Nihil ne esse proprium cuiquam!*

4 Nihilne ab ullo perpetuo constanterque possideri; id enim est proprium apud latinos. Virg. *Propria hæc si dona fuissent.*

XIII.

Fallacia alia aliam trudit.

XIV.

Paulùm interesse censes ex animo omnia
Ut fert natura facias, an de industriâ?

XV.

Here quæ res in se neque consilium, neque modum
Habet ullum, eam consilio regere non potes:
In amore hæc omnia insunt vitia; injuriæ,
Suspiciones, inimicitiæ, induciæ,
Bellum, pax rursus, incerta hæc si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

XVI.

Dî immortales homini homo quid præstat: stulto intelligens
Quid interest!

XVII.

5 *Imperavi egomet mihi,*
Omnia assentari. Is quæstus est multò uberrimus.

5 Assentationis effigies.

XVIII.

6 Omnium rerum, heus vicissitudo est!

6 Guisiana Sententia.

XIX.

7 Tacent, satis laudant.

7 Eo ipso quo rem sibi invisam vituperare non audent extra reprehensionem esse confitentur.

XX.

Quod cavere possit, stultum admittere est;
Malo ego nos prospicere, quàm hunc ulcisci accepta injuria.

XXI.

Omnia priùs experiri quàm armis sapientem decet.

XXII.

Novi ingenium mulierum,
Nolunt ubi velis, ubi nolis cupiunt ultro.

XXIII.

Nullum est jam dictum, quod non dictum sit priùs.

XXIV.

8 Primùm ego vos credere ambos hoc mihi vehementer velim,
Me hujus quidquid facio id facere maxume causa mea:
Verùm si idem vobis prodest vos non facere insciti a est.

8 Multùm habet elegantiæ sic simpliciter cupiditatem confiteri satis suapte vi apparentem, nec dissimulare frustra quod tegi non potest.

XXV.

Homo sum, humani à me nil alienum puto.

Quem

XXVI.

Quem ferret si parentem non ferret suum?

XXVII.

Bona fortunæ perinde sunt, ut illius animus qui ea possidet,
Qui uti scit, ei bona: qui non utitur recte, mala.

XXVIII.

Verum ubi animus semel se cupiditate devinxit mala,
Necesse est consilia consequi consimilia.

XXIX.

Scitum est periculum ex aliis facere, tibi quod ex usu siet.

XXX.

Quam 9 iniqui sunt patres in omnes adolescentes judices,
Qui æquum esse censent nos jam à pueris ilicò nasci senes,
Ex sua libidine moderantur, nunc quæ est, non quæ olim fuit.

9 Veritatem aliquam habet sententia in patres quosdam nimio plus rigidos nec satis ætati puerorum indulgentes.

XXXI.

Ea res dedit tum existimandi copiam,
Cotidianæ vitæ consuetudinem
Quò cujusque ingenium ut sit declarat maximè.

XXXII.

——— 10 *Haud stulte sapis*
Siquidem id sapere est velle te id quod non potest contingere

Aut

Aut hæc cum illis sunt habenda, aut illa cum his amittenda sunt.

10 In eos dictum qui mala & bona invicem nexa volunt dissociare, & secretis malis bonis frui contra naturam.

XXXIII.

Dies adimit ægritudinem hominibus.

XXXIV.

Vehemens in utramque partem Menedeme es nimis.

XXXV.

Nam deteriores omnes sumus licentiâ.

XXXVI.

Ita comparatam esse naturam omnium,
Aliena ut melius videant & dijudicent,
Quam sua. An eò fit, quia in re nostrâ aut gaudio
Sumus præpediti nimio, aut ægritudine?

XXXVII.

Næ istæ hercle magno conatu magnas nugas dixerit.

XXXVII.

Jus summum sæpe summa est malitia.

XXXIV

Nulla est tam facilis res quia difficilis fiet,
Quam invitus facias.

XL.

Nonne id flagitium est, te aliis consilium dare
Foris sapere, tibi non posse auxiliarier.

XLI.

Nam qui mentiri aut fallere insuerit patrem,
Tanto magis audebit cæteros.

XLII.

XLII.

Pudore & liberalitate liberos
Retinere satius esse duco quàm metu.

XLIII.

Et errat longe meâ quidem sententiâ,
Qui imperium credat, gravius esse aut stabilius
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adjungitur.

XLIV.

Malo coactus qui suum officium facit,
Dum id rescíri posse credit, tantisper cavet;
Si sperat fore clàm, rursùs ad ingenium redit:
Ille quem ex beneficio adjungas ex animo facit;
Studet par referre, præsens absensque idem erit.

XLV.

Hoc patrium est, potius consuefacere filium
Sua sponte rectè facere, quàm alieno metu.
Hoc pater ac Dominus interest; hoc qui nequit,
Fateatur se nescire imperare liberis.

XLVI.

Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum. R. Ego spem pretio non emo.

XLVII.

Quid facias, ut homo est, ita morem geras.

XLVIII.

Omnes, quibus res sunt minùs secundæ, magis sunt nescio quo modo.
Suspiciosi, ad contumeliam omnia accipiunt magis,
Propter suam impotentiam, se semper credunt negligi.

XLIX.

Ita vitâ est hominum quasi cum ludos tesseris,

Si illud quod maxime opus est jactu non cadit ;
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

L.

——— Multa in homine
Signa insunt, ex quibus conjectura facile fit,
Duo cum idem faciunt, sæpe ut possis dicere,
Hoc licet impune facere huic, illi non licet ;
Non quò dissimilis res sit, sed quod qui facit.

LI.

Ad omnia alia ætate sapimus rectius ;
Solum unum hoc vitium affert senectus hominibus,
Attentiores sumus omnes ad rem quàm par est.

LII.

Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit,
Quin res, ætas, usus, semper aliquid apportet novi,
Aliquid moneat ; ut ea quæ te scire credas, nescias,
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo ut repudies.

Nunquam ita quisquam recte de vitâ agendâ deliberavit, &c.

LIII.

Proh Deum atque hominum fidem ! Quod hoc genus est, quæve est hæc conjuratio,
Ut omnes mulieres eadem æque studeant, nolintque omnia,
Neque declinatam quidquam ab aliarum ingenio ullam reperias,
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ ad malitiam.

Non

LIV.

Non maxumas, quæ maxumæ sunt interdum iræ, injurias
Faciunt: nam sæpe est quibus in rebus alius ne iratus quidem est
Cum de eadem causa est iracundus factus inimicissimus.
Pueri inter se quàm pro levibus noxiis iras gerunt
Quapropter quia enim qui eos gubernat animus infirmum gerunt.
Iidem illæ mulieres sunt fermè ut pueri, levi sententiâ.

LV.

II. Qui amat cui odio ipsus est, bis facere stulte duco: Laborem inanem ipsus capit, & illi molestiam affert.

II. Sententia hæc etsi prima fronte videatur mansuetudini christianæ adversa, tamen bene intellecta cum ea facile conciliatur: non enim de ipso amore interiore loquitur, sed de externis amoris officiis quæ inimicis adhibere tum non necesse est, cum illis ipsi magis ab alienantur & exasperantur.

LVI.

Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atque humiles sumus.
O fortuna ut nunquam perpetuò es bona?

LVII.

Homine imperito nunquam quidquam injustius,
Qui nisi quod ipse facit, nil rectum putat.

VIRGILIUS.

I.

1 *Trahit sua quemque voluptas.*

1 Necesse est secundùm id operari quod magis delectat.

II.

2 *Quis enim modus adsit amori?*

2 Nullus; quia cupiditate sua res non veritate metitur.

III.

——— *Non omnia possumus omnes.*

IV.

An qui amant ipsi sibi somnia fingunt.

V.

Omnia 2 fert ætas, animum quoque.

2 Aufert.

VI.

Omnia vincit amor.

VII.

——— 4 *Labor omnia vincit*
5 *Improbus, & duris urgens in rebus egestas.*

4 Industria. 5 Assiduus.

VIII.

——— 6 *Sic omnia fatis*
In pejus ruere, ac retro sublapsa referri.

6 Omnia fato defluunt & collabuntur.

IX.

7 *Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt.*

7 Non omnia ingenia iisdem rebus apta.

X.

——Adeo in teneris consuescere multum est!

XI.

——— 8 *Laudato ingentia rura,*
Exiguum colito.

8 πόλλα χαίρειν φραζε. Multam salutem dic ingentibus ruribus. Est enim hîc ea vis verbi *laudare*, quemadmodum & ἐπαινεῖν apud græcos, ut notat Plutarch. tract. de leg. poëtis.

XII.

O fortunatos nimium sua si bona norint
Agricolas, quibus ipsa procul discordibus armis
Fundit humo facilem victum 9 justissima tellus.

9 Tellus non ingrata laboribus.

XIII.

10 *Felix qui potuit rerum cognoscere causas,*
Atque metus omnes, & inexorabile fatum
Subjecit pedibus, strepitumque acheruntis avari.

10 Stultus qui hoc speret in hac mortali vita.

XIV.

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit, subeunt morbi, tristisque senectus
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.

XV.

Præcipuum jam inde à teneris impende labor em.

XVI.

Tantus amor laudum, tantæ est victoria curæ!

XVII.

——Viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

XVIII.

Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus.

XIX.

——Alitur vitium, vivitque 11 *tegendo.*

11 Tegendo, id est dum tegitur: passivè sumptum.

XX

Continuo culpam ferro compesce, priusquam
Dira per incautum serpant contagia vulgus.

XXI.

In tenui labor, 12 *at tenuis non gloria.*

12 Enitescit enim non minus in levibus ars & industria, quam in gravibus.

XXII.

Ingentes animos angusto in pectore versant.

XXIII.

——Si parva licet componere magnis.

XXIV.

——Rege incolumi mens omnibus una est;
Amisso rupêre fidem.

XXV.

——Tantæne animis cœlestibus iræ?

XXVI.

——Sævitque animis ignobile vulgus.

Fu-

———Furor arma ministrat.

XXVII.

----Dabit Deus his quoque finem.

XXIX.

———Forsan & hæc olim meminisse juvabit:
Durate, & vosmet rebus servate secundis.

XXX.

———Ponuntque ferocia Pœni
Corda, volente Deo.

XXXI.

Non ignara mali miseris succurrere disco.

XXXII.

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

XXXIII.

———Timeo Danaos, & dona ferentes.

XXXIV.

——— Et quæ sibi quisque timebat,
Unius in miseri exitium conversa tulere.

XXXV.

Una salus victis nullam sperare salutem.

XXXVI.

———Dolus an virtus, quis in hoste requirat?

XXXVII.

Heu nihil invitis fas quemquam fidere divis!

XXXVIII.

Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacænæ,
Culpatusve Paris, verùm inclementia Divûm
Has evertitopes.

XXXIX.

——*Facilis jactura sepulchri est.*

XL.

Dis aliter visum.

XLI.

——*Quid non mortalia pectora cogis*
Auri sacra fames!

XLII.

Vivite felices quibus est fortuna peracta
Jam sua.

XLIII.

Degeneres animos timor arguit.

XLIV.

Heu vatum ignaræ mentes! Quid vota furentem,
Quid delubra juvant?

XLV.

——*Tacitum vivit sub pectore vulnus.*

XLVI.

——*Quis fallere possit amantem?*

XLVII.

Omnia tuta timens.

XLVIII.

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?

XLIX.

Fata obstant, placidasque viri Deus obstruit aures.

L.

——*Varium & mutabile semper*
Femina.

LI.

Littus ama——Altum alii teneant:

Pos-

LII.

——— *Possunt, quia posse videntur.*

LIII.

Tutatur favor Euryalum, lacrymæque decoræ:
Gratior ac pulchro veniens de corpore virtus.

LIV.

Non vires alias, conversaque numina sentis?
Cede Deo.

LV.

——— *Deus ipse faces animumque ministrat.*

LVI.

——— *Quo fata trahunt retrahuntque sequamur:*
Quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est.

LVII.

Exigui numero, sed bello vivida virtus.

LVIII.

Mene salis placidi vultum fluctusque quietos
Ignorare jubes? Mene huic confidere monstro?

LIX.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

LX.

Desine fata Deum flecti sperare precando.

LXI.

Quisque suos patimur manes.

LXII.

Parcere subjectis & debellare superbos.

LXIII.

Sævit amor ferri, & scelerata insania belli.

LXIV.

Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo, rebusque veni non asper egenis.

Sua

XXXIX.

——Facilis jactura sepulchri est.

XL.

Dis aliter visum.

XLI.

——Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames!

XLII.

Vivite felices quibus est fortuna peracta
Jam sua.

XLIII.

Degeneres animos timor arguit.

XLIV.

Heu vatum ignaræ mentes! Quid vota furentem,
Quid delubra juvant?

XLV.

——Tacitum vivit sub pectore vulnus.

XLVI.

——Quis fallere possit amantem?

XLVII.

Omnia tuta timens.

XLVIII.

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?

XLIX.

Fata obstant, placidasque viri Deus obstruit aures.

L.

——Varium & mutabile semper
Femina.

LI.

Littus ama——Altum alii teneant:

Pos-

LII.

——— *Possunt, quia posse videntur.*

LIII.

Tutatur favor Euryalum, lacrymæque decorat:
Gratior ac pulchro veniens de corpore virtus.

LIV.

Non vires alias, conversaque numina sentis?
Cede Deo.

LV.

——— *Deus ipse faces animumque ministrat.*

LVI.

——— *Quo fata trahunt retrahuntque sequamur:*
Quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est.

LVII.

Exigui numero, sed bello vivida virtus.

LVIII.

Mene salis placidi vultum fluctusque quietos
Ignorare jubes? Mene huic confidere monstro?

LIX.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

LX.

Desine fata Deum flecti sperare precando.

LXI.

Quisque suos patimur manes.

LXII.

Parcere subjectis & debellare superbos.

LXIII.

Sævit amor ferri, & scelerata insania belli.

LXIV.

Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo, rebusque veni non asper egenis.

Sua

LXV.

———*Sua cuique Deus sit dira cupido.*

LXVI.

———— *Speravimus ista,*
Dum fortuna fuit.

LXVII.

———— *Spes addita suscitat iras.*

LXVIII.

Audentes fortuna juvat.

LXIX.

Numina nulla premunt; mortali urgemur ab hoste,
Mortales; totidem nobis animæque, manusque.

LXX.

Stat sua cuique dies; breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ; sed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.

LXXI.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Et servare modum rebus sublata secundis.
Turno tempus erit, magno cum optaverit emptum
Intactum Pallanta.

LXXII.

Rebe diu, res si qua diu mortalibus ulla est.

LXXIII.

———*Experto credite.*

LXXIV.

———*Cuncti se scire fatentur,*
Quid fortuna ferat populi, sed dicere metuunt.

LXXV.

Nulla salus bello.

LXXVI.

Cur ante tubam tremor occupat artus?

LXXVII.

Multa dies variusque labor mutabilis ævi
Retulit in melius, multos alterna revisens
Lusit, & in solido rursus fortuna locavit.

LXXVIII.

——— Vocat labor ultimus omnes.

LXXIX.

—— Pulchramque petunt per vulnera mortem.

LXXX.

—— Forsan miseros meliora sequentur.

LXXXI.

Usque adeone mori miserum est?

LXXXII.

---Nec me tua fervida terrent
Dicta ferox; Dii me terrent, & Jupiter hostis:
Ulterius ne tende odiis.

HORATIUS.

I.

Nil mortalibus arduum est.

II.

1 *Pallida mors æquo pulsat pede,*
Pauperum tabernas, Regumque turres.

1 *Le pauure en ſa cabane où le chaume le couure Eſt ſujet aſes loix.*
Et la garde qui veille aux barrieres du Louure
N'en deffend pas nos Rois.

Vi-

III.

Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.

IV.

2 *Quid ſit futurum cras, fuge quærere;*
Quem ſors dierum cumque dabit, lucro
Appone.

2 Epicurea ſententia, ſed quam non ægrè feceris Chriſtianam. Vetat enim Chriſtus ſollicitam de craſtino curam.

V.

——— ———Spatio brevi
Spem longam reſeces, dum loquimur fugerit invida
Ætas, carpe diem quam minimum credula poſtero.

VI.

Durum; ſed levius fit patientiâ,
Quicquid corrigere eſt nefas.

VII.

3 *Valet ima ſummis*
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens.

3 Sumptum è Græco τὰ δὲ ὑπέρτερα γέρτερα θήσει ζεὺς ὑψιβρεμέτης.

VIII.

----------Quid nos dura refugimus
Ætas? Quid intactum nefaſti liquimus?

IX.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, quàm ſi Libyam remotis

Ga-

Gadibus jungas, & 5 uterque Pœnus
Serviat uni.

4 Tyrii & Carthaginenſes.

X.

Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus 5 albo
Corpore languor.

5 Pallido.

XI.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non ſecus in bonis,
Ab inſolenti temperatam
Lætitiâ, moriture Deci.

XII.

Omnes eodem cogimur; omnium
Verſatur urna; ſerius, ocius
Sors exitura.

XIII.

Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aulâ.

XIV.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulgura montes.

Spe-

XV.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem, bene præparatum
Pectus.

XVI.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare, sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

XVII.

Quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?

XVIII.

6 *Quod quisque vitet, numquam homini satis*
Cautum est in horas.

6 Nemo satis prospexit quid sibi in singulas horas vitandum sit.

XIX.

Eheu fugaces Posthume, Posthume,
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, & instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.

XX.

Privatus illis census erat brevis;
Commune, magnum.

XXI.

Non enim gazæ, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.

Quid

XXII.

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriæ quis exul
Se quoque fugit?

XXIII.

Truditur dies die,
Novæque pergunt interire lunæ,

XXIV.

——— *Æqua tellus*
Pauperi recluditur, 7 Regumque pueris.

7 Id est Regibus. Phrasis Græca.

XXV.

——— *Æqua lege necessitas*
8 Sortitur insignes & imos:
Omne capax movet urna nomen.

8 Sortes educit tum nobilium, tum plebeiorum.

XXVI.

——— *Sed timor & minæ*
Scandunt eodem quò dominus, neque
Decedit æratâ triremi, &
Post equitem sedet atra cura.

XXVII.

Dulce & decorum est pro patriâ mori.

XXVIII.

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis Tyranni.

Mente quatit solida, neque Auster
Dux inquieti turbibus Adriæ.
Si fractus illabatur orbis
Impavidum ferient ruinæ.

XXIX.

Vis consilii expers mole ruit sua.

XXX.

Fœcunda culpæ secula nuptiæ
Primum inquinavere & genus & domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.

XXXI.

Damnosa quid non imminuit dies!
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

XXXII.

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa.

XXXIII.

Quanto sibi quisque plura negaverit,
A Diis plura feret.

XXXIV.

Magnas inter opes inops.

XXXV.

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Multa petentibus,
Desunt multa. Bene est cui Deus obtulit
Parcâ, quod satis est, manu.

XXXVI.

XXXVI.

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

XXXVII.

Quid triſtes querimoniæ
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt!

XXXVIII.

Magnum pauperies opprobrium jubet,
Quidvis & facere & pati.

XXXIX.

Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo ſublare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis & oſtro
Sollicitam explicuere frontem.

XL.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeſt memento
Componere æquus.

XLI.

——Ille potens ſui
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi.

XLII.

Fortuna ſævo læta negotio,
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,

Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

XLIII.

Fortes creantur fortibus & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces,
Progenerant aquilæ columbam.

XLIV.

Doctrina sed vim promovet insitam:
Paulum sepulta distat inertiæ
Celata virtus.

XLV.

Quî fit Mecænas, ut nemo quam sibi sortem,
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illâ
Contentus vivat, laudet diversa sequentes!

XLVI.

——— Ridentem dicere verum,
Quid vetat!

XLVII.

At bona pars hominum decepta cupidine cæco,
Nil satis est, inquit, quia tanti quantum habeas sis.

XLVIII.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

XLIX.

Neglectis urenda filix innascitur agris,

Eheu

L.

——————Eheu
Quàm temere in noſmet legem ſancimus iniquam?
Nam vitiis nemo ſine naſcitur. Optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum eſt
Cum mea compenſet vitiis mala, pluribus hiſce
Si modo plura mihi bona ſunt inclinet, amari
Si volet, hac lege in trutina ponetur eâdem.
——————æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem reddere rurſus.

LI.

——————Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitiis.

LII.

Judice quo? Noſti populo, qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ ſervit ineptus
Qui ſtupet in populis & imaginibus.

LIII.

——————Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.

LIV.

——————Ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.

LV.

Eſt brevitate opus ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.

LVI.

Sæpe ſtilum vertas, iterum quæ digna legi ſint

Scripturus; neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus.

LVII.

——— Male verum examinat omnis
Corruptus judex.

LVIII.

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.

LIX.

——— —— Corpus onustum
Externis vitiis animum quoque prægravat unâ.

LX.

Ad casus dubios fidet sibi certiùs, hic qui
Pluribus assuerit mentem corpusque superbum,
An qui contentus parvo, metuensque futuri
In pace ut sapiens aptarit idonea bello.

LXI.

——— Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium.

LXII.

Si quis amat citharas, emptas comportet in unum
Nec citharæ studiis, nec musæ deditus ulli
Si scalpra & formas non sutor; nautica vela
Aversus mercaturis, delirus & amens
Undique dicatur merito. Qui discrepat istis
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.

LXIII.

O major tandem parcas insane minori.

Nil

LXIV.

Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.

LXV.

Et genus & virtus nisi cum re, vilior alga est.

LXVI.

Pars hominum gaudet vitiis constanter & urget
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia.

LXVII.

——————————Laudas
Fortunam & mores antiquæ plebis, & idem
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis quod clamas rectius esse,
Aut quia non firmus rectum defendis & hæres,
Ne quicquam cœno cupiens evellere plantam.

LXVIII.

Quisnam igitur liber, sapiens, sibique imperiosus?
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis & in seipso totus teres atque rotundus.

LXIX.

——————————Ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.

LXX.

Et mihi res, non me rebus submittere conor.

LXXI.

Est aliquo prodire tenus, si non datur ultrà,

LXXII.

Virtus eſt vitium fugere, & ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe.

LXXIII.

——————Hic murus aëneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ.

LXXIV.

Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.

LXXV.

——— Vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus expectat dum defluat amnis, at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

LXXVI.

Quod ſatis eſt cui contingit, nil amplius optet.
Non domus aut fundus, non æris acervus & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.

LXXVII.

Sincerum eſt niſi vas, quodcumque infundis aceſcit.

LXXVIII.

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum:
Grata ſuperveniet quæ non ſperabitur hora.

LXXIX.

Ira furor brevis eſt: animum rege, qui niſi paret
Imperat, hunc frœnis, hunc tu compeſce catenâ.

LXXX.

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem,
Teſta diu.

Nil

LXXXI.

Nil admirari, prope res eſt una, Numicî,
Solaque, quæ poſſit facere & ſervare beatum.

LXXXII.

Naturam expellas furcâ, tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.

LXXXIII.

Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus.

LXXXIV.

Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

LXXXV.

Strenua nos exercet inertia. Navibus atque
Quadrigis petîmus bene vivere. Quod petis hinc eſt,
Eſt ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

LXXXVI.

Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus:
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.

LXXXVII.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum,
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur inique,
In culpa eſt animus qui ſe non effugit unquam.

LXXXVIII.

Stultorum incurata malus pudor ulcera celat.

LXXXIX.

Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat.

Servus ; habes precium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi ; non pascès in cruce corvos.

XC.

Virtus est medium vitiorum utrinque reductum.

XCI.

——— Qui cupiet, metuet quoque.

XCII.

Percunctatorem fugito, nam garrulus idem est,
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures.

XCIII.

Qualem commendes etiam atque etiam inspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.

XCIV.

Urit enim splendore suo qui prægravat artes
Infra se positas : extinctus amabitur idem.

XCV.

Discite enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.

XCVI.

Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales qui vult extrudere merces.

XCVII.

Si tibi nulla sitim finiret copia limphæ
Narrares medicis ; quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulli nè faterier audes ?

XCVIII.

——— Pictoribus, atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas :

Sed

Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus 1 *geminentur, tygribus agni.*

1 Copulentur & ſub uno jugo exhibeantur.

XCIX.

In vitium ducit culpæ fuga.

C.

Sumite materiam veſtris qui ſcribitis æquam
Viribus, & verſate diu quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri; cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.

CI.

Multa renaſcentur quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt & vis, & norma loquendi.

CII.

———Si vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi.

CIII.

Reddere qui voces jam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit ac ponit temere & mutatur in horas.

CIV.

Imberbis juvenis tandem cuſtode remoto
Gaudet equis, canibuſque, & aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſque, & amata relinquere pernix.

CV.

Converſis ſtudiis ætas animuſque virilis

Quæ-

Quærit opes & amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet quæ mox mutare laboret.

CVI.

Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti;
Vel quod res omnes timidè gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero; censor, castigatorque minorum.

CVII.

——— Carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, atque
Perfectum decies non castigavit ad unguem.

CVIII.

Verbaque provisam rem non invita sequentur.

CIX.

Respicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, 1 *& vivas hinc ducere voces.*

1 Non mortuas, ut è libris.

CX.

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis illinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget.

CXI.

——Versus inopes rerum nugæque canoræ.

CXII.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Qui-

CXIII.

Quicquid præcipies, esto brevis.

CXIV.

——2 *Mediocribus esse poëtis*
Non homines, non Dî, non concessere columnæ.

2 Rationem reddit Horatius: quia in necessariis e' mediocribus locus: at in voluptariis nonnisi exim probantur. Idem habet Crassotius.

LUCRETIUS.

Lucretium, quia in ordine suo prætermissus est, malumus tamen hoc in loco reponere, quam omnino omittere, ne id quod ex operibus ejus excerpsimus, quantulumcumque sit, hoc in libro desideraretur.

I.

——— —— *Olim*
Religio peperit scelerosa atque impia facta.

II.

Sed veluti pueris absinthia tetra medentes
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flavoque liquore,
Ut puerorum ætas improvida ludificetur
Labrorum tenus, interea perpotet amarum
Absinthi laticem: volui sic suave loquenti
Carmine Pierio rationem exponere nostram.

III.

Suave mari magno turbantibus æquora ventis,
E terrâ magnum alterius spectare laborem;

Non.

Non quia vexari quemquam eſt jucunda voluptas,
Sed quibus ipſe malis careas quia cernere ſuave eſt.
Suave etiam belli certamina magna tueri,
Per campos inſtructa, tuâ ſine parte pericli:
Sed nil dulcius eſt bene quam munita tenere
Edita doctrinâ ſapientum templa ſerenâ
Deſpicere unde queas alios, paſſimque videre
Errare, atque viam palantes quærere vitæ.

IV.

Nam veluti pueri trepidant atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ſic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ ſunt metuenda magis, quàm
Quæ pueri in tenebris pavitant, metuuntque futura.

V.

Quo magis in dubiis hominem ſpectare periclis
Convenit, adverſiſque in rebus noſcere qui ſit:
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur perſona, manet res.

VI.

O miſeras hominum mentes! ô pectora cæca!
Qualibus in tenebris vitæ, quantiſque periclis
Degitur hoc ævi quodcumque eſt!

VII.

Porro puer, ut ſævis projectus ab undis
Navita, nudius humi jacet infans indigus omni
Vitali auxilio cum primum in luminis oras
Nixibus ex alvo matris natura profudit,
Vagituque locum lugubri complevit ut æquum eſt,
Cui tantum in vitâ reſtet tranſire malorum
At variæ creſcunt pecudes, armenta feræque

Nec

Nec crepitacillis opus eſt, nec cuiquam adhibenda eſt
Almæ nutricis blanda atque infracta loquela,
Nec varias quærunt veſtes pro tempore cœli.
Denique non armis opus eſt non mœnibus altis
Queis ſua tutentur; quando omnibus omnia largè
Tellus ipſa parit naturaque Dædala rerum.

Pulcherrimè idem ſoluta oratione Plinius Hiſtoricus perſequutus eſt in Præfatione lib. 7. *Cæteris variè, inquit, tegumenta natura tribuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, pilos, plumam, pennas, ſquammas, vellera; hominem tantum nudum & in nuda humo natali die abjicit, ad vagitus ſtatim & ploratum. Ab hoc lucis rudimento jacet manibus pedibuſque revinctis flens animal cæteris imperaturum & à ſuppliciis vitam auſpicatur, unam tantùm ob culpam quia natum eſt. Heu dementiam, ab his initiis exiſtimantium ad ſuperbiam ſe genitos.* Nec ineleganter Cicero in libris de repub. ab Auguſtino laudatus. 14. contra Julianum. *Idem Tullius*, inquit, *hominem dicit* non ut à matre, ſed ut à novercâ naturâ editum in vitam, corpore & nudo, & fragili, & infirmo, animo autem anxio ad moleſtias, humili ad timores, molli ad labores, prono ad libidines, in quo tamen ineſſet tamquam obrutus quidam divinus ignis ingenii & mentis.

MANILIUS.

I.

PEr varios uſus artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante viam, ſpeculataque longè
Deprendit tacitis dominantia legibus aſtra.

II.

Sed cum longa dies acuit mortalia corda,

Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque
Advigilare sibi jussit fortuna premendo.
Seducta in varias certarunt pectora curas,
Et quæcumque sagax tentando repperit usus,
In commune bonum commentum læta dedere,
Omnia conando docilis solertia vicit.

III.

Quis credat tantas operum sine numine moles,
Ex minimis 1 *cæcoque creatum fœdere mundum?*
2 *Si fors ista nobis dedit, fors ipsa gubernet.*

1 Sine intelligentia & ratione. 2 Ostendit mundum à fortuito coalescere non potuisse, quia certa ratione gubernatur.

IV.

Ornari res ipsa negat, contenta doceri.

V.

Quid tam sollicitis vitam consumimus annis,
Torquemurque metu cæcaque cupidine rerum,
Æternisque senes curis dum quærimus ævum
Perdimus, & nullo votorum fine beati,
Victuros agimus semper, nec vivimus umquam;
Pauperiorque bonis quisque est qui plura requirit,
Nec quod habet numerat, tantum quod non habet optat;
Cumque sui parvos usus natura reposcat,
Maceriam struimus magnæ per vota ruinæ,
Luxuriamque lucris eminus, luxuque rapinas
Et summum census pretium est, effundere censum.

VI.

Solvite mortales animos curamque levate,

Totque

Totque supervacuis vitam deflere querelis;
Fata regunt orbem, certa stant omnia lege.

VIII.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

VII.

—Quid mirum, noscere mundum
Si possunt homines, quibus est & mundus in ipsis,
Exemplumque Dei quisque est in imagine parva.

OVIDIUS.

I.

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Si non Eurialus Rutulos cecidisset in hostes
Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.

II.

In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amicitias, pauper ubique jacet.

III.

Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
Ut volucri vacuo quicquid in orbe patet.

IV.

Fertilis assiduo si non renovetur aratro
Nil nisi cum spinis, gramen habebit ager.

V.

escio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.

in-

VI.

———*intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

VII.

Eximia est virtus præstare silentia rebus :
At contra gravis est culpa tacenda loqui.

VIII.

Terra salutiferas herbas eademque nocentes
Nutrit, & urticæ proxima sæpe rosa est.

IX.

Tempore ducetur longo fortasse cicatrix,
Horrent admotas vulnera cruda manus.

X.

Tempore crevit amor, qui nunc est summus habendi :
Vix ultra quò jam progrediatur, habet.
Creverunt & opes, & opum furiosa cupido,
Et cum possideant plurima, plura petunt.
Sic quibus intumuit suffusa venter ab unda,
Quo plus sunt potæ plus sitiuntur aquæ.

XI.

Interdum lacrymæ pondera vocis habent.

XII.

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas,
Hac ego contentos auguror esse Deos.
Hæc facit ut veniat gratus quoque pauper ad aras,
Et placeat cæso non minus agna bove.

XIII.

Conscia mens recti famæ mendacia timet,
At nos in vitium credula turba sumus.

XIV.

XIV.

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ.
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
Pugna suum finem cum jacet hostis habet.
At lupus & turpes instant morientibus ursi,
Et quæcumque minor nobilitate fera est.

XV.

Terretur minimo pennæ stridore columba,
Unguibus accipiter saucia facta tuis.
Haud procul à stabulis audet discedere, siqua
Excussa est avidi dentibus agna lupi.

XVI.

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.

XVII.

Æra nitent usu, vestis bona quærit haberi:
Canescunt turpi tecta relicta situ.

XVIII.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facile est æquâ commoda mente capi.

XIX.

Sit piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Et doleat quoties cogitur esse ferox.

XX.

Non est in medico semper relevetur ut æger,
Interdum docta plus valet arte malum.

XXI.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

XXII.

Leviter ex merito quidquid patiare ferendum eſt.
Quæ venit indignè pœna dolenda venit.

XXIII.

Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit,
Tunc ſuus ex merito quemque tuetur honor.

XXIV.

Serò reſpicitur tellus ubi funè ſoluto
Currit in immenſum panda carina ſalum.

XXV.

Cui peccare licet peccat minus; ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Nitimur in vetitum ſemper cupimuſque negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

XXVI.

Si non peccaſſem, quid tu concedere poſſes:
Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.

XXVII.

In cauſa facili quemvis licet eſſe diſertum.

XXVIII.

Non facile invenies multis in millibus unum
Virtutem pretii qui putet eſſe ſui.
Ipſe decor recti facti ſi præmia deſint
Non movet & gratis pœnitet eſſe probum.

XXIX.

Ludit in humanis divina potentia rebus.
Et certam præſens vix habet hora fidem.

Crede

XXX.

Crede mihi miseros prudentia prima relinquit,
Et sensus cum re consiliumque fugit.

XXXI.

Ne quoddam officiis odium quæratur in ipsis:
Sit suus in blanda sedulitate modus.

XXXII.

Principiis obsta, sero medicina paratur
Cum mala per longas convaluere moras.

XXXIII.

Jam propera, nec te venturas differ in horas,
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

XXXIV.

Otia si tollas periêre cupidinis arcus,
Contemptæque jacent & sine luce faces.
Quæritur Ægistus quare sit factus adulter?
In promptu causa est, desidiosus erat.

XXXV.

Ut corpus redimas ferrum patieris & ignes,
Arida nec sitiens ora levabis aqua.
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

XXXVI.

Livor iners vitium mores non cadit in altos:
Utque latens ima vipera serpit humo.

XXXVII.

Res est solliciti plena timoris Amor.

XXXVIII.

Tardè quæ credita lædunt
Credimus.

XXXIX.

Errat,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.

XL.

Credula res amor est.

XLI.

Acceptissima semper
Munera sunt author quæ pretiosa facit.

XLII.

Tarda solet magnis rebus inesse fides.

XLIII.

Meminerunt omnia amantes.

XLIV.

Leve fit quod bene fertur onus.

XLV.

Qui dabit, is magno fiet mihi major Homero.
Crede mihi res est ingeniosa dare.

XLVI.

Qui non vult fieri desidiosus 1 *amet.*

1 Vera enim charitas, ut ait toties Divus Augustinus, vacare non potest.

XLVII.

Ut ameris, amabilis esto.

XLVIII.

Dos est uxoria lites.

XLIX.

Secum habet ingenium, qui cùm libet accipe dicit.

L.

Cede repugnanti, cedendo victor abibis.

LI.

Quod malè fers, assuesce, feres bene.

Quæ

LII.

Quæ non prosunt singula, multa juvant.

LIII.

Enervant animos cytharæ, cantusque, Lyræque.

LIV.

Heu quàm difficile est crimen non prodere vultu.

LV.

Nulla est sincera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis intervenit.

LVI.

Medio tutissimus ibis.

LVII.

Invia virtutis nulla est via.

LVIII.

In audaces non est audacia tuta.

LXIX.

Ultima semper.
Expectanda dies homini est; dicique beatus
Ante obitum nemo supremaque funera debet.

LUCANUS.

I.

——————— 1 *Scelera ipsa; nefasque*
Hac mercede placent.

1 Pessimè hâc sententia Lucanus utitur, qui id de Nerone dicit, cui bella civilia Cæsaris & Pompeii aditum ad imperium paraverunt: at non inscitè idem accommodari potest quibusdam culpis & peccatis, è quibus Deus pro sua sapientia magna nonnunquam bona magnam utilitatem elicit.

II.

——— 2 *Summiſque negatum*
Stare diu, nimioque graves ſub pondere lapſus
Nec ſe Roma ferens.

2 Cauſas illas affert Lucanus everſæ Reipublicæ.

III.

In ſe magna ruunt: lætis hunc numina rebus
Creſcendi poſuere modum.

IV.

Nulla fides regni ſociis, omniſque poteſtas
Impatiens conſortis erit: nec gentibus ullis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur;
Fraterna primi maduerunt ſanguine muri.
Nec prætium tanti tellus, pontuſque furoris
Tunc erat, exiguum dominos commiſit aſylum.

3 Muri ſive potius agger quo primùm Roma ſepta eſt. Nota Romuli & Remi hiſtoria de quâ vide Livium lib. 1.

V.

Quæ mare, quæ terras, quæ totum poſſidet orbem:
Non cepit fortuna duos.

VI.

Nec quemquam jam ferre poteſt, Cæſarve priorem
Pompejuſve parem. Quis juſtius induit arma
Scire nefas; magno ſe judice quiſque tuetur:
Victrix cauſa Diis placuit, ſed victa Catoni. 4.

4 Nobilis at horribilis impietas ex qua cognoſci poteſt quàm Deos ſuos Ethnici parvi fecerunt.

5

VII.

——5 *Stat magni nominis umbra.*

5 Hoc de Pompeio Lucanus, quod commode in eos transfuderis, qui viribus defecti ante parta ſe fama ſuſtentant.

VIII.

——6 *Gaudetque viam feciſſe ruina.*

6 Cæſar.

IX.

——7 *Menſuraque juris,*
Vis erat.

7 Tantum ſibi quiſque licere putabat quantum poterat.

X.

——8 *Partiri non potes orbem,*
Solus habere potes.

8 Curionis ad Cæſarem verba ſunt.

XI.

——9 *Armatenenti*
Omnia dat, qui juſta negat.

9 Hoc Cæſaris verbum inſcripſit ſtatuæ ſuæ Annas Montorantius Franciæ Conneſtabilis.

XII.

10 *Solis noſſe Deos; & cœli lumina vobis*
Aut ſolis neſcire datum.
Certe populi quos deſpicit Arctos
Felices errore ſuo; quos ille timorum
Maximus haud urget lethi metus, inde ruendi
In ferrum, mens prona viris, animæque capaces
Mortis, & ignavum reditura parcere vitæ.

10 De Druidis hoc dictum, quibus religio a cæteris Ethnicis planè diversa. Erant enim in ea opinione, cujus author Pythagoras, animas è corpore exeuntes in alia migrare corpora, quam metempsychosim vocant. Sed si stulta illa persuasio, tantum in illis poterat ad amovendam metus formidinem, quanto plus in Christianis valere debet felicis immortalitatis & certæ resurrectionis expectatio?

XIII.

——— *Sic quisque pavendo*
Dat vires famæ; nulloque authore malorum
Quæ finxere timent.

XIV.

O faciles dare summa Deos, eademque tueri
Difficiles! ———

XV.

——— 11 *Nunc flere potestas*
Dum pendet fortuna ducum, cum vicerit alter
Gaudendum est.

11 Simulanda lætitia.

XVI.

——— *Trahit ipse furoris*
Impetus, & visum est lenti 12 *quæsisse nocentem.*

12 Tardi sibi viderentur illi carnifices, si nocentes ab innocentibus secernere curavissent.

XVII.

Ille fuit vitæ Mario modus, omnia passo
Quæ pejor fortuna potest, atque omnibus uso
Quæ melior. ———

XVIII.

Invenit insomni volventem publica curâ

Fa-

Fata virum, caſuſque urbis cunctiſque timentem
Securumque ſui.

XIX.

13 *Accipient alios, facient te bella nocentem.*

13 Bruti ad Catonem verba.

XX.

Lege Deûm, minimas rerum diſcordia turbat:
Pacem ſumma tenent.

XXI.

Sed quo fata trahunt, virtus ſecura ſequetur,
14 *Crimen erit ſuperis & me feciſſe nocentem.*

14 En illius ſapientis pietatem.

XXII.

15 *Uni quippe vacat ſtudiiſque odiiſque carenti*
Humanum lugere genus.

15 Catoni.

XXIII.

—Hi mores, hæc duri immota Catonis
Secta fuit; ſervare modum, finemque tenere,
Naturamque ſequi, patriæque impendere vitam;
Nec ſibi ſed toti genitum ſe credere mundo.
Huic epulæ, viciſſe famem; magnique Penates
Submoviſſe hyemem tecto.——————
————Urbi pater eſt urbique maritus;
Juſtitiæ cultor, rigidi ſervator honeſti,
In commune bonus: nulloſque Catonis in actus
Subrepſit partemque tulit ſibi nata voluptas. 16.

16 Sibi nata id eſt propter ſe expetita voluptas, non utilitati ſerviens, falso tamen hoc de Catone dictum, quem

quem aiunt sæpè crapulæ & ebrietati operam dediſſe. Unde Horatius de illo.

Narratur & Priſci Catonis,
Sæpè mero caluiſſe virtus.

Sed tamen ipſa ſententia per ſe præclara longéque hac in parte ſeverior Stoicorum Philoſophia quam noſtratium Caſuiſtarum qui voluptates ſenſuum per ſe expeti poſſe impudenter affirmant.

XXIV.

——17 *Tot rebus iniquis*
Paruimus victi: venia eſt hæc ſola pudoris
Degeneriſque metus, nil jam potuiſſe negari.

17 Solita eorum excuſatio qui nolunt brachia tendere contra torrentem & vitam impendere vero.

XXV.

Audendo magnus tegitur timor.

XXVI.

——*Quidquid multis peccatur inultum eſt.*

XXVII.

——*Rheni mihi Cæſar in undis*
Dux erat, hîc ſocius. Facinus quos inquinat æquat.

XXVIII.

——18 *Quidquid gerimus fortunæ vocatur.*
Nos fatum ſciat eſſe ſuum: licet omne Deorum
Obſequium ſperes, irato milite Cæſar,
Pax erit.

18 Cæſarianorum militum in ſeditione oratio.

XXIX.

——19 *Stetit aggere fultus,*
Ceſpitis intrepidus vultu, meruitque timeri
Non metuens.

19 Cæſar.

An

XXX.

——*An vos momenta putatis*
Ulla dediſſe mihi ? Numquam ſic cura Deorum
20 *Se premit, ut veſtræ morti veſtræque ſaluti*
Fata vacent : Procerum motus hæc cuncta ſequuntur.

20 Se premit & dejicit in rem tam humilem.

XXXI.

21 *Infelix quantâ Dominum virtute parâſti !*

21 Se Scæva milite Cæſariano qui ſolus penè totam Pompeianam aciem ſuſtinuit.

XXXII.

22 *Hoc placet, ô ſuperi, cum vobis vertere cuncta*
Propoſitum noſtris erroribus addere crimen
Cladibus irruimus, nocituraque poſcimus arma.

22 Inde ſumpta eſt celebrata Paterculi ſententia lib. 2 cujuſcumque Deus fortunam mutare conſtituit Conſilia corrumpit & Ammiani, manum injicientibus fatis hebetari ſenſus hominum & obtundi.

XXXIII.

—— 23 *Multos in ſumma pericula miſit*
Venturi timor ipſe mali.

23 Fugiendo inquit Livius in media ſæpè ruitur fata & Seneca. Multi ad fatum venere ſuum dum fata timent.

XXXIV.

——*Vivit poſt funera Magnus*
Sed fortuna perit : quod deſles illud amaſti,

XXXV.

——*Exeat Aulâ*

Qui

Qui volet esse pius: virtus & summa potestas
Non coëunt.

XXXVI.

——— Serpens, sitis, ardor, arenæ
Dulcia virtuti: gaudet patientia duris.
Lætius est quoties magno sibi constat honestum.

XXXVII.

——— Sic concitus irâ
Excussit galeam suffecitque omnibus unda.

XXXVIII.

Estne Dei sedes, nisi terra & pontus, & aër,
Et cœlum & virtus? Superos quid quærimus ultra?
Juppiter est quodcumque vides, quodcumque moveris.

XXXIX.

Illic Pellæi proles Vesana Philippi
Fœlix prædo jacet.
Terrarum fatale malum, fulmenque quod omnes
Percuteret pariter populos & sidus iniquum
Gentibus.

XL.

Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur,
Venalesque manus ibi fas ubi maxima merces.

SENECA.

I.

——— Ira quæ tegitur nocet,
Professa perdunt odia vindictæ locum.

II.

Levis est dolor qui capere consilium potest.

Fortuna

III.

Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

IV.

Numquam potest non esse virtuti locus.

V.

Fortuna opes auferre non animum potest.

VI.

Si judicas, cognosce; si regnas jube.

VII.

Iniqua numquam regna perpetuo manent.

VIII.

Qui statuit aliquid parte inauditâ alterâ
Æquum licet statuerit haud æquus fuit.

IX.

Confide regnis, cum levis magnas opes
Huc illuc ferat casus. Hoc reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiet dies,
Prodesse miseris.

X.

Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.

XI.

Amor timere neminem verus potest.

XII.

Gravis ira regum est semper.

XIII.

——— *Cui prodest scelus*
Is fecit.

Tibi

XIV.

Tibi innocens sit, quisquis est pro te nocens.

XV.

——— Quisquis in primo obstitit
Repulitque amorem, tutus ac victor fuit
Qui blandiendo dulce nutrivit malum
Serò recusat ferre quod subiit jugum.

XVI.

* *Fortem facit vicina libertas senem.*

* Tacitus eodem sensu. Præter ferociam animi extrema senecta liber.

XVII.

Quid pœna præsens conscię mentis pavor
Animusque culpa plenus & semet timens.
Scelus aliqua tutum, nulla securum tulit.

XVIII.

Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.

XIX.

Pars sanitatis velle sanari fuit.

XX.

Alium silere quod voles primus sile.

XXI.

Cur omnium sit culpa, paucorum scelus.

XXII.

——— Qui timidè rogat
Docet negare.

XXIII.

Honesta quædam scelera successus facit.

Cu-

XXIV.

Curæ leves loquuntur, ingentes stupent.

XXV.

——— *Scelere velandum est scelus.*

XXVI.

1 *Tutissimum est inferre cum timeas gradum.*

1 Eodem sensu Lucanus Audendo magnus tegitur timor.

XXVII.

O vita fallax abditos sensus geris
Animisque pulchram turpibus faciem induis
Pudor impudentem, celat audacem quies
Pietas nefandum.

XXVIII.

——— *O, nimium potens*
Quanto parentes sanguinis vinclo tenes
Natura, quàm te colimus, inviti quoque!

XXIX.

Haud quisquam honestè flere quod voluit potest.

XXX.

Quanti casus humana rotant!

XXXI.

Minus in parvis fortuna furit
Leviusque ferit leviora Deus.

XXXII.

——— *Non capit unquam*
Magnos motus humilis tecti
Plebeïa domus,
Circa regna tonat.

Volat

Volat ambiguis
Mobilis alis hora, nec ullî
Præstat velox fortuna fidem.

XXXIII.

——Regium hoc ipsum reor
Adversa capere.

XXXIV.

——Qui pavet vanos metus
Veros fatetur.

XXXV.

——Odia qui nimium timet
Regnare nescit.

XXXVI.

Qui sceptra duro sævus imperio regit;
Timet timentes, metus in authorem redit.

XXXVII.

Quidquid excessit modum
Pendet instabili loco.

XXXVIII.

Fatis agimur, cedite fatis,
Non sollicitæ possunt curæ
Mutare rati stamina fusi.
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus venit ex alto.
It cuique ratus prece non ullâ
Mobilis ordo; Multis ipsum
Timuisse nocet; multi ad fatum
Venêre suum, dum fata timent.

XXXIX.

Juvenile vitium est regere non posse impetum.

XL.

XL.

Quo plura possis, plura patienter feras.

XLI.

Violenta nemo imperia continuit diu.
Moderata durant.

XLII.

——Quòque fortuna altiùs
Evexit ac levavit humanas opes;
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem Deos
Nimium faventes. Magna momento obrui
Vincendo didici.
* *Tume superbum Priame tu timidum facis.*

* Tua clades ô Priame & me superbum facit quia te vici & timidum quia celsa ruere posse demonstrat.

XLIII.

Qui non vetat peccare cum possit, jubet.

XLIV.

Est regis alti spiritum regi dare.

XLV.

Præferre patriam liberis regem decet.

XLVI.

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

XLVII.

Minimum decet libere, cui multum licet.

XLVIII.

——Levia perpessi sumus
Si flenda patimur.

XLIX.

Hic mihi malorum maximum fructum abstulit
Nihil timere.

L.

Miserrimum est timere, cum speres nihil.

LI.

Grave pondus illum, magna nobilitas premit.

LII.

Miser occupet præsidia, securus legat.

LIII.

Leviùs solet timere qui propiùs timet.

LIV.

Generosa in ortus semina exurgunt suos.

LV.

Dediscit animus serò, quod didicit diu.

LVI.

——— *Domini pudet*
Non servitutis.

LVII.

Dulce mœrenti populus dolentum
Leniùs luctus lacrymæque mordent,
Turba quas fletu simili frequentat
Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

LVIII.

Sidunt ipso pondere magna,
Ceditque oneri fortuna suo.

LIX.

——— *Quidquid in altum*

Fer-

Fortuna tulit ruitura levat.

LX.

—Redire cum perit, nescit pudor.

LXI.

Per scelera semper sceleribus certum est iter.

LXII.

Quod ratio nequit sæpe sanavit mora.

LXIII.

Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt.

LXIV.

Det ille viam facilè cui venia est opus.

LXV.

Id esse regni maximum pignus putant
Si quidquid aliis non licet, solis liceat.

LXVI.

Pretia comparata vincitur pretio fides.

LXVII.

O quàm miserum est nescire mori.

LXVIII.

Mortem aliquid ultra est? Vita si cupitis mori.

LXIX.

——Novit paucos
Secura quies, qui veloces
Memores ævi tempora numquam
Reditura tenent dum fata sinunt
Vivite læti, properat citus
Vita citato, volucrique die
Rota præcipitis vertitur amnis.
Ut gens hominum fertur rapidis

Obvia fatis, incerta sui.
Stygias ultro quærimus undas.

LXX.

Altê virtus animosa cadit.

LXXI.

——— Finis ulterius mali,
Gradus est futuri.

LXXII.

—— Prosperum ac fœlix scelus
Virtus vocatur.

LXXIII.

——— Quod nimis miseri volunt
Hoc facilè credunt.

LXXIV.

——— Immo quod metuunt nimis
Numquam amoveri posse nec tolli putant.
Prona est timori semper in pejus fides.

LXXV.

Quem sæpe transit casus aliquando invenit.

LXXVI.

——— Qui genus jactat suum
Aliena laudat.

LXXVII.

——— Alieno in loco
Haud stabile regnum est.

LXXVIII.

Ars prima regni est posse te invidiam pati.

LXXIX.

Sequitur superbos ultor a tergo Deus.

LXXX.

Cogi qui potest, nescit mori.

LXXXI.

Imperia dura tolle quid virtus erit?

LXXXII.

Non est ad astra mollis è terris via.

LXXXIII.

Quemcumque miserum videris hominem scias.

LXXXIV.

Quemcumque fortem videris, miserum neges.

LXXXV.

O Fortuna viris invida fortibus,
Quam non æqua bonis præmia dividis.

LXXXVI.

—Quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est.

LXXXVII.

—Quos cogit metus
Laudare eosdem reddit inimicos metus.

LXXXVIII.

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

LXXXIX.

—Ubi non est pudor
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,
Instabile regnum est.

XC.

Nefas nocere vel malo fratri puta.

XCI.

Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.

XCII.

Ut nemo doceat fraudis & scelerum vias,
Regnum docebit.

XCIII.

——Magna nolentem quoque
Consilia produnt.

XCIV.

Regem non faciunt opes.
Rex est qui posuit metus.
Et diri mala pectoris
Mens regnum bona possidet.
Rex est qui metuit nihil:
Rex est quique cupit nihil.

XCV.

Illi mors gravis incubat
Qui notus nimis omnibus
Ignotus moritur sibi.

XCVI.

Est miser nemo, nisi comparatus.

XCVII.

Cum quid datur spectabis, & dantem aspice.

XCVIII.

Venenum in auro bibitur.

XCIX.

Serum est cavendi tempus in mediis malis.

C.

Pejor est bello timor ipse belli.

CI.

Vos quibus rector maris atque terræ

Jun

Jus dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos, tumidosque vultus.
Quicquid d vobis minor extimescit
Major hoc vobis Dominus minatur.
Omne sub regno graviore regnum est.

CII.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem,
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsis.

CIII.

Nemo tam divos habuit faventes
Crastinum ut possit sibi polliceri,
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

CIV.

Proprium hoc miseros sequitur vitium
Numquam rebus credere lætis,
Redeat felix fortuna licet
Tamen afflictos gaudere piget.

CV.

——Tantis in malis vinci malum est.

CVI.

Eripere vitam nemo non homini potest,
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.

CVII.

—Non est virtus ut putas
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere ac retro dare.

CVIII.

Inviſa nunquam imperia retinentur diu.

CIX.

Contempſit omnes ille qui mortem prius.

CX.

Pauci reges non regna colunt,
Plures fulgor convocat aulæ.

CXI.

Id facere laus eſt quod decet, non quod licet.

PERSIUS.

I.

Quis expedivit pſittaco ſuum χαῖρε,
Picaſque docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis ingeniique largitor
Venter, 2 negatas artifex ſequi voces.

1 Quis docuit pſittacum expeditè ſuum χαῖρε pronunciare?

2 Qui callet imitari voces à natura ſibi non conceſſas.

II.

O curas hominum! ô quantum eſt in rebus inane!

III.

——— 3 *Uſque adeone*
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire id ſciat alter?

3 Vulgaris ſententia & ipſo uſu ſordida.

IV.

———4 *Nec nocte paratum*
Plorabit, qui me volet incurvasse querelâ.

4 Lacrymas nocte paratas profundet.

V.

Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.

5 In indiligentia poëmata.

VI.

O curvæ in terras animæ & cœlestium inanes!
Quid juvat hos templis nostros immittere mores?

VII.

Dicite Pontifices, in sacro quid facit aurum?

VIII.

6 *Udum & molle lutum es; nunc nunc properandus & acri*
Fingendus sine fine rotâ.

6 In juvenum ætatem convenit.

IX.

7 *Ad populum phaleras; ego te intus & in cute novi.*

7 Ad populum ablega vanum illum ornatum quo te jactas.

X.

Magne pater Divûm, sævos punire Tyrannos
Haud aliâ ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno;
8 *Virtutem ut videant, intabescantque relicta.*

8 Erit etiam hæc damnatorum maxima pœna.

XI.

9 *Eſt aliquid quò tendis & in quod dirigis arcum;*
An paſſim ſequeris corvos teſtaque, lutoque,
Securus quo ſpes ferat; atque ex tempore vivis?

9 In eos qui in diem vivunt.

XII.

10 *Diſcite ô miſeri & cauſas cognoſcite rerum;*
Quid ſumus, aut quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus? .....Quem te Deus eſſe
Juſſit, & humanâ qua parte locatus es in re.

10 Horum nihil ſciebat ipſe qui hæc dixit.

XIII.

Tange miſer venas, & pone in pectore dextram.

XIV.

Reſpice quod non es; tollat ſua munera cerdo,
Tecum habita, & noris quàm ſit tibi curta ſupellex.

XV.

Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

XVI.

11 *Cædimus, inque vicem præbemus crura flagellis.*
Vivitur hoc pacto.

11 Aliis obtrectamus; alii nobis obtrectant.

XVII.

12 *Non equidem hoc ſtudeo bullatis ut mihi nugis*
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.

12 In tumidos ſcriptores.

Mille

XVIII.

Mille hominum ſpecies & vitæ diſcolor uſus,
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

XIX.

13 *Cras hoc fiet idem, cras fiet. Quid quaſi magnum*
Nempe diem donas. Sed cum lux altera venit
Jam cras heſternum conſumpſimus. Ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit ultra.

13 In dilatores.

XX.

Vive memor lethi, fugit hora: hoc quod loquor inde eſt.

STATIUS.

I.

——Nos vilis turba caducis
Deſervire bonis, ſemperque optare parati,
Spargimur in caſus. Celsâ tu mentis ab arce
Deſpicis errantes, humanaque gaudia rides.

II.

——O cæca nocentum
Conſilia! ô ſemper timidum ſcelus!

III.

Dulce loqui miſeris, veteresque reducere quæſtus.

IV.

Da ſpatium tenuemque moram; male cuncta miniſtrat
Impetus.

Ju-

JUVENALIS.

I.

AVde aliquid brevibus 1 *giaris & carcere dignum*
Si vis esse aliquid; probitas laudatur & alget.

1 Giaræ maris Ægei insula in quam exules deportabantur.

II.

2 *Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum Majestas.*

2 Nihil tam sanctè colimus quàm divitias.

III.

3 *Nil erit ulterius quod nostris moribus addat*
Posteritas; eadem cupient facientque minores,
Omne in præcipiti vitium stetit.

3 Vitia ad summum pervenere.

IV.

4 *Frontis nulla fides.*

4 Oculi, vultus, frons persæpe mentiuntur.

V.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

VI.

5 *Nemo repente fuit turpissimus.*

5 Quibusdam quasi gradibus ad summam turpitudinem descenditur.

VII.

6 *Quid Romæ faciam; mentiri neſcio.*

6 Commodè hoc ad aulam tranſtuleris, de qua Lucanus: *Exeat aula qui volet eſſe pius.*

VIII.

Quis nunc diligitur niſi conſcius, & cui fervens
Æſtuat occultis animus ſemperque tacendis?

IX.

7 *Græculus eſuriens in cœlum juſſeris ibit.*

7 De Aſſentatoribus rectè dicitur.

X.

Quantum quiſque ſua nummorum condit in arca,
Tantum habet & fidei jures licet & ſæmothracam
Atque Deos omnes. Contemnere fulmina pauper
Creditur atque Deos, Diis ignoſcentibus ipſis.

XI.

8 *Nil habet infelix paupertas durius in ſe*
Quàm quod ridiculos homines facit.

8 Digna Ethnicis ſententia qui nulla exempla beati pauperis eſſe putaverunt. Aliter pii & verè Chriſtiani ſentiunt, quibus contra nihil videtur in paupertate felicius quam quod homines abjectos atque adeo humiles facit.

XII.

Haud facile 9 *emergunt quorum virtutibus obſtat*
Res anguſta domi.

9 Ad altiorem ſtatum aſcendunt.

XIII.

——10 *Hæc vivimus ambitiosa*
Paupertate omnes.

10 Convenit hoc dictum in multos, qui dum ambitioni serviunt, immodicis sumptibus rem familiarem exhauriunt.

XIV.

——11 *Nihil est quod credere de se*
Non possit, cum laudatur Diis æqua potestas.

11 Quascumque adulationes quamlibet absurdas patiuntur, & merito sibi tribui putant.

XV.

——12 *Sed quid violentius aure tyranni.*

12 Cum scilicet reprehenditur & admonetur

XVI.

13 *Ille igitur nunquam direxit brachia contra*
Torrentem, nec civis erat qui libera posset
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.

13 Hoc de quodam Crispo, quod idem in omnes illos convenit qui malis temporibus se accommodant, & dum nimis saluti consulunt, parum consulunt veritati.

XVII.

—— 14 *Nobilitas sola est atque unica virtus.*

14 Vulgaris sententia.

XVIII.

15 *Rarus enim ferme sensus communis in illa*
Fortuna.

15 In multos nobiles belle cadit, quibus pulchrum est imperitos & absurdos esse.

Tol.

XIX.

——16 *Tollas licet omne quod uſquam eſt*
Auri atque argenti ; ſpoliatis arma ſuperſunt.

16 In eos qui dum populum nimiis onerant tributis, ſic ipſos ad rebellionem compellunt.

XX.

17 *Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe*
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.

17 Pulcherrima ſententia, ſed paulò communior.

XXI.

——*Nam lingua mali pars peſſima ſervi.*

XXII.

——*Quid enim ratione timemus*
Aut cupimus ?

XXIII.

18 *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

18 Trita ſententia.

XXIV.

—— 19 *Sed nulla aconita bibuntur*
Fictilibus.

19 Quia venenis magnæ hæreditates petuntur.

XXV.

——*Et qui nolunt occidere quemquam*
Poſſe volunt.

XXVI.

——20 *Nam qui nimios poſcebat honores*
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat

Ex-

Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.

20 De Sejano hoc dicitur; sed commodè de omnibus dici potest qui Sejanum imitantur.

XXVII.

——21 *Quis enim virtutem amplectitur ipsam*
Præmia si tollas?

21 Ut pateat eos non virtutem sequi, sed præmia.

XXVIII.

——22 *Mors sola fatetur*
Quantula sint hominum corpuscula.

11 Quia vivis nihil satis amplum est, sed cupiditate omnia amplectuntur.

XXIX.

Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis
Permittes ipsis expendere numinibus quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii,
Carior est illis homo quàm sibi.

XXX.

Interea gustus elementa per omnia quærunt
Numquam animo pretiis obstantibus. 23 *Interius si*
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.

23 Plus enim illos in luxu suo juvat ambitio quàm gulæ voluptas.

XXXI.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi

Dis-

Diſplicet autori. 24 *Prima eſt hæc ultio, quod ſe*
Judice nemo nocens abſolvitur, 25 *improba quamvis*
Gratia fallaci Prætoris vicerit urnâ.

24 Ob morſus conſcientiæ quos ſedare non poteſt.
25 Quamvis judices gratiâ corruperit.

XXXII.

——— ——— ——*Ducimus autem*
Hos quoque felices qui ferre incommoda vitæ,
26 *Nec jactare jugum vitâ didicêre magiſtrâ.*

26 Et humanæ conditioni ſponte ſe ſubmittere multo rerum humanarum uſu didicerunt.

XXXIII.

Committunt eadem diverſo crimina fato
Ille crucem ſceleris pretium tulit, hic diadema.

XXXIV.

——— ——— ——*Majore tumultu*
Plangunturnummi, quam funera. Nemo dolorem
Fingit in hoc caſu....
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia 27 *veris.*

28 Non fictis, ut in luctu propinquorum.

XXXV.

At vindicta bonum vitâ jucundius ipſa
Nempe hoc indocti quorum præcordia mullis
Interdum aut levibus videas flagrantia cauſis.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, 28 *dulcique ſenex vicinus hymetto*
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
Accuſatori nollet dare.

28 Socrates.

XXVI.

———*Minuti*
Semper & infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio.

XXXVII.

———*Cur tamen illos*
Evasisse putes, 29 *quos diri conscia facti*
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?

29 Pulchre conscientiæ laniatus effingit.

XXXVIII.

30 *Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,*
Facti crimen habet.

30 Notanda sententia quâ damnatur Pharisaïca virtus, manum tantùm à flagitio cohibens, non animum.

XXXIX.

Mobilis & varia est fermè natura 31 *malorum*
Cum scelus admittunt, 32 *superest constantia*; 33 *quod fas*
Atque nefas tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus.

31 Improborum. 32 Firmi & constantes sunt. 33 Transacta voluptate flagitii quâ cæcabantur, accedente fastidio, & conscientiæ morsu.

XL.

———*Dociles imitandis*
Turpibus & pravis omnes sumus.

XLI.

Sic natura jubet, velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeunt animos autoribus.

Nec

XLII.

Nec dictu fœdum visuque hæc limina tangas
Intra quæ puer est.

XLIII.

34 *Unde tibi frontem libertatemque parentis,*
Cum facias pejora senex?

34 Quo jure tibi sumis paternam in castigando severitatem?

XLIV.

Sponte tamen juvenes imitantur cætera; solam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur
35 *Fallit enim vitium specie virtutis & umbrâ,*
Cum sit triste habitu, vultuque, & veste severum.

35 Vitium enim avaritiæ, parsimoniæ & prudentiæ nomine prætexitur.

XLV.

Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit;
Et minus hanc optat qui non habet.

XLVI.

———36 *Nam dives qui fieri vult;*
Et citò vult fieri.

36 Convenit in nostros publicanos.

XLVII.

———37 *Lucri bonus est odor ex re*
Quâlibet.

37 Sententia Vespasiani.

LXVIII.

38 *Unde habeas quærit nemo; sed oportet habere.*

38 Exprimit hic improborum vocem.

XLIX.

Senſit Alexander teſta cum vidit in illa
39 *Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui*
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.

39 Diogenem quem in dolio vidit.

L.

40 *Numquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.*

49 Quia ſapientia eſt congruere naturæ.

LI.

Tantis parta malis curâ majore metuque
Servantur, miſera eſt magni cuſtodia cenſus.

SILIUS ITALICUS.

I.

——— ———Blandoque veneno
Deſidiæ, virtus paulatim evicta ſeneſcit.

II.

Explorant adverſa viros; perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

CLAUDIANUS.

I.

———Tolluntur in altum
Ut lapſu graviore ruant.

Deſ-

II.

Desinat elatis quisquam confidere rebus;
Omnia mors æquat.

III.

Semper inops quicumque cupit.

IV.

Vivitur exiguo melius; natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

V.

Eheu quàm brevibus pereunt ingentia causis!

VI.

Si metuis, si prava cupis, si duceris irâ,
Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges. Tunc omnia jure tenebis
Cùm poteris rex esse tui.

VII.

Nec tibi quid liceat; sed quid fecisse decebit
Occurrat, mentemque domet respectus honesti.

VIII.

Qui terret, plus ipse timet.

IX.

Tu civem, patremque geras; tu consule cunctis,
Nec tibi; nec tua te moveant, sed publica vota.

X.

——— *Componitur orbis*
Regis ad exemplum; nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

XI.

Inquinat egregios adjuncta superbia mores.

XII.

——*Sola Deos æquat clementia nobis.*

XIII.

Quàm bene dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii primis autoribus instet!

XIV.

Asperius nihil est humili cum surgit in altum,
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desævit in omnes
Ut se posse putent.

XV.

Sed quàm cæcus ineſt vitiis amor! Omne futurum
Despicitur, suadentque brevem præsenti a fructum;
Et ruit in vetitum damni secura libido
Dum mora supplicii lucro, serumque quod instat
Creditur.

XVI.

Damna minùs consueta movent.

XVII.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuve cupit clarescere vulgi,
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis;
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex altâ mortalia despicit arce.

XVIII.

Qui fruitur pœnâ, ferver, legumque videtur
Vindictam præstare sibi.

XIX.

——————*Dis proximus ille est*

Quem

Quem ratio non ira movet; qui facta rependens
Consilia punire potest.

XX.

——————Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
Imperiosa quies.

XXI.

Est aliquid meriti spatium, quod nulla furentis
Invidiæ mensura capit.

XXII.

Fallitur egregio quisquis sub principe credit
Servitium; numquam libertas gratior extat,
Quàm sub rege pio.

XXIII.

Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen.

XXIV.

Mars gravior sub pace latet.

D. LABERII, P. SYRI, & aliorum veterum Sententiæ, Jambicis versibus singulis comprehensæ, ordine alphabetico.

A.

I.

A B alio expectes alteri quod feceris.

II.

Animus vereri qui scit, scit tuto ingredi.

III.

Auxilia humilia firma consensus facit.

IV.

Aut amat, aut odit mulier : nil est tertium.

V.

Ad tristem partem strenua est suspicio.

VI.

Ames parentem, si æquus est : si alter, feras.

VII.

Amici vitium ni feras, prodis tuum.

VIII.

Absentem lædit, cum ebrio qui litigat.

IX.

Amans quod suspicatur, vigilans somniat.

X.

Ad calamitatem quilibet rumor valet.

XI.

Amici mores noveris, non oderis.

XII.

Ægre reprendas quod sinis consuescere.

XIII.

Amicum ita habeas, posse ut fieri hunc inimicum scias.

XIV.

Amare & sapere vix à Deo conceditur.

XV.

Apertè mala cùm est mulier, tum demum est bona.

XVI.

Avarus, nisi cum moritur, nil recte facit.

XVII.

Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu!

XVIII.

Aliena nobis, noſtra plus aliis placent.

XIX.

Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

XX.

Aleator quantum in arte eſt, tanto eſt nequior.

XXI.

Alterius damnum gaudium haud facias tuum.

XXII.

Avarum invitat, non ſatiat pecunia.

XXIII.

Amicos res opimæ pariunt, adverſæ probant.

XXIV.

Audendo virtus creſcit, tardando timor.

XXV.

Arcum intenſio frangit, animum remiſſio.

XXVI.

Amicitia ſemper prodeſt, amor & nocet.

XXVII.

Amicum lædere ne joco quidem licet.

XXVIII.

Amicitia pares aut accipit, aut facit.

XXIX.

A morte ſemper homines tantumdem abſumus.

XXX.

Amicum perdere eſt damnorum maximum.

XXXI.

Amor miſceri cum timore non poteſt.

XXXII.

Æs debitorem leve, grave inimicum facit.

XXXIII.

Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras.

XXXIV.

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

XXXV.

Beneficia dare qui nescit, injustè petit.

XXXVI.

Bonum est fugienda aspicere in alieno malo.

XXVII.

Beneficium accipere, libertatem vendere est.

XXXVIII.

Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.

XXXIX.

Bis emori est, alterius arbitrio mori.

LX.

Beneficia plura recipit, qui scit reddere.

XLI.

Bis peccas, cum peccanti obsequium adcommodas.

XLII.

Bonus animus læsus gravius multo irascitur.

XLIII.

Beneficia dando accepit, qui digno dedit.

XLIV.

Bonus animus numquam erranti obsequium adcommodat.

XLV.

Beneficia qui dedisse se dicit, petit.

XLVI.

Bonitatis verba imitari, major malitia est.

XLVII.

Bis vincit qui se vincit in victoria.

XLVIIII.

Benignus etiam dandi causam cogitat.

XLIX.

Bis interimitur qui suis armis perit.

L.

Bene dormit, qui non sentit quàm malè dormiat.

LI.

Bonorum crimen est officiosus miser.

LII.

Bona comparat præsidia misericordia.

LIII.

Beneficium ubi des dignis, omnes obliges.

LIV.

Bonis nocet quisquis pepercerit malis.

C.

LV.

Cuivis potest accidere quod cuiquam potest.

LVI.

Consueta vitia ferimus, non reprehendimus.

LVII.

Crudelis in re adversâ est objurgatio.

LVIII.

Cui semper dederis; ubi negas, rapere imperas.

LIX.

Crudelem medicum intemperans æger facit.

Cum

LX.

Cum inimico nemo in gratiam tutò redit.

LXI.

Citiùs venit periculum cum contemnitur.

LXII.

Casta ad virum matrona parendo imperat.

LXIII.

Citò ignominia fit superbi gloria.

LXIV.

Consilio melius vincas quàm iracundia.

LXV.

Cuivis dolori remedium est patientia.

LXVI.

Cotidie damnatur, qui semper timet.

LXVII.

Comes facundus, in via pro vehiculo est.

LXVIII.

Citò improborum læta ad perniciem cadunt.

LXIX.

Contemni est gravius stultitiæ quàm percuti.

LXX.

Cottidie est deterior posterior dies.

LXX I.

Cupiditati tarda est ipsa celeritas.

LXXII.

Conjunctio animi maxima est cognatio.

LXXIII.

Cui plus licet quàm par est, plus vult quàm licèt.

Caret

LXXIV.

Caret periculo qui etiam tutus cavet.

LXXV.

Casus quem sæpe transit, aliquando invenit.

D

LXXVI.

Discipulus est prioris, posterior dies.

LXXVII.

Dolor decrescit ubi quo crescat non habet.

LXXVIII.

Desunt inopiæ multa, avaritiæ omnia.

LXXIX.

Dari bonum quod potuit, auferri potest.

LXXX.

Discordia fit carior concordiâ.

LXXXI.

Deliberandum est diu quod statuendum est semel.

LXXXII.

Difficilem oportet aurum habere ad crimina.

LXXXIII.

Damnum appellandum est cum malâ famâ lucrum.

LXXXIV.

Ducis in consilio posita est virtus militum.

LXXXV.

Despicere oportet quod possis deperdere.

Etiam

E.

LXXXVI.

Etiam innocentes cogit mentiri dolor.

LXXXVII.

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

LXXXVIII.

Etiam oblivisci quod sis, interdum expedit.

LXXXIX.

Ex hominum quæstu facta fortuna est dea.

XC.

Etiam qui faciunt, odio habent injuriam.

XCI.

Eripere telum, non dare irato, decet.

XCII.

Etiam capillus unus habet umbram suam.

XCIII.

Eheu quàm miserum est fieri metuendo senem!

XCIV.

Excelsis multò facilius casus nocet.

XCV.

Eget minùs mortalis quo minùs cupit.

XCVI.

Exeritur opere nequitia, non incipit.

XCVII.

Etiam sanato vulnere cicatrix manet.

XCVIII.

Fortuna cum blanditur, captatum venit.

XCIX.

Fortunam citiùs rapias quàm retineas.

C.

Formosa facies muta commendatio est.

CI.

Fortuna nimium quem fovet, stultum facit.

CII.

Fatetur facinus is qui judicium fugit.

CIII.

Felix improbitas optimorum est calamitas.

CIV.

Feras, non culpes, quod vitari non potest.

CV.

Furor fit læsa sæpius patientia.

CVI.

Fidem qui perdit, perdere ultra nil potest.

CVII.

Fides unanima unde abit, eò numquam redit.

CVIII.

Fulmen est ubi cum potestate habitat iracundia.

CIX.

Frustra cum ad senectam ventum est, repetas adolescentiam.

CX.

Fer difficilia, ut & facilia perferas.

CXI.

Fortuna vitrea est: tum cùm splendet, frangitur.

Feras

CXII.

Feras quod lædit, ut quod & prodeſt, feras.

CXIII.

Fortuna quò ſe, eòdem & inclinat favor.

CXIV.

Factum tacendo crimen facias acrius.

CXV.

Felicitas nutrix eſt iracundiæ.

CXVI.

Freqnens vindicta paucorum odium reprimit.

CXVII.

Fortuna uſu dat multa, mancipio nihil.

CXVIII.

Fortuna magna, magna domino eſt ſervitus.

CXIX.

Facilius creſcit quàm inchoatur dignitas.

CXX.

Fortuna multis dat nimis, nulli ſatis.

G

CXXI.

Gravius nocet quodcunque inexpertum accidit.

CXXII.

Gravior eſt inimicus qui latet in pectore.

CXXIII.

Graviſſimum eſt imperium conſuetudinis.

CXXIV.

Geminat peccatum quem delicti non pudet.

CXXV.

Graviora quædam ſunt remedia periculis.

H

CXXV.

Heu quàm difficilis gloriæ cuſtodia eſt.

CXXVI.

Heu quàm eſt timendus qui mori tutum putat.

CXXVII.

Homo qui in homine calamitoſo eſt miſericors, meminit ſui.

CXXVIII.

Honeſta turpitudo eſt pro bona cauſa mori.

CXXIX.

Habet in adverſis auxilia qui in ſecundis commodat.

CXXX.

Heu quàm miſerum eſt ab eo læsi de quo non poſſis queri.

CXXXI.

Hominem experiri multa, paupertas jubet.

CXXXII.

Heu dolor quàm miſer eſt qui in tormento vocem non habet.

CXXXIII.

Habet ſuum venenum blanda oratio.

CXXXIV.

Homo totiens moritur, quotiens amittit ſuos.

CXXXV.

Honeſtas rumor alterum eſt patrimonium.

CXXXVI.

Homo vitæ commodatus, non donatus eſt.

CXXXVII.

Huic quàm multa pœnitenda incurrunt viventi diu.

CXXXVIII.

Heredis fletus, ſub perſona riſus eſt.

CXXXIX.

Heredem ferre utilius eſt quàm quærere.

CXL.

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

CXLI.

Inferior reſcit, quicquid peccat ſuperior.

CXLII.

Inimicum ulciſci, vitam accipere eſt alterius.

CXLIII.

Invitum cùm retineas, exire incitas.

CXLIV.

Ingenuitatem lædis, cùm indignum rogas.

CXLV.

In nullum avarus bonus eſt, in ſe peſſimus.

CXLVI.

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

CXLVII.

Inſtructa inopia eſt in divitiis cupiditas.

CXLVIII.

Invitat culpam qui peccatum præterit.

CXLIX.

Jucundum nihil eſt, niſi quod reſcit varietas.

CL.

Invitare est calamitatem cum te felicem vocaveris.

CLI.

Ingratus unus miseris omnibus nocet.

CLII.

In amore semper mendax iracundia est.

CLIII.

Invidia tacite, sed inimice irascitur.

CLIV.

Iratum breviter vites, inimicum diu.

CLV.

Injuriarum remedium est oblivio.

CLVI.

Iram qui vincit, hostem superat maximum.

CLVII.

In malis sperare bene, nisi innocens, nemo solet.

CLVIII.

In vindicando criminosa est celeritas.

CLIX.

Inimicum, quamvis humilem, dacti est metuere.

CLX.

In calamitoso risus etiam injuria est.

CLXI.

Judex damnatur, cum nocens absolvitur.

CLXII.

In rebus dubiis plurima est audacia.

CLXIII.

Ita crede amico, ne sit inimico locus.

CLXIV.

Iratus, etiam facinus consilium putat.

CLXV.

Id agas, nequis tuopte te merito oderit.

CLXVI.

Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.

CLXVII.

Ignoscito sæpe alteri, numquam tibi.

CLXVIII.

Insanus omnis furere credit cæteros.

L

CLXIX.

Loco ignominiæ est apud indignum dignitas.

CLXX.

Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur.

CLXXI.

Levis est fortuna; cito reposcit quod dedit.

CLXXII.

Lex universa est, quæ jubet nasci & mori.

CLXXIII.

Lucrum sine damno alterius fieri non potest.

CLXXIV.

Lingua est mali loquax mentis indicium mala.

M

CLXXV.

Malignos fieri maxime ingrati docent.

CLXXVI.

Multis minatur qui facit uni injuriam.

CLXXVII.

Mora omnis odio est : sed facit sapientiam.

CLXXVIII.

Mala causa est quæ requirit misericordiam.

CLXXIX.

Miserrima fortuna est quæ inimico caret.

CLXXX.

Malus est vocandus qui sua causa est bonus.

CLXXXI.

Malus bonum ubi se simulat, tunc est pessimus.

CLXXXII.

Mortuo qui mittit munus, nil dat illi, adimit sibi.

CLXXXIII.

Minus est quàm servus, dominus qui servos timet.

CLXXXIV.

Magis heres fidus nascitur quam scribitur.

CLXXXV.

Magno periclo custoditur quod multis placet.

CLXXXVI.

Male vivunt qui se semper victuros putant.

CLXXXVII.

Maledictum interpretando facias acrius.

CLXXXVIII.

Male secum agit æger, medicum qui heredem facit.

CLXXXIX.

Mens incorrupta miseria corrumpitur.

CXC.

Minus decipitur cui negatur celeriter.

CXCI.

Mutat se bonitas imitata injuriâ.

CXCII.

Mulier quæ sola cogitat, male cogitat.

CXCIII.

Malefacere qui vult, nusquam non causam invenit.

CXCIV.

Male imperando, summum imperium amittitur.

CXCV.

Malum consilium consultori pessimum est.

CXCVI.

Magnanimo injuriæ remedium oblivio est.

CXCVII.

Miser dici bonus vir, esse non potest.

CXCVIII.

Mortem timere crudelius est quàm mori.

CXCIX.

Magister infidelis est recti metus.

N

CC.

Non peccant oculi, si animus oculis imperet.

CCI.

Nil proprium ducas quod mutarier potest.

CCII.

Non citò perit ruina qui primum timet.

CCIII.

Nullus tantus quæstus quàm quod habet parcere.

Numquam

CCIV.

Numquam periclum ſine periclo vincitur.

CCV.

Nulla eſt tam bona fortuna de qua nil poſſis queri.

CCVI.

Negandi cauſa avaro numquam deficit.

CCVII.

Nil eripit fortuna niſi quod ipſa dedit.

CCVIII.

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

CCIX.

Non eſt beatus ipſe qui ſe neſciat.

CCX.

Nimium altercando veritas amittitur.

CCXI.

Neceſſitatis eſt remedium parcitas.

CCXII.

Nulli imponas quod ipſe non poſſis pati.

CCXIII.

Nil turpius quam vivere incipiens ſenex.

CCXIV.

Non eſt bonitas eſſe meliorem peſſimo.

CCXV.

Numquam ſatis eſt quod improbæ ſpei datur.

CCXVI.

Non eſt puſillum ſi quid maximo eſt minus.

CCXVII.

Numquam ſecura eſt prava conſcientia.

CCXVIII.

Negata est magnis sceleribus semper fides.

CCXIX.

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

P

CCXX.

Perpetuo vincit qui utitur clementia.

CCXXI.

Pars beneficii est, quod petitur si citò neges.

CCXXII.

Parere scire, par imperio gloria est.

CCXXIII.

Puras Deus, non plenas, adspicit manus.

CCXXIV.

Pati necesse est multa mortalem mala.

Q

CCXXV.

Quam sæpe veniam qui negaverat, petit!

CCXXVI.

Quàm pœnitenda incurrunt vivendo diu?

CCXXVII.

Quod facere turpe est, dicere ne honestum puta.

CCXXVIII.

Quid quisque possit, nisi tentato nescit.

CCXXIX.

Quod nescias, damnare summa est temeritas.

CCXXX.

Quod vult habet, qui velle quod satis est, potest.

Ridiculum

R

CCXXXI.

Ridiculum est nocentis odio perdere innocentiam.

CCXXXII.

Repente dives nemo factus est bonus.

CCXXXIII.

Res inquieta est in seipsam felicitas.

S

CCXXXIV.

Sæpe dissimulare quàm ulcisci satius fuit.

CCXXXV.

Semper redundat ipse in auctores timor.

CCXXXVI.

Secretè amicos admone, lauda palam.

CCXXXVII.

Spes præmii, laboris est solatium.

CCXXXVIII.

Stultum est timere quod vitare non potes.

CCXXXIX.

Stultum imperare reliquis qui nescit sibi.

CCXL.

Sæpe oculi & aures vulgi testes sunt mali.

CCXLI.

Suspecta semper ornamenta mentibus.

T

CCXLII.

Tam deest avaro quod habet quàm quod non habet.

CCXLIII.

Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.

V

CCXLIV.

Veterem ferendo injuriam invitas novam.

CCXLV.

Velox consilium sequitur pœnitentia.

CCXLVI.

Vitium fuit, nunc mos est adsentatio.

SENTENTIÆ BREVES, Ex Illustrioribus Autoribus Græcis, Latinis & Hispanis excerptæ.

1. *Principium dimidium totius.* Hesiodus. Ἀρχὴ ἥμισυ παντὸς.

2. *Frustra habet qui non utitur.* Homerus.

3. *Eodem collyrio mederi omnibus.* Hieron.

Leges, admonitiones, & objurgationes, non oportet omnibus eadem admovere.

4. *Annulus aureus in naribus suis.* Proverb. c. 11.

Ubi res quæpiam per se præclare illic adhibetur ubi minimè addecet.

5. *Gladiator in arena consilium capit.*

Pro eo quod est, ab eo sperare emolumentum cui ne sit quidem quod auferri queat.

6. *Caput artis est decere quod facias.* Quintil.

7. *Exactâ viâ viaticum quærere.* Cic. Seneca.

Quadrat in senes avaros.

8. *Aliorum*

8. *Aliorum medicus ipse ulceribus scates.* Plutarchus.
Ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἕλκεσι βεβρώς.

9. *Haud quaquam difficile, Athenienſem, Athenis laudare.* Ariſtoteles.
Οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθήναις ἐπαινεῖν.

Dictum eſt propter encomia orationeſque panegyricas quæ Athenis ex more exhibebantur iis, qui fortiter oppetiiſſent in bello; in quibus quia plurima dicebantur in laudem populi Athenienſis pronis auribus audiebantur.

10. *In re malâ, animo ſi bono utare, adjuvat.* Plautus.

Fortiter ferendo vincitur malum quod evitari non poteſt.

11. *Magiſtratum gerens audi & juſtè & injuſtè.* Solon.
Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

Sumptum aiunt ex Solonis elogiis. Admonet ut qui in tractandis Reip. muneribus verſatur, patientiſſimis ſit auribus.

12. *Aſinus aſino, & ſus ſui pulcher.* Aleim.
Ὄνῳ τ' ὄνος καλλιστος, ὗς δὲ ὑΐ.

13. *Non luctu ſed remedio opus in malis.* Homer.

14. *Ne depugnes in alieno negotio.* Homer.

15. *Quæ ſupra nos nihil ad nos.*
Τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

Dictum Socraticum in Aſtrologos. Torqueri poteſt in illos qui de negotiis Principum aut Theologiæ myſteriis temere loquuntur. Vertere licebit & in contrarium; *Quæ infra nos, nihil ad nos.*

16. *Mores*

16. *Mores amici noveris non oderis.* Porphyr.
Φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσης δὲ μη.

17. *Novos amicos dum paras, veteres cole.* Hermol.

18. *Neque nulli sis amicus, neque multis.* Hesiod.

19. *Amicorum omnia communia.* Pythagor.

20. *Vultu sæpè læditur pietas.* Cicero.

21. *Amicus magis necessarius quàm ignis & aqua.* Plutarch.

22. *In tempestiva benevolentia nihil à simultate differt.* Suidas.

23. *Multas amicitias silentium diremit.* Aristot.
Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν.

24. *Amicus usque ad aras.* Aulus Gell.

25. *Animo ægrotanti medicus est oratio.* Plutarch.
Ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι.

26. *Conciliant homines mala.* Aristot.

27. *Queruli ad amicitiam parvam apti.* Herodot.
Οἱ φιλομεμφέες εἰς φιλίην ἐκ εὐφυέες.

28. *Felicitas multos habet amicos.* Theogn.
Εὐτυχία πολύφιλος.

29. *Amicus certus in re incertâ cernitur.* Ennius.

30. *Viri infelicis procul amici.* Aristides.
Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδῶν φίλοι.

31. *Sapientes principes sapientium congressu.* Plato.
Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

32. *Ami-*

32. *Amicitias immortales esse oportet.* Cicero.

33. *Qui non Zelat, non amat.* August.

34. *Magister artis amor.* August.

35. *Vel capillus habet umbram suam.* Publius.

36. *Ut possumus, quando ut volumus non licet.* Terent.

37. *Mortuo leoni & lepores insultant.* Homerus.

Vulgare Philonis Elogium quod nosse expedit.

38. *Assidua stilla saxum excavat.* Homerus.
Παντὸς ἐνδελεχῶς κοιλαίνει πέτρον.

39. *Dicendo dicere discunt.* Zenod.
Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν ποιεῖσθαι.

40. *Exercitatio potest omnia.* Perian.
Μελέτη πάντα δυνᾶται.

41. *Hoc age.* Homer.

Cum aliquem jubemus esse attentum, dicimus, Hic esto, aut hoc age.

42. *Consulendum & consiliis parendum.* Homer.

43. *Fortes fortuna adjuvat.* Tullius. Terentius.

44. *In discrimine apparet qui vir.* Aristot.

45. *Sapiens sua bona Secum fert.* Suidas.
Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὰ ἑαυτοῦ.

46. *Tranquillo quilibet gubernator est.* Seneca.

47. *Gratia*

47. *Gratia brevitatis comes.*
Χάεις βαιοῖσιν ὀπαδεῖ.

48. *Pauciloquus, sed eruditus.* Varro.

49. *Neque cæcum ducem, neque amentem consultorem.* Aristoph.

50. *Unus vir, nullus vir.* Plato.
Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ.

Sensus est nihil egregium præstari posse ab uno homine.

51. *Sine ope divinâ nihil valemus.* Homerus.
Πάντες ὑ θεῶν χατέυσ' ἀνθρωποι.

52. *Ne gladium tollas mulier.* Homerus.

Ne suscipias negotii molem, cùm nequeas auxiliari.

53. *In magnis voluisse sat est.* Tibull.

54. *De alieno liberalis.*

55 *Ut sementem feceris ita & metes.* Cicero.

56. *Qualis vir talis oratio.* Seneca.

57. *Protinus apparet quæ plantæ frugiferæ futuræ.* Seneca.

58. *Consilium res sacra.* Zenod.

59. *E flammâ cibum petere.* Terent.

Hoc est quidvis cibi causâ pati & facere.

60. *Corrumpunt bonos mores colloquia prava.* Paulus.
Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί.

Menan-

Menandricus ſenarius quem Divus Paulus haudquaquam gravatus eſt, in 1. Corinthiorum epiſtolâ citare. Celebratur & hic ſenarius à Græcis;

Κακοῖς ὁμιλῶν κ' αὐτὸς ἐκβήσῃ κακός.

Malus ipſe fies ſi malis convixeris.

61. *A bonis bona diſce.* Theogn.

62. *Nihil eſt inanius quàm multa ſcire.*

Πολυμαθημοσύνης ἐ κενεώτερον ἄλλο.

63. *Multæ regum aures atque oculi.* Lucianus.

64. *Bis dat qui cito dat.*

65. *Heroum filii noxæ.*

Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα.

Manet & hodie vulgatus jocus, Ex ſapientiſſimis patribus ſtultiſſimos propagari liberos.

66. *Difficilia quæ pulchra.* Solon.

67. *Quot ſervi, tot hoſtes.* Seneca.

68. *Hoſtium munera non munera.*

69. *Homo homini lupus.*

70. *Homini diligenti ſemper aliquid ſupereſt.* Chryſ.

Qui verè diligens in negocio nunquam ſibi ſatisfacit.

71. *Flamma fumo proxima eſt.* Plautus.

72. *Ne puero gladium.* Suidas.

Subaudiendum, commiſeris.

73. *Quid cæco cum ſpeculo.* Stobæus.

74. *Aſinus*

74. *Asinus portans mysteria.* Aristoph.

In eum dicebatur qui præter dignitatem in munere quopiam versabatur.

75. *In eburnâ vaginâ plumbeus gladius.* Diogen.

76. *Dives aut iniquus est aut iniqui hæres.* Hieron.

77. *Satietas ferociam parit.* Theogn.

78. *Vestis virum facit.*
Ἱμάτια ἀνήρ.

79. *Nemo benè imperat nisi qui paruerit imperio.* Aristot.
Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξειν μὴ ἀρχθέντα.

80. *Boni ducis bonus comes.*

81. *Arbore dejectâ quivis ligna colligit.* Juvenal.
Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

82. *Solus sapit.* Homerus.

83. *Si tanti vitrum quanti margaritum?* Tertull.

84. *Mali principii malus finis.* Aeolus.

85. *Respublica virum docet.* Plutarch.

86. *Post malam segetem serendum est.* Seneca.

87. *Tunc canent cygni, cùm tacebunt gracculi.* Greg. Nazianzenus.

88. *Odi puerulos præcoci sapientia.* Apuleius.

89. *Festina lentè.*

90. *Prisci*

90. *Priscis credendum.* Tullius.

91. *Ignis, mare, mulier, tria mala.* Homer.

92. *Optimum obsonium lābor.*

93. *Qui non litigat, cœlebs est.* Hieron.

Quia conjugati semper rixas habent.

94. *Simia est simia, etsi aurea gestet insignia.* Lucian.

95. *Simiarum pulcherrima deformis est.* Plato.

96. *Nemo mortalium omnibus horis sapit.* Plinius.

97. *Malum vas non frangitur.* Sophocl.

98. *Ne quære mollia ne tibi contingant dura.* Phurn.

99. *Duos qui sequitur lepores, neutrum capit.*

100. *Spem pretio emere.* Terent.

101. *Semper agricola in novum annum dives.*

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

102. *Scipioni arundineo inniti.* Isaias.

103. *Non est ejusdem multa & opportuna dicere.* Menand.

Χωρὶς τότ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια.

104. *Levissima res oratio.* Synesius.

105. *Ignavis semper feriæ sunt.*

106. *Fontes ipsi sitiunt.* Cicero.

107. *Dulce bellum inexperto.* Veget.

108. *Compendiaria res improbitas, virtusque tarda.*

Σωτομία ἡ πονηρία, βραδεῖα ἡ ἀρετή.

109. *Insania non omnibus eadem.*

110. *Canes timidi vehementius latrant.*

111. *Leonem larvâ terres.* Diogen.

112. *Mortuo verba facis.* Plautus.

113. *Reti ventos venaris.* Lucianus.

114. *Aranearum telas texere.* Basilius.

115. *Cum diis pugnare.* Cicero.

Θεομαχεῖν.

116. *In cœlum jaculari.* Zenod.

117. *Contra stimulum calces.* Hieron. Terent.

118. *Ver ex anno tollere.* Herodot.

119. *Umbra pro corpore.*

120. *Lachrymâ nihil citius arescit.* Tullius.

121. *Multa noris oportet quibus Deum fallas.*

122. *A fonte puro pura defluit aqua.* Theogn.

123. *E se finxit velut araneus.*

124. *Tempus omnia revelat.* Tertull.

125. *Neque mel neque apes.* Tryph.

Μήτε μέλι μήτε μέλισσας.

1 In eos dici solitum qui recusant incommodum ferre quod sit cum commodo quopiam conjunctum.

126. *Serere*

126. *Serere ne dubites.* Columell.

Ne pigeat ejuſmodi rerum aliquid moliri, è quibus parum diſpendii, ſed plurimùm emolumenti poſſit proficiſci.

127. *Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem.* Plaut.

Egregia quidem indoles ſi recte inſtituatur.

128. *Obedientia felicitatis mater.* Aeſchines.
Πειθαρχία γὰρ ἔστι τῆς εὐτυχίας μήτηρ.

129. *Lupus pilum mutat non mentem.*

130. *Senectus ipſa morbus eſt.* Terent.

131. *Corpus ſine pectore.* Horat.

132. *Roſam quæ præteriit ne quæras iterum.* Ariſtoph.

133. *Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui.* Diogen.
Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πολλ' ἀγορεύειν.

134. *In pace leones, in prælio cervi.*

135. *Eſurienti ne occurras.* Theocr.

Fames enim exaſperat iracundiam.

136. *Figulus figulo invidet. Faber fabro.* Heſiod.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων.

137. *Inimicus & invidus vicinorum oculus.* Alcipp.

138. *Expertes invidentiæ Muſarum fores.*
Ἀφθόνοι Μουσῶν θύραι.

139. *Jactantiæ comes invidia.* Homerus.

140. *Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.* Horatius.

141. *Fertilior seges est alieno semper in agro.* Ovid.

142. *Non licet in bello bis peccare.*

143. *Quod index auro, id aurum homini.*

144. *Justitia virtutem in se complectitur omnem.* Aristot.

Ἐν ᾗ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετ' ἔξίν.

145. *Ad amussim applica lapidem, non ad lapidem amussim.* Plutarchus.

146. *Nemo quemquam ire prohibet publicâ viâ.* Plautus.

147. *Quod alii vitio vertas ipse ne feceris.* Homerus.

148. *Unguis in ulcere.* Cicero.

Cicero in Clodium qui populum fame jam exasperatam concionibus insuper seditiosis in rabiem agebat: *Ut tu,* inquit, *in hoc ulcere tanquam unguis existeres.*

149. *Veritas simplex oratio.* Diogen.

150. *Maturè fias senex.* Cicero.

Maturè fias senex, si diu velis esse senex.

151. *Venter auribus caret.* Plutarch.

152. *Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.* Terent.

153. *Ignis non extinguitur igni.*

154. *Oleo incendium restinguere.* Plato.

155. *Nota*

155. *Nota res mala, optima.* Plautus.

Dictum eſt apud Plautum ſub perſonâ ſenis, ſuadere conantis amico ne uxorem malam repudiaret, aliam ducturus, propterea quod plerumque ſit, ut qui commutat, primum pro malo pejus accipiat, tum ignotum pro noto, inſuetum pro familiari.

156. *Sibi parat malum qui alteri parat.* Ariſtot.

157. *Colubrum in ſinu fovere.* Æſop.

158. *Nemo læditur niſi à ſeipſo.* Diogen.

159. *Malum benè conditum ne moveris.* Virgil.

160. *Fæcem bibat, qui vinum bibit.* Ariſtoph.

161. *Fumum fugiens in ignem incidi.*

162. *Jucundi acti labores.* Cicero.

163. *Ubi quis dolet, ibidem & manum habet.* Plut.
Ὅποι τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει.

Plutarchus huc torquet, ubi quid ſive dolet, ſive delectat, ibi quiſque linguam habet.

164. *Meminiſſe gaudet laborum qui ſervatus eſt.*
Ἀλλ' ἥδομαι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

165. *Conſcientia mille teſtes.* Quintil.

Heu quàm difficile eſt crimen non prodere vultu.

166. *Noſce teipſum.* Plato.

Juvenalis: *E cœlo deſcendit,*
Γνῶθι σεαυτόν.

167. *Secum vivere.*

Confine est cum illo: *Tecum habita.*

168. *Ne vities musicam.* Plutarch.
Μὴ κακουργεῖ τὴν μουσικήν.

Ne loquaris discrepantia, ne nova moliaris.

169. *Ubi paveris impera.*

170. *Jucunda rerum vicissitudo.* Aristot.
Μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

171. *Iniquum petendum ut æquum feras.* Quintil.

172. *Summum cape, & modicum habebis.* Zenod.

173. *Donum quodcunque aliquis dat, proba.* Strabo.

174. *Ingens telum necessitas.*

175. *Feras non culpes quod vitari non potest.* Gellius.

176. *Deum sequere.*

177. *Mortuis non convitiandum.* Homerus.

178. *Jugulare mortuos.*

179. *Carpet citiùs aliquis quàm imitabitur.* Diogen.
Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται.

180. *Tollenda mali occasio.* Homerus.

181. *Non semper erit æstas.* Hesiod.

182. *Cum licet fugere, ne quære litem.* Alcibiad.

183. *Oderint dum metuant.* Cicero.

Bonæ leges malis ex moribùs procreantur. Macrob.

185. *Multa*

185. *Multa docet fames.*
Πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεσθαι διδάσκαλος.

186. *Quærendæ facultates, deinde virtus.* Diogen.

187. *Mendico ne parentes quidem amici sunt.*

188. *Lunæ radiis non matureſcit botrus.* Plutarch.

Convenit in eos qui conantur quod ob defectum virium non queunt perficere.

189. *Quod volumus ſanctum eſt.* Auguſtinus.

190. *Patriæ fumus igne alieno luculentior.* Lucianus.

201. *Multi te oderint ſi teipſum ames.*

202. *Sine rivali diligere.* Auſon.

203. *Preces armatæ.*

M. Tullius πειθανάγκην appellat ſuaſionem cum neceſſitate vique conjunctam; quales ſunt Principum preces: Tacitus; *Preces erant quibus contradici non poſſet.*

204. *Pinguis venter ſenſum non gignit tenuem.* Hier.
Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον.

205. *Homo homini Deus.*

206. *Ex otio negotium.* Lucian.

207. *Nequicquam ſapit qui ſibi non ſapit.* Plautus.

208. *Quod adeſt boni conſule.* Homer.

209. *Seneſco ſemper multa addiſcens.* Solon.
Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

210. *Nec passim, nec omnia, nec ab omnibus.* Ulpian.

Nam inhumanum à nemine accipere; sed passim vilitissimum est. & omnia avarissimum.

211. *Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere.* Sueton.

Hodie vulgò celebratum durat, ubi quis est exactor durior atque instantior.

212. *Summum jus summa injuria.* Cicero.

213. *Destitutus ventis remos adhibe.* Hermol.

Cum res non succedit ut volumus, ad alia præsidia confugiendum est.

214. *Optimum alienâ insaniâ frui.* Plinius.

215. *Satius est initiis mederi quam fini.* Suidas.

216. *Post bellum auxilium.* Suidas.

217. *Ægroto dum anima est, spes est.* Cicero.

218. *Spes alunt exules.* Euripid.

219. *In beato omnia beata.* Horat.

A divitibus omnia magnificè fiunt.

220. *Mulierem ornat silentium.* Cophos.

221. *Quam quisque novit artem in hac se exerceat.* Cicero.

222. *Insciția confidentiam parit.* Thucidid.

223. *Aliam ætatem alia decent.*

224. *Emere*

224. *Emere malo, quàm rogare.* Suidas.

225. *Ante tubam trepidas.* Zenod.

226. *Mulier imperator & mulier miles.* Plutarch.

Quoties totum negotium ignavis commissum est.

227. *Vir fugiens & denuò pugnabit.* Plutarch.
Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

228. *Initio confidens in facto timidus.* Eustath.

229. *Lingua bellare.* Aristoph.

230. *Cum adsit via, semitam quæris.* Homer.

231. *Fumos vendere.* Martial.

Principum benevolentiam simulato commendationis officio per occasionem familiaritatis pretio vendere.

232. *Leonis catulum ne alas.*

Admonet adagium non esse fovendam potentiam quæ leges possit opprimere.

233. *Leonina societas.*

Cum omne commodum ad unum aliquem redit, reliquis vi fraudatis.

234. *Dimidio vitæ nihil differunt felices ab infelicibus.* Plutarch.

Somno qui velut fœnerator dimidium vitæ aufert.

235. *Vita*

235. *Vita hominis peregrinatio.* Plato.

236. *Longæ regum manus.* Ovidius.

237. *Ineſt & formicæ bilis.* Lucianus.
Ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολή.

238. *Malè parta malè dilabuntur.* Plautus.

239. *Malis ter mala.* Stobæus.
Τοῖς κακοῖς τρὶς κακά.

240. *Sui cuique mores fingunt fortunam.* Cornelius Nepos.

241. *Vindicta tarda ſed gravis.* Homer.

242. *Adoraturi ſedeant.* Plutarch.

243. *Præterita ſemper meliora.* Diogenes.
Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.

244. *Felix qui nihil debet.*

245. *Bos laſſus fortius figit pedem.* Hieron.

SENTENTIÆ BREVES, è ſolis Græcis excerptæ.

1. *Præſtat principio mederi, quam fini.*
Ἀρχὴ ἰᾶσθαι πολὺ λώϊον ἢ τελεῦσαι.

2. *Tutius eſt tacere quàm loqui.*
Ἀσφαλέστερον τὸ λεγεῖν τὸ σιγᾶν.

3. *Sponte*

3. *Sponte Deus bona emittit.*

Αὐτομάτως ὁ θεὸς ἀνίησι τ' ἀγαθά.

4. *Vir ſapiens forti melior.*

Βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σοφισμένος ἀνήρ.

5. *Brevis voluptas mox doloris eſt parens.*

Βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην.

6. *Vetulus ſimius non capitur laqueo.*

Γέρων πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ.

7. *Fruſtra ſenem lapſum in juventa corrigas.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαυρόν, ὃς νέος πέσοι.

8. *Senectus omnimoda mutilatio; omnia habet, & omnium indiget.*

Γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις, πάντα ἔχει, καὶ πᾶσιν ἔνδει.

9. *Senectus atque paupertas duo ſunt vulnera immedicabilia.*

Γῆρας καὶ πενία δύο τραύματα δυθεράπευτα.

10. *Lingua maledica improba mentis argumentum.*

Γλῶσσα βλάσφημος διανοίας κακῆς ἔλεγχος.

11. *Lingua demens pœnæ conciliatrix.*

Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία περιστείλασα.

12. *Lingua quò vadis urbem inſtaurans, & rurſum illam ſubvertens?*

Γλῶσσα πῦ πορεύῃ, πόλιν ἀναρθώσασα, καὶ πάλιν καθαιρέψασα.

13. *Silentium*

13. *Silentium & taciturnitas, ô mulier, veſtrum decorat genus.*

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

14. *Confide verum proloquens, nunquam cades.*
Θάρσει λέγων τ' ἀληθὲς, ἢ σφαλῇ ποτέ.

15. *Deo favente livor haud quicquam poteſt ; at non favente, nil poteſt ullus labor.*

Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος· κ) μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει κόπος.

16. *Nempe otioſis nullus adſiſtit Deus.*
Θεὸς τε τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται.

17. *Medela linguæ ventris abſtinentia.*
Ἴαμα γλώσσης ἐγκράτεια κοιλίας.

18. *Ubi enim timor, ibi & pudor.*
Ἵνα γὰρ δέος, ἐνθα κ) αἰδώς.

19. *Æqualitas bellum non parit.*
Ἴσα πόλεμον οὐ ποιεῖ.

20. *Tempus anima rei.*
Καιρὸς ψυχὴ πράγματος.

21. *Audire nempe quàm loqui præſtat male.*

Κακῶς ἀκούειν κρεῖσσον ἢ λέγειν κακῶς.

22. *Honeſta paupertas prior quàm opes malæ.*
Καλῶς πενεσθαι, ἢ πλουτεῖν κακῶς.

23. *Commune naufragium omnibus eſt conſolatio.*

Κοινὸν ναύαγιον τοῖς πᾶσι παραμύθιον.

24. Pra-

24. *Præstat ipsum esse plurimi, quàm res plurimi possidere.*

Κρεῖσσον αὐτὸς εἶναι πολλοῦ ἀξίοις, ἢ κεκτῆσθαι πολλὰ ἄξια.

25. *Optima loquere, pulcherrima fac.*

Λέγειν μὲν τὰ ἄριστα, πράττειν δὲ τὰ κάλλιστα.

26. *Lapis qui volvitur algam non generat.*
Λίθος κυλιόμενος, φῦκος οὐ ποιεῖ.

27. *Lupus pastor.*
Λύκος ποιμήν.

28. *Certamen non admittit causationes.*
Ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις.

29. *Os ostio carens.*
Ἄτυρωτον στόμα.

30. *Infructuosus rebus in malis pudor.*
Αἰδὼς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ.

31. *Audi quæ ex corde dicuntur.*
Ἄκουε τὰ ἀπὸ καρδίας.

32. *Non id quod magnum est, pulchrum est: sed id quod pulchrum, magnum.*

Ἀλλ' οὐ τὸ μέγα ἦν ἐστι, τὸ δὲ ἦν μέγα.

33. *Delicti causa, melioris ignorantia.*

Ἁμαρτίης αἰτίη, ἡ ἀμαθίη τοῦ κρείσσονος.

34. *Simul da, & accipe.*
Ἅμα δίδου καὶ λάμβανε.

35 *Viri*

35. *Viri probi tyrannidem pulchrum est pati.*
Ἀνδρὸς ὑπὲρ εὐσεβοῦς καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

36. *Si amicos oderimus, quid faciemus iis qui nos oderunt.*
Ἂν τοὺς φίλους μισῶμεν τί ποιήσομεν τοὺς μισοῦντας.

37. *Nullum rebellione majus est malum.*
Ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.

38. *Si claudo cohabites, subclaudicare disces.*
Ἂν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν μαθήσῃ.

39. *Omne solum viro forti patria est.*
Ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πάτρις.

40. *Sermo simplex veritati convenit.*
Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῇ ἀληθείας ἕπου.

41. *Prudentiæ sunt universa subdita.*
Ἅπαντα θνητὰ τοῦ φρονεῖν καθίσταται.

42. *Trepidum opes, at gratum animo sunt malum.*
Δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

43. *Gladius calumniâ acutior, modo gladius calumniatorem antevertat.*
Διαβολῆς ὀξύτερον τὸ ξίφος, εἰ τὸ ξίφος φθάσει τὸν διαβάλλοντα.

44. *Litem parit lis, noxa item noxam parit.*
Δίκη δίκην τίκτει καὶ βλάβη βλάβην.

45. *Quærentibus bona vix obveniunt, mala autem etiam non quærentibus.*

Διζημένοισι

Διζημιώσοισι τ' ἄγαθα μόλις παραγίνεσθαι τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημιώσοισι.

46. *Bis pueri senes.*

Δὶς παῖδες οἱ γέροντες.

47. *Turpe est eundem bis ad lapidem impingere.*

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν προσκρούειν λίθον.

48. *Ad imbecilles imbecillis advenis.*

Εἰς ἀσθενοῦντας ἀσθενὴς ἐλήλυθας.

49. *Unus vir non omnia videt.*

Εἷς ἀνὴρ οὐ παντὸ ὁρᾷ.

50. *Ex aspectu hominibus nascitur amor.*

Ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γίνεσθαι ἀνθρώποις ἔρωτα.

51. *Ex unguibus leonem.*

Ἐκ τῶν ὀνύχων τὸν λέοντα.

52. *Me quidem si insaniant, te autem si sapiant.*

Ἐμὲ μὲν ἂν μανῶσι, σὲ δ' ἂν σωφρονῶσι.

Phocionis responsio adversus nescio quem importune sibi occinentem te Phocion interficient Athenienses.

53. *Solertiâ capiuntur quæ alioquì capi nequeunt.*

Ἐπινοίαις θηρᾶται τὰ ἀθήρατα.

54. *Res juvenum, consulta virûm, sunt vota senectæ.*

Ἔργα νέων, βήλαια δὲ μέσων, αὐχαὶ δὲ γερόντων.

55. *Aut opportunum silentium, aut sermonem utilem habe.*

Ἢ σιγὴν καίειον, ἢ λόγον ὠφέλιμον.

56. *Modestius de se sentire, aut plus virium habere oportet.*

Ἢ φρονεῖν ἔλασσον, ἢ δυνάσθαι δεῖ μεῖζον.

57. *Ubi virtuti suus honos deest, improbitas licentius grassatur.*

Μὴ τιμωμένης ἀρετῆς, ἡ κακία παῤῥησιάζεται.

58. *Certamen exile haud decus magnum parit.*

Μικρὸν ἡ ἀγὼν ὃ μέγ' ἔρχεται κλέος.

59. *Una hirundo non facit ver.*

Μία χελιδὼν ἐαρ οὐ ποιεῖ.

60. *Odi sophistam quisquis haud sapit sibi.*

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

61. *Acti laboris nulla habetur gratia.*

Μοχθῶ γὰρ οὐδεὶς τὸν παρελθόντα λόγον.

62. *Stultus tacere nescit.*

Μωρὸς σιωπᾶν οὐ δύναται.

63. *Mens videt, & mens audit.*

Νοῦς ὁρᾷ, καὶ νοῦς ἀκούει.

64. *Servare leges patrias pulchrum ac bonum.*

Νόμους ἔπεσθαι τοῖς ἐγχωρίοις καλόν.

65. *Par cum Diis parentibus lege est honos.*

Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέοις τιμὰς νέμει.

66. *Mœrore*

66. *Mærore morbum perpeti minus grave.*

Νόσον πολὺ κρεῖττόν ἐστι ἢ λύπην φέρειν.

67. *Morbus amicitiæ assentatio.*

Νόσος φιλίας ἡ κολακεία.

68. *Lignum curvum nunquam rectum.*

Ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ' ὀρθόν.

69. *Deo volente ridet & flet quilibet.*

Ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ καὶ ᾠδύρεται.

70. *Communis Mars perimentem sæpe perimit.*

Ξυνὸς Ενυάλιος καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.

71. *Punit superbè se gerentes Juppiter.*

Ὁ Ζεὺς κολάστης τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

72. *Domus amica, domus optima.*

Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.

73. *Domi manere convenit felicibus.*

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

74. *Vinum & pueri veraces.*

Αἶνος καὶ παῖδες ἀληθεῖς.

75. *Iones liberi quidem mali, servi autem probi.*

Οἱ Ἴωνες, ἐλεύθεροι, μὲν κακοὶ, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί.

76. *Mundus scena, vita transitus, venisti, vidisti, abisti.*

Ὁ κόσμος σκηνὴ, ὁ βίος πάροδος; ἦλθες, εἶδες, ἀπῆλθες.

77. *Tempus levabit ſoſpitator omnium.*

Ὁ κοινὸς ἰατρὸς ὁ χρόνος.

78. *Oratio quidem admirabilis, ſed qui illam profert non credendus.*

Ὁ μὲν λόγος θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων ἄπιστος.

79. *Quiſquis bis naufragium faciet, fruſtra Neptunum accuſat.*

Ὅστις δὶς ναυαγήσει μάτην μέμψεται Ποσειδῶνα.

80. *Non ſinit me dormire aut negligentius agere Miltiadæ trophæum.*

Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Vox Themiſtoclis.

81. *Non potes Phocione amico & aſſentatore uti.*

Οὐ δύνῃ φωκίωνι φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι.

82. *In eo quod non neceſſarium eſt, neceſſario uteris.*

Οὐκ ἐν δέοντι χρῇ τῷ δέοντι.

83. *Nil prorſus æqui cogitat vir urbicus.*

Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἀστυκὸς ἀνήρ.

84. *Homini cum Deo neſas contendere.*

Οὐκ ἔστι θεοῖς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι.

85. *Non locus virum, ſed vir locum glorioſum facit.*

Οὐχ ὁ τόπος τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ αὐτὸν ἔντιμον ποιεῖ.

86. *Clavus*

86. *Clavus clavo pellitur.*

Πάσσολον πασσάλῳ προσκρούεται.

87. *Paupertas sapientiam sortita est.*

Πενίη σοφίῃ ἔλαχεν.

88. *Multa cadunt inter calicem supremáque labra.*

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

89. *Nempe, ut loquuntur, gloriæ est labor parens.*

Πόνος γὰρ ὡς λέγουσιν εὐκλείης πατήρ.

90. *Me copiosè multa ob invidiam doces, ut multa post audita, nil discam tamen.*

Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον. Ὅπου ἀκούων πολλὰ μηδὲν ἔμαθον.

91. *Sæpe etiam est stultus valde opportuna locutus.*

Ποσσάκις καὶ μωρὸς ἀνὴρ καὶ καίριον εἶπεν.

92. *Quæ manibus tenentur meliora sunt iis quæ expectantur.*

Τὰ ἐν χερσὶ κρατούμενα, μείζονά ἐστι τῶν προσδοκωμένων.

93. *Opes amicos comparant mortalibus.*

Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους.

94. *Veritatem reticere, aurum est sepelire.*

Τὸ σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσὸν ἐστὶ θάπτειν.

95. *Amans, circa rem amatam cœcus redditur.*

Τυφλοῦται περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν.

96. *Audere multa, ut multa peccentur facit.*

Τὸ πολλὰ τολμᾷν, πολλὰ ἁμαρτάνειν ποιεῖ.

97. *Quæ consequi non possis, ne aggrediaris.*

Τῶν ἀνεφικτων μὴ ἐπιχείρει.

98. *Pulchrorum etiam autumnus pulcher est.*

Τῶν καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλὸν ἐστιν.

99. *Nam laborantem etiam Deus juvat simul.*

Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

100. *Plurium calculus vincit.*

Τῶν πλειόνων ἡ ψῆφος νικᾷ.

101. *Ab æquitate vincier pulchrum ac bonum.*

Ὑπὸ τοῦ δικαίου δ' ἐστὶν ἐττᾶσθαι καλόν.

102. *Formidabilior cervorum exercitus duce leone, quàm leonum cervo.*

Φοβερώτερόν ἐστιν ἐλάφων στρατόπεδον ἡγουμένου λεόντος, ἢ λεόντων ἐλάφου.

103. *Amare ineptè, nil ab odio discrepat.*

Φιλεῖν ἀκαίρως ἴσον ἐστὶ τῷ μισεῖν.

104. *Amans quæ non oportet, non amabis quæ oportet.*

Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ, οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ.

105. *Amat enim Deus omnia eminentia deprimere.*

Φιλέει γὰρ θεὸς τὰ ὑπέχοντα πάντα κολούειν.

106. *Mortalem existentem non oportet altum sapere.*

Φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ' οὐ χρὴ μέγα.

107. *Tuamet*

107. *Tuamet lyra utitor, non proximi.*
Χρῶ τῇ σεαυτοῦ λύρᾳ, μὴ τῇ τοῦ πέλας.

108. *Magiſtratus virum demonſtrat.*
Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι.

109. *Tacere oportet, aut ſilentio potiora loqui.*
Χρὴ σιγᾶν, ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν.

110. *Auro loquente ſermo inanis omnis eſt.*
Χρυσοῦ λαλοῦντος, πᾶς ἀπεραχλείτω λόγος.

111. *Perſuadet aurum quidlibet, ſilens tamen.*
Πειθεῖν γὰρ οἶδε κἀ πέφυκε μὴ λέγειν.

112. *Probrum artis medicæ imperitorum, manifeſta laus eſt medicorum.*

Ψόγος ἀνιάτρων ἔπαινος ἀντιχρυς ἰατρῶν.

113. *Mons parturivit, deinde murem enixus eſt.*
Ὤδινεν ὄρος, εἶτα μυῦν ἀπέκλεκεν.

114. *Cui nihil ſatis, huic etiam nihil turpe.*
Ὧι ἱκανὸν οὐδὲν, τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν.

115. *Tace puer, multum boni in ſilentio.*
Ὦι παῖ, σιώπα, πόλλ' ἔχει σιωπὴ καλά.

FINIS.